

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

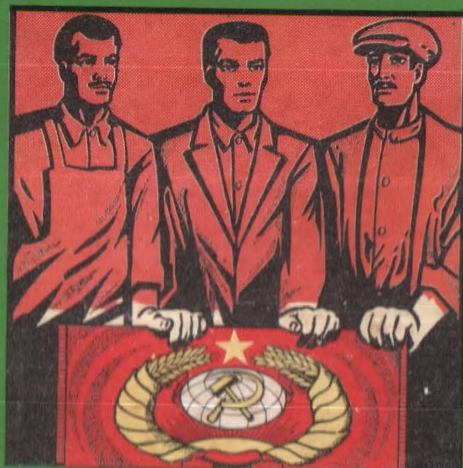
Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

A.Laşın

SOSYALİZM VE DEVLET

KONUK YAYINLARI

KONUK YAYINLARI

Babıali Cad. Tasvire Han
Kat.: 3, No: 38, Cağaloğlu
TEL: 27 81 51
Yazışma Adresi:
P.K. 749 - İSTANBUL

Genel Sıra No: 74
Sosyalizm Kıtıplığı No: 41
Birinci Baskı: Mart 1979

Orjinal adı: **Socialism and the State**, Progress Publishers 1977 *
Kapak Düzeni: **Mustafa Delioğlu** * Dizgi: **Politika Matbaacılık**
A.Ş. * Baskı: **ER-TU Matbaası** * Kapak Baskı: **Nurel Ofset** *
Cilt: **Dostlar Mücellithanesi**

A. Laşın

SOSYALİZM VE DEVLET

Çev.: Levent OĞUZ

KONUK YAYINLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

GİRİŞ

Yarım yüzyılı aşkın bir zaman önce gerçekleşen Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nden bu yana Sovyetler Birliği Komünist Partisi, yeni bir toplum kuruculuğunun yönetilmesi konusunda muazzam bir deneyim kazandı. Bu deneyim, sosyalizmin kurulması ve güçlendirilmesi süreci içinde kazanılmış; gelişmiş sosyalizm koşulları içinde, Sovyetler Birliği'nin komünizme geçiş aşaması içinde, gittikçe genişleyen bir ölçekte sürekli olarak zenginleştirilmiştir.

Leninci tipte bir parti olan SBKP, bilimsel komünizmin ilkelerine sıkıca bağlanarak, Çarlık Rusyası proletaryasının yeni bir toplumsal sistem uğrundağı devrimci hareketinin başına geçti, Sovyetler Birliği'nde dünyanın ilk gelişmiş sosyalist toplumunun kuruluşunu güvence altına aldı. O, Sovyet devletinin, komünist sosyo-ekonomik kuruluşun daha üst bir düzeye geçmesinin hazırlık süreçlerini oluşturan son derece karmaşık toplumsal süreçlere yol göstermektedir.

SBKP Merkez Komitesi Genel Sekreteri L. İ. Brejnev, 25. Parti Kongresi Raporu'nda, Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nden bu yana Sovyet halkının gerçekleştirdiğı ana sonuçları anlatarak şunları belirtti: "Biz yeni bir toplum, insanlığın şimdiye dek tanımadığı bir toplum yarattık. Bu toplum, bunalım nedir bilmeyen, sürekli büyüyen bir ekonomiye, olgun sosyalist ilişkilere ve gerçek özgürlüklere sahip bir toplumdur. Bu toplum, bilimsel maddecı dünya görüşü tarafından yönetilen bir toplumdur. Bu toplum, geleceğe sağlam bir güven duyan, parlak bir komünist gelişme doğrultusuna sahip bir toplum-

dur. Bu toplumun önünde, çokyönlü ilerlemenin sınırsız ufukları açılmaktadır.” (1)

SBKP'nin, diğer sosyalist ülkelerin pratiğinde sınınan, Marksçı-Leninci teori tarafından özetlenen ve yolu aydınlatılan deneyimi, dünya devrim sürecinin bugünkü aşamasında her türlü ilerlemenin özellikle etkili ve vazgeçilemez bir etkeni durumuna gelmiştir.

SBKP'nin, sosyalist devletin mimarı olarak kaydettiği başarılar, onun, sosyalizm ve komünizm kuruculuğunun bütün ekonomik, toplumsal ve ideolojik süreçleri doğrultusundaki deneyiminin bütünleyici bir parçasıdır. Proletarya diktatörlüğünün bir devleti olarak doğan Sovyet devleti, Çarlık Rusyası işçi sınıfı ve onun öncü gücü Komünist Partisi tarafından, köklü sosyo-ekonomik ve kültürel değişiklikler gerçekleştirmek amacıyla, toplumun yaşamını sosyalist ilkeler üzerinde yeniden kurmak amacıyla kullanıldı. SSCB'nin ve diğer sosyalist ülkelerin tarihsel deneyimlerinin gösterdiği gibi, işçi sınıfı sosyalist devrimde politik iktidarı kazanmadan, proletarya diktatörlüğünün devleti kurulup güçlendirilmeden, sosyalizm kuruculuğu davasında işçi sınıfının, emekçi kitlelerin önüne çıkan ekonomik ve kültürel sorunları çözümleyebilmek olanaksızdır. Bütün halkın Sovyet devleti, proletarya diktatörlüğü davasını sürdürmektedir, o, komünist toplumun daha üst bir aşamasının kurulması savaşımında, Parti'nin, işçi sınıfının, Sovyetler Birliği'nin tüm emekçi halkının elinde güçlü bir araçtır.

Sovyet devletinin kurulması, geliştirilmesi ve güçlendirilmesi konusunda SBKP'nin sahip olduğu deneyimin dünya çapındaki tarihsel önemi, her şeyden önce şuradan gelmektedir: O, bu deney boyunca ayakta kalmış, sosyalizmin utkusunu ve güçlendirilmesi uğrunda sava-

(1) L. İ. Brejnev, **SBKP Merkez Komitesi Raporu ve İç ve Dış Politikada Partinin Açıl Görevleri**, SBKP 25. Kongresi. Moskova, 1976, s. 103.

şım boyunca etkinliğini kanıtlamış, yüzmilyonlardan oluşan emekçi halk kitlelerinin deneyimini özümlemiş ve Marksçı-Leninci teorinin daha çok gelişmesinin bir kaynağı olmuştur. Bu deneyim, birçok sosyalist ülkenin komünist ve işçi partilerince yaratıcı bir şekilde kullanılmaktadır.

SBKP, dünyada ilk sosyalist devletin kuruculuğuna atılırken, bilimsel bir devrimci davranış programıyla donanmıştı: O, Marks ve Engels'in ortaya koyduğu ve Lenin'in geliştirdiği sosyalist devrim ve sosyalizm kuruculuğu teorisine dayanmıştır; devlet biçiminin ve demokrasinin temel sorunlarına bilimsel çözümler bulunmasında bu teori anahtar olmuştur.

Ama, bilimsel komünizm teorisinin, sosyalist devlet konusundaki Marksçı-Leninci ilkelerin yaşama geçirilebilmesi için Parti'ye ve işçi sınıfına tam bir olgunluk, örgütlenme, proletarya disiplini ve yaratıcı güçlerinin var kuvvetle uygulanması koşulu gerekliydi.

Bu görevin yerine getirilmesi süreci, devlet örgütlenmesinin yeni biçimleri ve yöntemleri hakkında aralıksız olarak araştırma yapmayı, bunların pratik içinde denemesini ve düzeltilmesini, uluslararası emperyalist gericiliğin desteğindeki devrik sömürücü sınıfların direncini yenmek doğrultusunda sağlam önlemler alınmasını, burjuva ve küçük-burjuva ideolojisi taşıyan sağ ve "sol" oportünistlere karşı kararlı bir savaşım verilmesini içeriyordu.

SBKP, devlet kuruculuğunun somut biçimlerini ve yöntemlerini, sosyalist devlet yönetiminin ilkelerini geliştirebilme yeteneğinde olduğunu kanıtladı. Bütün bunlar tarihsel bir öneme sahiptir. Lenin, bu konuda şunları söylemiştir: "Bir ülke derin dönüşümler yoluna girdiği zaman, daha önceleri soyut, teorik olarak öne sürülen görevlerin pratik bir tarzda ele alınması, hem o ülkenin hem de o ülkede utkuyla ulaşan işçi sınıfı partisinin yararınadır. Bu deneyim hiçbir zaman unutulamaz.

Rusya devriminin ve uluslararası sosyalist devrimin içinden geçebileceği dönüşümler ne kadar güç olursa olsun, deneyim... yok edilemez. O, [deneyim], sosyalizmin kazanımı olarak tarihe geçmiştir ve geleceğin dünya devrimi onun üzerinde kendi sosyalist binasını yükseltecektir.” (2)

Lenin’in, yeni bir toplum kuruculuğunda elde edilen deneyimin zenginliği hakkında söyledikleri, bu kuruculuğun, proletarya devleti gibi ana öğeleriyle doğrudan bağlantılıdır.

SBKP, Sovyet devletini --sosyalizm kuruculuğunun en önemli aracını-- kurup güçlendirirken, ulusal ve uluslararası görevlerinin birliğinden hareket etti, yürüttüğü faaliyetleri, uluslararası işçi sınıfının tarihsel görevinin yerine getirilmesinin gerekli kıldığı, dünya devrim sürecindeki genel görevlerinin uygulanışı olarak gördü. Aynı zamanda Parti’nin kendisi de, uluslararası proletarya hareketinin, gelişiminin daha önceki aşamalarında kazandığı deneyimleri yaratıcılıkla kullandı. Bu tutum, Bolşevik Partisi’nin ve uluslararası komünist hareketin lideri Lenin’in, Paris Komünü deneyimi konusunda aldığı tutumda özellikle çarpıcı bir şekilde dile geldi. Lenin, Paris Komünü’nü, “...Avrupa proletaryasına, sosyalist devrimin görevlerini somutça ortaya koymayı” (3) öğreten “...ondokuzuncu yüzyıl büyük proleter hareketinin en güzel örneği” (4) olarak gördü. Lenin, Paris Komünü’nün deneyimine, Marks ve Engels’in Komün hakkındaki analizlerine değinerek, tekrar tekrar, Paris Komünü ile Rusya’da ilan edilen Sovyet Cumhuriyeti arasındaki sürekliliği vurguladı; Paris Komünü’nü, Sovyet iktidarının modeli (prototipi) olarak tanımladı.

Lenin’in ve Komünist Partisi’nin Paris Komünü de-

(2) V. İ. Lenin, «Ekonomik Konseylerin Birinci Kongresi’nde Konuşma», **Tüm Yapıtları**, c. 27, s. 413.

(3) V. İ. Lenin, «Komün’ün Dersleri», **Tüm Yapıtları**, c. 13, s. 476.

(4) A. G. E. s. 477.

neyimi konusunda aldığı tutum bilimsel komünizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkelerine dayanan yeni, Leninci tipteki partinin sonucu belirleyici önemdeki özelliklerinden birinin en bütünsel ve belirgin ifadesiydi. Diğer ülkelerdeki proletaryanın devrimci deneyimine, uluslararası işçi sınıfı hareketinin devrimci geleneklerine derin bir dikkat göstermek, kendi teorik ve pratik faaliyetlerinde bu deneyimi yaratıcılıkla uygulamak ve daha da geliştirmek, proletarya enternasyonalizminin en önemli göstergelerinden biridir.

Lenin, Sovyet iktidarını, uluslararası işçi sınıfının, politik iktidarını kurmak, proletarya demokrasisini kazanmak uğrunda savaşımlar sırasında edindiği deneyimin somutlaşması olarak gördü. Sovyet Cumhuriyeti, Paris Komünü'nün yarattığı şeylerin en iyilerini özümledi. Bunlar aynı zamanda, Rusya proletaryasının devrimci yaratıcılığının, yeni tarihsel durumda, Rusya'daki üç devrim sırasında, özellikle Ekim devriminin hazırlanıp uygulanışı ve SSCB'de gerçekleştirilen sosyalist dönüşümler dönemlerinde yarattığı herşeyle zenginleştirildi.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi daha sonraki yıllarda, faaliyet yürüttüğü bütün alanlarda ve özellikle devlet mekanizmasını geliştirmek konusunda Leninci genel hattını elden bırakmayarak, sosyalist devletin, toplumun tüm politik örgütlenmesinin yönlendirilmesi alanındaki deneyimini kat kat çoğalttı. SBKP'nin, devlet aygıtını sürekli olarak mükemmelleştirmek, devletin kitlelerle olan bağlarını güçlendirmek, Sovyet ulusallaşmasının (?) (Soviet nationhood) biçimlerini geliştirmek, zorlukların ve çelişkilerin üstesinden gelmek alanlarında elde ettiği deneyim özel bir önem taşımaktadır. Parti, tüm politik üst-yapı ile, utkan sosyalizmin ekonomik ve toplumsal sisteminin uyumlu kılınmasına dikkat etmekte, komünist toplum kuruculuğunun görevlerinin yerine getirilmesinde Sovyet devletin rolünü güçlendirmeye ve artırmaya ça-

lızmaktadır. Leonid Brejnev, SBKP 25. Kongresi'nde şunu vurgulamıştır: "Parti ve Merkez Komitesi bu çalışmayı yürütürken, her zaman, ülkemizin, adım adım komünist topluma dönüşen gelişmiş bir sosyalist toplum kurmuş olduğundan, devletimizin, tüm halkın çıkarlarını ve iradesini ifade eden tüm halkın devleti olduğundan hareket etmiştir. Biz her zaman, ülkemizde başını işçi sınıfının çektiği, işçi sınıfı, köylü kitlesi ve aydınlar arasındaki yıkılamaz bağlaşıklığa, ülkemizdeki bütün ulusların ve etniklerin dostluğuna dayanan, yeni bir tarihsel topluluğun, sovyet halkının olduğu gerçeğinden hareket ettik. Bütün kesimlerde devlet organizmalarının ve toplumsal örgütlerin kendilerine özgü faaliyetlerinin gelişmesini kolaylaştırmaya, onların girişkenliklerini azami ölçüde teşvik etmeye çaba harcadık." (5)

SBKP'nin, sosyalist devletin mimarı olarak elde ettiği deneyimin muazzam bir önemi vardır ve bu deneyim her şeyden önce, sosyalist toplumun iç gelişiminin şu anda içinde bulunduğu aşama ve gelişme doğrultusu açısından önemlidir. Bu deneyim, ilerleyen bilimsel-teknik devrim koşulları altında, toplumsal üretimin verimliliğini artırmak yolunda, bireyin çokyönlü gelişiminin maddi ve kültürel önkoşullarının yaratılması uğrunda sosyalizmin üstünlüklerinin daha iyi bir şekilde değerlendirilmesine yardımcı olmaktadır.

Toplumsal süreçlerin başını çekmenin ve onları yönetmenin ilkeleri, yöntemleri ve biçimleri --ki bunlar, idare biliminin ana konusunu oluştururlar--, geniş halk kitlelerinin yaratıcı faaliyetleri temeli üzerinde, SBKP'nin devlete, ekonomik ve kültürel gelişmeye önderlik etmek, yeni sosyo-ekonomik kuruluşun genel yasalarını uygulama alanlarında elde ettiği deneyimin biraraya ge-

(5) L. İ. Brejnev, SBKP Merkez Komitesi Raporu ve İç ve Dış Politikada Parti'nin Acil Görevleri, s. 96-97.

tirilmesiyle, sosyalizm ve komünizm kuruculuğu süreci içinde hazırlanıp ortaya çıkarıldı.

SBKP, toplumsal süreçlerin yönlendirilmesi ve yönetilmesinin ilkelerini, yöntemlerini ve biçimlerini geliştirirken --ki bunların geliştirilmesi idare biliminin temel içeriğini oluşturur--, toplum bilimlerinin ve doğa bilimlerinin, teknik bilimler ve uygulamalı bilimler yeni buluşlarını kullanmakta, aynı zamanda, bu muazzam ve karmaşık alandaki sorunlara mekanik bir şekilde yaklaşılmasına ve bunların aşırı basitleştirilmesine karşı çıkmakta, özellikle teknikçilik ve teknokrasi eğilimlerini reddetmektedir. Bu işlerin yapılması sırasında Parti'ye yol gösteren ilke, devlet kuruculuğu davasına, bilimsel ölü bir söz ya da parlak laflar olarak bırakmayıp devlet kuruculuğunun yapısal bir ögesi durumuna getirecek şekilde gerçek bilimsel konulardan yaklaşılması (gerektiği) konusunda Lenin'in verdiği öğütlerdir.

SBKP'nin bu deneyiminin, diğer sosyalist ülkelerin komünist ve işçi partileri tarafından, kendi gelişimlerinin özgül yönleri de gözönünde tutularak yaratıcı bir şekilde kullanılması, sosyalizm kuruculuğunun nesnel gerekliliklerine, dünya sosyalist sisteminin güçlendirilmesine, uluslararası işçi sınıfının bütününe çıkar ve amaçlarına uygun düşmektedir. Bu görüş, Alman Sosyalist Birlik Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Erich Honecker tarafından açık bir şekilde ifade edilmiştir. Honecker, bilimsel komünizm görüşlerinin, işçi sınıfının tarihsel görevinin uygulanmasında komünist partisinin rolünü vurgulayarak şunları yazmıştır: "Şanlı Sovyetler Birliği Komünist Partisi, Sovyet ülkesinin işçi sınıfı ve halkları, bu yolu herkesten önce tuttular. Ve bugün onlar, SBKP 25. Kongresi'nin çizdiği büyük kuruculuk programını yaşama geçirerek öncü kolda yürüyorlar. Sovyetler Birliği örneği, sosyalizmin bir dünya sistemi haline gelmiş olması gerçeği ve sosyalist topluluğumuzun bütün ülkelerinin başarıları, onun gücünü sürekli olarak artırma-

ya devam etmektedir; ve bu durum, uluslararası işçi sınıfının savaşımında ona en büyük destektir.” (6)

Sosyalist devlet kuruculuğu alanında Sovyetler Birliği'nin elde ettiği deneyimin biraraya toplanması, dünya devrim sürecinin gelişiminin bugün içinde bulunduğu koşullarda özel bir önem kazanmaktadır. Bu deneyim, sosyalist toplum kuruculuğunun değişik aşamalarında bulunan diğer sosyalist ülkelerin komünist ve işçi partilerince yaratıcı bir şekilde kullanılmaktadır. Bu deneyim, emekçi kitleleri demokrasi ve sosyalizm savaşımına katmak için kapitalist ülkelerin komünist ve işçi partilerince kullanılan önemli bir araçtır. Bu deneyim, ulusal kurtuluş devrimlerini utkuya ulaştırmak, gelişme yollarını kapitalist-olmayan ilkeler üzerinde çizmek için gelişmekte olan ülkeler komünist ve ulusal-demokratik partilerine yardımcı olmaktadır.

SBKP'nin, sosyalist devletin, yeni tipte bir demokrasinin kurulup geliştirilmesi alanında elde ettiği deneyim, çağdaş anti-komünizme, sosyal-reformizme ve her türlü sağ ve “sol” revizyonizme karşı savaşımında muazzam bir önem taşımaktadır.

Emperyalizmin ideologları, anti-komünistler, sosyalizme başlıca iki yönden saldırmaktadırlar: Bir yandan bilimsel komünizmin, Marksçılık-Leninciliğin temel teorik önermelerinin ve vargılarının yanlış olduğunu kanıtlamaya kalkışmakta, öte yandan komünist partilerinin politikalarını, sosyalizm ve komünizm kuruculuğu sürecinde yürüttükleri köklü devrimci dönüşüm faaliyetlerinin uygulamalarını tahrif etmenin, ters göstermenin yollarını aramaktadırlar.

Sağ ve “sol” revizyonistler pratikte burjuva ve küçük-burjuva görüşlere dayanmaktadırlar. “Demokratik sosyalizm”, “insancıl sosyalizm”, “güler yüzlü sosyalizm”

- (6) **Die Wachsende Rolle der kommunistischen und Arbeiterpartien im revolutionären Prozess des Aufbaus des Sozialismus und Kommunismus**, Berlin, 1970, s. 21.

diye anılan görüşlerin temsilcileri, sosyalist kuruculuğun genel yasalarını reddetmek konusunda birleşmişlerdir. Sağ revizyonistler, her ülkenin ulusal özelliklerine saygı göstermek bahanesiyle, Marksçılık-Leninciliğin evrensel ilkelerini reddetmekte, onun temel ilkelerini ve vargılarını çarpıtmaktadırlar. Politik alanda ise bunlar, komünist partisinin toplumda, devletin geliştirilmesinde oynadığı öncü rolün önemini küçümsemekte ya da hepten yadsıtmaktadırlar. Bunlar özellikle sosyalist devlet teorisine, SBKP'nin sosyalist devlet aygıtını yönlendirme alanındaki deneyimine, devletin, ekonominin planlı yönetimi doğrultusunda kullanılmasına, idare organlarının ve emekçi halkın ve doğrudan Parti'nin yapısı içindeki kitle örgütlerinin (kamu örgütlerinin) ve faaliyetlerindeki demokratik merkezîyetçilik ilkesine şiddetle saldırmaktadırlar. Bazı sağ revizyonistler, komünist partisine ideolojik alanda, kültür, eğitim ve aydınlatma çalışmalarında yalnızca belirli bir rol tanımaktan bunu da Parti'nin devlet işlerine kesinlikle karışmaması koşuluna bağlamaktan bile çekinmemektedirler.

Revizyonistler, çeşitli "ulusal" sosyalizm modelleri icad ederek bunları, Rusya'nın özel koşullarının ürünü olduğunu iddia ettikleri "Sovyet modeli"nin karşısına koymaktadırlar. Bu bahaneyle genel olarak sosyalizm kuruculuğu alanında edinilmiş uluslararası deneyimi, özel olarak da sosyalist devletin mimarı olarak SBKP'nin deneyiminin uluslararası önemini reddederler. "Sol" revizyonistler ise, teoride en uç, ultra-devrimci belgileri atarken, pratikte, sosyalizme düşman olan küçük-burjuva konumlara kayarlar ve milliyetçilik ve büyük-devlet şovenizmi aşılamanın yollarını ararlar.

Toplum bilimlerin çeşitli alanlarında çalışan uzmanlar, devletin gelişimiyle ilgili sorunların dırimsel önemini ve karmaşıklığını, sosyalist devletin toplumsal mahiyetinin ve SBKP'nin sosyalist demokrasi sistemi içindeki yerinin ve rolünün anti-komünist ve revizyonist tah-

rifini açığa çıkarmanın gerekliliğini gözönüne alarak bu sorunlar üzerinde araştırma yapmaya giriştiler.

Bu kitaptaki tartışma, ana konunun sistematik bir şekilde sunulabilmesi amacıyla Sovyet devletinin kurulması ve güçlendirilmesi alanında SBKP'nin yürüttüğü teorik ve pratik faaliyetlerin ana yönleri, bunların uluslararası önemi üzerinde özellikle yoğunlaştırılmıştır; tartışmada, sosyalist devletin genel ve özel sorunlarına değinilmekle yetinilmiş, özel bir vurguyla ele alınmamıştır. Sosyalist devletin genel teorik sorunları, devletin geliştirilmesinde Marksçı-Leninci partinin bilimsel temele dayalı politikasını gözler önüne sermeye yetecek ölçüde irdelenmiştir.

Kitabın ana bölümleri, SBKP'nin deneyiminin kardeş komünist ve işçi partilerince kullanılmasını anlatan özel kısımlar içermektedir.

Yazar, sosyalist devletin geliştirilmesi konusunda SBKP'nin sosyalizm ve komünizm kuruculuğunun değişik aşamalarında kazandığı tarihsel deneyimin zenginliğinin tam bir anlatımını bir tek kitap içerisinde verebilmenin olanaksızlığının farkındadır. Ama yazar yine de, sosyalist devletin geliştirilmesi konusunda SBKP'nin deneyiminin en dirimsel uluslararası yönlerinden bazılarının bu kitapta verilen irdelemelerinin, yeni, sosyalist toplumun gelişimine ilgi duyan okuyucu için yararlı olacağı inancındadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SOSYALİST TOPLUMDA DEVLET KURUCULUĞUNUN GENEL İLKELERİ İLE ULUSAL FARKLILIKLARI ve BUNLARIN KARŞILIKLI İLİŞKİLERİ

1. DEVLET KURUCULUĞUNUN EKONOMİK VE SINIFSAK TEMELİ

Komünist ve işçi partileri, yeni toplumsal sistemin utkuya ulaştırılması ve güçlendirilmesi uğrındaki savaşımaları sırasında yürüttükleri bütün faaliyetlerde ve özellikle devlet örgütlenmesi alanındaki faaliyetlerinde, Marksçı-Leninci teori tarafından yönlendirilirler.

Marksçılık-Lenincilik, gerçeklerin sağlam bilimsel ifadesine dayanan bütünsel ve tutarlı bir dünya görüşüdür. Marksçılık-Leninciliğin bütünselliğinin ve tutarlılığının nedeni, her şeyden önce onun, çeşitli toplumsal fenomenlerin özünün, nesnel dünyayı tanıma sürecinin tutarlı bir diyalektik maddeci açıklamasını vermesidir. Marksçı-Leninci teori, toplumsal ilişkilerin kendilerine özgü yönlerini, bu ilişkilerin son tahlilde bütün diğer toplumsal ilişkilerin ve bağlantıların karakterini belirleyen ekonomik temellerini açıklayarak, dünyanın devrimci bir tarzda yeniden kurulmasının yollarını ve araçlarını orta-

ya koyar; ve bu teori yeni bir toplum kurma savaşımında işçi sınıfının teorik ve ideolojik silahıdır.

Marksçı-Leninci teorisinin kendi gelişiminin derin kaynağı ise devrimci pratiktir, toplumun köklü bir şekilde dönüştürülmesi uğruna işçi sınıfının ve onun partisinin, bütün emekçi halkın verdiği savaşım sırasında elde edilen deneyimdir. Proletaryanın, bilimsel olarak belirlenmiş amaçlarına ulaşmak uğrunda sınıf savaşımı sırasında elde ettiği deneyim olan pratik ise, Marksçı-Leninci teorisinin yargılarının ve ilkelerinin doğruluğunun, bunların geçerli olup olmadıklarının ölçütüdür. Bu teori, toplumsal gelişmenin tabii olduğu nesnel yasaların ortaya çıkarılıp öğrenilmesi ve bu yasaların, Marksçı-Leninci partinin yönlendirdiği işçi sınıfının devrimci dönüşümler uğrunda yürüttüğü faaliyetler sırasında uygulanması yoluyla geliştirilip zenginleştirilir. Bu nedenle, işçi sınıfının ve bütün emekçi halkın yaşamsal çıkarlarını temsil eden komünist ve işçi partilerinin teorik ve pratik --devrim yoluyla dönüştürücü-- faaliyetleri organik bir bütünlük, karşılıklı diyalektik bir ilişki halinde ortaya çıkarlar; bu bütünlük içinde belirleyici, başı çeken ilke, devrim yoluyla dönüştürücü faaliyetlerdir.

Yukarıda anlatılanların, sosyalist devrimin etkisiyle birlikte uygulama alanına giren ve komünizm kuruculuğunun bütün aşamalarında uygulanan genel devlet kuruculuğu ilkelerinin özü hakkındaki bir anlayışla doğrudan ilişkisi vardır.

Devlet kuruculuğunun bütün ilkeleri, son tahlilde, tüm sosyalizm kuruculuğu sürecinin ana nesnel yasalarını yansıtır. Bu yasalar, Marksçı-Leninci teori tarafından, bütüncü parçalarının, yani ekonomi-politik, felsefe ve bilimsel komünizmin bir birliği olarak ortaya konmuşlardır. Bu teorik temel üzerinde, devlet kuruculuğunun --sosyalist tipte devletin yeni bir toplum kuruculuğunun gerekliliklerine uygun olarak kurulması, güçlendirilmesi ve kullanılması sürecinin-- kendine özgü yönlerini yansıtan

sosyalist devlet teorisinin genel ilkeleri ve temel fikirleri formüle edilmiştir. (1)

Sosyalist kuruculuğun genel yasaları ile sosyalist devletin ilkeleri arasındaki yakın bağ, doğal olarak, bunların birbirleriyle özdeş oldukları anlamına gelmez. Sosyalist kuruculuğun temel yasalarının genel yasalar olmasının nedeni, tamamen, bu yasaların toplumsal yaşamın bütün çözümleyici alanlarında --ekonomik, sosyo-politik ve ideolojik alanlarda, refah, kültürel ve ulusal gelişme alanlarında-- geçerli olmalarından ileri gelmektedir. Devlet kuruculuğunun ilkeleri ise en başta, politik ilişkiler alanında, sosyalist devletin kurulup işletilmesi alanına aittir. Ancak bu ilkelerin önemi, komünist partisinin önderlik ettiği işçi sınıfının, emekçi kitlelerin bütün ekonomik ve kültürel gelişmeyi, sosyalist toplumsal ilişkilerin, sosyalist devletin yardımıyla kendi amaçları doğrultusunda düzenlemelerinden kaynaklanmaktadır.

Sosyalist devlet, sosyalizm kuruculuğunun yasalarına uygun olarak, toplumun komünizme doğru kararlı ilerleyişinin hızlandırılmasına her yönde katkıda bulunur. Devletin bu dinç, yapıcı ve yaratıcı faaliyetleri ne kadar ba-

- (1) Bu sorun, sosyalist kuruculuğun genel yasalarını kendi karşılıklı ilişkileri içinde yansıtan temel, en önemli, genel sosyalist devlet ilkeleri sorunudur. Bu, sosyalist devletin işlemesi ve gelişmesi süreciyle doğrudan ilişkili olan diğer sosyalist devlet ilkelerinin varlığını dışlamaz (örneğin, sosyalist devletin temsili organları ile yürütme ve yönetim organlarının ikili tabiyeti, yani gerek yerel yürütme organlarının, emekçi halk tarafından seçilmiş temsili organlarına tabi olması gerekse alt düzeydeki yönetim organlarının üst düzeydeki yönetim organlarına tabi olması ilkesi). Ama bu ilkeler son tahlilde sosyalist devletin en genel ilkelerine tabidirler ve sosyalist devletin sosyalist kuruculuk yasalarının bir bütün olarak uygulanmasında oynadıkları aktif rolün artırılmasına katkıda bulunurlar.

şarılı ve verimli olursa, sosyalist kuruculuğun genel yasaları da, özellikle devletin örgütlenme ve faaliyet ilkele-
 ri içinde o kadar bütünsel ve kapsamlı bir ifade bulur-
 lar. Başka bir deyişle, sosyalist kuruculuk yasalarının sos-
 yalist devlete ilişkin olanları, bu devletin karakterini ve
 faaliyet yönünü belirleyen nesnel koşullar olmakla kal-
 mazlar. Bunlar özellikle, parti tarafından bilinçli bir şe-
 kilde formüle edilip uygulanan devlet kuruculuğu ilkele-
 ri aracılığıyla devletin geliştirilmesi ve işleyiş sırasında
 dile gelirler.

Marksçı-Leninci parti çevresinde toplanan işçi sınıfı-
 nın, emekçi kitlelere önderlik etmesi, işçi sınıfının köy-
 lülerin ana kitleleriyle ve emekçi halkın diğer katmanlarıyla
 bağlaşıklık kurması gibi genel sosyalist kuruculuk ilke-
 leri sosyalist devlet kuruculuğunun ve faaliyetlerinin te-
 mel ilkelerinden birinde yansımaktadır: İşçi sınıfının ba-
 şını çektiği geniş halk kitlelerinin devlet yönetimine ka-
 tılması.

Bütün sosyalist devlet kurumları sisteminin çözüm-
 leyici önemdeki yol gösterici ilkesi olan demokratik mer-
 kezliyetçilik, son tahlilde, kollektif mülkiyete dayalı üre-
 timin ortaya çıkıp gelişmesinin nesnel yasalarını, ulusal
 ekonominin tüm emekçi halkın çıkarına uygun olarak
 planlı bir şekilde geliştirilmesinin zorunluluğunu ve ola-
 naklılığını temsil etmektedir.

Lenin, «Sovyet Hükümeti'nin Acil Görevleri» adlı ma-
 kalesinin ilk taslağında demokratik örgütlenme ilkesine
 değinerek şöyle yazmıştır: "...Kitlelerin her temsilcisi, her
 vatandaş öyle koşullara kavuşturulmalıdır ki, o, devlet ya-
 salarının tartışılmasına, temsilcilerinin seçilmesine ve dev-
 let yasalarının uygulanmasına katılabilirdir. Ama bun-
 dan, her bir belirli yürütme görevinden, belirli emirlerin
 yerine getirilmesinden, belirli bir zaman süresi boyunca
 yürütülecek belirli ortak çalışma süreçlerinin denetlen-
 mesinden kimin sorumlu olacağı konusunda en küçük bir
 kargaşaya veya düzensizliğe izin vereceğimiz sonucu ke-

sınlıkla çıkmaz.” (2) Lenin, planlanan önlemlerin ve alınan kararların yerine getirilmesinden yürütme görevlilerinin ve hükümet organlarının kişisel olarak sorumlu olmalarıyla uyumlu kılınmış kollektif yönetim ilkelerinin idare kademelerinde her yönüyle geliştirilmesi için ısrar etti. Lenin, toplumsal üretimin gelişme sürecinin ve yeni politik hükümetin demokratik mahiyetinin gereksinimleri karşısında, yönetimde demokratik ve merkezîyetçi ilkelerin organik olarak birleştirilmesi gerektiğini düşünüyordu.

Sosyalist mülkiyet tabanı üzerinde gelişen uyumlu bir ulusal ekonomi sistemi, ulusal çapta ortak bir merkezden yönetimi ve denetimi gerektirir. Sosyalist devletin demokratik mahiyetli, onun örgütlenme ve faaliyet ilkeleri, emekçi kitlelerin devlet ve toplum işlerinin yönetimine katılımını güvence altına alır. Bu durum, devletin örgütlenme ilkelerinin yani, sosyalist biçimdeki ekonomi ve yönetim üzerine, toplumsal yaşamın ekonomik alanında geçerli olan yasalar üzerine dayandığını açık bir şekilde ortaya koyar. Demokratik merkezîyetçilik ilkesi, devletin bütün pratik faaliyetleri sırasında demokratik ve merkezîyetçi ilkelerin organik bir bütünlük içinde biraraya getirilmelerini olanaklı kılar.

Lenin, işlerin yerine getirilmesinin denetlenmesini, kaydedilmesini ve takip edilmesini bu faaliyet açısından vazgeçilmez olarak gördü. Sovyetler Rusyası, ekonominin yaralarının sarılması uğrunda halk seferberliğine yöneldiğinde, Lenin şunları söyledi: “İnsanları sınamak ve nelerin gerçekten yapılmış olduğunu denetlemek - şimdi bizim faaliyetlerimizin, tüm politikamızın ana özelliği bu, tekrar tekrar bu ve yalnızca budur.” (3) Lenin, devlet ay-

(2) V. İ. Lenin, «Sovyet Hükümetinin Acil Görevleri Makalesinin Orijinal Biçimi», **Tüm Yapıtları**, c. 27, s. 212.

(3) V. İ. Lenin, **Sovyet Cumhuriyeti'nin Uluslararası ve İç Durumu**, **Tüm Yapıtları**, c. 33, s. 226.

gıtının bütün öğelerinin faaliyetleri sırasında görevlerin yerine getirilmesinin denetlenmesi işine derin bir dikkat gösterdi ve sistemli denetimi örgütlemenin yolları hakkında önerilerde bulundu: "...kararların... yalnızca bir bölümünün denetlenmesi daha iyidir ama bu denetleme büyük bir titizlikle yapılmalıdır." (4)

Lenin, bir denetim sırasında tüm dikkatin, konunun tamamen biçimsel yönlerinden çok pratik sonuçlar üzerinde toplanmasını, böylece de her hükümet görevlisinin devlet disiplini kesinlikle gözetmeye, geniş emekçi halk kitlelerine karşı görevlerini yerine getirmek için büyük bir sorumluluk duymaya alıştırılmasını istedi. Lenin, en baştaki yürütme görevlilerinin sorumluluklarını artırma gerekliliğine, kişisel sorumluluk ilkesinin her yolla güçlendirilmesi gerekliliğine değinerek, tekrar tekrar halk faaliyetinin önemini, devlet yönetimine, tüm kamu işlerinin yönetimine emekçi halkın ve onun kitlesel örgütlerinin mümkün olan en geniş ölçüde katılmasının önemini vurguladı.

Bütün bireylerin, kurumların, hükümet organlarının, halk örgütlerinin ve memurların sosyalist devletin koyduğu yasalara sıkıca uymaları gerekliliği de aynı amaçlara --yeni ekonomik ilişkilerin ve bunlarla ilgili diğer toplumsal ilişkilerin örgütlenmesi ve yönetilmesi amaçlarına-- hizmet eder. Sosyalist hukukun üstünlüğü ilkesi de sosyalist kuruculuk yasalarıyla sıkı sıkıya ilişkilidir. Sosyalist devletin koyduğu yasalar ve onun bu yasalara dayalı uygulamaları, son tahlilde, işçi sınıfının, emekçi kitlelerin yaşamsal ekonomik çıkarlarını temsil eder. Sosyalist hukukun yasalarının ve normlarının devlet tarafından kabul ettirilmesi, işçi sınıfının, sosyalist toplum kuruculuğunun öncü gücü olarak ana işlevlerinden biridir.

(4) V. İ. Lenin, *Y. A. Smolyaninova Mektup*, 15 Mayıs 1922», *Tüm Yapıtları*, c. 45, s. 548.

Ulusal baskının ortadan kaldırılarak halklar arasında hak eşitliğinin ve dostluk ilişkilerinin kurulması, sosyalist toplum kuruculuğunun genel bir yasasıdır. Devletin geliştirilmesi sırasında, devletin kurulması ve faaliyetleri sırasında, uluslaşmanın gelişmesi sırasında ifadesini bulan ve uygulanan proletarya enternasyonalizmi, bu yasayla yakından bağlantılıdır.

Sosyalist devletin yukarıda sayılan ve diğer ilkelerinin hepsi, --tıpkı bunların altında yatan sosyalist kuruculuk yasaları gibi-- toplumun ekonomik ve sosyal yapısından kaynaklanmaktadır.

Sosyalist devrimin etkusu, toplumun daha önceki sosyal ve sınıfsal yapısının ilk dönemlerde korunmasıyla beraber, her şeyden önce, sınıfların konumlarında temel bir değişikliğin meydana gelmesi demektir. Politik iktidarı kazanan işçi sınıfı, emekçi köylülerle, yarı-proleter kitlelerle bağlaşıklık içinde davranan yönetici sınıf duruma gelir. Sömürücü sınıflar, kent ve kırdaki burjuvazı, politik egemenlik konumlarından uzaklaştırılırlar ve daha ileri sosyalist dönüşümler süreci içinde politika sahnesini tamamen terkederler. Sosyalist kuruculuk süreci boyunca, değişik yapıları barındıran ekonomi biçimi ortadan kaldırılarak, sosyalist mülkiyet ve sosyalist ekonomik ilişkiler toplumun ekonomik sisteminde adım adım tam bir egemenlik kazanır. Toplumun ekonomik yapısında devrim yoluyla kapsamlı dönüşümler yapılması, sosyalist mülkiyetin ve buna dayalı sosyalist ekonomik sistemin ortaya çıkıp gelişmesi, sosyalist sanayileşme ve tarımda kooperatifleşme, kültür devrimi, emekçi kitlelerin --işçi sınıfı ve köylülerin-- kendilerinin politik ve kültürel bakımdan ilerleyebilmelerinin, halktan gelen yeni bir aydınlar katmanının oluşturulup eğitilebilmesinin ana koşullarıdır. Böylece, toplumun doğrudan toplumsal ve sınıfsal yapısında nitelikçe köklü değişimler meydana gelir.

Toplum yaşamının ekonomik, sosyo-politik ve kültürel alanlarındaki sosyalist dönüşümler sürecinin tümü,

komünist partisinin önderliği altında, işçi sınıfının öncü güç rolü oynamasıyla ve tüm emekçi halkın aktif katılımıyla yürütülür.

İşçi sınıfı ve onun önderi komünist partisi, sosyalist kuruculuğun genel yasalarına ne denli yaslanır, sınıf güçlerinin somut dizilişini, toplumun ekonomik ve kültürel bakımdan gelişme düzeyini ne denli hesaba katarsa, sosyalist devletin sosyalizm kuruculuğu çıkarlarına kullanılışı o denli verimli olur. Öte yandan, toplumun sosyalizme giden yolda başarıyla ilerlemesi, toplumsal yaşamın ekonomik ve diğer alanlarındaki sosyalist dönüşümlerin gerçekleştirilmesi de, komünist sistemin evrimini yöneten genel yasaların işleyebilmesi için gitgide genişleyen bir alan açar, devletin geliştirilmesinin ilkelerinin daha da gelişip zenginleşmesini sağlar ve böylece devletin aktif, yapıcı rolünün artmasına katkıda bulunur.

Lenin'in genel olarak demokrasi üzerine yaptığı değerli yorum, sosyalist devletin demokratik ilkelerini, bu ilkelerin toplumun sosyo-ekonomik gelişme süreciyle olan bağlarını ve bu sürece olan bağımlılığını, devletin bu süreç üzerindeki etkisini güçlü bir şekilde aydınlatır. Lenin, işçi sınıfının, "...demokrasıyla *en yüksek dereceye kadar* geliştirecek, bu gelişme süreci için *biçimler* bulacak, bunları *pratikte* sınayacak, vb. ..." (5) şekilde demokrasi uğrunda savaşım vermesinin gerekliliğini vurgulayarak şunları yazmıştır: "Tek başına alındığında demokrasinin hiçbir çeşidi sosyalizmi getirmeyecektir. Ama gerçek yaşamda demokrasi asla 'tek başına alınmayacaktır'; demokrasi diğer şeylerle 'beraber alınacaktır' ve aynı zamanda o, ekonomik yaşam üzerine kendi etkisini uygulayacak, ekonomik yaşamın dönüşümünü kolaylaştıracaktır; ve buna karşılık demokrasinin kendisi de ekono-

(5) V. İ. Lenin, *Devlet ve Devrim, Tüm Yapıtları*, c. 25, s. 452.

mik gelişim tarafından etkilenecek ve böylece sürecektir. Yaşayan tarihin diyalektiği budur.” (6)

Sosyalist kuruculuğun pratiği şunu kanıtlamıştır ki, bir bütün olarak sosyalist demokrasi, özellikle devlet kuruculuğunun demokratik ilkeleri, toplumun ekonomik ve sosyo-politik gelişme sürecine, devletin yürüttüğü faaliyetler vasıtasıyla güçlü bir etkide bulunmaktadır.

Öyleyse, sosyalist devletin demokratik ilkelerinin önemi ve rolü yalnızca böyle bir devletin kuruculuğu alanına indirgenemez. Komünist partisi, devletin faaliyetlerini ve onun devrim yoluyla dönüştürücü rolünü hareketlendirmek, devletin, yaşamın çeşitli alanlarındaki etkisini artırmak amacıyla, bu ilkeleri formüle eder ve devlet kuruculuğu sırasında uygulanması için çalışır.

Komünist partisi bu nedenle, teorik ve politik örgütlenme çalışmaları sırasında, bugün de yaptığı gibi, devlet kuruculuğunda deneyim kazanmaya, yapıcı sonuçlar elde etmek için bu deneyimi değerlendirmeye, sosyalist devletin ilkelerini ortaya koyup daha da geliştirmeye her zaman muazzam bir önem vermiştir. Bu ilkeler, bütün hükümet kurumları sisteminin örgütlenmesinin ve faaliyetlerinin karakterini, daha geniş bir planda da toplumun tüm politik örgütlenmesinin karakterini doğrudan doğruya belirler. Devlet kuruculuğunun genel ilkelerinin uygulanması, devlet vasıtasıyla toplum yaşamının tüm ana yönleri üzerinde etkide bulunur. Bu ilkeler, toplumun ekonomik, toplumsal ve sınıfsal yapısındaki dönüşümlerin etkisi altında gelişirler ve sosyalist devletin tüm gelişme aşamaları sırasında önemlerini korurlar. Komünist ve işçi partilerinin devlet kuruculuğu sürecini yönettikleri sırada yürüttükleri pratik faaliyetlerde, genel ilkelerin, her bir ülkenin tarihsel ve ulusal farklılıklarıyla uyum için-

(6) V. İ. Lenin, «Devlet ve Devrim», Tüm Yapıtları, c. 25, s. 452-453.

de uygulanıp yaratıcı bir şekilde kullanılması, sosyalist toplumun gelişmesinin nesnel bir koşuludur.

Sosyalist kuruculuğun genel yasalarının nesnel iken sosyalist devletin genel ilkeleri, işçi sınıfının yaşamsal çıkarlarının bilinçli, bilimsel bir ifadesidir; bu ilkeler işçi sınıfının toplumdaki öncü rolünü amaca uygun bir şekilde yansıtıp güçlendirirler.

Ama buradan, doğal olarak, bu ilkelerin yalnızca öznel bir karaktere sahip oldukları ve parti tarafından nesnel gerçekler gözönüne alınmadan geliştirilip formüle edildikleri sonucu çıkmaz. Bu ilkelerin kaynağı gerçeğin ta içinde, toplumun ekonomik, toplumsal ve sınıfsal yapısının içerisinde bulunmaktadır. Bu ilkeler, tüm sosyalist kuruculuk sürecini yöneten nesnel yasaları yansıtıp ifade ederler ve, deneyim tarafından da doğrulandığı gibi, yeni, sosyalist toplumun ve devlet sisteminin gelişme sürecinin genel eğilimlerine uygundur.

Sosyalist devletin genel ilkeleri, iyi tanımlanmış ve kesin çizgilerle belirlenmiş bir sınıf karakterine sahiptir. Toplumdaki sınıf güçlerinin somut dizilişini yansıtan, işçi sınıfının öncü rolünü güçlendiren bu ilkeler, gerek özerleri, gerek onları geliştirmek için kullanılan yöntemler gerekse pratikte uygulanış koşulları bakımından sınıfsal ilkelere dir. Sosyalist devletin genel ilkelerinin sınıfsal karakterli olmaları, onları öznel veya keyfi kılmak, sınırlı veya tek yanlı kılmak bir yana, tam tersine, onların, toplumsal gelişmenin nesnel gerekliliklerine ve sosyalist kuruculuk yasalarına mümkün olan en tam şekilde denk düşmelerini sağlar.

Sosyalist devletin genel ilkelerinin kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemindeki, proletarya diktatörlüğü koşullarındaki uygulamasının çetin bir sınıf savaşımı ortamında yer almasının nedeni, onların sınıfsal karakter taşımaları, toplumdaki farklı sınıfların çıkarlarını doğrudan etkilemeleridir. **Bütün emekçi halkı en başta da emekçi köylüleri çevresinde toplayan, yeni, sosyalist toplumun**

kuruculuğunu yürüten işçi sınıfı ve onun partisi, iktidardan alaşağı edilmiş sömürücü burjuvaziye karşı, burjuva ve küçük-burjuva ideolojisini, eski-toplumun alışkanlıklarını ve geleneklerini taşıyanlara karşı, burjuva devletinin kalıntılarına karşı amansız bir savaşım verir. Bu savaşımında başarılı bir sonuç elde edilmesi ve sosyalist devletin Leninci ilkelerinin yaşama geçirilmesi, sosyalist devletin toplumdaki rolünün güçlendirilmesiyle ve son tahlilde sosyalizmin kurulup güçlendirilmesiyle sıkı sıkıya bağlıdır.

Sosyalist kuruculuğun teorisi ve pratiği göstermektedir ki, sosyalist kuruculuğun genel yasalarının ve bunlara yakından eşlik eden devlet kuruculuğu ilkelerinin gözardı edilmesi, kaçınılmaz olarak büyük yetersizliklere, yanlışlara ve sosyalist toplumun kuruluş hızında yavaşlamalara yol açar. Bazı durumlarda da, devlet kuruculuğunun Leninci ilkelerinden sapmak, onların yerine öznelci, şovenist büyük devlet görüşlerini geçirmek, devlet örgütlenmesinin zayıflamasına, sosyalist politik sistemin demokratik mahiyetinin yozlaşmasına neden olur.

Sosyalist devletin genel ilkelerinin değerlendirilip geliştirilmesi, sağ ve "sol" revizyonistlerin çarpıtma ve gözardı etme yeltenişlerine karşı bu ilkelerin savunulması, devlet kuruculuğu pratiğinde bu ilkelerin tutarlıca uygulanması, komünist ve işçi partilerinin teorik ve politik örgütlenme faaliyetlerinin, sosyalizm ve komünizm kuruculuğuna öncülük etmelerinin önde gelen bütünleyici parçalarıdır.

2. SOSYALİST ÜLKELERDE DEVLET KURUCULUĞUNUN GENEL İLKELERİ VE ÖZGÜL ÖZELLİKLERİ

Sosyalist kuruculuğun genel yasaları ve bunlara eşlik eden sosyalist devlet ilkeleri nasıl nesnel bir karakter taşıyorsa, bu ilkelerin değişik ülkelerde çok çeşitli biçim-

ler altında yaratıcı bir anlayışla uygulanmalarının nedenleri de nesnel bir karakter taşır.

Gerek kapitalizmden sosyalizme geçiş biçimlerinin çeşitliliğinin, proletarya diktatörlüğü devletinin kurulmasının, toplumsal yaşamdaki tüm yönleri sosyalist ilkeler üzerinde devrim yoluyla dönüştürme yöntemlerinin ve hızlarının gerekse sosyalist kuruculuğun genel yasalarının bilimsel olarak temellendirilmesi, Leninciliğin çözümleyici önemdeki bölümüdür. Lenincilik, emperyalizm ve proletarya devrimleri çağının, sömürgeciliğin çöküş, ulusal kurtuluş hareketlerinin utkuya ulaşması çağının, insanlığın kapitalizmden sosyalizme geçmesi ve komünist toplumun kurulması çağının Marksçılığıdır. Leninciliğin yeni tarihsel çağın Marksçılığı olarak tanımlanması derin bir anlam taşımaktadır. Bu tanım her şeyden önce, Marks'ın ve Engels'in bilimsel görüş sistemi ile Lenin'in, Marksçılık hazinesine yaptığı ideolojik ve teorik katkı arasındaki yakın, dinamik ve ayrılmaz bağı vurgulamaktadır.

Bilindiği gibi Lenin, Marksçı teoriyi ve onun ilkelelerini bir dogma olarak değil, bir eylem kılavuzu olarak kabul etmiştir. Lenin, ilk yapıtlarından birinde şöyle yazmıştır: "Biz Marks'ın teorisini tamamlanmış ve dokunulmaz bir şey olarak kabul etmeyiz; tam tersine, biz şuna inanmaktayız ki, bu teori yalnızca, sosyalistlerin, eğer yaşama ayak uydurabilmek istiyorlarsa bütün yönleriyle geliştirmek *zorunda* oldukları bilimin temel taşı koymuştur." (7) Lenin aynı zamanda, gerçek devrimcilerin tamamen Marks'ın teorisine dayanmaları gerektiğini, çünkü Marks'ın teorisinin, "sosyalizmi ütopya olmaktan çıkarıp, bir bilim haline dönüştüren, bu bilim için sağlam bir temel atan ve bu bilimin her yönüyle daha da geliştirilip değerlendirilmesi sırasında izlenmesi gereken yolu gösteren ilk teori" (8) olduğunu vurguladı.

(7) V. İ. Lenin, *Programımız, Tüm Yapıtları*, c. 4, s. 211-212.

(8) A. G. E., s. 210.

Lenin, oportünistlere karşı savaşında Marksçılığı savunup, onu yeni tarihsel koşullar altında geliştirirken, Marksçılığın temel görüşlerine ve ilkelerine her zaman sadık kaldı.

Bu durum, gerçek bir devrimci ile --kendini gizlemek için hangi sahte-demokrat veya sahte-devrimci ifadeleri kullanırlarsa kullansınlar-- reformistler ve revizyonistleri birbirinden ayırdeder.

Leninciliğin yeni tarihsel çağın Marksçılığı olarak tanımlanması, ayrıca, Marksçı teorinin Lenin tarafından geliştirilmesi olayının, bu çağın kendine özgü özellikleriyle ve mahiyetiyle ilgili olduğu anlamına gelir. Lenin, daha 1915'te, toplumsal fenomenlerin analizine yaklaşım tarzını açıklarken şöyle yazmıştı: "...gözlerimizin önünde yayınlan tarihsel olaylar ancak, en başta, bir çağdan bir diğerine geçişin nesnel yasaları analiz edilerek anlaşılabilir." (9) Lenin, bir çağı kavrayıp onun özünü ifade edebilmek için "...şu ya da bu çağın merkezinde *hangi sınıfın* bulunduğunu, bu çağın ana içeriğini, gelişiminin ana yönünü... bu çağın ana karakteristiklerini hangi sınıfın belirlediğini" (10) bilmek gerektiğini söyledi. Lenin bu gerekliliği yaşadığımız çağın analizine uyguladı, onun ana içeriğini ve gelişimindeki ana eğilimi ortaya çıkardı. Bu yöntemsel temel üzerinde bir bütün olarak Marksçı teoriyi, yeni tip parti üzerindeki, sosyalist devrim, proletarya diktatörlüğü ve proletarya devletinin örgütlenmesi üzerindeki, sosyalizm kuruculuğunun yöntemleri ve biçimleri, dünya devrim sürecini bütününü yöneten yasalar üzerindeki Marksçı öğretiyi daha da geliştirdi.

O halde, yeni tarihsel koşullarda Lenin'in vardığı ana önermeler ve sonuçlar, dar ulusal bir önem taşımanın ötesinde, uluslararası, dünya çapında bir önem taşımaktadır.

(9) V. İ. Lenin, «Yanlış Sancak Altında», Tüm Yapıtları, c. 21. s. 145. Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

(10) A. G. E.

Lenin, Marksçılığın proletarya diktatörlüğü öğretisini geliştirerek, bu kavramın açıklamasına, ulusal bakımdan farklı sınıf konumlarından değil evrensel, teorik sınıf konumlarından kalkarak vardı. Proletarya diktatörlüğünün en temel ve önemli yönlerine işaret etti. Sosyalist devrimin yollarının çeşitliliği, proletarya diktatörlüğünün ve sosyalist demokrasinin devlet biçimleri, sosyalist kuruculuk süreci sırasında toplumsal ilişkilerin devrimci bir anlayışla dönüştürülmesinin yolları ve araçları gibi en karmaşık sorunları çözümledi.

Sosyalizme geçiş biçimlerinin çeşitliliği her şeyden önce, sosyalist devrimin yer almakta olduğu ve sosyalist dönüşümlerin yürütülmekte olduğu farklı somut tarihsel durumlara bağlanabilir. Devrim yoluyla sosyalizme geçiş süreci tüm bir tarihsel çağa yayılır. Bu sürecin değişik aşamalarında, uluslararası arenada sosyalizm ile kapitalizm arasındaki güç dengesi değiştikçe kapitalist ülkelerde proletarya ile burjuvazi arasındaki savaşımın koşulları da değişir.

Sosyalizme geçiş biçimlerinin çeşitliliği, aynı zamanda, dünya devrim sürecinin derinleşip genişlemekte olduğu, bu sürecin farklı ekonomik gelişme düzeylerindeki ülkeleri --devletle bütünleşmiş tekelci kapitalizmden, feodal ve hatta feodalizm-öncesi ilişkilerin egemen olduğu ülkelere dek-- giderek daha çok içermekte olduğu gerçeği tarafından da etkilenmektedir.

Lenin, dünya devrim sürecinin gelişme biçimlerinin çeşitliliğine değinerek şöyle yazmıştır: "Bütün uluslar sosyalizme ulaşacaktır, bu kaçınılmazdır, ama bunu hepisi tamamen aynı yolla yapmayacak, her biri, bir demokrasi biçimine, bir proletarya diktatörlüğü çeşidine, toplumsal yaşamın çeşitli yönlerinin farklı sosyalist dönüşüm hızlarına, kendilerinden bir şeyler katacaklardır." (11) Lenin, genel teorik ilkelerin yaşama geçirilmesinin somut

(11) V. İ. Lenin, *Marksçılığın ve Emperyalist Ekonomizmin Bir Karikatürü*, "Tüm Yapılar, c. 23, s. 69-70.

biçimlerini ve yöntemlerini geliştirmek gerekliliğini savunarak Marksçılığın genel ilkelerinin her bir ülkedeki somut tarihsel duruma en titiz şekilde uygulanması fikrini uluslararası komünist hareketin gerek teorisinde, gerekse pratiğinde tutarlı bir şekilde öne çıkardı ve geliştirdi.

Lenin'in geliştirdiği proletarya devleti teorisinin de altında aynı fikir yatmaktadır. Lenin, Sovyet Cumhuriyeti'nin uluslararası önemini, proletarya diktatörlüğünün Rusya'da kurulmuş yeni bir devlet biçimi olarak açıklayarak ve Sovyet hükümetinin demokratik ilkelerinin genel karakterini vurgulayarak aynı zamanda, diğer ülkelerdeki devlet kuruculuğu uygulamaları sırasında Sovyetler'i bütün ayrıntılarına dek taklit etmenin barındırdığı tehlikelere karşı da uyarıda bulundu. Lenin, Komünist Partisi'nin 8. Kongresi'nde, Parti Programı taslağı tartışmaları sırasında yaptığı konuşmada özellikle şunları belirtti: "Sovyet tipi henüz, Rusya'da varolduğu biçimiyle Sovyetler değildir ama Sovyet tipi uluslararası bir duruma gelmektedir. Ve söyleyebileceğimizin hepsi budur. Daha ileri gitmek, bir adım ileri, bir kıl payı ileri gitmek yanlış olacaktır ve o halde bir program için uygunsuz olacaktır." (12) Aynı görüş, Lenin'in "Üçüncü Enternasyonal'in Temelleri" tezinin taslak çalışmalarında da vurgulanmıştır. Taslak bu konuda şu önermeyi içeriyordu: "Kitlesele devrimci savaşımın doğal organları, ayaklanmanın etkisinden sonra *iktidar* organları haline gelecek olan İşçi Temsilcileri Sovyetleridir". Bu sözlerden sonra Lenin şu notu düşmüştü: "Komün veya Sovyetler tipinde --zorunlu olarak 'Sovyetler' değil--". (13)

Lenin, her ülkedeki somut duruma, bir ulusun feodalizmden burjuva demokrasisine ve burjuva demokrasisinden proletarya demokrasisine giden yolda bulunduğu

(12) V. İ. Lenin, «RKP (B) Sekizinci Kongresi» Tüm Yapıtları, c. 29, s. 172-173.

(13) V. İ. Lenin, Tüm Yapıtları, c. 54, s. 502, (Rusça basım).

aşamaya bağlı olarak somut ve çeşitli proletarya devletli biçimleri gelişeceğini vurguladı. O, uluslararası işçi sınıfının önünde duran ortak uluslararası görevlerin çözümlenmesi için, sınıf savaşımı süreci boyunca, sosyalist devrimin hazırlanıp uygulanması sırasında, sosyalist kuruculuk süreci içinde çeşitli çözüm yolları ve araçları bulup kullanacak olan komünist partilerinin yaratıcı yeteneklerine, işçi sınıfının, emekçi halkın tükenmez potansiyellerine derinden inanıyordu.

Sosyalizmin gerek günümüzdeki, gerekse geçmişteki düşmanları, olayları her zaman, sanki Lenin, Bolşevikler, "dikta"ya başvurmuşlar, diğer partiler üzerine bütün konularda tektip ve klişeleşmiş taktikler "dayatmışlar" gibi göstermeye kalkmışlardır. Tek tek komünist partiler içindeki revizyonistler, ünlü anti-komünistlerin dümensuyunda giderek, pratikte yine onların hesabına çalışmaktadırlar. Revizyonistler "yaratıcı", "araştırmacı" Marksçılar pozuna bürünerek, belirli bir ülkenin ulusal farklılıklarının önemi üzerinde mümkün olduğunca çok durmak için zahmetlere katlanarak, kendine güvenme ve bağımsızlık maskesi altında sosyalist devrimi ve sosyalist kuruculuğun genel yasalarını, işçi sınıfının diğer kollarının ve partilerinin kazanmış olduğu deneyimi reddederek çeşitli "ulusal" sosyalizm modellerini bilimsel komünizmin karşısına koymaktadırlar.

Aslında, Marksçı-Leninciler ile revizyonistler arasındaki temel ilkesel fark, belirli bir ülkenin komünist partisinin teorik ve pratik çalışmaları sırasında ulusal farklılıkların hesaba katılıp katılmaması gerektiği konusu üzerinde değildir. Bu sorunun cevabı açıktır. Komünist ve işçi partileri proletarya enternasyonalizmi ilkelerine sıkıca bağlı kalarak Marksçılık-Lenincilik ilkelerini her ülkenin tarihsel ve ulusal farklılıklarıyla uyumlu bir şekilde yaratıcı bir anlayışla uygulamaya çalışırlar ve böylece de sosyalizmin teorisine ve pratiğine, devlet kuruculuğu deneyimine ortak bir katkıda bulunurlar. Revizyonistlere karşı verilen savaşımda söz konusu olan şey

başkadır: Sosyalizm kuruculuğunun genel yasalarının, sosyalist devletin genel ilkelerinin kabul edilip uygulanması.

Ayrıca, bu sorunun bir başka yönü daha dikkat çekmektedir. Devlet örgütlenmesi alanı da dahil olmak üzere, özellikle toplumun politik örgütlenmesi gibi önemli bir alanı kucaklayan sosyalist kuruculuk teorisi ve pratiği sırasında belirli bir ülkenin tarihsel ve ulusal farklılıklarını analiz etme yönteminin kendisi de temel bir öneme sahiptir.

Lenin, bu analize, en başta belirli bir tarihsel çağın genel gelişme yasalarına ve ana çelişkisine derin bir dikkat gösterilerek sınıf konumlarından yaklaşılmaması gerektiğini düşündü. Lenin şöyle yazmıştır: "Herhangi bir toplumsal sorunun incelenmesinde Marksçı teorisinin zorunlu koşulu bu sorunun *belirli* tarihsel sınırlar içerisinde incelenmesidir, ve eğer bu sorun belirli bir ülkeye --örneğin belirli bir ülkenin ulusal programına-- ilişkin ise aynı tarihsel çağ içerisinde bu ülkeyi diğerlerinden ayırdeden kendine özgü özelliklerin hesaba katılmasıdır." (14) Lenin bir süre sonra bu fikre yeniden değinerek şuna işaret etti: "...yalnızca belirli bir çağın temel özellikleri hakkındaki bilgi, şu veya bu ülkenin kendine özgü özelliklerinin anlaşılabilmesine bir temel görevi görebilir." (15) Lenin'in bu önermesi, tek tek ülkelerin ulusal, tarihsel farklılıklarının analiziyle ve bu farklılıkların genel yasalarla karşılıklı ilişkisi sorunuyla doğrudan bağlantılı olan en önemli yöntemsel koşulu ifade etmektedir. Bu farklılıkların analiz edilmesi komünist partisi için kendi başına bir amaç değildir, ancak işçi sınıfının önünde duran enternasyonalist görevlerin yerine getirilmesinin bir aracıdır. Lenin, görevin, "her ülkenin *tek bir* enternasyona-

(14) V. İ. Lenin, "Ulusların Kendi Yazgılarını Belirleme Hakkı", *Tüm Yapıtları*, c. 29, s. 400-401.

(15) V. İ. Lenin, "Yeni Sancak Altında", *Tüm Yapıtları*, c. 21, s. 145.

list görevle somut uğraş *tarzı* içinde, neyin ulusal olarak özel ve ulusal olarak farklı olduğunun araştırılması, incelenmesi, farkedilmesi ve kavranması"(16) olduğunu vurgulamıştır.

Sosyalist devrimin biçimleri, proletarya diktatörlüğü ve proletarya demokrasisi birçok ekonomik, toplumsal ve ideolojik etken tarafından, her ülkenin dış koşulları, gelişiminin tarihsel ve ulusal farklılıkları tarafından etkilendirler. Ama bu etkenler arasında belirleyici önemde olanları, belirli bir ülkenin ekonomik ve kültürel bakımdan gelişme düzeyi, yurt içinde sınıf güçlerinin dizilişi, uluslararası arenada kapitalizm ile sosyalizm arasındaki güç dengesi, sınıf savaşımı sırasında kazanılan deneyim, devrimci gelenekler, işçi sınıfının ve onun öncü gücü komünist partisinin olgunluk ve örgütlenme derecesidir.

Bu etkenlerin belirleyici etkenler olarak incelenmesi temel bir öneme sahiptir. Bu inceleme, devlet örgütlenmesinin özel yönlerinin bilimsel konumlardan analiz edilebilmesini olanaklı kılar, sorunların çözümlenmesine öznelci ve tekyanlı yaklaşımlar yapılması riskini ortadan kaldırır, bazı ulusal farklılıkların ve geleneklerin incelenmesi ve doğru olarak değerlendirilmesi gerekliliğini vurgular: Komünist partileri, utkan proletaryanın sınıfçıkarlarıyla uyuşmayan, toplumun devrim yoluyla yenisinden kurulmasına, sosyalist devletin kurulmasına bir engel oluşturan geleneklere karşı savaşım verirler.

Sosyalizmin düşmanlarının, herhangi bir istisna gözetmeden bütün ulusal farklılıkların önemini abartmak için veya uzlaşmaz sınıflar barındıran bir toplumdaki en tutucu gelenekleri ve alışkanlıkları yansıtan ulusal farklılıkları en öne sürmek için bir sürü zahmete katlanmaları raslantı değildir. Burjuva ideologları ve revizyonistler, proletaryanın sosyalist devrimin utkusu uğrun-

(16) V. İ. Lenin, «Komünizmin Çocukluk Hastalığı: Goşizm»
Tüm Yapıtları, c. 31, s. 92.

da verdiği sınıf savaşımı süreci boyunca ortaya çıkan geleneklerin ve alışkanlıkların, kurumların ve kuruluşların belirleyici önemini reddederler.

Lenin'in, devlet kuruculuğu biçimlerinin çeşitliliği ve onun genel ilkelerinin uygulanış yöntemleri üzerindeki görüşü, doğal olarak yalnızca iktidarın işçi sınıfı tarafından ele geçirilmesi konusu için, yeni, sosyalist devleti oluşturma dönemi için geçerli değildir. Bu görüş aynı zamanda, komünist ve işçi partilerinin, belirli bir ülkede yeni toplumsal sistemin utkusu uğrunda verilen savaşımın daha sonraki bütün aşamalarında devlet kuruculuğunu yönlendirirken yürüttükleri pratik faaliyetlerde de en az aynı oranda uygulanır; ve bu görüş, sosyalizm ve komünizm kuruculuğunun ana sorunlarının çözülmesinde devletin oynadığı aktif, yaratıcı rolün güçlendirilmesi doğrultusunda yürütülen faaliyetler tarafından sınanmıştır.

SBKP'nin devlet kuruculuğu konusunda biriktirdiği deneyim, sosyalist toplumu kurmak, komünizmin daha üst aşamalarına geçiş sağlamak uğrunda verdiği savaşım sırasında işçi sınıfının önünde duran ulusal ve uluslararası görevlerin yerine getirilmesi bakımından paha biçilmez bir uluslararası öneme sahiptir.

3. SBKP'NİN DENEYİMİ: DEVLET KURUCULUĞUNDA TEORİ İLE PRATİĞİN BİRLİĞİ

SBKP'nin, devlet kuruculuğu da dahil olmak üzere toplumsal yaşamın her alanında elde ettiği tarihsel deneyim, onun, Marksçılık-Leninciliğin genel ilkelerini yaşama geçirme faaliyetlerini, bu ilkeleri belirli bir ülkenin gelişiminin somut tarihsel aşamalarıyla ve kendine özgü yönleriyle uyumlu bir şekilde uygulamanın çok çeşitli biçimlerini ve yöntemlerini bulma, sınama ve pratik yoluyla doğrulama faaliyetlerini, bu faaliyetlerin sonuçlarının teorik olarak genelleştirilmesini ve bu temel üzerinde Marksçı-Leninci teorinin yaratıcı bir şekilde daha da geliştirilmesini temsil etmektedir.

Şu nokta büyük bir önem taşımaktadır: SBKP'nin deneyimi, teori ile pratiğin birbirleriyle kaynaşmasıdır; onların organik birliği, karşılıklı diyalektik etkileşimleridir. Bu deneyim, toplumsal gelişmenin yasaları hakkındaki bilgi sistemini, hünerler yığını, proletaryanın sınıf savaşımının çeşitli tarzlarına, toplumun devrim yoluyla yeniden kurulmasına önderlik ederken kazandığı çalışma alışkanlıklarını içerir. Bu deneyimin kaynağı toplumsal pratiğin kendisidir, proletaryanın sınıf savaşımı, devrimci faaliyetleridir. Parti'nin, devlet kuruculuğunun yönetilmesi alanında kazandığı deneyim, bu deneyimin analiz edilmesi ve sistemleştirilmesi, Marksçı-Leninci teorinin ve özellikle de sosyalist devlet ve demokrasi teorisinin daha da geliştirilmesinin ana kaynağıdır.

Marks ve Engels'in vardığı en önemli teorik sonuç şudur: Proletarya, kurtuluşunu ancak bir sosyalist devrim hazırlayıp uygulayarak, sosyalizm kuruculuğu doğrultusunda kendi diktatörlüğünü kurarak elde edebilir. Sosyalist bir devrim, sosyalist bir devlet ve demokrasi olmadan kapitalizmden sosyalizme geçmek nasıl mümkün değilse, sosyalist kazanımlar olmadan da yeni tipte gerçek bir demokrasi, emekçi halkın büyük çoğunluğu için demokrasi mümkün değildir. Lenin şöyle yazmıştı: "...demokrasi olmadan sosyalizm olanaksızdır, çünkü: 1) proletarya, demokrasi uğrunda savaşım vermek suretiyle sosyalist devrim için hazırlanmazsa sosyalist devrimi yerine getiremez; 2) utkan sosyalizm, tam bir demokrasi uygulamadan utkusunu güçlendiremez ve insanlığı devletin sönüp gitmesine [aşamasına] götüremez." (17)

Bu iki maddenin birincisinde, Lenin, proletaryanın kapitalizm koşullarında demokrasi uğrunda verdiği savaşımı düşünmekteydi. Bu sorun, burjuva demokratik özgürlüklerin, demokratik kurumların proletaryanın kendi çıkarları doğrultusunda nasıl kullanılacağı sorunu ve aynı

(17) V. İ. Lenin, «Marksçılığın ve Empiryalist Ekonomizmin Bir Karikatürü», Tüm Yapıtları, c. 23, s. 74.

zamanda, burjuvaziye ve onun devletine karşı çıkan demokratik proletarya örgütlerinin nasıl kurulacağı sorudur. Ama bu savaşım yalnızca burjuva demokratik hakların ve özgürlüklerin korunmasına ve genişletilmesine yardım etmekle kalmaz, aynı zamanda yeni, proletarya demokrasisinin öğelerinin doğmasına da yol açar. Lenin, Komünist Enternasyonal 2. Kongresi'nde yaptığı konuşmada, işçi sınıfının ve onun partisinin, gelecekte politik bakımdan egemen sınıf olarak yürüteceği faaliyetlere yönelik, proletarya diktatörlüğünün kurulması açısından gerekli olan disiplinin ve örgütlülüğün güçlendirilmesine yönelik deneyimin kazanılması doğrultusunda, bunların gerekli önkoşullarının yaratılması doğrultusunda eldeki tüm olanakların kullanılması gerekliliğine işaret etti. (18)

İşçi sınıfının ve onun partisinin kapitalizm koşullarında bile belli ölçüde olumlu, yaratıcı deneyim biriktirdiğini söylemek için her türlü neden vardır. Parti bu deneyimi, örgütlenme, ideolojik ve eğitim alanlarında işçi sınıfı içinde yürüttüğü muazzam çalışmayla kazanır. Parti, parlamenter kurumların ve diğer burjuva demokratik özgürlüklerin kullanılmasını da dahil olmak üzere, proletaryanın her biçimdeki sınıf savaşımını yönetirken, kendisi de, işçi sınıfının yalnızca eski düzeni yıkmak görevini yerine getirebilmek için değil, aynı zamanda kuruculuk görevlerini de yerine getirebilmek için ihtiyaç duyduğu özellikleri ve nitelikleri ona kazandırarak bu savaşım içinde çelikleşir ve olgunlaşır.

İşçi sınıfının ve komünist partisinin kapitalizm koşullarındaki demokratik hareket içinde kazandığı tarihsel deneyim, sosyalist devrimin akışındaki yeni bir içerikle güçlendirilip zenginleştirildi. Eski, burjuva devlet mekanizmasının yıkılıp, onun kurumlarının ve kuruluşlarının ortadan kaldırılması süreci içinde yeni, daha yüksek düzeyde, sosyalist tipte bir devlet yaratıldı.

(18) Bkz: V. İ. Lenin, «Komünist Enternasyonal İkinci Kongresi», *Tüm Yapıtları*, c. 31, s. 255-256.

Dünyada ilk sosyalist devletin kumanda köprüsüne geçen Lenin, proletarya devletinin ve proletarya demokrasisinin Marksçı teorisini daha da geliştirmek için sürdürdüğü aralıksız çalışmasına devam etti. Lenin'in Ekim sonrasındaki formüle edip yaşama geçirdiği görüşlerin kaynağını komünist partisinin kolektif deneyimi, milyonlarca insandan oluşan emekçi halk kitlelerinin deneyimi, Sovyet devletinin sosyalizm kuruculuğu alanında yürüttüğü pratik faaliyetler oluşturmaktadır.

Proletarya devleti kuruculuğunun devrimci uygulamaları, Lenin'in eserlerinde bilimsel olarak toparlandı. Lenin'in bıraktığı teorik ve ideolojik miras, içeriği bakımından, tarihsel deneyim üzerine yaptığı analizin genişliği ve derinliği bakımından, eşine rastlanmadık bir yüceliğe ve anlama sahiptir ve bu nedenle de bu mirası, Marksçılığın proletarya devleti konusundaki teorisinin geliştirilmesinde yeni bir aşama olarak kabul etmek için her türlü neden vardır.

Parti, ülkenin önünde duran muazzam görevleri ele alırken, devletin geliştirilmesi sorunlarına sürekli olarak büyük bir dikkat gösterdi. Sovyet devletinin kurulması, geliştirilmesi ve güçlendirilmesi sorunları, Parti kongrelerinde ve konferanslarında, istisnasız bütün Sovyetler kongrelerinde tartışıldı. Bu sorunlar, Lenin tarafından yönetilen Parti Merkez Komitesi'nin ve Halk Komiserleri Konseyi'nin günlük faaliyetleri sırasında ele alınıp tartışıldı.

Komünist Partisi'nin sosyalist devrimden sonra toplanan ilk kongresi olan 1918'deki 7. Kongre'si, proletarya diktatörlüğünün bir biçimi olan yeni tipteki devletin, Sovyet Cumhuriyeti'nin kusursuz ve ayrıntılı bir tanımını yeni Parti Programı'na koyma gerekliliğini vurguladı. Kongre kararlarında, "Parti'nin her koşul altında, demokratik devletin daha yüksek düzeydeki bir tipi olarak ve proletarya diktatörlüğünün bir biçimi, sömürücülerin boyunduruğunun kırılmasının ve dirençlerinin bastırılmasının bir biçimi olarak Sovyet Cumhuriyeti uğrunda sava-

şacağı" (19) belirtildi. Yeni proletarya devletinin, Sovyet iktidarının özünü, demokratik biçimini, hedeflerini ve görevlerini ortaya koyan çözümleyici önemdeki Leninci ilkeler, 1919'daki 8. Kongre'de kabul edilen Parti Programı'nda ifade edildi. Proletarya devleti kuruculuğunda elde edilen başarılar, Sovyet hükümetinin örgütlenme ve faaliyet ilkeleri, 1918'de kabul edilen birinci Sovyetler Rusyası Anayasası'nda ifade edilip pekiştirildi.

Lenin tarafından ortaya konan sosyalist devlet ilkeleri, sosyalizmin ve komünizmin utkusu uğrunda verilen savaşımın bütün aşamalarında sürekli olarak geliştirilip zenginleştirildi. Sosyalist devletin içinde ortaya çıkıp geliştiği, nitelik bakımından yeni sosyo-ekonomik ve politik koşullar nedeniyle, bu devletin toplumsal mahiyeti ve gerçekten demokratik ilkeleri nedeniyle, burjuva devletin organik bozuklukları sosyalist devlete yabancıdır. Ama, sosyalist devletin gelişme süreci pürüzsüz ve düz değildir, nesnel ve öznel etkenlerin neden olduğu çelişkilerden ve güçlüklerden arınmış değildir. Burada, çelişkiler, yeni ile eski arasında, sosyalist devletin gelişme süreci içindeki içeriği ile nispeten daha istikrarlı biçimi arasında yer alabilir ve pratiğin gösterdiği gibi de böyle olmaktadır. Sosyalist devletin, toplumsal gelişmenin daha önceki aşamalarında ortaya çıkmış bulunan ve geçmişte halkı ve gerekli olan bazı kurumları ve kuruluşları, sosyalist ve komünist kuruculuğun yeni aşamasında ekonomik gelişmenin ihtiyaçlarını, kitlelerin devlet yönetimine daha geniş olarak katılmasının çıkarlarını karşılayamayacak duruma gelir.

Kırtasiyecilik, biçimcilik, tek tek hükümet organlarının faaliyetlerinde sosyalist hukukun üstünlüğü ilkesinin çiğnenmesi, dargörürlük, milliyetçilik belirtileri son derece tehlikelidir. Eski, burjuva devletin çok direngen ka-

lıntıları olan bu ve benzeri fenomenler, Parti yönetimindeki ve devlet aygıtının denetlenmesindeki bir gevsemeyele birlikte, belirli koşullar altında, devletin gelişimine büyük zararlar verebilir.

Eğer bunlara karşı amansız ve kararlı bir savaşım verilmezse, bunlar sosyalist demokrasinin kurumlarını sapırtabilir, onların gerçekten sosyalist içeriklerini zayıflatabilir.

Ama, sosyalist toplumda, devlet kuruculuğundaki iç çelişkilerin ve güçlüklerin üstesinden gelinebilmesi bakımından gerekli nesnel ve öznel önkoşullar mevcut bulunmaktadır. Bu alanda belirleyici rolü komünist partisi oynar. Komünist Partisi, tek tek hükümet organlarının ve kurumlarının biriktirdiği en iyi deneyimi ortaya çıkarmaya, bunu toplumun tüm politik örgütlenmesine yaymaya çalışır. Parti, yeni toplum kuruculuğunun her yeni aşamasına geçilirken, toplumun toplumsal ve sınıfsal yapısında, ekonomik ve kültürel gelişiminde ortaya çıkan değişiklikleri de hesaba katarak, sosyalist devletin daha da ilerlemesini bir plana göre düzenler.

SBKP her zaman için kitlelerin desteğine dayanır; onların deneyimini, Marksçı-Leninci teorisinin geliştirilmesi doğrultusunda, devlet kuruculuğu uygulamalarının daha da yetkinleştirilmesi doğrultusunda tükenmez bir fikir kaynağı olarak görür. Aynı zamanda, Parti'nin, emekçi halkın politik ve kültürel düzeyinin yükseltilmesi süreci üzerindeki etkisi daha aktif ve verimli duruma geldikçe, emekçi halk da, toplumsal, ekonomik, kültürel ve devletin geliştirilmesiyle ilgili acil sorunların çözümlenmesinde daha büyük bir girişkenlik gösterir. Parti'nin bu faaliyetleri arasında devlet örgütlenmesi deneyiminin teorik olarak genelleştirilmesi ve yaygınlaştırılması önemli bir yer tutar. SBKP, işçi sınıfına, bütün emekçi halka, sosyalist devlet örgütlenmesini mükemmelleştirmenin yolları ve araçları hakkında bilgi sağlar; bu da, kitlelerin daha aktif hale gelmesine, onların devlet yönetimine gitgide genişleyen ölçüde katılmalarına yardımcı olur.

Parti'nin, devletin geliştirilmesi alanında elde edilen deneyimin toparlanması konusunda takındığı yaratıcı tavır, aynı zamanda, bu deneyimin eleştirel bir anlayışla özümlemesinde, bu deneyimin, Parti'nin ve halkın önünde duran yeni görevlerin çözülmesi bakımından yaşamsal önem taşıyan en olumlu öğelerinin ortaya çıkarılmasında da dile gelir. Yüzbinlerce komünist militanın çabalarıyla, biriken deneyimin kolektif olarak genelleştirilmesi; kolektivizmin ve demokrasinin en yüce biçimi olan Parti kongrelerinde yapılan analizler ve varılan sonuçlar; tartışılmakta olan fenomenin değerlendirilmesi sırasında tekyanlılığa düşülmesi riskini ortadan kaldırır. Böylesi bir yaklaşım, birikmiş deneyimde en temel yanın ne olduğunu seçebilmesi, bu temel yanı, rastlantısal ve yüzeysel yanlardan veya --sık sık görüldüğü gibi-- özgül bölgesel koşullara bağlanabilecek yanlardan temizleyebilmeyi, bütün faaliyetlerde daha çok yetkinlik sağlama ve ilerleme doğrultusundaki en yaşamsal sorunlar üzerinde yoğunlaşabilmeyi olanaklı kılar. Lenin, "İleriye yürüyüp ileriye bakmalıyız.." (20) demişti. Bu, Parti'nin çözümleyici önlemlerdeki görevlerinden biri, Parti'nin devlet kuruculuğunu yönetmesinin en göze çarpıcı özelliğidir.

Pratik deneyim, bir kez biraraya toparlandıktan, eleştirel bir anlayışla gözden geçirildikten ve teorik olarak analiz edildikten sonra nitelik bakımından yeni bir toplumsal anlam kazanır. Bu deneyim, sosyalist ve komünist kuruculukta devletin rolünün artırılması doğrultusunda Parti'nin elindeki etkili bir araç durumuna gelir.

SBKP'nin, sosyalist devletin mimarı olarak kazandığı deneyimin muazzam bir uluslararası önemi vardır. Bu deneyim, belirli bir ülkenin gelişiminin kendine özgü özellikleri de gözönüne alınarak herhangi bir komünist ve işçi partisi tarafından kullanılabilir. Komünist ve iş-

(20) V. İ. Lenin, «Parti Kongresi Hazırlıkları Üzerine RKP Örgütüne Bir Mektup», *Tüm Yapıtları*, c. 30, s. 405.

çi partileri arasındaki deneyim değiş-tokuşu, bu partilerin her birinin daha başarılı faaliyetler yürütmesine, devlet kuruculuğu teorisinin geliştirilmesine ve pratiğinin zenginleştirilmesine katkıda bulunur.

Çarlık Rusyası proletaryası, Komünist Partisi'nin öncülüğünde, utkan bir sosyalist devrim gerçekleştiren, yeni, sosyalist tipte bir devlet kuran ve bu devletli sosyalizm ve komünizm kuruculuğunun ana aracı durumuna getiren, tarihteki ilk proletarya olmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYALİST DEVRİM ve POLİTİK İKTİDARIN İŞÇİ SINIFI TARAFINDAN ELE GEÇİRİLMESİ

1. ÇARLIK RUSYASI'NDA, SOVYET İKTİDARININ UTKUSU DOĞRULTUSUNDA SAVAŞIM

Çarlık Rusyası işçi sınıfı, öncü gücü Komünist Partisi'nin kılavuzluğunda, oldukça kısa bir tarihsel dönem içinde yer alan iki burjuva demokratik devriminde --1905-1907 ve Şubat 1917 devrimlerinde-- sonucu belirleyici rol oynadı, Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'ni hazırladı ve gerçekleştirdi. Çarlık Rusyası proletaryasının utkusu, proletarya diktatörlüğünün ve dünyada ilk sosyalist devletin kurulmasında doruk noktasına ulaştı.

Bütün insanlığın kaderini etkileyen ve tarihte yeni bir çağır açan, dünya çapında öneme sahip bu tarihsel olaylar neden tam da Çarlık Rusyası'nda yer aldı?

Bu soru, gerek teorik, gerekse pratik bakımdan çok ilginçtir.

Çarlık Rusyası, kapitalist gelişme yoluna Avrupa'nın diğer büyük ülkelerinden daha sonra girdi. Çarlık Rusyası'nda hızlı kapitalist gelişme sürecinin ve modern bir sanayi proletaryasının oluşumunun başlangıcını oluşturan serfiliğin kaldırılışı sırasında, en büyük Avrupa ülkelerinde burjuva-demokratik devrimleri tamamlanmış ve kapitalizm gitgide serpilerek en yüksek ve sonuncu aşamasına, emperyalizme doğru yol almaya başlamıştı. Bu ül-

kelerde sanayi proletaryası aktif bir politik güç olarak toplum sahnesine çıkmış ve 1871 Paris Komünü'yle doruk noktasına ulaşan sınıf savaşımı boyunca dikkate değer bir deneyim kazanmıştı.

Marksçılığın doğuşu ve yayılması, Marks ve Engels'in yol göstericiliğinde 1. Enternasyonal'in kurulması ve faaliyet göstermesi, Avrupa proletaryasının sınıf bilincinin gelişiminde belirleyici bir rol oynadı. Avrupa'nın kapitalist ülkelerinin büyük bir çoğunluğunda, geniş kitlelerin üye olduğu açık yasal sosyal-demokrat partiler kurulup faaliyete geçmiş, sendikal hareket geniş ölçüde gelişmişti. Bu ülkelerin, çoğunda, işçi sınıfının, acil hedeflerine ulaşmak uğrunda sınıf savaşımı sırasında yararlanabileceği ve yararlandığı çeşitli burjuva demokratik kuruluşlar ve kurumlar, politik haklar ve özgürlükler mevcuttu.

Oysa Çarlık Rusyası'nda sanayi proletaryası çok daha karmaşık bir ortamda oluştu ve gelişti. Serflüğün kaldırılması, feodal ilişkilerin tamamen ortadan kalkmasıyla sonuçlanmadı. Kapitalist sömürünün yeni biçimleri, yarı-feodal baskıyla, ulusal azınlıkların en acımasızca baskı altında tutulmasıyla, Çarlığın büyük devlet politikası izlemesiyle birleşti ve bu durum, ülkenin ekonomik ve kültürel bakımdan geri olan uzak yörelerini sömürge ve yarı-sömürge durumuna düşürdü.

Çarlık Rusyası proletaryasının örgütlenme ve güçlenme süreci, askeri-bürokratik kurumlarıyla, memurlarıyla, --hiç bir burjuva demokratik kurumla sınırlandırılmamış olan-- çarlık otokrasisiyle birlikte feodal devleti ve hukuki üstyapıyı ta Şubat 1917'ye kadar koruyan gerici bir politik rejim altında yol aldı. 1905 ile 1907 arasındaki dönemde ve Şubat 1917 devrimini izleyen dönemde bir kaç aylık kısa süreler bir yana bırakılırsa, ilk işçi derneklerinin ve sosyal-demokrat örgütlerin ortaya çıktığı, Bolşevik Partisi'nin(1) kurulup Ekim Devrimi'nin etkisi-

(1) 1952'ye dek SBKP'nın adı Bütün Birlik daha önce -Rus Komünist Partisi--Bolşevik--ıdı.

na kadar faaliyet gösterdiği ortam, bir yasadışı, yeraltı çalışması ortamı, devrim hareketinin aktif üyelerine karşı Çarlık yönetiminin politik terör, jurnalcılık ve provokasyon uyguladığı, adliye sistemince ve kolluk kuvvetlerince zora başvurulduğu bir ortamdı.

Aynı yöntemler, Temmuz 1917 olaylarından sonra, gerici burjuva hükümeti tarafından da kullanıldı.

Çarlık Rusyası'nda proletaryanın kitle hareketinin içinde geliştiği somut tarihsel ortamı anlamak için şu gerçeği akılda tutmak önemlidir: 20. yüzyılın ilk dönemlerinde yer alan burjuva demokratik devrimlerinde proletarya, bir yandan, politik iktidarın dizginlerini elinde tutmaya devam eden feodal toprak ağalarına karşı, bir yandan da burjuvaziye karşı savaşım vermek zorundaydı. Bu durum, Çarlık Rusyası'nda burjuva demokratik devriminin en belirgin özelliklerini kesin çizgilerle belirledi. Bu gibi devrimlerde öncü rol Batı'da burjuvazi tarafından oynanmışken, Çarlık Rusyası'nda burjuvazi, yalnızca proletaryanın devrimci savaşımalarının meyvalarını ele geçirmenin yollarını aradı ve, Lenin'in yerinde olarak belirttiği gibi, dalavere çevirerek iktidarı ele geçirmeye çalıştı.

İki devrim arasındaki dönemde burjuvazi ve burjuvlaşmış feodal beyler, politik düzeyde örgütlenmek ve hükümet organlarını kendi denetimleri altına almak için hiç zaman yitirmediler. Şubat 1917'de Çarlık otokrasisine indirilen bir kaç ağır darbeden sonra, burjuvazi ve onun partileri iktidarın dizginlerini ele geçirdiler.(2)

Birinci Dünya Savaşı Çarlık Rusyası burjuvazisinin politik gelişimini hızlandırdı ve burjuvazi kendi sınıf çıkarlarının savunulması ve emperyalist savaşın sürdürülmesi amaçlarına uydurulmuş bir "koalisyon", "parlament" hükümet kurmuş olarak en büyük Avrupa ülkelerinden bazılarının burjuvazilerine "yetişti". Lenin, sosyalist devrimde proletaryanın görevlerini "Uzaktan Mektuplar"

ında özetleyerek Çarlık Rusyası'nın tüm burjuvazisinin örgütlülüğünü mükemmel olarak değerlendirdi ve proletaryanın iktidarı ele geçirebilmesi ve özellikle elde tutabilmesi için, burjuvazinin karşısına aynı mükemmellikte bir örgütle çıkması gerektiğini vurguladı.(3) Böylece, Ekim Devrimi'nin hazırlandığı ve gerçekleştirildiği dönemde Çarlık Rusyası proletaryasına, --iktidarı ancak proletaryanın ve en yakın bağlaşıklarının güçlerinin hepsinin harekete geçirilmesiyle yıkılabilecek-- iyi örgütlenmiş bir burjuvazi karşı koydu.

Çarlık Rusyası proletaryası, bunun yanı sıra, işçi sınıfı hareketinin ve doğrudan Sosyal-Demokrat Parti'nin içindeki çeşitli oportünist grup ve hiziplerin bilim-dışı görüşleriyle ve anlayışlarıyla savaşımlı sırasında, ideolojik alanda muazzam güçlüklerin üstesinden gelmek zorundaydı. Bu grup ve hiziplerin hepsi, Marksçılığın devrimci özünü çarpıtmakta ve proletaryanın birliğini bölmeye ve baltalamaya kalkışmaktaydı.

19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başlarında Çarlık Rusyası'ndaki somut tarihsel durumun en önemli ayırdedici özelliği, emperyalizm çağına girmiş olan dünya kapitalist sisteminin genel yasalarının, bu ülkede özel bir şekilde ortaya çıkmalarıydı. Bu durum her şeyden önce sanayinin ve finans sermayesinin ileri bir temerküz derecesine ulaştığı Çarlık Rusyası ekonomisi için geçerlidir. Bu temerküz, sanayi proletaryasının hızla büyümesini, geniş sanayi işletmelerinde ve sanayi merkezlerinde toplanmasını kamçıladı.

Yeni tarihsel durumda ülkede yer alan sınıf güçlerinin dizilişi de, kapitalizmin sosyo-politik ilişkilerinin gelişimindeki genel eğilimi yansıtıyordu. Proletaryanın oluşumu hem ekonomik ve politik gelişmenin genel eğilimleri tarafından hem de bunların Çarlık Rusyası'nda ortaya çıkışlarının özel, ulusal bakımdan farklı biçimleri

(3) Bkz: V. İ. Lenin, "Uzaktan Mektuplar", Tüm Yapıtları, c. 23, s. 322.

tarafından (kırılık alanlarda serflik kalıntılarının sürmesi; emekçi halkı baskı altında tutmanın sömürmenin kapitalist, askeri- feodal ve ulusal biçimlerinin biraraya gelmesi; politik ve hukuki üstyapı kurumlarında feodal kurumların ve kuruluşların varlığını sürdürmesi; nüfusun ana kitlesinin, özellikle ülkenin Rus olmayan uzak bölgelerindeki nüfusun, kadınların kültürel geriliği; vb.) etkileniyordu. Bolşevik Partisi bu durumda, Çarlık Rusyası proletaryasını politik olarak örgütlemek ve birleştirmek için, onu, sosyalist devrime ve politik iktidarın kazanılmasına hazırlamak için herşeyi yapıyordu.

Bu çalışmada belirleyici rolü her şeyden önce Lenin'in ve Rus Marksçılarının, bilimsel sosyalizmi geliştirmek ve onu işçi sınıfı hareketiyle bütünleştirmek yönünde yürüttükleri faaliyetler oynadı. Çarlık Rusyası proletaryası politik savaşımın daha ilk adımlarında, kurtuluş hareketinin bilimsel bir teorisine, Marks ve Engels'in öğretilerine dayanıyordu. Çarlık Rusyası'nda Marksçılığın özümlemesine ve uygulanmasına elverişli zemini, ülkenin sosyo-ekonomik gelişimi, sınıflar arasındaki uzlaşmaz çelişkilerin keskinleşmesi, kaynağını köylü ayaklanmalarından, 1860'ların demokratlarının faaliyetlerinden, 1870'lerin devrimci Narodniklerinden alan devrimci gelenekler hazırlamıştı. Avrupa ve uluslararası işçi sınıfı hareketinin en değerli kazanımları, proletaryanın sınıf savaşımında edindiği tüm deneyimi kapsayan Marksçı teori, Çarlık Rusyası proletaryası ve onun Partisi'nce özümlemişti.

Bilimsel sosyalizm öğretisi ile işçi sınıfı hareketinin bütünleşmesinin paha biçilemeyecek bir önemi vardır; çünkü bu öğreti, Çarlık Rusyası proletaryasının devrimci hareketine enternasyonalist bir karakter vermiştir. Çarlık Rusyası proletaryası, sınıfsal hedeflerine ulaşmak uğrunda verdiği savaşımı, dünya proletaryasının önündeki enternasyonalist görevlerin yerine getirilmesine doğru giden, mümkün ve tarihsel bakımdan zorunlu biricik yol olarak kabul etti. O sıralarda devrim hareketinin merke-

zi Çarlık Rusyası'na kaydı ve böylece Çarlık Rusyası proletaryası ve onun Partisi, dünya proletaryasının öncü gücü durumuna geldi.

Eski toplumu, sömürücülerin eski devletini bir devrim yoluyla yıkacak ve sosyalizmin kuruluşunun çıkarlarına kullanılacak yeni, sosyalist tipte bir devlet kuracak bir politik gücün yetiştirilmesi alanında Parti'nin elde ettiği deneyimin kaynakları, her şeyden önce Bolşevik Partisi'nde, onun Çarlık Rusyası'ndaki devrim hareketinin bütün aşamalarında işçi sınıfını örgütlemek ve onu politik olarak eğitmek için yürüttüğü faaliyetlerindedir.

Komünist Partisi, yeni tip bir parti olarak, "proletaryanın iktidarı üstlenmeye ve bütün halkı sosyalizme götürmeye, yeni sistemi yönetmeye ve örgütlemeye, burjuvazi olmadan ve burjuvaziye karşı bütün çalışan ve sömürülen halkın toplumsal yaşamını örgütlemeye onları öğretmeni, yol göstericisi ve öncüsü olmaya yetenekli öncü gücünü" eğitmek için kurulmuştu.(4)

Bolşevik Partisi'nin 1903'deki 2. Kongresinde kabul edilen Program, uluslararası sosyalist hareketin tarihinde, proletarya diktatörlüğünün kurulması görevini öne çıkaran ilk programdı. Program, sosyalist devrime ve yeni bir toplumun kurulmasına ilişkin olarak, bu toplumsal devrimin gerekli koşulunun proletarya diktatörlüğü olduğunu, yani proletaryanın, sömürücülerin herhangi bir direncini bastırmasına elverecek şekilde politik iktidarı ele geçirmesi olduğunu"(5) belirtiyordu.

Bu anlayışın, Bolşevik Partisi Programı'na konması, Çarlık Rusyası proletaryasının politik bakımdan, Marksçılığın bu temel fikrine dayanarak eğitilmesi, Bolşevik

(4) V. İ. Lenin, «Devlet ve Devrim», Tüm Yapıtları, c. 25, s. 404.

(5) SBKP'nin Kongre, Konferans ve Merkez Komitesi Plenumları Kararları ve Karar Suratı 8. baskı Moskova. 1974, c. 1, s. 62 (Rusça Basımı).

Partisi'ni, 2. Enternasyonal'e üye eski tipte sosyal-demokrat partilerden kökten farklı kıldı. Engels 1891'de, Batı Avrupa sosyal-demokrat önderlerinin oportünist yozlaşmalarının başlangıç süreci hakkında, sertçe şunları yazdı: "Son zamanlarda sosyal-demokrat filistenler, proletarya diktatörlüğü sözü yüzünden yine büyük bir dehşete kapıldı. Peki baylar, bu diktatörlüğün neye benzediğini bilmek ister mısınız? Paris Komünü'ne **bakınız**. Proletarya Diktatörlüğü buydu." (6)

Proletarya diktatörlüğü fikrini benimseyen Bolşevik Partisi böylece, Batı Avrupa sosyal-demokrasisi oportünizmiyle ilgisini kararlı bir şekilde kestti. Uluslararası proletaryanın, Paris Komünü'nün militan devrimci geleneklerini yeniden canladırđı, ve dünya politika sahnesinde bu geleneklerin mirasçısı olarak davrandı. Çarlık Rusya-sı'nın ve Avrupa'nın oportünistlerine karşı savaşında Parti'nin Lenin tarafından çizilen ideolojik, teorik ve taktik ilkeleri, örgütlenme biçimleri, yaratıcı Marksçılığın ve proletarya enternasyonalizminin ilkelerine dayanan devrimci, militan bir parti kurmak ve güçlendirmek amacına tabi kılınmıştı.

Bolşevik Partisi, acil hedeflerini ve görevlerini belirlerken, doğal olarak, gerek dünya kapitalist sisteminin bir bütün olarak gelişmesinde ortaya çıkan değişiklikleri, gerek bu gelişmenin tabi olduğu genel yasaları, gerekse bu yasaların Çarlık Rusyası'nda özgül dışavurma biçimlerini gözönünde bulundurmaktaydı. Bu yol gösterici çizgiler, Partinin birinci Programında formüle edilmişti. Bu program, değişik ülkelerin sosyal-demokratlarının, ortak nihai amaca giden yolda farklı acil hedefler gütmeleri gerektiğini, çünkü, bir yandan kapitalist üretim tarzının her yerde eşit olarak gelişmemiş olduğunu, öte yandan da kapitalizmin değişik ülkelerde farklı sosyo-politik ko-

(6) Marks'ın «Fransa'da İç Savaşına Frederick Engels'in Önsöz'ü, Karl Marks ve Frederick Engels, üç ciltlik Seçilmiş Yapıtları, c. 2, Moskova, 1969. s. 189.

şullarda gelişmekte olduğunu belirtmekteydi.(7) Böylesi bir tutum, Bolşevik Partisi'nin Marksçılığa yaratıcı bir anlayışla yaklaştığını ve Marksçılığın genel ilkelerini, belirli bir ülkenin gelişiminin somut tarihsel koşullarını gözönünde tutarak uygulamaya çalıştığını kesin olarak gözler önüne sermektedir.

Parti, sosyo-ekonomik alandaki acil hedeflerinin --"asgarî program"-- elde edilmesini, politik iktidarın toplumsal mahiyetini ve karakterini değiştirmek sorunuyla, Çarlık otokrasisinin kaldırılması ve demokratik bir cumhuriyet biçiminde devrimci demokratik işçi-köylü diktatörlüğünün kurulması sorunuyla birbirine bağladı. Başka bir deyişle Parti, faaliyetlerini, Çarlık Rusyası'nın toplum ve devlet sisteminin dönüştürülmesi için verilen savaşımdan koparılmış sosyo-ekonomik reformlar uğrunda savaşımla örgütlemekle sınırlamadı.

Öte yandan, Parti, devlet sisteminin karakterinin değiştirilmesiyle organik bir bütünlük içindeki planlı sosyo-ekonomik önlemlerin uygulanmasını, yalnızca, "azamî program"ın uygulanmasına geçişin bir koşulu ve aracı olarak görmekteydi. Lenin, o sırada, "‘Halkın Dostları’ Kimlerdir ve Sosyal Demokratlara Karşı Nasıl Savaşır-lar" adlı yapıtında, Marksçılığın, burjuva demokratik devriminin sosyalist devrime doğru geliştirilmesine ilişkin görüşünü daha da işlemiş bulunuyordu. Böyle bir süreç için Çarlık Rusyası'nda oldukça elverişli koşullar vardı ve sınıf güçlerinin karşılıklı yeralımı, Batı'daki burjuva-demokratik devrimler döneminde olduğundan daha farklıydı.

Lenin ve Bolşevik Partisi, bir burjuva demokratik devriminin başarıya ulaşabilmesinin ve sosyalist devrim doğrultusunda geliştirilebilmesinin temel koşullarının, bu devrimde proletaryanın öncülük etmesi, işçi-köylü bağ-

(7) **SBKP'nin Kongre, Konferans ve Merkez Komitesi Plenumları Kararları ve Karar Sureti 8. baskı Moskova, 1970, c. 1, s. 62. (Rusça Basım).**

laşıklığının kurulup güçlendirilmesi, burjuvazinin tecrit edilmesi, burjuvazinin iktidarı ele geçirmek için yapa-
cağı herhangi bir girişimin ortadan kaldırılması oldu-
nu kabul ediyorlardı.

Bolşevik Partisi, proletaryayı bağımsız bir politik güç
durumuna getirmek için çalıştı. Parti, sınıf savaşımının
bütün yöntemlerini ve araçlarını, yani politik ve ekono-
mik grevleri, politik gösterileri, proletaryanın yaşam ko-
şullarının iyileştirilmesi savaşımını, parti propagandası-
nı ve ajitasyonunu bu amaca tabi kıldı. Parti, oportünist-
lerin, proletaryayı yalnızca liberal burjuvaziye hizmet
edebilecek politik bakımdan birlikten yoksun bir kitle
olarak bırakmak isteyen her girişimine karşı çıktı.

Birinci Rus devrimi, proletarya için, bütün emekçi
halk için önemli bir politik okul oldu. İşçi sınıfı bu dev-
rimde, Bolşevik Partisi'nin belgilerinin, politik strateji-
sinin ve taktiklerinin doğru olduğunu kendi deneyimiyle
öğrendi. Sınıf çarpışmaları boyunca, işçi sınıfı, iktidar
uğrunda, yarı-proleter kitlelerin önderliği uğrunda sa-
vışımın salt proletaryaya özgü yöntemlerini ve araçlarını
kullanıp mükemmelleştirdi, demokrasi için savaşım oku-
lundan geçti. Birinci Rus devriminde proletaryanın kazan-
dığı muazzam politik deneyim, devrim hareketinin daha
sonraki aşamalarında kullanıldı ve zenginleştirildi.

Bu bağlam içinde, birinci Rus devrimi sırasında İşçi
Temsilcileri Sovyetleri'nin ortaya çıkışı özel bir önem ta-
şımaktadır.

Lenin, Sovyetlerin, proletaryanın kendi girişkenliği-
le kurulduğunu tekrar tekrar vurgulamıştır. Sovyetler,
başlangıçta politik ve ekonomik grevlere ve gösterilere
önderlik eden organlardı, daha sonraları ise, burjuva de-
mokratik devrim enine-boyuna geliştikçe, Sovyetler, Çar-
lık otokrasisine karşı silahlı ayaklanmanın organları ha-
line gelme doğrultusunda geliştiler.

Sovyetlerin doğuşu, Çarlık Rusyası proletaryasının politik gelişiminde bir aşamaya damgasını vurmuştur. İşçi Temsilcileri Sovyetlerinin doğuşu ve yürüttüğü devrimci pratik faaliyetler, kitlelerin artan politik aktifliğinin, egemen sınıfın bütün örgütlerine ve her şeyden önce ve herşeyden çok devlete karşı çıkan kendi militan, demokratik örgütlerine sahip olmaları gerekliliğinin bilincinde olduklarının en belirgin kanıtıydı. İç devlet örgütlenmesinin özü ve biçimleri bakımından aşırı gerici olan Çarlık otokrasisi koşullarında, herhangi bir istikrar ölçüsüne ya da Çarlık Rusyası'nı temsil eden gerçek güçlerin ölçüsüne sahip hiç bir demokratik devlet kurumu yoktu. Devrimci gelişmelerin baskısı altında 1905'de kurulan Devlet Duması --Çarlık Rusyası parlamentosunun bir biçimi-- hem bu dönemde hem de daha sonraki yıllarda, halkın ulus çapında temsili konusunda kaba bir aldatmacaydı. Bu durumda Sovyetler, toplumsal mahiyetleri, bileşim ilkeleri ve faaliyetleri bakımından, fiilen, yönetici sınıfın mevcut bütün örgütlerinin ve kurumlarının doğrudan karşıtı olan biricik demokratik örgütlerdi. Sovyetler, 1905-1907 birinci Rus devrimi sırasında emekçilerin kendi girişimleriyle çoğunluğun hükümeti olarak kuruldular ve proletarya kitlelerinin, onları desteklemesi ve faaliyetlerine katılması sayesinde görev yapmaya devam edebildiler ve ettiler. Şubat 1905'de Petrograd İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyeti oluşturuldu ve Mart'ın ilk günlerinde de Moskova'da Çarlık Rusyası'nın diğer bazı sanayi merkezlerinde Sovyetler kuruldu. Bu örneklerin ardından, Asker Temsilcileri Sovyetleri ve Köylü Temsilcileri Sovyetleri yeşermeye başladı.

Kendi girişkenlikleriyle hareket eden işçiler, askerler ve köylüler, Sovyetlere kendi temsilcilerini seçtiler. Silahlı işçilerin ve askerlerin desteğine dayanan ve hükümet organları olarak hareket eden Sovyetler eski makamların ve askeri kumandanların talimatnamelerinin ve emirlerinin geçersiz olduğunu ilan etti, çeşitli ekonomik

sorunları ele aldı, emekçi halkın temel gereksinimlerini karşılamak üzere adımlar attı. Sovyetler, emekçi halkın devrimci savaşımını yönettiler, Çarlığa karşı grevler ve gösteriler, silahlı ayaklanmalar örgütlediler. Bu nedenle onlar ayaklanmanın organları ve proletarya kitlelerinin hükümetiydiler.

Sovyetler, Şubat 1917 burjuva demokratik devriminin ilk günlerinde yeniden sahneye çıktı. Bu durum, Sovyet fikrinin proletaryanın zihninde canlı olarak kalmış olduğunu ve kitlelerin kalbinde derin kökler salmış olduğunu ortaya koymaktadır. İşçi sınıfının en geniş kesimlerinin Sovyetlere katılması, onların devrimci pratiği; demokratik geleneklerin, demokrasi savaşımını Çarlık otokrasisine karşı savaşımın diğer yöntemleri ve araçlarıyla birleştirme yöntemlerinin Çarlık Rusyası proletaryası tarafından geliştirilmesine katkıda bulundu.

Lenin 3 Nisan akşamı sürgünden Çarlık Rusyası'na dönüşünden hemen sonra, Bolşevik Partisi Petrograd örgütü militanlarının bir toplantısında konuştu. 4 Nisan'da İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyetleri Bütün-Rusya Konferansı'na katılan Bolşevik delegelerin bir toplantısında yaptığı konuşmada, birgün önceki konuşmasının fikirlerini daha da geliştiren "Şimdiki Devrimde Proletaryanın Görevleri" raporunu sundu. Bunlar, Çarlık Rusyası'ndaki devrim durumunun en dırmisel sorunlarına cevap veren tarihsel değerdeki *Nisan Tezleri*'dir.

Çarlık Rusyası'nda yer almış olan iki devrimin deneyimlerini ve halk kitlelerinin devrimci buluşlarını özetleyen Lenin, proletarya diktatörlüğünün bir devlet biçimi olarak Sovyet Cumhuriyeti üzerinde karar kıldı. Lenin, özellikle şunu belirtti: "Parlamenter bir cumhuriyet değil --İşçi Temsilcileri Sovyetlerinden parlamenter bir cumhuriyete dönmek geri bir adım olacaktır-- ama bütün ülkede, en tepeden tabana kadar İşçi, Tarım Emekçisi ve Köylü Temsilcileri Sovyetleri'nin bir cumhuriye-

tl.”(8) Lenin’in Sovyet Cumhuriyeti formülü, Marks ve Engels’in proletarya devletine ilişkin görüşlerinin bir devamı ve geliştirilmesi idi. Çarlık Rusyası proletaryasının deneyimiyle kat be kat çoğaltılan Paris Komünçülerinin deneyimi, Lenin’in Marksçı teorili daha da geliştirdiği proletarya diktatörlüğünün yeni bir devlet biçimini keşfettiği zemini sağladı.

Bolşeviklerin Nisan 1917’deki 7. Bütün-Rusya Kongresi, burjuva demokratik devriminin sosyalist devrim doğrultusunda barışçı yoldan geliştirilmesi savaşımının programını ve somut planını ortaya koyan *Nisan Tezleri*’ni oybirliğiyle onayladı ve Lenin’in “Bütün İktidar Sovyetlere!” belgisini Parti belgisi olarak kabul etti. Bu, Lenin’in Bolşevik Partisi tarafından benimsenen Sovyet Cumhuriyeti’ne ilişkin teorik sonucunun, Parti programının bir ilkesi durumuna gelmesi demektir. Bu gereklilik işçi sınıfının ve emekçi kitlelerinin en geniş kesimleri tarafından desteklenerek gerçek bir maddi güç haline geldi ve işçi sınıfının devrimci savaşımının karakterini ve yönünü belirledi.

“Bütün İktidar Sovyetlere!” belgisi, işçi-köylü devrimci demokratik diktatörlüğünün organları olan Sovyetler’in otoritesinin en yüksek düzeyde kurulmasını gerektiriyordu. Sovyet Cumhuriyeti biçimindeki böyle bir diktatörlüğün kurulması, şu ikili görevin yerine getirilmesi için zorunluydu: Devrimin ilk aşamasının kazanımlarını pekiştirmek ve sonraki aşamaya, sosyalist devrime ve proletarya diktatörlüğüne geçişin gerekli koşullarını sağlamak. Bu belge, burjuva demokratik devriminin silahlı bir ayaklanma ve bir iç-savaş olmadan sosyalist bir devrime barışçı yoldan ilerleyebilmesinin olanaklı olduğu anlamına geliyordu.

(8) V. İ. Lenin, «Şimdiki Devrimde Proletaryanın Görevleri», *Tüm Yapıtları*, c. 24, s. 23.

Böylece, Bolşevik Partisi, burjuvazinin, Menşevikler(9) ve Sosyalist-Devrimcilerin(10) ve aynı zamanda bunların 2. Enternasyonal kampındaki patronlarının iftira kabılından iddialarının aksine sosyalist bir devrimi barışçı yoldan gerçekleştirmenin mümkün olduğunu reddetmek bir yana, bu devrimin barışçı yoldan gelişimine doğru tam bir bilinç ve kararlılıkla yola koyuldu. Parti, en yüksek yetkilerin Sovyetlerin elerinde toplanması yoluyla ikili iktidarın ortadan kaldırılmasına yöneldi, --bu, devrimci halkın desteğindeki Sovyetlerin bizzat varlığı tarafından olanaklı duruma getirilmişti-- ve bunu, menşevik ve sosyalist-devrimci liderlerin yanlış ve zararlı politikalarının ve taktiklerinin özünü kitlelere göstermek ve böy-

- (9) Menşevikler, bir küçük-burjuva oportünist grup olarak ilk ortaya çıkışlarını 1903'deki RSDİP 2. Kongresi'nde yaptılar. Bu kongrede Parti yönetim organlarına yapılan seçimlerde Leninciler oyların çoğunluğun kazandılar ve böylece Bolşevik diye adlandırıldılar--Rusça «Bolshe» büyük kelimesinden--Oportünist azınlık grubu ise Menşevikler diye adlandırıldı--Rusça «Menshe» küçük kelimesinden--.

Uluslararası oportünizmin bir eğilimini temsil eden Menşevikler, Çarlık Rusyası'ndaki devrim hareketinin daha sonraki aşamalarında, devrimde işçi sınıfının öncü rolüne, onun politik iktidarı ele geçirmesine karşı çıkarak ve ülkede sosyalizmin kurulabilmesinin olanaklılığı konusunda kuşku tohumları ekmeye çalışarak Marksçılığı tahریف etme işlerini sürdürdüler.

- (10) Sosyalist-Devrimciler, Çarlık Rusyası'nda 1902'de kurulan bir küçük-burjuva partisi, sınıf bileşimi açısından bir kır ve kent küçük burjuva partisiydi. Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nden sonra bu parti içindeki bölünme büyüdü. Sosyalist-Devrimciler'in sol kanadı 1917 Aralığında bağımsız bir parti kurdular ve bu parti de, Bolşevikler kısa bir işbirliği döneminden sonra karşı-devrimci gizli oyunlar ve ayaklanmalar örgütleyerek Sovyet iktidarına karşı açık bir saldırı başlattı.

lece Sovyetlerde Bolşevik bir çoğunluk sağlamak amacıyla kitleler arasında yürütülecek olan sabırlı, kararlı ve sistematik bir çalışma izleyecekti.

Bu politikayı planlarken Parti'ye yol gösteren şey, devrim geliştikçe işçi sınıfının, yoksul köylülerin, menşevikler ve sosyalist-devrimcilerin politikalarının ve taktiklerinin oportünist özünü kendi deneyimleriyle anlayacakları inancıydı.

İktidar sorununun barışçı yoldan çözümlenebilmesi olanağı, burjuva Geçici Hükümet'in ve Sovyetler'deki menşevik ve sosyalist-devrimci liderlerin ortak çabalarıyla ortadan kaldırıldı. Burjuvazinin, Petrograd'da emekçi halkın barışçı bir gösterisine ateş açtırarak şiddete başvurduğu Temmuz 1917 olaylarından sonra, Sovyetler'deki menşevik ve sosyalist-devrimci liderlik Geçici Hükümet'in bu eylemlerini destekleyip fillen karşı-devrimci kampa geçerken, ülkedeki durum köklü bir şekilde değişti. Devrimin barışçı yoldan gelişmesi artık olanaklı değildi. Bolşevik Partisi, "Bütün İktidar Sovyetlere!" belgisini geçici olarak geri aldı ve silahlı bir ayaklanma hazırlamaya yöneldi, yani, taktiklerini kararlı ve devrimci bir tarzda değiştirdi.

Şu belirtilmelidir ki, "Bütün İktidar Sovyetlere!" belgisinin geri alınması, proletarya diktatörlüğünün en demokratik devlet biçimi olarak bir Sovyet Cumhuriyeti kurulması planlarının Bolşevik Partisi tarafından terkedilmesi anlamına gelmiyordu. Lenin, kendinden emin olarak şunları yazdı: "Bu yeni devrimde Sovyetler ortaya çıkabilir ve gerçekten de çıkacaklardır, ama şimdiki Sovyetler değil, burjuvaziyle işbirliği yapan organlar değil, ama burjuvaziye karşı devrimci savaşımın organları (ortaya çıkacaktır). Bizim o zaman da, bütün devletin Sovyet modeli üzerine kurulmasından yana olacağımız doğrudur. Sorun genel olarak bir Sovyetler sorunu değildir ama, *şimdiki* karşı-devrime ve *şimdiki* Sovyetler'in iha-

netine karşı çarpışmak sorunudur.”(11) Daha sonraki gelişmeler Lenin’in bu öngörüsünü tamamen doğruladı. Genç köylü ve işçi kitleleri, Geçici Hükümet iktidarı sırasında ve özellikle, askeri bir diktatörlük kurulması tehlikesi yaratan General Kornilov ayaklanması günlerinde, Menşevik ve Sosyalist Devrimcilerin uzlaşmacı politikalarının meyvalarını, onların burjuvazi önünde yaltaklanışlarını kendi gözleriyle gördüler. 1917 Ağustosunun son günleriyle Eylül’ün ilk günleri arasındaki dönemde Sovyetler Bolşevikleşti: Emekçi halk, Menşevik ve Sosyalist Devrimci temsilcileri bir çok Sovyet’ten attı ve onların yerlerine Bolşevikleri seçti. Bütün bunlar Parti taktiklerinde yeni bir değişikliğe yol açtı: Parti, silahlı ayaklanma hazırlıklarının sürdüğü günlerde, “Bütün İktidar Sovyetlere!” belgisini yeniden ileri sürdü. Ancak, sınıf güçleri dizilişinde meydana gelen değişiklikler nedeniyle şimdi farklı bir içerik kazanmış olan bu belge, sosyalist devrimin bir silahlı ayaklanma yoluyla uygulanması için, bir Sovyet Cumhuriyeti biçiminde doğrudan proletarya diktatörlüğünün kurulması için çağrı yapıyordu.

Yoksul köylülerle bağlaşıklık içindeki Çarlık Rusyası proletaryası, “Bütün İktidar Sovyetlere!” belgisi altında ve Bolşevik Partisi’nin liderliğinde Büyük Ekim Sosyalist Devrimi’ni gerçekleştirdi, politik iktidarı ele geçirdi ve Sovyetler biçimindeki proletarya diktatörlüğünü kurdu. Bunların mükemmel bir anlatımı, Lenin’in “Bolşevikler Devlet Erkinin Ellerinde Tutabilirler mi?” adlı eserinde verilmiştir: “Eğer devrimci sınıfların yaratıcı coşkusu Sovyetleri doğurmamış olsaydı, Çarlık Rusyası’nda bir proletarya devrimi umutsuz bir dava olurdu, çünkü, şüphe yok ki proletarya eski devlet aygıtını kullanarak erki elinde tutamazdı, yeni bir aygıtın derhal yaratılması ise olanaksızdır.”(12) Lenin, 1918’de Bolşevik Partisi 7. Kongresi’nde bu fikre yeniden eğildi ve bu fikri, prole-

(11) V. İ. Lenin, «Belgeler Üzerine», **Tüm Yapıtları**, c. 25, s. 189.

(12) V. İ. Lenin, **Tüm Yapıtları**, c. 26, s. 104.

tarya devletinin kuruluşu hakkındaki analiziyle destekleyerek --ki bu kuruluş süreci Sovyet Rusya'da geniş ölçekli olarak sürmekteydi-- şunları belirtti: "Sovyetler eldeki hazır biçimdi; ve zamanın (geleceğin) politik alanda bize bu kazandığımız parlak başarıları, kesintisiz utkan yürüyüşü vermiş olmasının nedeni budur; çünkü politik iktidarın yeni biçimi zaten elde hazırды ve bizim bütün yapmamız gereken şey, bir kaç karar geçirerek Sovyet iktidarını, içinde bulunduğu embriyonik durumdan, Rus devleti içinde kurulu durumda bulunan yasal olarak tanınmış biçime, yani Rusya Sovyet Cumhuriyeti'ne dönüştürmekti." (13)

Böylece, devrim hareketinin daha önceki aşamalarında Bolşevik Partisi'nin kazandığı politik deneyim, Parti'nin pratik devrimci faaliyetleri ve işçi sınıfı, bir yandan Oktobr Devrimi'nin hazırlanmasında ve uygulanmasında ve öte yandan da dünyakaki ilk proletarya devletinin doğuşuyla ortaya çıkan en yaşamsal görevlerin yerine getirilmesinde belirleyici rol oynadılar. Bu deneyimin en temel bölümü şudur:

Bolşevik Partisi, proletaryanın öncüsü olarak yürüttüğü bütün faaliyetleri açısından, yeni, Leninci tipte bir parti olarak, Marksçı teoriye, proletarya enternasyonalizmi düşüncesine dayandı, bilimsel sosyalizm görüşlerini işçi sınıfının, bütün emekçi halkın zihnine aşlamak için vargücüyle çalıştı.

Parti, işçi sınıfına, (onun) politik erki ele geçirmesinin ve proletarya diktatörlüğünün kurulmasının tarihsel gerekliliğini ve kaçınılmazlığını öğretti. Parti, işçi sınıfının acil hedefleri uğrındaki savaşımını, sosyalist devrimin hazırlanması ve uygulanmasıyla ilgili ana sorunların çözümünü için harcanan çabalarla organik olarak birleştirmek için çalıştı.

(13) V. İ. Lenin, «RKP (B) Olağanüstü Yedinci Kongresi», **Tüm Yapıtları**, c. 27, s. 90.

İşçi sınıfının, ortak sınıf çıkarlarını savunma yöntemlerini ve araçlarını kavramasına yardım etmek için onun politik bakımdan eğitilmesi, Bolşevik Partisi'nin ideolojik çalışmalarının odak noktasıydı. Bu eğitim, işçi sınıfının yüksek politik faaliyetlerinin ve devrimci girişkenliğinin gelişimine katkıda bulundu. Bu durum en iyi ifadesini, dünya tarihinde örneği bulunmayan gerçekten demokratik proletarya örgütlerinin, İşçi Temsilcileri Sovyetleri'nin kuruluşunda buldu.

Parti, işçi sınıfının girişkenliğini tam olarak destekledi, onu, demokratik geleneklerini geliştirmeye teşvik etti. Parti, işçi sınıfının politik alandaki başarılarını, politik iktidarın ele geçirilmesinin, proleter tipi demokrasi-nin önkoşulu olarak kabul etti.

Parti, Marksçı teorinin her türlü oportünist tahrifine karşı, Parti'nin ve işçi sınıfının politik deneyiminin önemini küçük düşürme girişimlerine karşı uzlaşmaz bir tutum aldı. Bu durum, Bolşevik Partisi'nin İşçi Temsilcileri Sovyetleri konusunda, Sovyet İktidarının kurulması uğrundaki savaşımın pratik sorunlarının çözülmesi konusunda, Menşevik ve Sosyalist Devrimci liderlere karşı takındığı tavırda özellikle çarpıcı olarak gözüktü.

Parti, politik iktidarın işçi sınıfı tarafından ele geçirilmesi uğrundaki savaşım sırasında, barışçı ve barışçı olmayan, esnek ve çeşitli yöntemler ve araçlar kullandı, taktiklerini ana stratejik hedefin başarılması amacına tabi kılarak devrimci gelişimin akışı içinde hünerle değiştirdi.

Bolşevik Partisi'nin politik deneyimi, sosyalist devrimin uygulanması, dünyada proletaryanın ilk devleti olan Sovyet devletinin kurulması ve pekiştirilmesi süreci içinde kat kat arttı ve zenginleşti.

2. DİĞER ÜLKELERDEKİ KOMÜNİSTLERİN PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ UĞRUNDAKİ SAVAŞIM SIRASINDA SBKP'NİN DENEYİMİNİ KULLANMALARI

Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi yeni bir tarihsel çağ, değişik ülkelerin ve halkların sosyalizme geçiş çağını başlattı. Oktobr Devrimi'nin güçlü etkisi, uluslararası işçi sınıfının ve ulusal kurtuluş savaşlarının güçlü bir şekilde kabarmasına yol açtı.

Lenin, Oktobr Devrimi'nin etkisine ve dünyada ilk proletarya devletinin kuruluşuna, sınıfsal, enternasyonalist konumlardan baktı. Lenin, dünya çapında öneme sahip olan bu tarihsel olayı yalnızca Çarlık Rusyası işçi sınıfının bir başarısı olarak değil, aynı zamanda, politik bakımdan egemen bir sınıf olarak örgütlenmiş durumdaki Rusya proletaryasının desteğine, yürüttüğü savaşım sırasında şimdi ilk kez olarak yaslanabilecek olan uluslararası işçi sınıfının bir başarısı olarak gördü.

Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi, uluslararası işçi sınıfı güçlerinin daha sağlam bir birliğinin ve tam bir dayanışmasının sağlanmasına, onun politik olgunluk düzeyinde bir yükselme meydana gelmesine, emekçi halk arasında sosyal-reformist hayaller besleyen 2. Enternasyonal partilerinin oportünist etkisinin üstesinden gelinmesine katkıda bulundu.

Rusya'da sosyalist devrimin etkuya ulaşması, işçi sınıfının Sovyet iktidarını kurması, proletarya diktatörlüğü görüşüne, proletaryanın tarihsel görevinin uygulanmasında onun sahip olduğu role ve öneme daha büyük bir açıklık ve ikna gücü kazandırdı.

Oktobr Devrimi'nde somutlaşan görüşlerin etkisi ve onun çekicilik gücü, kapitalizmin genel bunalımının sert etkisi ve işçi sınıfı hareketinin gelişimi, uluslararası işçi sınıfının birliğinin sağlanması ve politik bilincin geliş-

mesi sürecine yeni bir hız kazandırdı. Dünyanın bir çok ülkesinde yeni, Leninclı tipte işçi partileri kuruldu. Alman komünistlerinin tanınmış bir lideri ve 3. Enternasyonal'in militanlarından olan Walter Ulbricht bu konuda şunları söylemiştir: "Çarlık Rusyası proletaryasının ve bağlaşıklarının, Vladimir İlyiç Lenin'in başkanlığındaki Bolşevik Partisi önderliği altında kazandığı utku, yüzyılımızın dünya çapında öneme sahip en büyük tarihsel olayı idi. Bu olay Almanya üzerinde dolaysız bir etki yaptı. Marksçılık-Leninclilik fikirlerinin Çarlık Rusyası'nda utkuya ulaşması, Almanya Komünist Partisi'nin kurulmasında belirleyici etkiyi sağladı." (14) Dünya ve Fransız komünist hareketinin tanınmış şahsiyetlerinden olan Maurice Thorez, Bolşevik Partisi'nin ortaya koyduğu örneğin, Fransız işçi sınıfı hareketindeki yükseliş ve yeniden doğuşu harekete geçirdiğini söylemiştir. Fransız halkının en güzel geleneklerinin ve Fransa'daki durumun özgül özelliklerinin yanısıra, bu örnek, Fransız Komünist Partisi'nin kuruluşunu belirledi.

1918-1919'da Almanya, Avusturya, Finlandiya, Macaristan, Polonya ve Arjantin'de Komünist partileri kuruldu; bir çok ülkede Komünist gruplar ve sol-sosyalist örgütler fışkırdı. Lenin'in girişimiyle kurulan yeni, 3. Enternasyonal'in Mart 1919'da Moskova'da yapılan 1. Kongresi'ne 30 ülkeden 52 Komünist ve İşçi Partisinin temsilcileri katılmıştı.

Komünist Enternasyonal, uluslararası işçi sınıfının gerçekten devrimci güçlerinin birliğinin ve tam dayanışmasının ilerletilmesinde, komünist partilerinin ideolojik ve örgütsel bakımdan güçlendirilmesinde, 2. Enternasyonal liderlerinin oportünizminin teşhir edilmesinde istisnai önemde bir rol oynadı. Komünist Enternasyonal, proletarya enternasyonalizminin, yaratıcı Marksçılığın ger-

(14) **Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi 50. Yıldönümü Münasebetiyle Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ne gönderilen Kutlama Mesajları**, Moskova, 1967, s. 32, (Rusça Basımı).

çek bir okulu, Bolşevik Partisi'nin, Oktobr Devrimi'nin deneyiminin, Sovyetler Rusyası'ndaki devlet örgütlenmesi ve ekonomik gelişme deneyiminin incelenip genelleştirilmesi'nin gerçek bir okulu oldu. Karl Liebknecht, 1919'da, Sovyet Cumhuriyeti'nin, yalpalayanları yüreklendiren, savaşçıların cesaretini ve kararlılığını on kat artıran savaşım sancağı durumuna, Enternasyonal'in sancağı durumuna geldiğini yazdı.

Enternasyonal'in kurulmasına karar verip onun platformunu onaylayan 1. Kongre, Lenin'in; burjuva demokrasisi ile proletarya demokrasisi arasındaki temel farklılığı, işçi sınıfının, bütün emekçi halkın politik ve toplumsal kurtuluşu için vazgeçilmez bir koşul olan proletarya diktatörlüğünün kurulmasının tarihsel gerekliliğini gösteren, burjuva demokrasisi ve proletarya diktatörlüğüne ilişkin tezini tartışıp onayladı. Lenin, proletarya diktatörlüğü ile kapitalist ülkelerdeki burjuva egemenliği arasındaki temel farklılığı anlatırken şöyle yazmıştır: "...proletarya diktatörlüğü, yalnızca genel olarak demokratik biçimlerde ve kurumlarda bir değişikliğe kaçınılmaz olarak yol açmakla kalmaz, aynı zamanda, kapitalizmin baskı altında tuttuğu sınıfların --emekçi sınıfların-- demokrasiyi gerçekten kullanmalarını benzersiz bir şekilde genişletmeyi sağlayacak bir değişikliğe de kaçınılmaz olarak yol açar."(15) Lenin, Sovyet iktidarının dünya çapındaki tarihsel önemine değinerek, Sovyet devlet örgütünün örgütlenmesinin, proletaryanın öncülük rolünü güvence altına alan en etkili araç olduğuna, "kapitalizm koşullarında en demokratik cumhuriyetlerde bile korunmuş olan ve kaçınılmaz olarak korunmak zorunda bulunan ve gerçekte işçiler ve genel olarak emekçi halk için demokrasinin pratikte uygulanmasına en büyük engel oluşturan eski, yani burjuva, bürokratik ve adli mekanizmasının derhal kırılıp tamamen tahrip edilmesini yalnız-

(15) V. İ. Lenin, «Komünist Enternasyonal Birinci Kongresi», Tüm Yapıtları, c. 28, s. 465.

ca bu örgütlenmenin gerçekten yaşama geçirebileceğine; Paris Komünü'nün bu yolda ilk çığır-açıcı adımı attığına; Sovyet sisteminin de ikinci adımı attığına"(16) işaret etti.

Kongre, dünya işçilerini proletarya diktatörlüğü uğruna, Sovyetler'in utkusu uğruna kararlı bir savaşım vermeye çağıran Manifest'ı oybirliğiyle kabul etti.

Komünist Enternasyonal'in 1920'de yapılan 2. Kongresi, Komünist Partisi'nin proletarya hareketi içindeki rolü sorununu, Komünist partilerinin politik strateji ve taktiklerinin çözümleyici önemdeki sorunlarını özellikle tartıştı. Kongre'nin aldığı kararlar, Lenin'in "Komünizmin Çocukluk Hastalığı: Goşizm" adlı çalışmasında vardığı sonuçlara dayandırıldı. Lenin'in formüle ettiği temel stratejik ve taktik ilkeler, Bolşevik Partisi'nin muazzam tarihsel deneyimini (Parti'nin kendi kuruluş ve gelişim tarihi; sosyalist devrimin utkusu uğruna verilen savaşımda işçi sınıfının ve bağlaşıklarının öncülüğü; işçi sınıfının politik iktidarı ele geçirmesi, proletarya diktatörlüğünün ve proletarya devletinin güçlendirilmesi) yoğunlaştırılmış bir şekilde ifade etti. Lenin, sınıf savaşımının her biçiminin kullanılmasını, sosyalist devrimin hazırlanıp uygulanması sırasında komünist partilerinin merkezi görevi olarak öne çıkararak her partinin Marksçılığın genel ilkelerini yaratıcı bir şekilde kullanması gerektiğini, belirli bir ülkenin tarihsel ve ulusal farklılıklarıyla uyum içinde olan bir geçiş biçimi veya proletarya devrimine yaklaşım tarzını araştırması gerektiğini vurguladı.(17) Lenin, bir çok ülkedeki durum üzerinde yaptığı bir analizden yola çıkarak sağ ve "sol" oportünizmin tehlikelerine karşı uyarıda bulundu.

Komintern kongresinin aldığı kararlar, bütün ülkelerin komünist partilerinin yararlanacağı bir model ola-

(16) A. G. E. s. 466.

(17) Bkz: V. İ. Lenin, «Komünizmin Çocukluk Hastalığı: Goşizm» Tüm Yapıtları, c. 31, s. 92.

rak kabul edilen Bolşevik Partisi'nin deneyiminin uluslararası öneminin oybirliğiyle kabul edildiğini ortaya koydu. Komintern'in daha ilk adımları bile, devrimci geleneklerin geliştirilmesi bakımından ve uluslararası işçi sınıfının değişik bölümlerinin devrimci savaşımın deneyimiyle zenginleştirilmesi bakımından muazzam bir önem taşıyordu. Bu, o dönemde özel bir önem taşıyordu; çünkü komünist partileri daha yeni yeni güçlenirken, birçok Avrupa ülkesinde proletarya henüz parlamenter hayallerden kurtulamamıştı ve onun geniş kesimleri hâlâ 2. Enternasyonal'in sağ liderlerinin reformist anlayışlarının etkisi altında bulunuyordu.

Uluslararası işçi sınıfının tek tek bölümlerinin, Sovyet iktidarının, Rusya proletaryasının, Bolşevik Partisi'nin oluşturduğu örneği izlemesiyle uluslararası işçi sınıfı, Sovyet iktidarına, Rusya proletaryasının deneyimine ve Bolşevik Partisi'ne karşı tavrını derhal ortaya koydu. Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nden hemen sonra Bav-yera'da, Macaristan'da, Litvanya'da, Letonya'da, Estonya'da ve Slovakya'da yer alan gelişmeler, bu ülkelerde Sovyet Cumhuriyetleri kurulmasıyla zirveye ulaştı. Buralarda proletarya iktidarının bastırılabilmesi, ancak, bağlaşıklık içindeki uluslararası karşı-devrim güçlerinin ve itilaf devletlerinin silahlı kuvvetlerinin çabalarıyla mümkün olabildi. Polonya'da da işçi sınıfının yoğun olduğu bölgelerde Sovyetler ortaya çıktı. Tüm Bulgaristan proletaryası, genç komünist partisi'nin öncülüğünde, 1919 yaz ve sonbaharında, ülke tarihinde eş görülmemiş bir grev savaşımını yükseltti. Slovenya, Bosna ve Hersek madencilerinin 1920'lerdeki devrimci eylemleri, Yugoslav proletaryasının, burjuva hükümeti tarafından zalimce bastırılan Aralık genel grevinde zirveye ulaştı.

Uluslararası işçi sınıfı, İç-Savaş yılları sırasında (1918-1921) Sovyetler Rusyası'na her çeşit manevi desteği sağlayarak proletarya enternasyonalizminin gerçek düşüncelerini sergiledi. Dolaysız müdahalede yer alan ve Sov-

yetler Rusyası'ndaki devrik sömürücü sınıfları destekleyen burjuva hükümetlerinin saldırganlık politikası, kapitalist ülkelerde yapılan toplantı ve gösterilerde protesto edildi. Sovyetler Rusyası'na karşı yürütülen emperyalist saldırganlığın sona erdirilmesi uğrunda savaşım, ABD, İngiltere, Fransa ve diğer gelişmiş kapitalist ülkelerin işçi sınıfları içinde son derece geniş boyutlara ulaştı.

Sofya, Kladno, Prag, Budapeşte, Varşova, Sliven kentlerinin ve bugün sosyalist olan ülkelerin diğer sanayi merkezlerinin işçileri de Sovyetler Rusyası'na pratik yardımlarda bulundu. Onlar, toplantılar ve gösteriler düzenlediler, müdahalecilere ve beyaz muhafızlara gidecek askeri teçhizatı ve malzemeyi yüklemeyi reddettiler. Birinci Dünya Savaşı sırasında Çarlık Rusyası toprakları üzerinde bulunan bir çok savaş tutsağı, Sovyet iktidarının savunulmasında aktif bir yer aldı. Kızılordunun Uluslararası birliklerinin üyeleri olarak beyaz muhafızlara ve yabancı müdahalecilere karşı savaştılar: Bunlar arasında, Almanlar, Polonyalılar, Romenler, Slovaklar, Çekler, Macarlar, Çinliler ve diğerleri bulunmaktadır.

Aynı zamanda, burjuva basınında, burjuva cumhuriyetlerinin parlamento kürsülerinde koparılan katliam yaygaraları da, dünya emekçi halkını yanıltmayı, Oktobr Devrimi ve Sovyet iktidarı hakkındaki gerçekleri gizleyip çarpıtmayı amaçlıyordu. 2. Enternasyonal'in Kautsky, Vandervalde vb. liderleri de aynı yönde bir çok girişimlerde bulundular. Bu durumda Lenin'in "Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky" adlı eseri, Komünist Enternasyonal kongrelerinde yaptığı konuşmalar, İngiltere, Fransa, Hollanda, Avusturya, Almanya ve Amerika'nın Komünistlerine ve işçilerine gönderdiği mektuplar muazzam bir uluslararası önem taşıyordu. Lenin, yalnızca Sovyet iktidarının, proletarya demokrasininin özünü ve karakterini açıklamayı değil aynı zamanda devlet kuruculuğu alanında Bolşevik Partisi'nin yürüttüğü en önemli

önlemleri de açıklamayı kendi enternasyonalist görevi olarak kabul etti.(18)

Sosyal-Demokrat örgütlerin sol grup ve fraksiyonları 2. Enternasyonal'den kopup ayrılmaya başladılar. Kapitalist ülkeler işçi sınıfının önde gelen, ilerici görüşlü üyeleri sosyalist ve komünist gruplarda birleştiler. 3. Enternasyonal'in formüle ettiği platform üzerinde, Marksçılık-Lenincilik ve proletarya enternasyonalizmi ilkelerine dayalı Komünist partileri kuruldu. Marksçılığın Rusya'da yaşama geçirilmiş bulunan temel görüşleri olan sosyalist devrim, proletarya diktatörlüğü görüşleri, komünist ve işçi partilerinin sancağı oldu. Birinci Dünya Savaşı sırasında gösterdiği sosyal-şovenizm(19) ve Oktobr Devrimi'ne karşı takındığı tavır nedeniyle kendi kendinin saygınlığını yitirmiş bulunan 2. Enternasyonal'in, işçi sınıfı hareketine damgasını vurduğu çağ sona erdi. Dünya

(18) Bkz: Lenin'in, Amerika, Fransa ve İngiltere İşçi Basını Enformasyonu İçin Uluslararası Birlik'e mektupları, *Tüm Yapıtları*, (c. 44, s. 44-45); Finli yoldaşlara (c. 35, s. 325); Amerika'lı sosyalist enternasyonalistlere (c. 44, s. 97); Amerika'lı işçilere (c. 28, s. 62-75); Spartaküs grubu üyelerine (c. 35, s. 369); Almanya Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne (c. 30, s. 87-88); Avustralya'lı komünistlere, vd. mektupları.

(19) Sosyal-Şovenizm: 1889'da kurulan 2. Enternasyonal'in Sosyal-Demokrat partileri içinde Birinci Dünya Savaşı sırasında (1914-1918) ortaya çıkan ve «Burjuva anavatanın savunulması» görüşünü ileri süren milliyetçi bir eğilim.

Lenin, sosyal-şovenistlerin isim olarak sosyalist amaçta gerçekte şovenist olduklarına işaret etti. 2. Enternasyonal'in resmi temsilcileri olan sosyal-şovenistler, 1914-1918 savaşının emperyalist karakterini reddettiler ve burjuva anavatanın savunulması adına diğer uluslara karşı savaş yürütmek üzere ülke içinde burjuvazi ile proletarya arasında işbirliği yapılması çağrısında bulundular. Sosyal-Demokrat partilerin temsilcileri, İngiltere, Almanya gibi

işçi sınıfının politik savaşım sürecinde yeni bir çağ Marksçılık-Lenincilik, sosyalist devrim ve proletarya diktatörlüğü görüşlerinin utkusu çağı başladı.

Rusya proletaryasının ve onun Bolşevik Partisi'nin devrimci gelenekleri, Sovyet iktidarının kurulup güçlendirilmesinde elde edilen deneyim, uluslararası işçi sınıfı hareketi içinde gittikçe genişleyerek tanındı ve bunlar dünya çapında bir önem kazandı. Kapitalist ülkelerdeki yeni, komünist ve işçi partileri, proletarya iktidarı uğrunda savaşım sırasında, Rusya proletaryasının, Bolşevik Partisi'nin deneyiminin propagandasının yapılmasının başını çektiler.

Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nin utkusu öncesinde, proletarya diktatörlüğü kendi hedefi olarak açıklayan tek işçi sınıfı partisinin Bolşevik Partisi olmuş olmasına karşın, şimdi Rusya'da Sovyet iktidarının kurulmasından sonra bu politik görev Komünist Enternasyonal'in bütün partilerince benimsendi. O sıralarda Avrupa'daki komünist partilerin en büyüğü olan Almanya Komünist Partisi, programında, kapitalist köleliğin ancak bir sosyalist devrim ve işçi sınıfının politik iktidarı ele geçirmesi yoluyla ortadan kaldırılabilceğini ilan etti. Aynı görüş, Çekoslovakya, Polonya, Macaristan ve diğer ülkeler komünist partilerinin program belgelerinde de yansıtılıp formüle edildi. Böylece bilimsel sosyalizmin temel görüşleri komünist partileri tarafından işçi sınıfının zihnine yerleştirilmiş oluyordu; bunlar, komünist partilerinin ideolojisi, eğitim ve propaganda alanlarında yürüttükleri bütün çalışmaların ana içeriğini oluşturdular. Bütün bunlar, Bolşevik Partisi'nin, Rusya proletaryasını politik dü-

ülkelerin ve diğerlerinin parlamentolarında emperyalist savaşın sürdürülmesi için ayrılan ödeneklerin lehinde oy kullandılar ve bir çokları da emperyalist hükümetlerde Bakan oldular. 2. Enternasyonal iliderlerinin proletarya davasına ihanet etmeleri bir rastlantı değil, onların genel oportünist politikalarının bir parçasıydı.

zeyde aydınlatmak ve eğitmek alanında kazandığı ve pratik sonuçlar getiren deneyimin, diğer ülkelerin komünist partilerince benimsenip kullanılmakta olduğunu ortaya koydu.

Komünist partilerinin program belgelerinde formüle edilen ilkeler, görüşler ve amaçlar, kapitalist ülkelerdeki iç çelişkileri ele aldı; bu ülkelerin proletaryasının, bütün emekçi halkının yaşamsal çıkarlarını ifade etti; bu ülkelerin sosyo-politik gelişimlerinin özgül yönlerini hesaba kattı. Marksçı-Leninci görüşlerin, işçi sınıfının politik bilincinin kararlı bir şekilde geliştirilmesi sürecine katkıda bulunarak işçi sınıfı içinde geniş ölçülerde yayılıyor olmasının nedeni tam da buydu.

Komünist partileri, büyüme güçlüklerini, tek tek sektörlük tezahürlerini, olumsuz Sosyal-Demokrat gelenekleri yenerek sınıf çarpışmaları içinde kendilerini olgunlaştırıp çelikleştirdiler, kitleleri, sömürücülere karşı, ulusal ve sosyal kurtuluş uğrundaki savaşım doğrultusunda harekete geçirerek onlarla daha yakın bağlar kurdular. Uluslararası proletarya hareketi tarihindeki şanlı sayfalarından biri, Bulgaristan'daki monarko-faşist diktatörlüğe karşı, bir işçi ve köylü hükümetinin kurulması uğrunda 1923 Eylülünde hemen hemen tüm ülke çapındaki silahlı ayaklanmaya giden Bulgar işçi sınıfı tarafından yazıldı. Bulgaristan'ın bazı bölgelerinde ihtilalciler iktidarı ele geçirdiler. Ayaklanmayı, Georgi Dimitrof ve Vasil Kolarof başkanlığındaki devrimci askerî komite yönetiyordu. Ayaklanma bazı nesnel ve öznel nedenler yüzünden başarısızlığa uğradı. Bulgar Komünistlerinin önderi Georgi Dimitrof 1948'de Bulgar İşçi Partisi 5. Kongresi'nde konuşurken şunları söyledi: "Ama, işçi sınıfının kurtuluş davasının gelecekteki utkusuna gerçek katkılarda bulunan yenilgiler de mevcuttur. Eylül 1923 ayaklanmasının yenilgisi bunlardan birisiydi..."

"Eylül ayaklanması, halk kitleleri ile faşist burjuvazi arasında artık asla sarılamayacak olan derinden kanayan bir yara bıraktı. Daha sonraki dönem boyunca fa-

şizm artık kendi konumlarını güçlendirip kendisi için geniş bir toplumsal taban yaratamazdı. Öte yandan, Komünist Partisi'nin, birleşik bir anti-faşist cephe kurmak uğrunda yürüttüğü çıkar gözetmeyen savaşım, harcadığı tutarlı ve yorulmaz çabalar, Parti ile halk kitlelerini birbirlerine daha çok yaklaştırdı, Parti'nin onlarla yakın bağlarını güçlendirdi, demokrasi ve sosyalizm uğruna verilen savaşımında Parti'nin kentteki ve kırdaki emekçi halkın gerçek önderi durumuna gelmesinin önkoşullarını yarattı." (20) Bulgaristan'daki devrimci gelişmeler üzerine yapılan bu analizde, gerek devrimci hareketteki değişik aşamaların birbirleriyle olan yakın bağları ve devamlılığı konusunda, gerekse, strateji ve taktiğin genel ilkelerinin ülkedeki özgül koşullarla uygunluk içinde uygulanması konusunda komünist partisinin oynadığı rol ve yürüttüğü faaliyetler konusunda varılan sonuç dikkatli çekmektedir.

1930'ların ilk yıllarında Çekoslovak madencileri Mostetz bölgelerinde, Kladno, Ostrava ve Handlov'da büyük grevlere gittiler. Romen petrol işçilerinin ve demiryolcularının kitlesel eylemleri, devrimci proletaryanın gerçek grev savaşımına dönüştü. Demiryolcuların 1933 yılının başlarında gerçekleştirdikleri ve merkezli Bükreş'teki Gri-vic demiryolu atölyeleri olan grev, açık bir politik karaktere sahipti. İşçiler, ekonomik taleplerin yanısıra fabrika komitelerinin tanınmasını, politik tutukluların serbest bırakılmasını, SSCB ile barış ve işbirliği politikası uygulanmasını ısrarla istediler. Mart 1936'da Krakov'da Semperlit Atölyeleri'nde yer alan grev, bir genel grevle ve işçiler ile polis arasındaki sokak çarpışmalarıyla zirveye ulaştı. Aynı yıl Polonya'da Lodz'da 130 bin tekstil ve çelik işçisi, cephane fabrikaları işçileri greve gittiler. Proletaryanın eylemlerinin ardından köylü kitleleri toprak uğrunda bir savaşım yükselttiler.

(20) G. Dimitrof, *Seçilmiş Yapıtları*, c. 2, Moskova, 1957, s. 589-590, (Rusça basımı).

Bu ülkelerdeki devrimci hareket, ekonomik ve politik savaşım biçimlerinin birbirleriyle giderek daha yakından bağdaşmalarıyla ayırdediliyordu ki bu durum da, komünistlerin politik ve örgütsel düzeydeki faaliyetlerinin özellikle canlı bir ifadesiydi. Komünistler, her şeyden önce Rusya proletaryasının ve onun Partisi'nin deneyiminden yararlanarak, sınıf savaşımının her biçimini kullanabilmeyi, Leninciliğin politik strateji ve taktiğe ilişkin ilkelerini kendi ülkelerinin özgöl gelişme koşullarıyla bağdaştırabilmeyi öğrendiler.

Komünist Enternasyonal, bu deneyimin biraraya getirilmesine yardımcı oldu, uluslararası işçi sınıfı hareketi içindeki her yeni aşamanın kendine özgü özelliklerini ortaya çıkardı, kollektif çabalar yoluyla bütün partilerin genel faaliyet programını çizdi. Örneğin, Temmuz-Eylöl 1928'de toplanan Komintern 6. Kongresi, uluslararası durumu gözönüne alarak, bütün komünist ve işçi partilerini yeni bir savaşın tehlikelerini genişçe açıklamaya, barış uğrunda, SSCB'nin savunulması uğrunda savaşım vermeye, sömürge ve bağımlı ülkelerdeki ulusal kurtuluş savaşımlarını desteklemeye çağırdı. Temmuz-Ağustos 1935'de yapılan ve 65 ülkenin komünist partilerinden delegelerin katıldığı Komintern 7. Kongresi, bütün ülkelerin komünistlerinin önüne, birleşik bir anti-faşist işçi cephesi kurulması görevini koydu, savaşa karşı verilen savaşım ile faşizme karşı verilen savaşım arasında yakın bir bağ kurulması gerekliliğine işaret etti.

Sovyetler Birliğı Komünist Partisi, kardeş komünist ve işçi partileriyle birlikte, Marksçı-Leninci teorisinin ve özellikle devletin geliştirilmesinin Leninci ilkelerinin daha da geliştirilmesine katkıda bulundu. Yürüttüğü bütün faaliyetleri yalnızca ulusal görevlerin değıl, aynı zamanda uluslararası işçi sınıfının eternasyonalist görevlerinin de yerine getirilmesi olarak gören SBKP, teorik, politik ve örgütsel düzeydeki çalışmalarda elde ettiğı deneyimi kardeş partilerle paylaştı.

Orta ve Güney Doğu Avrupa ülkelerinin ve Asya ülkelerinin komünist ve işçi partileri, nazi Almanyası'nın başlattığı İkinci Dünya Savaşı öncesinde, uzun bir gelişme yolu aşmış, işçi sınıfının, emekçi kitlelerin devrimci savaşımının önderliğini yaparak muazzam bir deneyim biriktirmiş durumda bulunuyorlardı.

Bu partiler İkinci Dünya Savaşı sırasında işçi sınıfını, köylüleri, toplumun bütün ilerici, demokratik kesimlerini faşizme karşı ulusal kurtuluş savaşımı için harekete geçirdiler ve işçi sınıfının uluslararası devrimci hareketinin parçası olan bu savaşımın başını çektiler. Bu savaşım daha başlangıçtan itibaren, uydu ve işgal altındaki ülkelerin sömürücü elit tabakasına karşı, halkın çıkarlarına ihanet ederek işgalcilerle işbirliği yapan herkese karşı verilen sınıf savaşımıyla kenetlendi.

Bilindiği gibi, Orta ve Güney Doğu Avrupa ülkelerinin hemen hepsindeki ve bazı Asya ülkelerindeki devrimler, mahiyetleri itibarıyla, demokratik halk, anti-faşist ve anti-emperyalist devrimler olarak başladılar ve daha sonraki, daha yüksek aşamalarda sosyalist devrimlere doğru geliştiler. Bu ülkelerde, özgül bir devrim durumu biçimi içinde devrimin nesnel önkoşulları mevcut bulunuyordu: Bazı ülkelerde sömürücü sınıfların "üst katmanları" Hitler Almanyası'nın askeri desteğine yaslandılar ve Alman işgal rejiminin kurulduğu yerlerde, örneğin Bohemya'da olduğu gibi, komprador burjuvazi işgalcilerle işbirliği yaptı. Ama devrim ancak, işçi sınıfının öncü güçleri olan ve toplumun tüm demokratik güçlerini işçi sınıfının çevresinde toplamış bulunan komünist ve işçi partilerinin, kendi amaçları doğrultusunda devrimci ve örgütleyci faaliyetler yürütmeleriyle başarılabildi. Bu savaşım, nazi işgali altındaki ülkelerde ve uydu ülkelerde aşırı karmaşık koşullar altında yürütüldü.

Bu ülkelerdeki, nazi Almanyası'ndan aldığı --askeri desteği de içermek üzere-- çok çeşitli desteğe dayanan devlet mekanizması, egemen sınıf tarafından halk kitlelerinin, komünistlerin ve diğer demokratik güçlerin dev-

rimci hareketlerini bastırmak amacıyla kullanıldı. Hitler'in, demagoji ve milliyetçilik amaçları doğrultusunda verdiği kişisel onayla kurulan ve başında Josef Tiso'nun bulunduğu "bağımsız" Slovakya devletinde, nazi birlikleri, devrimcilere karşı uyguladıkları alışılmış terör yöntemlerini kullanarak Slovak halk ayaklanmasının bastırılmasında yer aldılar.

Sovyet Ordusu, nazi Almanyası'nın ve bağlaşıklarının askeri mekanizmasını bozguna uğratarak devrimci ulusal kurtuluş güçlerinin hepsinin daha rahat çalışabilmelerine elverişli koşullar yaratarak tarihsel kurtarma görevini yerine getirdi. Nazi Almanyası'nın ve militarist Japonya'nın yenilgiye uğratılması --ki bunda belirleyici katkıyı Sovyetler yapmıştır-- birçok Avrupa ve Asya ülkesinde kapitalistlerin ve toprak beylerinin yönetiminin halk tarafından yıkılması için elverişli koşullar sağlamıştır. Böylece, bir demokratik halk devrimini ve bir sosyalist devrimi gerçekleştirebilmek için bu ülkelerde mevcut bulunan iç olanaklar, bir dış etkenin yardımıyla gündeme girmiştir.

Bir demokratik halk devriminin sosyalist devrime doğru büyümesi sürecinin analizi özel bir dikkat gerektirir. Bu sürecin kendisi, komünist ve işçi partilerinin politik bakımdan olgunluklarının, Leninci sosyalist devrim teorisini ve Bolşevik Partisi'nin deneyimini devrimin merkez konusunun --iktidar sorununun-- çözümlenmesine uygulamadaki yaratıcılıklarının en belirleyici kanıtıdır.

Lenin, ideal biçimler içinde bir sosyalist devrimin olanaksız olduğunu, sosyalist devrimin, demokratik, ulusal kurtuluş devrimlerinden, onların sürdürülerek en üst noktaya ulaştırılması biçiminde geliştiğini belirtmiştir. 1917'de Rusya'da burjuva demokratik devrimin Bolşevik Partisi önderliği altında, işçi sınıfının politik iktidarını kuran sosyalist devrime doğru geliştiği sırada da durum böyleydi.

Bir demokratik halk devrimi için durumun olgunlaştığı Avrupa ve Asya ülkelerindeki komünist ve işçi parti-

leri, gerekli işçi sınıfı örgütlenmesini sağladılar onun, devrimin amaçlarını ve görevlerini gerçekleştirmesine yardım ettiler, devrimin uygulanması doğrultusunda politik bir güç yağıdılar. Onlar bu işleri yerine getirirlerken, Lenin'in bir demokratik devrimi hazırlayıp uygulayabilmek için ve bu devrimin bir sosyalist devrime doğru büyüyebilmesi için gereken koşullar üzerine vardığı sonuçlardan yararlandılar ve bu sonuçları daha da zenginleştirdiler.

Anti-faşist, anti-emperyalist savaşım süreci içinde, demokratik halk devriminin daha ilk aşamasında sınıf güçleri farklılaşmaya uğradı. Komünist ve işçi partilerinin önderliği altındaki proletarya birleşti ve köylüleri, kentlerdeki orta katmanları esnafı ve diğer küçük mülk sahiplerini, ulusal burjuvazının bir parçasını kendi çevresinde topladı. Komünist ve işçi partilerinin, toplumun büyük çoğunluğunun düşüncelerini ve özlemlerini demokratik halk devriminin genel demokratik programı içinde ifade etmeleri ve onu, faşist işgalciler bozguna uğratılınca, barbarca rejimler yıkılıp iktidar halkın eline geçinceye dek genel demokratik görevlerin hiçbirinin yerine getirilemeyeceğine ikna etmeleri büyük bir değer taşımaktadır. Bundan daha az önemli olmayan bir şey de, bu programın, devrimin daha da ilerletilmesi doğrultusunda işçi sınıfını ve bütün emekçi halkı hazırlayan, bu devrimin bir sosyalist devrime doğru gelişebilmesini hem gerekli hem de kaçınılmaz kılan genel demokratik önlemleri --büyük kapitalist mülkiyetin kaldırılması, tarım reformu, vb.-- içermesiydi.

Demokratik halk devriminin hazırlanıp uygulanışı, Bolşevik Partisi'nin, devrimin değişik aşamalarında yeni tipte demokratik örgütler, geniş halk kitlelerinin isteklerini ve çıkarlarını temsil eden örgütler kurup kullanmak konusunda kazandığı deneyimin uluslararası önemini bir kez daha onayladı. Bu ülkelerde komünist partisi önderliğindeki böylesine bir genel demokratik örgüt, Vatan --Ulusal-- Cephesi olmuştur.

Doğal olarak, Vatan Cephesi'nin ortaya çıkış tarihçesi, Çarlık Rusyası'ndaki İşçi Temsilcileri Sovyetleri'nin ortaya çıkış tarihçesinden bir çok bakımdan farklılıklar gösterir. Vatan Cephesi'nin kendine özgü bir yapısı vardı ve demokratik halk devriminin değişik aşamalarında kendi özgül görevlerini yerine getirdi. Onun, Sovyetler'e oranla daha geniş bir toplumsal tabanı vardı: Bütün emekçi sınıflar, toplumun orta katmanları ve ulusal burjuvazinin demokratik zihniyetli kesimi, ilerici politik partiler ve halk örgütleri. Bunlara karşın Vatan Cephesi de tıpkı Sovyetler gibi sınıf savaşımının akışı içinde emekçi kitlelerin kendi girişkenliğiyle kuruldu ve demokratik halk devriminin gerçekleştirilmesi uğrunda emekçi kitlelerin harekete geçirilmesine ve örgütlenmesine muazzam bir katkıda bulundu. Vatan Cephesi'nin başında, aynı Ekim Devrimi arifesindeki Sovyetlerde olduğu gibi, komünist ve işçi partileri vardı. Georgi Dimitrof, Bulgaristan'da Vatan Cephesi'nin kuruluş tarihçesine değinerek şunları söylemiştir: "Vatan Cephesi'ni kurma fikri ne rastlantısal olarak ortaya çıkmıştır, ne de dışarıdan veya yukarıdan dayatılmıştır. Bu çok yararlı fikir, Koburglar'ın haince monarşisine karşı, çürümüş kapitalist burjuvaziye ve onun halk düşmanı kliklerine karşı emekçi halkın yürüttüğü savaşımın bir sonucu olarak halkın içinde olgunlaşmıştır." (21) Georgi Dimitrof, Vatan Cephesi'nin tarihsel köklerinin, kitlelerin, Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin güçlü etkisi altında, komünist partisi'nin önderliğinde, ulusal bağımsızlık ve toplumun ilerici gelişimi uğrunda yürütmüş oldukları devrimci savaşımın içinde bulunduğunu vurguladı. Bu betimleme bütün Halk Demokrasilerindeki bu örgütlenmenin Vatan --Ulusal-- Cephesi karakterinin ana özelliklerini ve özgül yönlerini yansıtmaktadır. Vatan Cephesi, sınıf savaşımının akışı içinde halk kitlelerinin girişkenliğiyle kurulan ve işçi sınıfının

(21) G. Dimitrof, Seçilmiş Yapıtları, c. 2, s. 457. (Rusça basımı).

ve bağlaşıklarının politik olgunluk ve bilinçlenme derecesini yansıtan kitlesel halk örgütüdür. Onun en temel özelliklerinden bir başkası da, çekirdeğini, komünist ve işçi partilerinin önderliğindeki işçi sınıfının oluşturmalarıdır. Onlar, Vatan Cephesi'ni, demokratik halk devrimini hazırlayıp uygulamak, halk iktidarını kurmak ve onun işçi sınıfı diktatörlüğüne doğru büyümesi doğrultusunda kullanmışlardır.

Toplumun politik ve sınıf güçlerinin yeniden-gruplaşma süreci Vatan Cephesi çerçevesi içinde ilerliyordu --ki bu da, onun içinde yer almakta olan değişiklikleri yansıtıyordu--, ve buna bağlı olarak da Vatan Cephesi'nin, demokratik halk devriminin merkezi görevlerinin yerine getirilmesindeki rolü büyüme eğilimi gösterdi. Buradaki belirleyici öge, işçi sınıfının, onun öncü gücünün --Marksçı-Leninci partilerin-- önderliği altında toplumun tüm demokratik güçlerinin devrimin her aşamasında oybirliğiyle tanınmış lideri olarak davranmasıydı.

Komünist ve işçi partilerinin politik önderliklerinin olgunluğu ve hünerliliği, uluslararası işçi sınıfı hareketinin, Rusya proletaryasının ve Bolşevik Partisi'nin devrimci geleneklerini ve deneyimini kullanabilme ve bunları kendi ülkelerinin somut tarihsel koşullarına uygulayabilme yeteneklerinde ortaya kondu. Bu durum, birçok Avrupa ve Asya ülkesinde sosyalist devrimlerin utkuya ulaşmalarının ve devletin geliştirilmesi alanındaki Marksçı-Leninci teorisinin daha da geliştirilmesinin en temel koşullardan birini sağladı.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SOSYALİST DEVLETİN ORTAYA ÇIKIŞI ve GELİŞİMİ

1. SOVYET DEVLETİNİN MİMARİ VE KURUCUSU OLARAK SBKP'NİN DENEYİMİ

Sosyalist devrimin Çarlık Rusyası'nda utkuya ulaşması, sonucu belirleyici konunun, yani iktidar konusunun --proletaryanın politik bakımdan egemen bir sınıf haline gelip diktatörlüğünü kurması konusunun-- çözülmesi anlamına geldi. Bolşevik Partisi, sömürücülerin eski devletinin ortadan kaldırılıp yeni, sosyalist bir devletin kurulmasıyla ilgili görevlerin pratikte yerine getirilmesi işine girdi.

Bu alanda Parti'nin ve işçi sınıfının önüne muazzam güçlükler çıktı. Proletarya devrimi, ekonomik ve kültürel bakımdan nispeten gerl olan yalnızca tek bir ülkede başarı kazanmıştı. İktidarı kendi ellerine almış bulunan işçi sınıfı, devlet yönetimi alanında gerekli olan deneyime ve beceriye ve sosyalist kuruculuğun çok çeşitli alanlarında gereksinim duyulan yeterli sayıda uzmana sahip değildi ve doğal olarak da sahip olamazdı. Dahası, İç-Savaş'ın ve emperyalist devletlerin askeri müdahalesinin bir sonucu olarak ulusal ekonomi felakete uğramış durumdaydı ve doğrudan işçi sınıfının içindeki, sanayide çalışma olanağından mahrum kalmış olan bölüm, deklase olmanın eşliğinde bulunuyordu.

İktidardan alaşağı edilmiş bulunan sömürücü sınıflar hâlâ önemli maddi kaynaklara ve deneyimli uzmanlara sahipti ve bu durum özellikle askeri alanda böyleydi. Bu sınıflar, Menşeviklerin, Sosyalist-Devrimcilerin ve milliyetçi küçük-burjuva partilerinin dolaylı ve sık sık da doğrudan desteğiyle orta köylülerin yalpalayışlarını sömürmeye çalıştılar. Sovyet iktidarı, ilk dönemlerinde, bir çoğu dolaysız sabotajlara başvuran hükümet memurlarının büyük bir direnciyle karşılaştı.

Bolşevik Partisi, proletarya diktatörlüğü devletini kurup güçlendirmekle ilgili işleri yerine getirirken salt pratik düzeyinde de büyük güçlüklerle karşılaştı. Proletarya devletinin kurulması süreci henüz başlangıç aşamasındaydı ve önünde, tarihte henüz ayak basılmamış bir yol uzanıyordu.

Lenin'in yeni tarihsel durum uyarınca geliştirdiği Marksçı teori, ilkesel sorunların cevabını verdi, Parti'nin, Sovyet komünistlerinin, devletin geliştirilmesi alanını da içermek üzere bütün faaliyet alanlarındaki genel doğrultusunun belirlenmesinde güvenilir bir temel olarak hizmet etti. Lenin, Ekim Devrimi'nden önce yazdığı "Devlet ve Devrim" adlı yapıtında, Marks ve Engels'in, 2. Enternasyonal oportünistleri tarafından çarpıtılan devlet üzerine görüşlerini ve düşüncelerini yeniden ayakları üzerine oturtmakla kalmadı, aynı zamanda proletarya devleti üzerine Marksçı öğretiyi, bu öğretinin toplumun sosyalist dönüşümündeki önemini ve rolünü daha da geliştirdi. Lenin bu yapıtında ve ayrıca "Yaklaşan Felaket ve Onunla Nasıl Savaşılmalıdır?", "Bolşevikler Devlet Erkinin Elde Tutabilirler mi?" adlı makalelerinde ve diğer bazı yapıtlarında, sosyalist devrimin etkusunun hemen ardından kurulacak olan Sovyet devlet mekanizmasının oluşumu sırasında uygulanacak yaşamsal önlemlerin bir programını çizdi.

Bu önlemlerin uygulanması, Parti'nin ve işçi sınıfının bütün yaratıcı güçlerinin harekete geçirilmesini gerektiriyordu. Yeni sosyalist devleti kurmanın, emekçi

halk kitlelerinin bu davaya katılımını sağlamanın biçimlerini ve yöntemlerini geliştirip pratikte sınamak için özenli, sistematik bir çalışma yürütmek zorunluydu.

Parti'nin günlük devrimci, dönüştürücü faaliyetleri olmadan, onun teorik ilkeleri ve yargıları devlet kuruculuğu davasını ilerletebilecek maddi bir güç durumuna glemeyeceği gibi, proletarya devleti ve sosyalist demokrasi teorisi de bunlar olmadan daha da geliştirilemezdi.

Bu, özellikle, proletarya diktatörlüğünün bir devlet biçimi olan Sovyet Cumhuriyetine ilişkin öğretinin Lenin tarafından geliştirilmesi sürecinin çok önemli bir aşamasınca da onaylanmıştır. Lenin en tepeden en temel birimlere kadar tüm Sovyet sisteminin ülke çapında birleştirilip emekçi halkın kendisi tarafından kurulan yüksek bir temsil organının başkanlığı altına sokulacağı, böyle yeni bir politik devlet biçimi hakkındaki görüşlerini Nisan 1917'de kaleme aldı.(1) Bu kurum neye benzeyecekti? Hangi yürütme ve yönetim organları kurulacaktı. Bunların, Sovyet Cumhuriyeti yüksek temsil organıyla karşılıklı ilişkileri nasıl olacaktı? Bu ve daha başka birçok sorunun cevabı, ancak, doğrudan devrim sürecinin içinde, Bolşevik Partisi'nin ve işçi sınıfının yaratıcı faaliyetleri sonucunda verilebilirdi. Lenin, burada önemli olan şeyi, doğal olarak, yüksek temsil organının adı olmadığına işaret etti. Lenin, bu organın, burjuva hukuk profesörlerinin projelerinin ardından kurulan ve yalnızca burjuva parlamenter cumhuriyetini sürdürmek ve İşçi ve Köylü Temsilcileri Sovyetleri'ni boğmak için kullanılabilecek olan tipik bir burjuva parlamenter cumhuriyeti kurumu olmaktan çok emekçi kitlelerin gerçek bir temsil organı olması gerektiğini vurguladı.(2)

Şubat 1917 burjuva demokratik devriminden sonra hemen hemen el sürülmemiş bir durumda kalan eski

(1) Bkz: V. İ Lenin, «Devrimimizde Proletaryanın Görevleri», **Tüm Yapıtları**, c. 24, s. 67-68, 107.

(2) A. G. E. s. 69-70.

devlet aygıtının yerine kurulan Sovyet devleti yüksek organları, Bolşevik Partisi'nin önderliğindeki kitlelerin yaratıcı faaliyetlerinin dolaysız bir ürünüydü. Bu organlar, İşçi ve Köylü Temsilcileri Sovyetleri Bütün-Rusya Kongresi(3) --en yüksek yasama gücüne sahipti--, Bütün-Rusya Merkez Yürütme Komitesi ve Halk Komiserleri Konseyi(4) --Sovyetler Rusyası hükümeti-- halinde biçimlendi.

Bolşevik Partisi'nin, proletarya devletinin kurulması alanında elde ettiği deneyimin en önemli bölümü, onun, işçi sınıfının, bütün emekçi halkın desteğine ve girişkenliğine yaslanması ve işçi sınıfı ile emekçi köylülerin bağlaşıklığını --proletarya diktatörlüğünün sonucu belirleyici ilkesini-- güçlendirmekten yana sağlam bir tutum içine girmiş olmasıydı.

Marksçı-Leninci teoriyle donanmış, sınıf çarpışmalarında sınanıp çelikleşmiş, kitlelerle yakın bağlar kurmuş, onların çıkarlarını dile getiren ve kendi davasını nasıl ve hangi yönde ilerletmesi gerektiği konusunda sağlam bir bilgisi bulunan böyle bir partinin varlığı, Sovyet iktidarının utkusunun, onun sürekli olarak güçlendirilmesinin ve bütün zorlukların aşılmasının belirleyici öğelerinden biriydi.

Bolşevik Partisi'nin devlet kuruculuğu alanındaki politikası, Ekim Devrimi'nin Lenin tarafından hazırlanan

- (3) İşçi ve Köylü Temsilcileri Sovyetleri Bütün-Rusya Kongresi, bu adı, İşçi Temsilcileri Sovyetleri'yle birlikte yanyana varolan Köylü Temsilcileri Sovyetleri'nin Olağanüstü ve 2. Bütün-Rusya Kongrelerinde (1917'nin sonları), Bolşevik Partisi'nin politikasını desteklemeye oybirliğiyle karar vermesi ve Köylü Temsilcileri Sovyetleri'ni İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyetleri'yle birleştirmeye karar almasından sonra aldı.
- (4) Bütün-Rusya Merkez Yürütme Komitesi, tıpkı Halk Komiserleri Konseyi ve onun kontrolundaki devlet yönetim organları gibi, Sovyetler Bütün-Rusya Kongresi tarafından seçilmişti ve ona karşı sorumluydu.

tarıhsel belgelerinde, kongre, konferans ve Merkez Komitesi plenumları kararlarında ifade edilip güçlendirildi. Lenin, İşçi ve Köylü Temsilcileri Sovyetleri 2. Bütün-Rusya Kongresi'nin bir kararıyla kurulan Halk Komiserleri Konseyi'nin daha ilk kararında şunu açıkladı: "Yoldaşlar, emekçi halk! Devletin kumanda köprüsünde şimdi siz *kendiniz* bulunduğunuzu unutmayın. Eğer siz birleşerek devletin *bütün işlerini kendi* ellerinize almazsanız size kimse yardımcı olmaz. *Sizin* Sovyetleriniz şu andan sonra devlet otoritesinin organları, tam güce sahip yasama organlarıdır." (5) Halk Komiserleri Konseyi de aynı çağrıda emekçi halkı devrimci önlemlerle kamu düzenini sağlamaya, ürünlerin üretimini ve dağıtımını denetlemeye çağırdı ve işçilerin ve köylülerin pratik deneyiminin sosyalizmin utkusu bakımından taşıdığı önemi vurguladı.

Merkezdeki ve illerdeki eski devlet aygıtı, emekçi halkın politik faaliyetlere güçlü bir şekilde katılması temlinde ortadan kaldırıldı, proletarya diktatörlüğünün devlet organları kuruldu ve sosyalist devrimin en yaşamsal ekonomik ve sosyo-politik görevleri ele alındı. Bu durum, proletarya devletin demokratik karakterinin bir ifadesi, nitelik bakımından yeni bir demokrasi biçiminin --sosyalist demokrasinin-- ortaya çıkışının bir ifadesiydi.

Burjuva toplumbilimcileri ve hukukçuları toplumda çeşitli partilerin varolmasını ve iktidar uğrunda, devlet yönetimine katılma uğrunda savaşımda bunların her biri için fırsat eşitliğinin varlığını, her zaman gerçek demokrasinin bir ölçütü olarak kabul etmişlerdir.

Bu bağlam içinde şu hatırlatılmalıdır ki Büyük Ekimbr Sosyalist Devrimi'nin utkusundan önceki Rusya'da proletaryanın Bolşevik Partisi'nin yanı sıra oldukça çok sayıda burjuva ve küçük-burjuva partileri bulunuyordu. Ama, bütün sınıflı toplumlarda olduğu gibi, iktidar uğrunda savaşımda fırsat eşitliği mevcut değildi ve olmazdı da ve bu durum özellikle proletarya partisi için

böyleydi. Her politik parti belirli sınıflar tarafından desteklenir ve bunlar arasındaki güç dengesi, sonuç olarak, bir partinin toplumdaki konumunu ve rolünü belirler. Burjuva toplumbilimcilerinin biçimsel anayasa ilkeleri üzerinde yoğunlaşarak ya tamamen ihmal ettikleri ya da arka plana ittikleri şey, tamı tamına bu sonucu belirleyici sınıf etkenidir.

Bir politik devrim kendi başına toplumun toplumsal ve sınıfsal yapısında bir değişiklik meydana getiremez; bu, sosyalist toplumun kurulması süreci içinde uygulanan kapsamlı sosyo-ekonomik dönüşümleri gerektirir. Ama bir devrim, politik iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi, mevcut sınıfların konumlarını, toplumdaki yerlerini ve rollerini --özellikle politik alandaki yerlerini ve rollerini-- kökten değiştirir ve bu da yeni sınıf savaşımı biçimlerinin ortaya çıkmasına yol açar. İşçi sınıfının politik egemenliği, ifadesini her şeyden önce yeni iktidarın özünde, sosyalist devlet organlarının toplumsal bileşiminde bulur. Sınıf savaşımının, devrimin bu genelgeçerli yasalarını gözardı eden sosyalizm düşmanları, iktidarı ele geçiren "bir avuç Bolşevik"ın, diğer parti temsilcilerinin hükümete katılmalarını yasakladığını iddia ederek Sovyet devletinin demokratik karakterini, onun "yasallığını" reddederler.

Yeni, proletarya devletinin karakterini yanlış olarak yansıtmaya kalkışan çok sayıda anti-Sovyet görüşler bu gibi fikirleri geniş olarak kullanmışlardır. Döneklik yaptığı ve işçi sınıfının tarihsel önemdeki kazanımlarını "evrensel", "salt" demokrasi ölçütüyle değerlendirmeye kalktığı için Lenin tarafından teşhir edilen Karl Kautsky'yi (6)

- (6) Karl Kautsky (1854-1938), Alman Sosyal-Demokrasisi'nin ve 2. Enternasyonal'in oportünist liderlerinden biridir. Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nden sonra proletarya diktatörlüğüne karşı «ideal», yani pratikte burjuva demokrasisinden yana bir tavır aldı. Soysuzca iftira yöntemlerine başvurarak Sovyet Cumhuriyeti'nin demokra-

hatırlatmak yeterli olacaktır. Sovyet devletinin kuruluş tarihçesini ve onun toplumsal mahiyetini çarpıtmaya çalışan burjuva toplumbiliminin modern uzantıları da pratik olarak aynı yöntemleri kullanmaktadırlar.

Burjuva toplumbilimcileri, sosyalist demokrasinin ilkelerine yaptıkları saldırılarla yetinmeyerek, uygarlığın ana gelişme yolundan, "Batı Avrupa" demokrasısından veya "Anglo-Sakson" tipi demokrasiden saparak ortaya çıktıklarını iddia ettikleri özgül sosyalist demokrasi biçimlerini, kendine özgü bir tarihsel bozukluk olarak yorumlayarak sosyalist devletin yaşayıp yaşayamayacağı sorusunu sormaktadırlar. Halkların tarihlerinin ulusal karakterleri üzerindeki "İncelemeler"le bu tarihi çarpıtmaktadırlar. Örneğin, Rusya halkının, yüzlerce yıllık tembelliği nedeniyle genel olarak bağımsız politik girişkenlikten, ülkeyi yönetme yeteneğinden yoksun olduğunu iddia ederler.

Ve bütün bunlar, tarihi, köylü kitlelerinin serflik ve Çarlık otokrasisine karşı hemen hemen aralıksız devrimci isyanlarıyla dolu olan bir halk hakkında, daha 19. yüzyılın son zamanlarında uluslararası proletarya hareketinin merkezi durumuna gelmiş olan bir ülke hakkında söylenip yazılmaktadır. Bütün bunlar, kısa bir tarihsel dönem içinde üç tane devrim yapmış ve dünyada ilk sosyalist

tik mahiyetine kara çalmaya kalkıştı. Onun iddiasına göre, Sovyetler yalnızca işçi sınıfı örgütleri olduklarına göre devlet iktidarını kendi ellerine almamalıydılar çünkü böyle yapmakla «ideal» demokrasiyi, genel olarak demokrasiyi baskı altına alıyorlardı.

Kautsky'nin, Sovyetler'i işçi sınıfının devlet kuruluşları durumuna dönüştürme olanağını ve gerekliliğini reddetmesi, onun Marksçılığı terkedişinin en parlak örneği idi.

Lenin, **Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky** adlı yapıtında ve diğer yazılarında, Kautsky'nin «sınıflar-üstü» devlet ve «Salt» demokrasi teorilerinin burjuva özünü açıkça ortaya koydu.

devletli kurmuş olan Rusya işçi sınıfı ve bütün emekçi halkı hakkında, çıkar gözetmeyen çalışmasıyla sosyalizm kuruculuğunda önemli başarılar kaydetmiş olan bir halk hakkında yazılmaktadır.

Söylemeye gerek yok ki işçi sınıfı, devlet yönetimi için gerekli olan beceriyi bir gecede öğrenemez. Bu beceri, sınıf savaşımı süreci içinde, sosyalist devlet kuruculuğu süreci içinde kazanılır. Lenin Nisan 1917'de yazdığı "Devrimimizde Proletaryanın Görevleri" broşüründeki şu sözlerle, bir yönetim tipi olarak Sovyetler'i Paris Komününüyle karşılaştırdı: "Bize sık sık Rusya halkının Komün'ü 'getirmek' için henüz hazır olmadığı söyleniyor. Serf sahiplerinin, köylülerin azat edilmek için henüz hazır olmadıklarını iddia ettikleri zamanlar kullandıkları kanıt da buydu." (7) Lenin daha sonra şunları vurgulamaktadır: "Rusya halkının örgütsel deneyimi ne kadar az ise, yalnızca burjuva politikacılar ve 'yüksek' bürokratlar tarafından değil *halkın kendisi* tarafından örgütsel gelişmeye o kadar daha kararlılıkla *devam etmeliyiz*." (8) Lenin Parti'nin, "halkın her yerde derhal İşçi ve Köylü Temsilcileri Sovyetleri'ni örgütlemesine yardım ederek ve Sovyetler'in yaşamın tümünü kendi denetimi altına almasına yardımcı olarak" (9) halk kitlelerinin devrimci girişkenliği yolunu sıkıca izlemesini istedi. Bolşevik Partisi böylece, Sovyet iktidarının kurulup güçlendirilmesi alanında izleyeceği faaliyetlerin ana yönünü gördü.

Anti-Komünistlerin, Partimizin devlet kuruculuğu alanındaki genel çizgisini gözden düşürmeye çalışmaları bir rastlantı değildir. Komünizm sorunları üzerine bir uzman pozu takınan Batı Alman gazetecisi Richard Löwenthal, Şubat 1917 burjuva demokratik devrimini Büyük Ekim

(7) V. İ. Lenin, *Tüm Yapıtları*, c. 24, s. 69.

(8) A. G. E.

(9) A. G. E.

Sosyalist Devrimi'nin karşısına koymak için zahmetlere katlanıyor. Löventhal, Şubat devrimini, Çarlığa karşı tamamlanmamış bir demokratik devrim Avrupa tarihinin büyük demokratik devrimlerinin sonuncusu olarak, Ekim Devrimi'ni ise 20. yüzyılın totaliter devrimlerinin birincisi olarak tanımlamaktadır. Löventhal, Ekim Sosyalist Devrimi'nin toplumsal anlamını ve tarihsel karakterini çarpıtarak Sovyet Cumhuriyeti'ni, geleneksel demokratik parlamenter kurumların varolmadığı ekonomik ve politik bakımdan geri bir ülkede ortaya çıkabilecek olan yapay ve geçici bir devlet biçimi olarak tanımladı.

Löventhal doğal olarak, Sovyetlerin halkçı ve demokratik karakterini kanıtlayan herkesçe bilinen gerçekleri hemen reddedemezdi. Hatta o, Sovyetler, kitlelerin politik aktifliğini artıran belirli bir biçim olduğunu da kabul etmektedir ama bunun hemen ardından Sovyetleri, karakteristik olmayan "tıpık olmayan" devlet organları olarak ilan etmektedir. Löventhal, o zamanlar Sovyetler Rusya-sında kurulmuş olan şeyin proletarya diktatörlüğü değil, Bolşevik Partisi'nin diktatörlüğü olduğunu iddia etmektedir.

Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin utkusunun bir sonucu olarak Bolşevik Partisi gerçekten egemen parti durumuna, proletarya diktatörlüğünün öncü ve yol gösterici gücü durumuna geldi. Bolşevik Partisi Merkez Komitesi, 7 (20) Kasım 1917 tarihli "Bütün Parti Üyeleri-ne ve Rusya'nın Bütün Emekçi Sınıflarına" mesajında şunu açıkladı: "O halde, Bolşevik hükümetinin bir Sovyet hükümeti *olmadığını* söyleyen sözler açık birer yalandır ve ancak Sovyet iktidarının düşmanlarından gelebilir. Bunun tam tersine, şimdi, Sovyetler İkinci Bütün-Rusya Kongresi'nden sonra Üçüncü Kongre'nin toplanmasına kadar veya Sovyetler'in yeniden seçilmesine kadar ya da Merkez Yürütme Kurulu tarafından yeni bir hükümet kuruluncaya kadar *yalnızca* Bolşevik hükümeti *Sovyet*

hükümeti olarak tanınabilir.”(10)

Sınıf konumlarında, sosyalist devrimin etkisiyle bağlantılı olarak ortaya çıkan değişiklikler, Sovyetler İkinci Bütün-Rusya Kongresi'nin toplumsal bileşiminde yansıdı ve Kongre'nin egemen iradesi, ifadesini, Bolşevik Partisi'nin sunduğu Sovyet hükümeti bileşiminin onaylanmasında buldu. Devrimin bütün bu yaşamsal politik konuları en demokratik yolla çözümlendi. Emekçi kitleler kongre delegeleri seçimine katıldılar ve delegeler de Bolşevik Partisi'ni ve onun programını desteklediler. Hükümet bileşimi Sovyetler Kongresi'ne daha sunulmadan önce Sol Sosyalist-Devrimci fraksiyonun tanınmış üyeleri Bolşevik Partisi Merkez Komitesi'yle bir toplantı yapmaya davet edildi ve onlara yeni hükümette yer almaları önerildi. Onlar bu öneriyi reddettiler. Bolşevik Partisi Merkez Komitesi, Bolşeviklerin inatçılığı ve uzlaşmazlığı, iktidarı bir başka partiyle paylaşmaya isteksizliği yolunda yaygara koparanları teşhir ederek kendi tavrını kesinlikle açıkladı. Merkez Komitesi, 7 (20) Kasım 1917 tarihli açıklamasında özellikle şunu vurguladı: “Biz, Sovyet hükümeti ilkesine, yani son Sovyetler Kongresi'nde oluşturulmuş *çoğunluk* hükümetine sıkıca bağlıyız; [bununla birlikte] azınlığın çoğunluğa gerçekten ve dürüstçe uyacağına ve Sovyetler Bütün-Rusya Kongresi'nin *bütünü tarafından onaylanan* ve sosyalizme doğru yavaş ama kararlı ve istikrarlı adımlardan oluşan programı uygulayacağına söz vermesi koşuluyla iktidarı Sovyetler'in azınlığıyla paylaşmayı, *şimdi de*, kabul ediyoruz.”(11)

Böylece Bolşevikler, diğer partilerin temsilcilerinin hükümete katılması olanağına, burjuva demokrasisinin

(10) SBKP'nin Kongre, Konferans ve Merkez Komitesi Plenumları Kararları ve Karar Sureti 8. baskı Moskova, 1970, c. 2, s. 17.

(11) SBKP'nin Kongre, Konferans ve Merkez Komitesi Plenumları Kararları ve Karar Sureti, 8. baskı Moskova, 1970, c. 2, s. 19, (Rusça Basımı).

belirgin özelliği olan salt parlamenter manevralar açısından değil emekçi kitlelerin iradesini ve çıkarlarını temsil eden proletarya demokrasisi ilkeleri açısından baktılar. Bunun tek koşulu ise, diğer parti temsilcilerinin çoğunluk iradesine uymaları, yeni devlet erkinin en yüksek organının onayladığı, "sosyalizme doğru yavaş ama kararlı ve istikrarlı adımlardan oluşan" programı izlemeleri talebiydi.(12)

Deneyim şunu göstermiştir ki eski devlet aygıtı ortadan kaldırılmadan, imha edilmeden ve yeni, proleter bir devlet aygıtı örgütlenmeden işçi sınıfının politik egemenliğini güvence altına almak, onu iktidarda tutmak olanaksızdır. Lenin tekrar tekrar, proletarya diktatörlüğünün bir devlet kavramı olduğunu ve Komünist Partisi başkanlığındaki sosyalist tipteki tüm politik örgütlenmenin maddi temel ve desteği olan sosyalist bir devlet kurulmadan proletarya diktatörlüğünün kurulup güçlendirilemeyeceğini vurgulamıştır.

Sovyetler Rusyası koşullarında, eski devlet aygıtının yıkılması, kısa bir tarihsel dönem içinde en kararlı ve köklü şekilde yürütüldü. Bu sürece, merkezde ve illerde, nitelikçe yeni bir proletarya devleti aygıtının kurulması eşlik etti. Bu devrimci işlemler esas olarak, Sovyetler İkinci Bütün-Rusya Kongresi ile (Ekim 1917) 1918'in ilk ayları arasında kalan dönemde tamamlandı ve 10 Temmuz 1918'de Sovyetler Beşinci Bütün-Rusya Kongresi'nde kabul edilen birinci RSFSC(13) Anayasası'yla güçlendirildi.

Lenin, eski devlet aygıtının ortadan kaldırılması ile ana politik görevi --proletarya diktatörlüğünün temel ilkesi olan işçi sınıfı ile emekçi köylüler arasındaki bağla-

(12) A.G.E. Bolşevikler pratikte bu ilkeyi izlediler. Bilindiği gibi sonradan, Sovyet iktidarının iradesine gerçekten ve bağlılıkla uyacaklarına söz veren diğer parti temsilcileri, sözlerinde durdukları sürece hükümette yer aldılar.

(13) Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti, Sovyetler Rusyası'nın ilk resmi adıdır.

şıklığın güçlendirilmesini-- birbirine bağladı. O, bu konuda şunları yazdı: "Bu aygıtı *yerle bir etmek, onu kırmak*, 'halk'ın, onun çoğunluğunun, köylülerin çoğunun ve işçilerin gerçek çıkarıdır, yoksul köylüler ile proleterlerin özgür bir bağlaşıklığının 'önkoşulu'dur, halbuki böyle bir bağlaşıklık olmadan demokrasi istikrarsız kalır ve sosyalist dönüşümler olanaksız olur."(14)

Eski devlet aygıtının ortadan kaldırılması zorunludur, çünkü herşeyden önce, o, emekçi halkın baskı altında tutulmasının bir aracıdır; burjuvazinin, işçi sınıfının devrimci eylemlerinin karşısına çıkmak için, sosyalist devrimin kazanımlarını ortadan kaldırmak için kullanabileceği bir araçtır. Bundan daha önemsiz olmayan bir şey de yeni sosyo-ekonomik koşullarda bu aygıtın, kuruculuk görevleriyle başa çıkılabilmesi bakımından uygun düşmemesidir. Sosyalist devlet aygıtı, işçi sınıfının, bütün emekçi halkın iradesini ve çıkarlarını ifade eden ve sosyalizm kuruculuğunun nesnel gerekliliklerine, genel yasalarına uygun düşen, yeni gerçekten demokratik ilkeler üzerinde kurulur. Eski devlet aygıtını ortadan kaldırıp yeni, proleter devlet örgütünü yaratma süreci içinde işçi sınıfının bilincinde de köklü bir değişiklik meydana gelir, Lenin'in dediği gibi onun, toplum işlerini burjuvazi olmadan ve burjuvaziye karşı yönetebilme yeteneğine olan inancı canlanıp güçlenir. Emekçi halk böyle bir yönetim sırasında bir takım beceriler kazanır ve işçi sınıfı ile en başta emekçi köylüler olmak üzere yarı-proleter kitleler arasında bir bağlaşıklık oluşup güçlenir. İşçi sınıfı böylesine bir devrim okulundan geçmeden, yeni, sosyalist tipteki devlete, yeni kamu düzeni ilkelerine karşı tutumunu belirlemeden, devlet yönetiminde deneyim kazanmadan, politik bakımdan egemen sınıf olarak öncülük rolünü yerine getiremez.

(14) V. İ. Lenin, «Devlet ve Devrim», **İm Yapıtları**, c. 25, s. 414.

Eski devlet aygıtının, tüm kapitalist politik sistemin ortadan kaldırılması, doğal olarak, burjuva toplumunda kurulmuş olan bütün kurumların ve kuruluşların reddedilmesi demek değildir. Lenin, kapitalizm tarafından yaratılmış bulunan bankalar, sendikalar, posta hizmetleri, vd. iş idaresi aygıtının proletaryanın çıkarları doğrultusunda kullanılması olanağına ve hatta gerekliliğine değinmiştir: "Bu aygıt kırılmamalıdır ve kırılmaması gerekir. O, kapitalistlerin denetiminden alınmalı; kapitalistler ve onların ellerindeki ipler bu aygıttan *kesilmeli, budanmalı, baltalanmalı*; o, proletaryanın Sovyetlerine tabi kılınmalı; genişletilmeli ve ulus-çapında kılınmalıdır." (15) Lenin, bir yandan Marks'ın parlamentarizm eleştirisini tamamen paylaşıırken bir yandan bu soruna bir çözüm olarak, temsili kuruluşların ve seçimi kurumunun ortadan kaldırılmasını değil, Paris Komünü örneğinden sonra, bunların sohbet salonları olmaktan çıkarılarak, çalışan kuruluşlar haline dönüştürülmesini düşündü. "Temsili kurumlar" diye vurguladı, "kalmaktadır, ama parlamentarizm burada özel bir sistem olarak, yasama ve yürütme arasında bir işbölümü, üyeler için imtiyazlı bir konum olarak bulunmamaktadır." (16) Lenin daha sonra şunları ekledi: "Temsili kuruluşlar olmadan demokrasiyi, hatta parlamenter demokrasiyi hayal bile edemeyiz ama parlamentarizm olmadan demokrasiyi hayal edebiliriz ve etmeliyiz de..." (17)

Bolşevik Partisi'nin proletarya devletinin mimarı olarak kazandığı deneyim, bu konudaki tartışmaların sık sık indirgendiği özgül sorunların kapsamı içinde değil --örneğin, eski toplumun hangi somut kurumlarının ve kuruluşlarının kullanılabileceği sorunu--, ilkelere ilişkin temel

(15) V. İ. Lenin, «Bolşevikler Devlet İktidarını Elde Tutabilirler mi?» *Tüm Yapıtları*, c. 26, s. 106.

(16) V. İ. Lenin, «Devlet ve Devrim», *Tüm Yapıtları*, c. 25, s. 424.

(17) A. G. E.

sınıfsal ve politik sorunların çözülmesi sayesinde tanımlanabilir. Tarih şunu doğrulamıştır ki eski devlet aygıtının, burjuva demokrasisinin ortadan kaldırılıp yerine, toplumsal içeriği ve örgütlenme ilkeleri bakımından nitelikçe yeni bir sistemin --proletarya diktatörlüğünün, komünist partisi önderliğindeki proletarya demokrasisinin-- geçirilmesi mutlak olarak gereklidir. Sosyalist devlet ve emekçi halkın kitlesel halk örgütleri bu yeni sistemin organik parçalarıdır.

Oportünistlerin, sosyal-reformistlerin ve revizyonistlerin karşı çıktıkları şey, tamı tamına Sovyetler Birliği'ndeki sosyalist devlet kuruculuğu deneyimi tarafından doğrulanan Marksçılığın bu temel yargısıdır. Avusturya Sosyalist Partisi'nin, bir çok Avrupa Sosyal-Demokrat partisi tarafından bir model olarak kabul edilen en son programının yazarları, kendi görüşlerince temel dönüşümler yapılmadan sosyalist topluma dönüştürülebilecek olan burjuva toplumunun tüm politik sisteminin korunmasını savunmaktadırlar.

Onlar, burjuva demokrasisinin şimdiki biçiminin yapısına en küçük bir müdahalenin bile demokrasinin ihlal edilmesi olacağına inanmaktadırlar. Ama tarih, Şili'deki gelişmeler yoluyla, burjuva demokrasinin korunmasının ve bir kaç eski devlet kurumunun denetim altına alınmaya faaliyetinin nelere yolaçabileceğini göstermiştir. Askeri cuntanın Eylül 1973'de gerçekleştirdiği darbe, Şili'yi, terörün hüküm sürdüğü bir ülke haline getirdi. Şili Komünist Partisi'nin halka yaptığı bir çağrıda şöyle deniyor: "Şillililerin katlandığı acı deneyimler boşa gitmeyecektir. Birçok kimsenin içtenlikle inandığı bazı kurumların, tamamen çürümüş oldukları kanıtlandı. Hiç kimse, hükümete karşı entrikalara katılarak kendi kendini gömmüş bulunan şimdiki adliye sistemini ya da parlamento-yu desteklemeyi kolay kolay düşünmeyecektir." (18)

Sovyet komünistlerinin deneyiminin en önemli yanı,

eski devlet aygıtının ortadan kaldırılıp proletarya devletinin kurulmasıyla ilgili bütün sorunların, sınıf konumlarından hareketle, işçi sınıfının öncü rolünü güvence altına almanın çıkarları doğrultusunda, onun emekçi köylülerle bağlaşıklığını güçlendirme doğrultusunda çözümlenmiş olmasıdır. Geniş emekçi halk kitleleri, sosyalist devlet aygıtının kurulup geliştirilmesi çabalarının içine, bu devletin günlük pratik faaliyetlerinin içine çekildi. Eski kurum ve kuruluşlardan yararlanılması ve bunların sosyalizm kuruculuğu görevlerine uygun duruma getirilmesiyle ilgili bütün sorunlar, sınıf güçlerinin gerçek dizilişi, ülkedeki durum gözönünde tutularak ele alındı.

Bu tutum, seçim sisteminin, devlet erkinin yeni temsili organlarını --Sovyetler'i-- kurmak amacıyla kullanılması deneyiminde ortaya kondu. Sovyet hükümeti, seçim kurumunu işçi sınıfının çıkarlarına uyarlarken, burjuvazinin ve devrik sömürücü sınıfların diğer katmanlarının oy hakkını kaldırarak genel oy hakkı üzerine bazı kısıtlamalar koydu. Bolşevikler hemen, düşmanları tarafından, genel oy hakkına saldırmakla, onu ortadan kaldırmaya ve "demokrasiyi tümden". yoketmeye çalışmakla suçlandılar. Lenin bu konuya ilişkin olarak, "...sömürücüleri oy hakkından mahrum bırakma sorunu *salt Rusya'nın* sorunudur ve genel olarak proletarya diktatörlüğünün bir sorunu değildir"(19) diye yazmıştır. O, daha sonra da şunları belirtmiştir: "Proletarya diktatörlüğü belgisini Oktobr'dan çok önceleri ileri sürmüş olan Bolşevikler, sömürücülerin oy hakkından mahrum edilmesi konusunda önceden herhangi bir şey söylemiş değildir. Diktatörlüğün *bu* yönü hiç bir belirli partinin 'bir planına göre' ortaya çıkmamıştır; bu, savaşımın akışı içinde kendiliğinden *ortaya çıkmıştır*." (20)

Bu konuda özellikle ilgi çekici olan şey, Lenin'in, bir

(19) V. İ. Lenin, «Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky», Tüm Yapıtları, c. 28, s. 255.

(20) A. G. E. s. 272.

devrimde genel olan ile ulusal bakımdan özgül olan arasındaki karşılıklı ilişki üzerine yaptığı analiz, bu sorunun çözümüne yaptığı yaklaşımdır. Genel olarak söylersek, devlet kuruculuğu pratiğindeki olumsuzlama ile süreklilik arasındaki karşılıklı ilişki, ne farklı tarihsel koşullar altında, ne de eski devlet aygıtının ve burjuva demokrasisinin tek tek yapısal öğelerine ilişkin olarak birbirinin aynı olur. Bu karşılıklı ilişki hem nesnel, hem de öznel etkenler tarafından belirlenir. Burada belirleyici rolü, ülkede devrim sürecindeki ve proletarya devletinin kurulması sırasındaki sınıf güçlerinin dizilişi oynar. İşçi sınıfının ve onun partisinin, varolan burjuva demokratik kurumları ve kuruluşları belirli bir ölçüye kadar yenilemek uğrunda, proleter karakterli yeni, demokratik örgütler kurup güçlendirmek uğrunda harcadığı çabaların etkililiği de çok önemlidir. Bu önkoşulların elde hazır bulunabilmesi, daha önceki kurumların ve kuruluşların bazılarının sosyalist devlet kuruculuğu sürecinde daha geniş bir şekilde kullanılabilmesini sağlar. Bu kurumlar ve kuruluşlar proletarya devletinin demokratik ilkeleri üzerinde yeni bir yapıya kavuşturulurlar ve böylece yeni bir toplumsal içerik kazanarak toplumun büyük çoğunluğunun, emekçi kitlelerin çıkarlarına uygun hale getirilirler, bunun sonucunda da, sosyalist devletin sınıfsal özünden kaynaklanan işlevleri yerine getirmeye başlarlar.

İşçi sınıfı, sosyalizmi kurmak amacıyla yeni bir devlet yaratır. Engels şöyle yazmıştır: "Demokrasî, özel mülkiyete doğrudan saldıran daha ileri önlemleri gerçekleştirmenin ve proletaryanın varlığını güvence altına almanın bir aracı olarak kullanılmazsa proletarya için oldukça yararsız olacaktır." (21) Bu sözler, Marksçılığın, proletarya demokrasisinin toplumsal mahiyetine ve amacına ilişkin anlayışını parlak bir şekilde ifade etmektedir.

(21) Frederick Engels, «Komünizmin İlkeleri», Karl Marks ve Frederick Engels, Seçilmiş Yapıtları, c. 1, s. 90.

Sovyetler Rusyası'nda Sovyet Cumhuriyetli biçiminde ortaya çıkan sosyalist devlet, daha başlangıçtan itibaren, işçi sınıfı tarafından, Ekim Devrimi'nin kazanımlarını korumak doğrultusunda, kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminin ekonomik ve sosyo-politik görevlerini yerine getirmek doğrultusunda güçlü bir silah olarak kullanıldı.

Sovyet iktidarının ilk ayları sırasında bütün büyük topraklara el konulması, bankaların ulusallaştırılması, işçi denetiminin kurulması, dış ticarete tekel konulması, büyük ölçekli sanayinin ve demiryollarının ulusallaştırılması konusunda bir dizi kararnamenin kabul edilmesi, kapitalist ilişkilerin sökülüp yeni toplumsal sistemin ekonomik temelinin hazırlanması aşamasını başlattı.

Sovyet hükümeti, ekonomik alanda son derece önemli görevlerle başa çıkmanın yanı sıra toplumsal yaşamın diğer alanlarında da en az bunlar kadar devrimci önlemler uyguladı. Örneğin Toprak Kararnamesi, toplumdaki sınıfsal bölünmenin (kast bölünmesinin?) köklerini baltaladı çünkü toprağın özel mülkiyeti bir serflik kalıntısıydı ve toprak beylerinin sınıf imtiyazlarının, asıllığın ve ruhani zümrenin tabanıydı. Bu kararnameyi, toplumun sınıfsal bölünmesinin (kast bölünmesinin?) yasal tabanının ilgası izledi.(22)

Halk Komiserleri Konseyi'nin 2 Kasım 1917'de kabul ettiği "Rusya Halklarının Hakları Deklarasyonu", aslında anayasal bir değer taşımakta ve ulusal baskı rejimini ortadan kaldırmayı amaçlamaktaydı; bu deklarasyon, ulusal ilişkilerle ilgili diğer Sovyet hükümet kararnameleriyle birlikte, Sovyet devletinin, Sovyetler Rusyası'ndaki bütün halkların yasal ve gerçek hak eşitliğini garanti eden bir politikayı tutarlılıkla uygulama kararlılığını kanıtlamaktaydı.

- (22) Bütün-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin 12 (25) Kasım 1917'de yayınladığı **Sınıfların Kastların ve Sivil Rütbelerin Kaldırılması Üzerine** kararnamesi, bütün sınıf (kast) imtiyazlarını ve sınıflamalarını, sınıf (kast) ör-

Kadınlar özgürlüğe kavuşturuldu(23), kilisenin devletle ilişkileri kesildi, okullar kiliseden ayrıldı(24) ve emekçi halk için yaşamsal önem taşıyan alanlarda --iş ilişkileri, konut koşulları, vb.-- diğer toplumsal önlemler alındı.(25)

Şüphesiz, Sovyet hükümetinin ekonomik ve sosyo-politik alanlarda uyguladığı önlemlerin bazılarına, Sovyetler Rusyası'ndaki özgül tarihsel koşullar, çarlığın bıraktığı çetin miras neden olmuştü. Böylesi önlemler arasında, toplumun rütbesel bölünmesinin ortadan kaldırılması, nü-

gütlerini ve kuruluşlarını, sivil rütbeleri ve payeleri kaldırıp bütün nüfus için Sovyet Cumhuriyeti vatandaşlığı statüsünü kurdu.

- (23) Sovyet hükümeti, kadınları medeni haklardan mahrum bırakan Çarlık yasalarını yürürlükten kaldırdı. Örneğin 18 (31) Aralık 1917'de Bütün-Rusya Merkez Yürütme Komitesi ve Halk Komiserleri Konseyi, **Boşanma Üzerine ve Medeni Nikâh Üzerine, Çocuk Bakımı Üzerine, Nikâh'ın Kurulması Üzerine** kararnamelerini geçirdi ve bu, kadınların ailedeki ve ev-içi ilişkilerdeki yasal eşitsizliğini ortadan kaldırdı. Kadınların politik eşitliği seçim yasasıyla kuruldu ve çalışma yasası da iş ilişkileri alanında kadınlara erkeklerle eşit haklar sağladı.
- (24) Halk Komiserleri Konseyi'nin 20 Ocak (2 Şubat) 1918 tarihli **Kilisenin Devletle İlişkilerinin Kesilmesi ve Okulun Kiliseden Ayrılması** kararnamesi, kilisenin imtiyazlı konumuna ve öğretim üzerindeki bütün etkisine son verdi.
- (25) RSFSC Komiserleri Konseyi'nin 29 Ekim 1917 tarihli kararnamesi, bütün ülkede sekiz saatlik işgününü getirdi, fazla mesaiye kesin sınır koydu, küçük yaştakilerin mesleksel korunmaları için özel bir sistem kurdu. Sovyet hükümeti, büyük konut mülkiyetini ulusallaştırdı ve bunları yerel Sovyetlerin yönetimine verdi. İşçilerin, kitlesel ölçüde, bodrum katlarından ve pis kenar mahallelerinden, daha önceleri burjuvaziye ait olan apartmanlara yerleştirilmesine hemen girişildi.

fusun büyük bir bölümündeki okuma-yazma bilmezliğe son verilmesi vb. bulunuyordu. Ama genel kapsamlı sosyo-ekonomik reformların çoğu, sosyalist devrimin ve sosyalist kuruculuğun genel yasaları tarafından gerekli kılınıyordu. Bu gibi önlemler, çoğu zaman, Sovyetler Rusya'sının gelişiminin özgül özelliklerine maledilebilecek özgül yollarla gerçekleştirilmiş olmakla birlikte, sanayinin ulusallaştırılması, ekonominin önde gelen sektörlerinin çözümleyici önemdeki konumlarına el konması, genel sosyo-ekonomik reformlar çerçevesi içinde yer alıyordu. Bu durum, Marksçı proletarya devleti teorisiyle çelişmek bir yana onu daha da güçlendirmiştir. *Komünist Partisi Manifesti*'nin, politik iktidarın işçi sınıfı tarafından ele geçirilmesinden hemen sonra uygulanması gereken devrimci önlemleri çizdiği hatırlanacaktır. Ama Marks ve Engels, Manifest'in 1872 Almanca baskısının önsözünde, bu önlemlerin bazılarının düzeltilmesi gerektiğini çünkü "...ilk önce Şubat Devrimi'nde ve sonra daha da çok Paris Komünü'nde kazanılan pratik deneyim gözönüne alındığında"(26) bunların geniş ölçüde eskimiş olduklarını belirten bir kayıt koydular.

Marks ve Engels, gelecekteki proletarya devrimlerinde, devrim yoluyla genel kapsamlı dönüşümler uygulamanın gerekliliğini vurguladılar; bu dönüşümler olmaksızın proletaryanın kurtuluşu olanaksızdır. Bu, her şeyden önce, proletaryanın politik egemenliğini "...bütün sermayeyi burjuvaziden derece derece söküp almak, bütün üretim araçlarını Devletin, yani yönetici sınıf olarak örgütlenmiş durumdaki proletaryanın elerinde merkezileştirmek; ve toplam üretim güçlerini en hızlı şekilde artırmak için"(27) kullanmak sorunuydu..

Sonuç olarak, temel üretim araçlarını proletarya dev-

(26) Karl Marks ve Frederick Engels, «Komünist Partisi Manifesti»; Karl Marks ve Frederick Engels, *Seçilmiş Yapıtları*, c. I., s. 98.

(27) A.G.E., s. 126.

letin in ellerinde merkezileştirilmesi bu devrimci önlemin görevleri ve amaçları sorunu, teorik bakımdan ilk olarak Marksçılık tarafından çözümlendi ve toplumsal devrimin bu yaşamsal konusunun pratik olarak çözümlenmesi de Bolşevik Partisi'nin önderliği altında gerçekleşti.

Sovyet iktidarının kurulup güçlendirilmesinden sonra işçi sınıfı ve onun Partisi ekonomik alanda daha ileri sosyalist dönüşümlere atılabilirdi. Lenin, "Sovyet Hükümetinin Acil Görevleri", "Bilimsel ve Teknik Çalışmanın Plan Taslağı" adlı yapıtlarında ve 1913 ilkbaharında yaptığı bazı konuşmalarda, sosyalist ekonominin temelinin hazırlanmasının somut bir planını bilimsel olarak ortaya koydu. Ancak, ülke içindeki karşı-devrimcilerin başlattığı İç-Savaş ve yabancı müdahale, bu planın uygulanmasını engelledi. Ekim Devrimi'nin kazanımlarının savunulması, Parti'nin ve Sovyet devletinin ana görevi haline geldi. Proletarya diktatörlüğünün bütün güçleri, insangücünün ve maddi kaynakların ana kütlesi, savunma doğrultusunda, iç ve dış karşı-devrimcilerin yenilgiye uğratılması davası doğrultusunda harekete geçirildi.

Lenin'in şu sözleri, Sovyetler Rusyası proletaryasına ve onun Partisi'ne yol gösterdi: "Kendini savunmayan bir devrimin hiç bir değeri yoktur." (28) Lenin, devrimin ancak, proletaryanın, milyonlardan oluşan emekçi halk kitlelerinin kendi deneyimleri yoluyla, yeni, bilinçli bir disiplinin gerekliliğini, sağlam disiplinli bir ordu, yurt içindeki ve dışındaki düşmanların giriştikleri gerici güçlerin hakimiyetini yeniden kurma çabalarına karşı verilen savaşım da güvenilir bir duvar çekme gerekliliğini anladıkları zaman yenilmez olacağına işaret ederek devrimi geniş bir platform üzerinde, işçi sınıfı konumlarından hareketle savunma sorununu ortaya koydu. İktidardan düşü-

(28) V.İ. Lenin, "Bütün-Rusya Merkez Yürütme Komitesi, Moskova Sovyeti, Fabrika Komiteleri ve Sendikalar'ın Bir Ortak Oturumuna Rapor» 22 Ekim 1918", Tüm Yapıtları c. 28, s. 124.

rülmüş bulunan burjuvazi, her ne zaman bir fırsat çıkarsa böylesi girişimlerde bulunacaktır.

Dünya devrim sürecinin bütün gelişimi, özellikle Avrupa, Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkelerindeki demokratik halk devrimlerinin ve ulusal kurtuluş, anti-emperyalist devrimlerin gelişme süreci, Lenin'in, devrimi iç ve dış karşı-devrimcilerden gelen saldırılara karşı savunmanın gerekliliği üzerine vardığı sonucun doğruluğunu ve geçerliliğini teyid etmiştir. Şili'deki Eylül 1973 askeri darbesi, devrimin silahlı kuvvetini kurarak onun kazanımlarını uyanıkça koruma gerekliliğini hatırlatan bir başka olaydır. Şili Komünist Partisi, Şili halkına bir çağrısında şunu açıklamıştır: "Bu olaylardan sonra Şili halkı, şimdi halkımızın yaşamakta olduğu trajedinin bir daha tekrarlanması olasılığını ortadan kaldırmak için, artık, yeni tipte bir silahlı kuvvetler ve polis gücü kurma veya en azından faşist öğeleri ordudan, polisten ve soruşturma kuruluşlarından atma amacını benimsemeye hak kazanmıştır."

Bolşevik Partisi'nin, Sovyet iktidarının ilk ayları sırasında yürüttüğü devrim yoluyla dönüşüm önlemlerinin, gerek iktidardan indirilmiş sömürücü sınıflara İç-Savaşa ve dışarıdan müdahale edenlere karşı, gerekse devam eden sosyalist kuruculuk doğrultusunda utku kazanılması bakımlarından muazzam bir önemi vardı.

Kaynakların ve güçlerin, düşmanın yenilgiye uğratılması doğrultusunda harekete geçirilmesi, politik, ekonomik ve askeri alanlarda uygun önemler alınması, proletarya diktatörlüğünün nitelikçe yeni toplumsal mahiyetinden kaynaklanan yöntemlerle uygulandı. Bunlar, son tahlilde, yeni toplumsal sistemin açık bir duruma gelmeye başlamış bulunan üstünlükleriyle birbirlerine bağlıydılar. Temel üretim araçlarının özel mülkiyetinin kaldırılıp bunların Sovyet devletinin ellerinde merkezileştirilmesi, sanayinin komuta merkezlerine Sovyet devleti tarafından el konması, elde hazır bulunan kaynakların hızla harekete

geçirilmesini ve savaşın gerekliliklerine uygun duruma getirilmesini olanaklı kıldı.

Bolşevik Partisi ve Sovyet Hükümeti, tarımsal ilişkilerde uyguladığı genel kapsamlı reformlarla, toplumsal alanda ve ulusal sorun konusunda yürüttüğü politikayla emekçi halkın büyük bir çoğunluğunun sempatisini kazandı ve daha önceleri baskı altında tutulmuş olan Rusya halklarını kendi yanına çekti.

Sovyet iktidarı, Avrupa ve Amerika işçi sınıfından muazzam bir destek gördü ve bu da işçi sınıfının proletarya enternasyonalizmini ve dünyanın ilk sosyalist devletin uluslararası saygınlığını ortaya koydu.

Parti, İç-Savaş sırasında bile, bu dönemin görülmemiş güçlüklerine karşın, devlet kuruculuğu çalışmalarını sürdürdü. Sovyet devletinin silahlı kuvvetlerinin --halkla yakın bağı bulunan Kızılordu'nun-- kurulup güçlendirildiği zaman, tamı tamına işte bu dönemdir. Sovyetler sisteminin merkezde ve uzak bölgelerde geliştirilmesine devam edildi.

Parti, Sovyet iktidarının varlığına karşı açılan İç-Savaş sırasında ortaya çıkan ölümcül tehlikeye karşın, kitleleri, Sovyet devletinin yönetimine, savaş döneminin görevlerinin çözümlenmesi işlerine gitgide daha çok katmaya çalışarak demokratik yöntemleri geniş bir şekilde kullandı. Kasım 1917 ile 1920 arasında yedi kez Sovyetler Bütün-Rusya Kongresi toplandı. Kasım 1917 ile 1921'in ortalarına kadar olan dönemde vilayet Sovyetleri'nin yüzde 50 kadarı ve bölge Sovyetleri'nin yüzde 40'ı için toplanan tam olmayan verilere göre, Sovyetler'in 183 vilayet kongresinin oturumlarına 27 binden çok ve 1138 bölge kongresi toplantılarına 190 bin 77 delege katıldı.(29) Bütün bunlar, Lenin'e şu açıklamayı yapması için yeterli nedeni sağlıyordu: "Savaş zamanı gibi güç bir zamanda, Batı-Avrupa halkları için bir alışkanlık konusu durumu-

(29) Vilayetler ve bölgeler, ülkenin o zamanki idari-bölgesel bölünmesinin birimleri idi.

na gelmiş bulunan yüzyıllık Avrupa anayasaları hemen hemen tamamen askıya alındığı bir sırada, Sovyet Anayasası, kitlelerin yönetime, yönetim konularının kongrelerde bağımsızca çözümlenmesine ve Sovyetlere ve seçimlere katılımı bakımlarından, dünyanın herhangi bir yerindeki herhangi bir anayasanın şimdiye kadar olduğundan daha geniş ölçüde yürürlüktedir.”(30)

Sovyet iktidarının ilk yıllarındaki aşırı karmaşık durum, merkezîyetçiliği, katı disiplini gerekli kılmaktaydı. Ama, bu dönemde bile, yeni bir yaşam kuruculuğunun çözümleyici önemdeki bütün sorunları, Parti kongrelerinde ve konferanslarında karara bağlandı, komünistlerin, bütün emekçi halkın geniş tartışmasına sunuldu. Şunu hatırlatmak yeterli olacaktır ki 1917 ile 1921 arasında dört tane parti kongresi ve dört tane Bütün-Rusya Parti Konferansı yapıldı, Bolşevik Partisi Merkez Komitesi plenumları ve konferansları düzenli olarak sürdürüldü ve bütün illerde Parti konferansları ve komünistlerin katıldığı toplantılar yapıldı. Parti forumlarında, devlet kuruculuğunun, Sovyetlerin, sendikaların ve diğer halk örgütlerinin, emekçi halkın ideolojik ve politik düzeydeki eğitiminin bir çok acil sorunları ortaya konup çözümlendi.

Devlet kuruculuğundaki büyük güçlüklerin üstesinden gelen Parti, ülkenin kaderi, sosyalist devrimin kazanımları, Sovyet devletinin varlığı bakımından yaşamsal önem taşıyan pratik görevleri, bilimsel, sınıfsal konumlardan ele aldı. Lenin'in kitapları ve makaleleri, raporları ve konuşmaları, devlet kuruculuğu bakımından, Sovyet devletinin daha da geliştirilip güçlendirilmesi bakımından paha biçilmez bir önem taşımaktadır.

Lenin'in önderliğinde ve onun en aktif katılımıyla hazırlanıp 1919'daki 8. Parti Kongresi'nde kabul edilen Bolşevik Partisi Programı, dünyada ilk sosyalist dev-

(30) V.İ. Lenin, “Sovyetler Yedinci Bütün-Rusya Kongresi” Tüm Yapıtları, c. 30, s. 236.

let kuruculuğu deneyiminin en bütünsel teorik genellemesini içeriyordu.

Parti Programı, proletarya diktatörlüğü sistemi kavramını, onun görevlerini ve sınıf karakterini, burjuva demokrasisi ile proletarya demokrasisi arasındaki, burjuva parlamenter cumhuriyeti ile Sovyet Cumhuriyeti arasındaki en önemli farklılıkları açıklayıp tanımladı. Program, Sovyetlerin rolünün, gerek merkezi gerekse yerel, tepeden tabana kadar tüm aygıtının kalıcı ve biricik temelini oluşturan emekçi kitlelerin gerçek kitle örgütleri olmaları olduğunu vurguladı. Bolşevik Partisi Programı, "proletarya devletin, eski burjuva bürokratik ve adli devlet aygıtını derhal kırıp yere serebilmesinin nedeni, yalnızca ve yalnızca, devletin Sovyet [biçimindeki] örgütlenmesiydi"(31) diye işaret etmiştir. En birleşik, en iyi eğitilmiş ve savaşında çelikleşmiş olan kent sanayi proletaryası, Ekim Devrimi'nde, Sovyetlerin kurularak devlet erkinin tam yetkili organlarına dönüştürülmesinde öncü rol oynadı. Buna bağlı olarak, Sovyetler için yapılan seçimlerde ona bazı üstünlükler tanındı.(32) Ama bununla birlikte, Parti Programı, seçmenlik hakkı üzerine, toplumun gelişiminin belirli bir aşamasındaki özel tarihsel koşullardan ve sınıf güçleri dizilişinden hareketle uygulanan kısıtlamaların geçici olduğuna işaret etti.

(31) **SBKP'nin Kongre, Konferans ve Merkez Komitesi Plenumları Kararları ve Karar Sureti** 8. baskı Moskova, 1970 c. 2, s. 44 (Rusça Basım)

(32) **RSFSR'nin 1918 Anayasası**, Sovyetler Bütün-Rusya Kongresi'nde temsil edilme konusuna şu kaydı koydu: Kent ve kasaba Sovyetleri'nden - 25 bin seçmene bir temsilci. Sovyetler'in vilayet kongrelerinden - 125 bin seçmene bir temsilci. Sovyetler'in vilayet ve bölge kongreleri için yapılan delege seçimlerine, işçiler için belirli imtiyazlar kondu. Önemli olan bir şey, ülke nüfusunun çoğunluğunu oluşturan emekçi köylüler, yukarıda belirtilen temsil edilme kayıtlarına rağmen Sovyetler kongrelerine büyük sayılarda delege gönderdiler.

Bolşevik Partisi Programı devlet kuruculuğu deneyimini toparlamakla kalmadı, aynı zamanda Sovyet toplum ve devlet sistemini daha da güçlendirme doğrultusunda alınacak önlemleri belirtti. Üretim güçlerinin çokyönlü gelişiminin sağlanması, ekonomik faaliyetlerin ulusal bir plan uyarınca en ileri derecede bütünleştirilmesi, üretimin en yüksek düzeyde merkezileştirilmesi, tüm üretim aygıtının uyumlu olarak çalışmasının sağlanması ve ülkenin maddi kaynaklarının rasyonel ve ekonomik olarak kullanılması görevleri, Sovyet devletinin ekonomik politikasının ana özellikleri olarak belirlendi.

Parti, Sovyet demokrasisini geliştirmek, devlet aygıtı içinde kırtasiyeciliğin üstesinden gelmek, onun kitlelerle olan bağlarını güçlendirmek gerektiğine işaret etti. Program'da, Parti'nin görevinin, demokratik haklardan ve özgürlüklerden emekçi nüfusun daha da geniş bölümlerinin yararlanabilmesini sağlamak ve bunun maddi olanaklarını artırmak olduğu vurgulandı.(33) Lenin 8. Parti Kongresi'nde konuşurken, Sovyetler Rusyası'nda daha da geniş halk kitlelerini devlet işlerinin yönetimine katma yolunun üzerinde, biçimsel, yasal engellerden ziyade nesnel engellerin bulunduğunu söyledi. Lenin bu konuda şunları belirtti: "Ne kadar demokratik olurlarsa olsunlar burjuva cumhuriyetlerinin en iyisi bile, emekçi halkın yönetim işlerine katılmasına mani olan binlerce yasal engeli sahiptir. Bizim yaptığımız şey bu engelleri ortadan kaldırmak oldu, ama henüz, emekçi halkın yönetime katılabileceği düzeye ulaşmadık. Yasalar bir yana, yasalara tabi kılamayacağınız kültür düzeyi sorunu var. Bu düşük kültür düzeyinin verdiği sonuç, programlarına göre *emekçi halk tarafından* yönetimin organları olan Sovyetlerin, gerçekte, bir bütün olarak emekçi halk tarafından değil ama proletaryanın ileri kesimi tarafından *emekçi halk için*

(33) **SRKP'nin Kongre, Konferans ve Merkez Komitesi Plenumları Kararları ve Karar Sureti** 8. baskı, Moskova, 1970 c. 2. s. 43.

yönetimin organları olmasıdır.”(34) Lenin, emekçi halkın, Sovyet devletinin işlerinin doğrudan yönetimine git-gide daha geniş olarak katılması olanağı ile ülkede kültür ve eğitimde bir ilerleme sağlanmasını birbirine bağladı.

8. Parti Kongresi, Parti ile Sovyetler arasındaki ilişkilerin ilkelerini net bir şekilde belirledi, Parti'nin sendikalarda, kooperatiflerde, köy komünlerinde ve diğer emekçi halk örgütlerinde belirleyici etki kazanması, görevini öne çıkardı. Kongre, Sovyetlerde Parti'nin önderliğinin, Sovyetlerin bütün faaliyetleri üzerinde sürekli bir Parti denetiminin her yolla güçlendirilmesinin gerekli olduğunu belirtti. Kongre, bir kararında, “Parti kolektiflerinin (gruplarının) işlevleri ile yönetim organlarının, yani Sovyetler'in işlevleri hiç bir şekilde birbirine karıştırılmamalıdır... Parti, kararlarını, Sovyet organları yoluyla, *Sovyet Anayasası çerçevesi içinde* uygulamalıdır. Parti, Sovyetler'in yerine geçmeye değil onların faaliyetlerine *yol göstermeye* çalışır”(35) diye belirtti. Kongre aynı zamanda, Parti'nin Sovyetlerde öncü rol oynamasının somut biçimleri üzerinde de kararlara vardı: Sovyetler içinde, Parti disiplinine sıkıca bağlı Parti grupları kurulması, deneyimli ve sadık Parti üyelerinin Sovyetlerdeki görevlere getirilmesi.

Kongre, devlette ve halk örgütlerinde Parti'nin politik yol göstericiliğinin ilkelerini formüle ederken, Lenin'in, proletarya diktatörlüğü sistemine ilişkin öğretisinin altında yatan fikirlerden hareket etti. Parti, kendi parçalarını organik bir bütün içinde birleştirip kaynaştırır, bütün hükümet ve halk örgütlerinin çabalarını, işçi sınıfının, bütün emekçi halkın ortak amaçlarının başarılma-

(34) V.İ. Lenin, "RKPD (B) Sekizinci Kongresi", Tüm Yapıtları, c. 29, s. 183.

(35) SBKP'nin Kongre, Konferans ve Merkez Komitesi Plenumları Kararları ve Karar Sureti 8. baskı Moskova, 1970 c. 2, s. 77 (Rusça Basım)

sına yöneltir. Parti politikasının başarıyla uygulanması, proletarya diktatörlüğünün önünde duran görevlerin yerine getirilmesi bakımından, sosyalist devletin kaderi, sosyalist sistemin geliştirilip güçlendirilmesi ve son tahlilde sosyalizmin ve komünizmin utkuya ulaşması bakımından yaşamsal bir önem taşır. Parti'nin, devlet ve halk örgütlerinin faaliyetlerinin her yönü üzerindeki ideolojik, politik ve örgütsel etkisi, genel olarak sosyalist demokrasinin gelişmesinin tabanını oluşturur. Lenin, proletaryanın devlet aygıtının politikaya tabi kılınması gerektiğini defalarca vurgulamıştır. Lenin, 10. Parti Kongresi'nde şunları söylemiştir: "O halde bütün çabalar, amacımızın --aygıtın politikaya tabi kılınması-- başarılmasına yöneltilmelidir. Politika, sınıflar arasındaki ilişkilerdir ve bu, Cumhuriyetimizin kaderini belirleyecektir. Bir yardımcı olarak aygıt ne kadar güçlü olursa, manevra yapmak için o kadar iyi ve uygun olur. Eğer o manevra yapamazsa bizim hiç bir işimize yaramaz."(36)

Lenin'in çizdiği yolu izleyen Bolşevik Partisi, Parti'nin öncü rolünü baltalamaya, zayıflatmaya, Sovyetleri, devlet aygıtının ve tek tek halk örgütlerini Parti'nin politik etkisinden yalıtılmaya kalkışan açık ve gizli Sovyet iktidarı düşmanlarına karşı her zaman savaştı. Sosyalist-Devrimcilerin ve Menşeviklerin ileri sürdüğü "Komünistlersiz Sovyetler İçin" belgisinin karşı-devrimci özünü teşhir etti, Sovyetlerde Parti'nin öncü rolüne karşı çıkanlara karşı uzlaşmaz bir tavır takındı, Sovyetleri ve sendikaları Parti'nin karşısına koyma çabalarının karşı-devrimci karakterini sergiledi, vb..

Proleter devlet aygıtı, eski sömürücü tipteki devlet aygıtı karşısındaki büyük üstünlüğünü çabucak ortaya koydu. Proleter devlet aygıtı, Lenin'in, "burjuva parlamenter sistemiyle karşılaştırıldığında, bu, demokrasinin gelişme sürecinde bir ilerlemedir ve dünya çapında tarih-

(36) V İ. Lenin, "RKP (B) Onuncu Kongresi", Tüm Yapıtları, c. 32, s. 228.

sel bir öneme sahiptir”(37) dediği demokratik yönlerini ve özelliklerini Sovyet iktidarının daha ilk yıllarında ortaya koydu.

Yeni Sovyet devlet aygıtını kurmak çok güçtü. Aygıtın tek tek öğelerinin hantallığını yenmek, bunların çok uyumlu şekilde çalışmalarını sağlamak için harcanan çabalar hemen başarıya ulaşmamıştı. Yöneticilik deneyimi yeterli değildi ve işçiler ve köylüler arasından gelen hünerli personel yetersizliği vardı. Yönetim bürolarındaki kadroların önemli bir bölümü, aygıtın çalışmalarına eski bürokratik yöntemleri ve gelenekleri sokan ve sık sık Sovyet iktidarına önemli zararlar veren eski memurlardan oluşuyordu. Politik örgütlenme konusunda önemli deneyimler kazanmış bulunan birçok Sovyet millitani, İç-Savaş sırasında cephelere gitmişti.

Bu durumda yapılacak olan ana görev, devlet aygıtını güçlendirip geliştirmek üzere Sovyet sisteminin ana öğelerini korumak, geliştirmek ve kullanmaktır. Lenin, “Daha Az Olsun, ama Öz Olsun” adlı yapıtında şöyle yazdı: “Birincisi, sosyalizm uğrunda savaşmaya kazanılmış işçiler; bu öğeler yeteri kadar eğitilmemişlerdir. Onlar bize daha iyi bir aygıt kurmak istemektedirler ama nasıl yapacaklarını bilmiyorlar. Böyle bir aygıt kuramazlar. Bunun için gerekli olan kültürü henüz geliştirmiş değiller; ve gerekli olan şey kültürdür... İkincisi, bilgi, öğretim ve eğitim öğelerine sahibiz ama bunlar, diğer bütün ülkelerle karşılaştırıldığında gülünç derecede yetersizdir.”(38) Lenin, buradan, Sovyet toplumsal sisteminin en iyi öğelerini biraraya getirmek, bunları, devlet aygıtının yenilenmesi uğrunda bir savaşım için geliştirip harekete geçirmek gerektiği sonucunu çıkardı. Lenin, bu görevin başarılmasının, ülkede bir kültür devrimi uygulanmasına bağlı olduğunu düşündü.

(37) V.İ. Lenin, “Bolşevikler Devlet İktidarını Elde Tutabilirler mi?”, *Tüm Yapıtları*, c. 26, s. 104.

(38) V.İ. Lenin, *Tüm Yapıtları*, c. 33, s. 488.

Lenin, ülkede sosyalizm kuruculuğu planını tamamlayan son makalelerinde ve mektuplarında da, yine, devlete Parti'nin öncülük etmesi, onun, yeni toplumun kurulması doğrultusunda güçlü bir araç olarak rolünün ve öneminin somutlaştırılması sorunlarına özel bir dikkat gösterdi. Devletin, sosyalizmin ekonomik temelinin yanı sıra geniş ölçekli sanayinin kurulup geliştirilmesinde belirleyici bir rol oynaması gerektiğini belirtti. Lenin, kırık bölgenin 'sosyalist ilkeler uyarınca yeniden kurulmasının, tarımda kooperatifleşmenin sağlanmasının yollarını çizerken, iktidarın ele geçirilmesinden o yana bu en heybetli görevin yerine getirilmesini, proletarya diktatörlüğü devletin güçlendirilmesi çabalarıyla birbirine bağladı. Lenin, bu konuda şunları yazdı: "Gerçekten de, politik iktidar işçi sınıfının ellerinde olduğuna göre, bütün üretim araçları bu politik iktidarın mülkiyetinde olduğuna göre bize kalan tek görevi, gerçekten de, nüfusu kooperatif topluluklarında örgütlemektir." (39)

Lenin, "Devlet Planlama Komisyonu'na Yasama Yetkileri Verilmesi" üzerine mektubunda, sosyalist kuruculuğun devletçe planlanmış yönetiminin güçlendirilmesini, ulusal ekonominin her sektörüne planlama ilkesinin sokulmasını sağlayacak önemli önlemleri özetledi. Lenin, "Milliyetler Ya da 'Özerkleştirme' Sorunu" adlı makalesinde, ulusların gerçek eşitsizliğini ortadan kaldırma, halklar arasındaki dostluğu daha da güçlendirme, çokuluslu Sovyet devletini geliştirme, devlet örgütünü mükemmelleştirme görevini ön plana çıkardı.

Lenin'in son makaleleri ve mektupları, onun Parti'ye bıraktığı politik vasiyetnamesi olarak tanımlanabilir. Bunlar, Parti'nin, devam eden Sovyet devletini geliştirme ve güçlendirme süreci içinde yürüttüğü bütün faaliyetlerin yol gösterici çizgilerini oluşturdular.

Parti, Yeni Ekonomik Politika (NEP) koşullarında,

(39) V.İ. Lenin, "Kooperatifçilik Üzerine", **Tüm Yapıtları**, c. 33, s. 467.

devlet aygıtının yapısını yetkinleştirmek, demokratik merkezîyetçilik ilkesini geliştirmek, Sovyetlerin ve emekçi halkın diğer kitle örgütlerinin rolünü güçlendirmek amacıyla devlet aygıtının bütün öğelerini yeniden biçimlendirmeye başladı. Parti, sendikalara, Sovyetlere ve diğer demokratik örgütlere ilişkin olarak sert bir politika izlenmesini isteyen Troçkistlerin konumunu kararlılıkla mahkum etti. Parti aynı zamanda, Parti'nin Sovyetlere, sendikalara yaptığı öncülüğü terketmesini -ve ulusal ekonominin yönetimini Üreticiler Bütün-Rusya Kongresi denen örgüte devretmesini isteyen "İşçi Muhalefeti" grubunun platformunu da teşhir edip mahkum etti.

Parti, devlet yönetimini demokratikleştirmenin Leninci yolunu izledi. Parti her şeyden önce ve her şeyden çok Sovyetlere dayanarak en geniş emekçi halk kesimlerini ve onların örgütlerini ulusal ekonominin yaralarının sarılması davasına kattı.

Parti'nin Sovyetler konusunda izlediği politikanın hedefleri, Sovyetlerin ve emekçi halkın bütün kitlesel halk örgütlerinin faaliyetlerini teşvik etmek yoluyla, İç-Savaş koşullarının dayattığı devlet yönetiminde aşırı merkezîyetçiliğin üstesinden gelmek, kentte ve kırdaki Sovyet demokrasisini daha da geliştirmek, geniş işçi sınıfı ve emekçi köylü kesimlerini devlet işlerinin doğrudan yönetimine katmaktı. Parti, işçi sınıfı ile emekçi köylüler arasındaki bağlaşıklığın güçlendirilmesine derin bir ilgi gösterdi.

Parti Lenin'in, Sovyetler Birliği'nde sosyalizm kuruluşu planının uygulanmasıyla ilgili temel sorunları ele alırken, devlet kuruculuğuna, Sovyet devletinin toplum yaşamındaki rolünün artırılmasına, onun kitlelerle olan bağlarının güçlendirilmesine her zaman yakın bir dikkat gösterdi. Böylece, ülkede sosyalist sanayinin kurulması görevini ortaya koyan 1925'deki 14. Parti Kongresi, emekçi kitlelerin ve onların örgütlerinin, Sovyetlerin, sendikaların ve kooperatiflerin artmakta olan politik faaliyetlerinden güç aldı. Bu Kongre özellikle, devlet aygıtı-

na atanmak üzere işçi ve köylülerin seçilmesi, kırtasiyeciliğe karşı savaşımın yükseltilmesi konularında bir program hazırlandı.(40)

Bolşevik Partisi 14. Kongresi, kararlarında şunu vurguladı: "Ülkemizdeki sosyalizm kuruculuğu, yaraları sarma dönemi sonunda Parti'yi ve devleti, devlete ve ekonomik aygıtı, üretim güçlerinin mümkün olan en hızlı gelişimini ve sanayi ve tarımın yeni bir teknolojik tabana aktarılmasını güvence altına alacak bir önderliğin sağlanması göreviyle karşı karşıya getirdi. Bu amaca ulaşılabilmesi ve gelişme temposunun en yüksek düzeye çıkarılabilmesi için, ekonomik düzenleme önlemlerine ek olarak, Parti'nin ve devletin başta olması ve devletin ve ekonomik aygıtın teknik ve örgütsel düzeyde rasyonelleştirilmesinin öncülüğünü kendi üzerlerine almaları zorunludur."(41) İşçi sınıfının bütün yaratıcı güçleri, Parti görevlileri, hükümet memurları ve ekonomik yürütme sorumluları, en başta da Merkez Denetleme Komisyonu ve İşçi ve Köylü Denetimi, yönetimin rasyonelleştirilmesi gö-

(40) Parti, işçileri ve köylüleri yönetim görevlerine getirme çizgisini izlerken, aynı zamanda, komünist yüksek okullar ağını genişleterek, onların politik eğitim düzeylerini yükseltmek doğrultusunda adımlar attı.

Adaylara ayrıca, niteliklerini ve genel eğitim standartlarını yükseltmeleri için olanaklar sağlandı. Merkez Yürütme Komitesi ve SSCB Halk Komiserleri Konseyi, işçileri yarım-gün tabanında eğitecek kurumlar kurulması için bir karar geçirdi. Bu eğitimin temel tipleri şunlardı: İleri eğitim kursları, mühendis ve komünist yönetici eğitmek üzere işçi yüksek teknik gece okulları, çeşitli uzmanlık alanlarındaki personel için yeniden-eğitim kursları, yüksek ve orta teknik okullarda mektupla öğrenim kursları. 1927'de sanayi akademileri kurulmaya başlandı ve bu okullar ağı 1932'de önemli ölçüde genişletildi.

(41) **SBKP'nin Kongre, Konferans ve Merkez Komitesi Ple-numları Kararları ve Karar Sureti.** 8. baskı Moskova, 1970 c. 3, s. 255-256 (Rusça Basım)

revlerinin yerine getirilmesi çabasına giriştiler. Lenin'in girişimiyle kurulan İşçi ve Köylü Denetimi ve Merkez Denetleme Komisyonu, 12. Parti Kongresi'nde, MDK-İKD diye kısaltılan tek bir organda kaynaştırıldı. Bu organ, devlet aygıtının işleyişini aktif olarak denetleme işinin örgütlenmesinde son derece önemli bir rol oynadı. Bu denetim organı, faaliyetlerini, işçilerin ve köylülerin, Komünist Partililer ve Partisizler Bloku militanların geniş katılımı tabanına dayandı. MDK-İKD, personelin seçilip atanmasında yardımcı oldu, Parti ve hükümet kararlarının yönetim organlarıncaya zamanında ve tam olarak yerine getirilip getirilmediğini, yönetim yöntemlerindeki yetkinleştirmeleri, kayıt ve muhasebe işlerini kontrol etti ve kırtasiyeciliğe, işlerin ihmal edilmesine, sosyalist hukukun üstünlüğünün çığnenmesine karşı kararlı bir savaş verdi.

Parti Merkez Komitesi 1928'de, bütün Parti üyelerini, bütün işçileri özeleştiriyi, Sovyet demokrasisini daha da geliştirmeye, tüm devlet aygıtının işleyiş üzerindeki kontrolü artırmaya çağırdı. "Özeleştiril Üzerine" başlığı altında yayınlanan çağrıda özellikle şunlar belirtiliyordu: "Merkez Komitesi, *kitlelerin, sosyalist kuruculuk davasına en cesur, en kararlı ve en tutarlı katılımı olmadan, tüm devlet aygıtı üzerinde bu milyonlardan oluşan kitlelerin denetimi ve kontrolü olmadan, onu değersiz öğelerden temizlemeden, yeniden-kuruculuk döneminin görevlerinin yerine getirilemeyeceğini açıklar.*"(42) Parti, özeleştiril belgisini zamanın ana belgelerinden biri olarak öne çıkardı. Parti Merkez Komitesi, üretim konferanslarının çalışmalarının yetkinleştirilmesini, işçilerin yönetim ve ekonomik alanındaki görevlere getirilmesi, devlet aygıtının yapısının iyileştirilip, onun, büyüyen sosyalist ekonominin gereksinmelerine uygun hale getirilmesi için çağrıda bulundu. Parti, Sovyet devlet aygıtının ve emekçi hal-

(42) SBKP'nin Kongre, Konferans ve Merkez Komitesi Plenumları Kararları ve Karar Sureti 8. baskı Moskova, 1970 c. 4, s. 95 (Rusça Basım)

kın kitle örgütlerinin performansını (işlevlerini) iyileştirmeyi amaçlayarak Parti örgütlerinin keyfi müdahalelerine ve gereksiz vesayetlerine karşı çıktı.

Parti'nin girişimiyle ve onun yol göstericiliği altında getirilen yeni idari-bölgesel bölünme, Sovyet devlet aygıtının, özellikle onun yerel organlarının işleyişini iyileştirmek bakımından, onun kitlelerle olan bağlarını güçlendirmek bakımından muazzam bir önem taşıyordu. Yeni bölgesel bölünmeler, üretim güçlerinin dağılımı ve ulusal ekonomide meydana gelen değişiklikler iyice hesaba katılarak kesinlikle bilimsel bir taban üzerinde adım adım yürütüldü. Bu önlem, Sovyet devletinin yapısını basitleştirilip harcamalarını azaltmasının yanısıra kitlelere en yakın yönetim organlarının güçlenip gelişmesini sağladı.

Sovyet devletinden ve emekçi halkın kitle örgütlerinden yardım alan Parti, toplumu sosyalist ilkeler üzerinde yeniden kurmanın en karmaşık görevlerini ele aldı. Ülkenin sosyalist sanayileşmesi ve tarımda kooperatifleşme, kulakların(43) direncinin kırılması ve bunun ardından gelen çokyönlü kollektifleştirme, proletarya diktatörlüğünün toplumsal tabanını genişletti. Emekçi halk, devlet yönetimine gitgide daha geniş ölçüde katılır oldu. Parti, emekçi halkın, Sovyet devletinin temsili organlarının seçimine, Sovyetlerin ve onların seksiyonlarının ve komisyonlarının günlük faaliyetlerine, devlet aygıtının işleyişinin denetlenmesine aktif olarak katılması için ısrar etti.(44)

Parti'nin, Sovyet devletinin öncülüğünde, Sovyet sisteminin geliştirilmesi, devletin ve emekçi halkın kitle

(43) Kulaklar, ücretli emeği sömüren veya faizle borç para veren, vb. en hall-vakti yerinde, zengin köylülerdi.

(44) Emekçi halkın politik faaliyetindeki yükseliş, özellikle, Sovyetler için yapılan seçimlere katılma istatistiklerinden ortaya kondu. Örneğin, 1923'te seçmenlerin ancak yüzde 38.5'u oy kullanmaya gitti. Halbuki bu yüzde, 1925'de 48.7'ye, 1928-1929'da 70.8'e ve 1934-1935'te 91.6'ya çıktı.

örgütlerinin sosyalist kuruculuktaki rollerinin artırılması alanlarında yürüttüğü faaliyetlerin tümü, anti-Leninci gruplara karşı verilen keskin bir savaşım ortamı içinde yürütüldü. Tarih şunu doğrulamıştır ki, SBKP'nin Sovyetler konusunda yürüttüğü, onların toplum yaşamındaki rolünü artırmayı amaçlayan Leninci politikası, kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminin görevlerinin yerine getirilmesine, sosyalizmin utkuya ulaşmasına katkıda bulunmuştur.

2. SOSYALİST DEVLETİN MİMARİ OLARAK SBKP'NİN DENEYİMİNDEN DİĞER ÜLKELERDEKİ KOMÜNİSTLERCE YARARLANILMASI

Bazı Doğu Avrupa ve Güney Doğu Asya ülkelerinde --Çekoslovakya, Bulgaristan, Macaristan, Polonya, Romanya, Kore, Vietnam, vb.-- sosyalist tipteki devletler biçiminde Halk Demokrasileri'nin ortaya çıkması, Lenin'in, "kapitalizmden komünizme geçiş muhakkak ki muazzam çoklukta ve çeşitlilikte politik biçimler ortaya çıkacaktır ama bunların özleri kaçınılmaz olarak aynı olacaktır: Proletarya diktatörlüğü." (45) şeklindeki öngörüsünü parlak bir şekilde doğruladı.

Demokratik halk cumhuriyetli, hem proletarya devletin genel ilkelerini hem de bu ilkelerin farklı tarihsel koşullar altındaki ortaya çıkış biçimlerini ifade eden, tarihsel olarak yeni bir proletarya diktatörlüğü biçimidir. Demokratik halk devletin yapısının ve faaliyetlerinin genel ilkeleri, tıpkı Sovyet devletinde olduğu gibi proletarya diktatörlüğünün mahiyetinden ve demokratik özünden, sosyalist devrimin ve sosyalist kuruculuğun genel yasalarından kaynaklanır. Demokratik halk devletin özgül karakteri ve politik biçimi her şeyden önce, halk demokrasili ülkelerin tarihsel ve ulusal farklılıklarıyla, bu ülkelerdeki sınıf güçleri dizilişiyle, işçi sınıfının ve kar-

(45) V.İ. Lenin, "Devlet ve Devrim", Tüm Yapıtları, c. 25, s. 413.

deş partilerin, sosyalist devrimin etkusu uğrındaki savaşımin bütün aşamaları boyunca kazandıkları deneyimle bağlantılıdır. Demokratik halk devletinin bazı tıpkı özelliikleri, uluslararası arenada sosyalizm ile kapitalizm arasındaki güç dengesi tarafından koşullandırılmıştır.

Demokratik halk devrimi, dünya kapitalist sisteminin mutlak hakimiyeti artık elinde tutamadığı ve güçlü Sovyet sosyalist devletinin varolduğı bir ortamda başlayıp gelişti. Halk Demokrasileri'ndeki devlet kuruculuğı, Sovyetler Birliğı'ne oranla çok daha elverişli bir durumda yürütüldü. Halk Demokrasileri'nin büyük çoğunluğunda iç ve dış karşı-devrimci güçler bir iç-savaş başlatmaya veya dolaysız askerî müdahalede bulunmaya cesaret edemediler.(46) Bu ülkelerdeki komünist ve işçi partileri, Sovyetler Birliğı'nde yer alan sosyalist kuruculuk süreci boyunca sınanmış olan devlet kuruculuğı deneyimini, Sovyetler Birliğı'nın de yardımı ve desteğı sayesinde kullanabilmeyi başardılar.

Komünist ve işçi partilerinin önünde, Sovyet sosyalist devletinin ortaya çıkıp gelişmesinin canlı örneğı, SBKP'nin, yeni toplum ve devlet sisteminin avantajlarını kullanma, kapitalizmden sosyalizme geçiş koşullarında politik ve ekonomik gelişme sürecindeki güçlükleri ve çelişkileri yenme deneyimi bulunuyordu.

Bu deneyimin Halk Demokrasileri'nde kullanılması olanağı ve gerekliliğı, proletarya enternasyonalizminin

(46) Vietnam ve Kore hariç olmak üzere. Vietnam halkı, demokratik halk sistemini kurduktan, Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'ni ilan ettikten sonra, ülkesini Fransız sömürgecilerinden ve daha sonra da ABD emperyalizminden kurtarmak uğrunda kahramanca bir savaşım vermek zorunda bırakıldı. Vietnam halkının haklı savaşımı 1973'de tam bir utkuyla taçlandı. Kore'de demokratik halk devriminin barışçı gelişimi ABD emperyalizminin başlattığı savaşla kesintiye uğratıldı ve Kore halkı bu savaştan utkuy-la çıktı.

özünden, kardeş komünist ve işçi partilerinin önündeki ortak hedeflerden ve görevlerden ileri gelmektedir. Tarihin de göstermiş olduğu gibi bu deneyim, demokratik halk devletlerinin kurulup geliştirilmesine muazzam bir katkıda bulunmuştur. Halk Demokrasileri'ndeki devlet kuruculuğu uygulamaları, sosyalist devletin genel demokratik ilkelerinin ve SBKP'nin deneyiminin uluslararası, dünya çapındaki tarihsel önemini doğrulamıştır.

Demokratik halk cumhuriyeti, Vatan (Ulusal) Cephesi'nin organlarının ve kuruluşlarının kullanılması temelinde, eski devlet makinasının adım adım kırılması yoluyla, halk iktidarının yeni bir tarihsel biçimi olarak oluşmuştur.

Bu süreç açısından büyük önem taşıyan bir başka öge de, İkinci Dünya Savaşı sırasında nazi Almanyası'nın askerî makinasının ve militarist Japonya'nın ve nazi Almanyası'yla bağlaşıklık kurmuş ülkelerdeki askerî-bürokratik aygıtın Sovyet Ordusu tarafından bozguna uğratılmasıdır. Bu durum, demokratik halk devriminin bir sosyalist devrime doğru genellikle barışçı biçimler içinde ilerleyip dönüşmesi sürecine önemli katkılar yapmıştır.

Eski devlet makinasının ortadan kaldırılıp yeni bir devletin kurulması süreci Halk Demokrasileri'nin büyük çoğunluğunda devrimin ilk aşamaları sırasında başladı. Komünist ve işçi partilerinin öncülüğündeki halk kitleleri, faşist, yarı-faşist ve askerî-bürokratik kuruluşları kararlı bir şekilde imha ederlerken aynı zamanda, parlamenter bir tipteki bazı demokratik kuruluşları ve kurumları muhafaza ettiler. Bazı ülkelerde, seçilmiş organlar ve hükümetler de dahil olmak üzere en yüksek devlet organlarında hâlâ burjuva ve küçük-burjuva partileri temsilcileri egemendi ve hatta bazı ülkelerde monarşi bile devam etti. Bu durum, halk demokrasilerindeki devlet kuruculuğunun ilk döneminin kendine özgü özelliklerinden ileri geldi. Bunun yanı sıra, örneğin Romanya'da olduğu gibi, halk kitleleri yerel hükümet bürolarını basıp ele geçirdiler ve buraları yönetmek üzere kendi temsilcileri-

ni atadılar. Emekçi halk, iktidarın ve merkezî hükümetin en yüksek organlarının yönetimini yavaş yavaş kendi üzerine devralırken, bir yandan da bu organların yapısı yeniden düzenlendi ve faaliyetlerinin içeriği kökten dönüşüme uğratıldı.

Eski devlet makinasının yavaş yavaş kırılıp parçalanması, demokratik halk devletinin yaratılışı sırasında parlamenter tipteki eski kuruluşların ve kurumların kullanılması, Marksçılık-Leninciliğin yeni devletin kurulmasının bir önkoşulu olarak eski devlet aygıtının ortadan kaldırılmasının zorunlu olduğuna ilişkin teorisinin temel ilkelerinin revizyona uğratılması anlamına gelmemiştir. Bu yalnızca, bu görevin yerine getirilmesinin biçimleri, yöntemleri ve süresi sorunuydu. Sovyet Ordusu'nun darbeleri altında nazi askerî ve merkezî devlet aygıtının tamamen dağıldığı Doğu Almanya'da bile yeni devlet aygıtının kurulması süreci zor ve karmaşık koşullar altında yol aldı. Almanya Sosyalist Birlik Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Erich Honecker şöyle demiştir: "...Emperyalist devlet erkinin yeniden canlandırılması doğrultusunda gerçek bir tehlike vardı çünkü eski rejimin bir çok idarî ve ekonomik kuruluşları çeşitli yerlerde, bölgelerde ve çevrelerde hâlâ varlıklarını koruyordu. Bunların ortadan kaldırılması ve eski güçlerin bulundukları yerlerden uzaklaştırılması zorunluydu.

"Bu nedenle, demokratik sistemin, zaman içinde sınıanmış ve güvenilir anti-faşist kadrolardan oluşan yeni organlarını kurarak hükümet sorununu en kısa zamanda, tam bir kararlılıkla ve işçi sınıfının ve bütün halkın yararına olarak çözümlenmesi, nazızmiden kurtuluşla doğrudan ilişkili olarak zorunluydu."

Demokratik halk iktidarı, devrimin ilk aşamaları sırasında sınıfsal özü bakımından proletaryanın ve köylülerin devrimci-demokratik bir diktatörlüğüydü. Bu durum, bu devrimin utkusunun güçlendirilmesi bakımından, sosyalist bir devrime ilerleyip dönüşmesinin zorunlu önkoşulları bakımından yaşamsal bir önem taşıyordu.

Demokratik halk hükümeti, komünistlerin öncülüğündeki emekçi sınıflar, iç ve dış karşı-devrimci güçleri püskürtmekle kalmadılar, henüz devrimin genel demokratik aşaması sırasında özel kapitalist mülkiyetin ortadan kaldırılması işine giriştiler. Bu durum, Halk Demokrasileri'ndeki Alman ve Japon sermayesinin ve bunların yanı sıra nazi Almanyası'yla işbirliği yapmış olan komprador yerli burjuvazinin --özellikle de savaş sırasında nazi Almanyası tarafından savaşmış olan ülkelerde-- mülksüzleştirilmesi anlamına geliyordu.

Komünistler, işçi sınıfı ile köylüleri arasındaki bağlaşıklığın sürekli olarak güçlendirilmesi, toplumun bütün ilerici katmanlarının halk hükümetinden yana kazanılması, ulusal burjuvazinin, demokratik halk devriminin kazanımlarını kendi sınıfsal amaçları doğrultusunda sömürmeye kalkışan kesiminin etkisizleştirilmesi doğrultusunda savaşım verdiler. Halk Demokrasileri'nde yer alan genel demokratik devrimler ve sosyalist devrim çoğunlukla barışçı yollarla gerçekleştirildi. Ama gene de bu devrimler işçi sınıfı diktatörlüğünün kurulmasına, nitelik olarak yeni, sosyalist tipte bir devletin oluşturulmasına yol açan sınıf savaşımının doruk noktasıydı.

Bu ülkelerdeki işçi sınıfı, komünistler, devrimci hareketin bütün aşamaları boyunca Sovyet sosyalist devletinin yardımını ve desteğini, uluslararası işçi sınıfının manevi desteğini gördüler.

Halk Demokrasileri'nde sosyalist devrimin utkuya ulaşması, aynı zamanda, devlet kuruculuğu alanında yeni bir aşama başlattı.

Bu ülkelerdeki politik sistem, yüce proletarya diktatörlüğü ilkesine --Marksçı-Leninci Parti'nin öncülüğündeki işçi sınıfının öncü güç olduğu işçi sınıfı ile emekçi köylülerin bağlaşıklığına-- dayanıyordu. Demokratik halk devletinin önünde duran ana görev, bütün emekçi halk kesimlerini devlet yönetimine katmanın, onların sosya-

list kuruculuğa aktif olarak katılmalarının koşullarını ve somut olanaklarını sağlamaktı.

Bu hedeflere ulaşabilmek amacıyla bütün vatandaşlar için geniş politik haklar ve özgürlükler ilan edildi ve bunların maddi güvence altına alınması doğrultusunda somut garantiler sağlandı. Halk Demokrasileri'nin büyük çoğunluğunda, genel ve eşit oy hakkı üzerine daha hemen başlangıçta herhangi bir kısıtlama konmadığı bilinir; ayrıca bu ülkelerin çoğunda ulusal burjuvazi de oy hakkından mahrum edilmemiştir.(47) Bu durum, Lenin'in, iktidardan alaşağı edilmiş bulunan sömürücü sınıfları oy hakkından mahrum etmenin proletarya diktatörlüğünün temel bir ilkesi olmadığı, bunun yalnızca, özel tarihsel koşullar altında uygulanan zorunlu bir önlem olduğu ve bu önlemin de tamamen belirli bir ülkedeki sınıf güçleri dizişine bağımlı olduğu yolundaki görüşünü bir kez daha doğruladı.

Genel, eşit ve doğrudan oy hakkı ve gizli oy, geniş toplumsal katmanların demokratik halk devletinin kurulmasına ve onun faaliyetlerinin içine derhal çekilebilmesine olanak verdi.

Sosyalist kuruculuk görevleri, politik güçlerin sağlamlaştırılmasını, işçi sınıfının birliğinin ve omuzomuzalığının daha da ilerletilmesini gerektiriyordu. Bazı Halk Demokrasileri'ndeki komünist ve sosyal-demokrat partiler

(47) Macaristan'da oy hakkından yoksun bırakma önlemi emekçi halkın düşmanlarına karşı uygulandı. Romanya'da ise, yerel yönetim organları seçimleri üzerine çıkarılan yasa (Eylül 1950), eski toprak beylerinin, bankerlerin, büyük sanayici ve tüccarların oy kullanma haklarını kaldırdı. Bütün Halk Demokrasileri'nde, yeni Anayasaların kabul edilmesi öncesinde, işgalcilerle ve savaş suçlularıyla işbirliği yapmış olanlar oy kullanma hakkından yoksun bırakıldı.

Daha sonraları, oy kullanma hakkı üzerindeki bütün kısıtlamalar kaldırıldı.

bu amaçla Marksçılık-Lenincilik platformu üzerinde tek bir parti halinde birleştiler. Demokratik halk devriminin hazırlanıp uygulanması döneminde komünistlerle zaten işbirliği yapmış olan diğer Vatan Cephesi partileri ise sosyalist kuruculuğa aktif olarak katıldılar.

Çok-partilli sistem sorunu, Halk Demokrasileri'nde, en önde gelen öge, yani gerçek sınıf güçleri dizilişi ve politik partilerin konumları gözönünde bulundurularak çözümlendi. Örneğin Macaristan'da sosyalist kuruculuğun ilk aşaması sırasında çok-partilli bir sistem varoldu. Ama daha sonra, 1956'daki başarısız karşı-devrimci darbenin bir sonucu olarak diğer politik partiler toplum sahnesini terkettiler. Macar komünistlerinin önderi Janos Kadar bununla ilgili olarak şunları söylemiştir: "İşçi sınıfı partisinin öncülük rolü, proletarya diktatörlüğünün bir biçimi olan halk demokrasisi için bir ilke sorunu, bir genel yasadır. Tek-partilli veya çok-partilli sistem sorunu genel yasanın bir ürünü değildir, belirli bir ülkenin politik ve toplumsal durumuna göre çözümlenmesi gereken pratik bir politik konudur. Çok-partilli sistemin bizim koşullarımızda karşı-devrimin yararına çalıştığı karşı-devrimci ayaklanma sırasında iyice açıklığı kavuşmuştur ve bu nedenle biz bu sistemi terkettik." (48)

Halk Demokrasileri'nin büyük bir çoğunluğunda değişik bir durum gelişti. Bu ülkelerde, kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemi sırasında, birleşik Vatan (Ulusal) Cephesi çerçevesi içinde diğer partilerle işbirliğinin örgütlenmesi mümkün oldu.

Bu nedenlerle, komünist ve işçi partilerinin öncülük ve yol göstericilik rolünün kabulü ve sağlanması, proletarya diktatörlüğünün özünden kaynaklanan genel bir sosyalist kuruculuk yasası, sosyalist tipteki politik sistemin kuruculuğunun çözümleyici ilkesidir. Çok-partilli veya tek-partilli sisteme başvurulması, çözümü tamamen

(48) Macaristan Sosyalist İşçi Partisi 7. Kongresi, Gospolitizdat, Moskova, 1960, s. 23-24 (Rusça Basımı).

belirli bir ülkenin somut tarihsel koşullarına dayanan bir sorundur. O halde çok-partitli sistem, bir demokratik halk devletinin belirgin bir özelliği değildir.

Vatan (Ulusal) Cephesi de doğrudan devlet sistemine dahil değildir. O, devletin temsili kuruluşlarının kurulmasında ve bunları pratik faaliyetlerinde --Anayasa uyarınca-- yer alan politik bir kitle örgütüdür.

Devlet erkinin en yüksek temsili organlarının kurulmasının hemen ardından --ve bazı Halk Demokrasileri'nde bu süreçle eş zamanlı olarak-- yeni bir yerel yönetim sistemi kuruldu. Vatan (Ulusal) Cephesi'ne katılmış bulunan politik partiler ve diğer halk örgütleri, devrimin halk demokrasisi aşamasında, kendi temsilcilerini hükümetin veya Vatan Cephesi'nin merkezli ve yerel organlarına delege olarak gönderdiler; Cephe'nin büroları, bazı ülkelerde bu aşama sırasında yerel yönetimin görevlerini üstlenmişlerdi; ayrıca geçici yerel hükümet organlarının kurulmasının ilk dönemi sırasında bu büroların kadroları, genel olarak, seçimle gelmiyor, merkezli otorite tarafından atanıyordu.

1949-1950 döneminde, yani sosyalist devrimden sonra, Halk Demokrasileri'nin büyük çoğunluğunda, yeni Anayasalar veya diğer anayasal yasalar uyarınca yerel hükümet organları seçimleri yapıldı. Bu dönemde, en tepeden en tabana kadar, demokratik ilkelere dayanan tüm ülke çapında uyumlu bir hükümet organları sistemi biçimlendirilip yavaş yavaş güçlendirildi.

Bu durum, tıpkı Sovyetler Birliği'nde olduğu gibi, en geniş emekçi halk kitlelerinin demokratik merkezizetçilik ilkesi üzerinde devlet işlerinin yönetimine çekilmesini olanaklı kıldı. Ama, hükümet ve yönetim organlarının yapısı, görev süreleri, temsilcilerin seçilme ve geri çağırılma yöntemleri, vb. kendilerine özgü niteliklere ve özelliklere sahiptirler, bu nitelik ve özellikler, genel bir örgütlenme tipi olarak demokratik halk cumhuriyetinin ve onun tek tek ülkelerdeki biçimlerinin (Sovyet Cumhuriyeti'nden farklı olarak) belirgin karakterini ortaya koyar-

lar. Gerçek demokratik halk cumhuriyetlerinin bu nitelikleri ve özellikleri, ifadelerini, tek tek yönetim organlarının yapısında ve kurulma yöntemlerinde; yönetim organlarının yetki alanlarında ve bu organlar arasındaki ilişkilerin karakterinde; devletin iç sisteminde --özerklik biçimleri ve idari bölünme--; temsilcilerin yasal statüsünde ve seçmenlerle olan bağlarının biçimlerinde; yeni yasaların hazırlanıp geçirilmesinin yöntemlerinde bulur.

Halk Demokrasileri'nin büyük çoğunluğu Sovyet örneğini izleyerek idari bölgesel bölünmelerini yenilediler. Örneğin Çekoslovakya'daki eski bölgesel bölünme 1948'de, bölge, mıntıka veya alan, ve topluluklar şeklinde değiştirildi. 1960'da ise Çekoslovakya Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin girişimiyle bölgesel bölünme üzerine yeni bir yasa yürürlüğe sokuldu ve bu yasayla ülkenin bölgeleri ve mntıkaları daha geniş birimler halinde birleştirildi. Bulgaristan'daki idari bölünmede 1949'da değişiklikler yapıldı; Romanya'da 1950'de yeni bir idari bölünme uygulamaya sokuldu; Demokratik Alman Cumhuriyeti'nde 1952'de eski idari bölgesel bölünme kaldırılıp mntıkalar kuruldu ve bunun ardından bölgesel hükümetler ve bu hükümetlerce en yüksek iktidar organlarına temsilci gönderilmesi uygulaması yürürlükten kaldırıldı. Bu durum, demokratik halk hükümetinin organlarını halka daha da yakınlaştırdı, ekonomik ve kültürel kalkınmanın çıkarlarına denk düştü, sosyalist devletin daha da güçlendirilmesine katkıda bulundu.

En Tepeden en temel birimlere kadar demokratik ilkelere dayanan hükümet organları sisteminin kurulması, bunların kitlesele emekçi halk örgütleriyle gerek dolaysız gerek Vatan (Ulusal) Cephesi aracılığıyla etkileşimlerinin düzenlenmesi, eski ve yeni demokratik kurumların ve kuruluşların politik sistemle kaynaştırılmasını olanaklı kıldı.

SBKP'nin deneyiminin kullanılması, kardeş Marksçı-Leninci partilerin, demokratik halk devletini geliştirme sürecini hızlandırabilmelerini ve bu devleti ekonomide

dönüşümler uygulamak doğrultusunda bir araç olarak kullanabilmelerini sağladı.

Avrupa'daki Halk Demokrasileri'nde ulusal ekonomilerin yaralarının sarılması, iki-üç yıllık ekonomik planların uygulanmasıyla gerçekleştirildi. Demokratik halk devriminin bir sosyalist devrime ilerleyip dönüşmesinden sonra ise, sosyalizmin ekonomik tabanını kurmak üzere hazırlanan beş yıllık ekonomik kalkınma planları yapıp yasalastırıldı. Temel üretim araçlarının ulusallaştırılmasının tamamlanmasından sonra elverişli bir duruma gelen sosyalist ekonomik yönetim yöntemlerinin ve Sovyet deneyiminin uzun dönemli planlama sırasında kullanılması, Halk Demokrasilerinde ekonominin hızla gelişmesini, sanayi ve tarım üretiminin yapısında bir değişimin ortaya çıkmasını sağladı. Bu temel üzerinde halk kitlelerinin maddi refahında önemli bir artış sağlandı. Sovyetler Birliği'yle işbirliğinin gelişmesi, sosyalist topluluk ülkeleri arasında kardeşçe yardımlaşma, sosyalist devletlerdeki ekonomik büyümeye büyük bir hız kazandırdı.

Örneğin Demokratik Alman Cumhuriyeti'nde nispeten kısa bir dönem içinde sanayi üretimi savaş-öncesi döneme oranla 1965'de yüzde 320 ve 1950'ye oranla yüzde 290 arttı; bu oranlar Polonya'da yüzde 1,010 ve 410, Macaristan'da 510 ve 290, Bulgaristan'da 2 bin ve 590, Çekoslovakya'da 420 ve 260, Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'nde 1,370 ve 1,300, vb. olarak gerçekleşti. Ulusal gelir 1950'ye oranla 1965'de Polonya'da yüzde 219, Macaristan'da 215, Bulgaristan'da 345 (1952'ye oranla), Romanya'da 352, DAC'da 341, Çekoslovakya'da 198, vb. arttı.

Sanayi üretiminin artması, işçi sınıfının saflarında önemli bir artış olmasına, bir bütün olarak toplum yaşamında işçi sınıfının rolünün artmasına yol açtı. Fabrika ve büro işçilerinin toplam çalışanlara oranı Bulgaristan'da 1956'da yüzde 43,9'dan 1965'de yüzde 58,8'e; Polonya'da 1950'de yüzde 47,7'den 1960'da yüzde 53,5'e; Roman-

ya'da 1956'da yüzde 37'den 1966'da yüzde 52,2'ye; Çekoslovakya'da 1950'de 72,8'den 1961'de yüzde 84,2'ye , vb. yükseldi.

Gerek işçi sınıfı içinden gelen yeni uzman personel eğitilmesinde, gerekse bilimin, teknolojinin ve kültürün geliştirilmesinde önemli ilerlemeler sağlandı.

Böylesi hızlı başarılar, Avrupa'daki sosyalist ülkelerin gelişmesine elverişli iç ve dış koşullar bulunması, devletin geliştirilmesi ve ekonominin düzenlenmesi alanlarında Sovyetler Birliği'yle deneyim alış-veriş yapılması, pratikte sınanmış yeni devlet kuruculuğu yöntemlerinin yaratıcılıkla uygulanması sayesinde mümkün oldu.

Asya'daki halk demokrasileri, kendilerini, son derece güç koşullar içinde buldular. Emperyalist güçler, Kuzey ve Güney Kore ve Kuzey ve Güney Vietnam halklarının demokratik ilkeler üzerinde birleşmelerini engellemeyi başardılar ve daha sonra bu ülkelere karşı dolaysız bir müdahale örgütlediler. Ama Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'nin, Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin halkları, Sovyetler Birliği'nden ve diğer sosyalist ülkelerden destek alarak ve onların deneyimine dayanarak bu zor durumda bile sosyalizm kuruculuğunda önemli başarılar elde ettiler. Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'nde sanayi üretimi 1960'da, savaş-öncesi döneme oranla beş kattan çok arttı. Ulusal gelir on yıl içinde yüzde 328 yükseldi. Fabrika ve büro işçilerinin sayısı bu dönem içinde 2 milyon 123 binden, 3 milyon 58 bine çıktı.

Devletin geliştirilmesinin genel ilkelerinin komünist ve işçi partilerince ustalıkla uygulanması, sosyalist devletin, sosyalizm kuruculuğunda en başta gelen araç olarak en etkili şekilde kullanılmasına katkıda bulunur. Marksçı-Leninci ilkelerin çiğnenmesi belirli bir devletin yapısında ve işleyişinde çarpıklıklar ortaya çıkmasına, onun sosyalist içeriğinin ve demokratik biçiminin bozulmasına yol açar; bu da kaçınılmaz olarak sosyalist

kuruculuk sürecinin bütünü üzerinde güçlü olumsuz etkilerde bulunur. SBKP'nın deneyiminin sosyalist ülkeler komünist ve işçi partilerince kullanılması, proletarya enternasyonalizmi ilkelerine, her bir sosyalist ülkenin ve bir bütün olarak dünya sosyalist sisteminin nesnel gereksinimlerine denk düşer.

Bir deneyim alış-veriş yapılmaması, bunun sosyalizmin ve komünizmin çıkarları doğrultusunda uygulanması, Marksçılık-Lenincilik ve proletarya enternasyonalizmi ilkelerine bağlı olan her komünist ve işçi partisi için vazgeçilmez bir gerekliliktir. Komünist ve işçi partileri arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesi ve faaliyet yürüttükleri bütün alanlarda deneyim alış-verişinin gitgide genişletilmesi gerekliliği, sosyalist kuruculuğun bugünkü aşamasında özellikle ivedi bir duruma gelmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SOSYALİST DEVLET ÖRGÜTLENMESİ VE ULUSAL SORUNUN ÇÖZÜMÜ

1. DEVLETİN POLİTİK İLİŞKİLERİ VE ULUSAL SORUN

Ulusal baskının ortadan kaldırılıp uluslar arasında hak eşitliğinin ve kardeşçe dostluk ilişkilerinin kurulması, sosyalist devrimin ve sosyalist kuruculuğun genel yasalarından biridir. Proletarya diktatörlüğünün, en demokratik biçimiyle kurulması, ulusal ilişkiler alanında her şeyden önce, bütün milliyetlerden emekçi halkın politik eşitliğinin kurulmasına yol açar; ve bu koşul sağlanmadan da proletarya diktatörlüğünün kendisi istikrarlı olamaz. Kapitalizm koşullarında, ezilen ulusun işçi sınıfı, haklarından, bu ulusun diğer emekçi halkı kadar yoksundur. Politik eşitlik, sosyalizm yolunu tutmuş olan çokuluslu bir devlet içinde işçi sınıfının ulusal kesimlerinin özgürlüğe kavuşturulması bakımından vazgeçilmezdir. Bu durum, ülkenin işçi sınıfının bir bütün olarak politik bakımdan güçlendirilmesini olanaklı kılar.

Politik eşitliğin kurulması, daha önceleri ezilen ulusun yalnızca proleterlerini değil, aynı zamanda bütün emekçi halk kitlelerini de ulusal baskıdan kurtarır. Kapitalizm koşullarında bu halkın çoğunluğu, genel olarak, yarı-proleter kitlelerden, özellikle köylülerden oluştuğu-

na göre, bu görevin çözümlenmesi, proletarya diktatörlüğünün temel ilkesi olan işçi sınıfı ile emekçi köylüler, yarı-proleter kitleler, bütün orta katmanlar arasındaki bağlaşıklık sorunuyla dolaysız bir şekilde ilişkilidir.

Proletarya diktatörlüğü koşullarında, ulusal sorun, içerik bakımından, uluslaşmanın geliştirilmesinden, uluslar arasındaki devletlerarası ve politik ilişkilerden daha geniş ve daha çokyönlüdür. Bu sorun, uluslar arasındaki ilişkiler bütünü, --ekonomik, sosyo-politik, kültürel, ideolojik, günlük ilişkiler, vb.--, onun karşılıklı ilişkileri ve karşılıklı bağımlılıkları içinde içerir. O halde ulusal sorunun yalnızca ve yalnızca ulusal devlet kuruculuğu, çerçevesi içinde çözümlenememesi doğaldır. Bu sorunun çözümü, toplumsal yaşamın bütün yönlerinin devrim yoluyla dönüştürülmesine ve son tahlilde sosyalizmin ekonomik temelinin kurulup sağlamlaştırılmasına bağlıdır.

Ayrıca, devlet kuruculuğu, belli bir anlamda, proletarya diktatörlüğü koşullarında ulusal sorunun çözümlenmesinin anahtarıdır. Sosyalist uluslaşmanın geliştirilmesi her şeyden önce, ulusların politik eşitliğinin kurulması anlamına gelir ve tarihin gösterdiği gibi, politik eşitlik olmadan ulusların fiili eşitliğini ve dostluğunu sağlamak olanaksızdır.

Egemen ulus ile ezilen ulusun politik ve fiili eşitsizliği kapitalizmin bir ürünüdür ve emperyalizm çağında özellikle derinleşmiştir. Ekonomik yaşamın uluslararasılaşmasına, ulusal yalıtılmanın ortadan kalkmasına doğru olan genel eğilim esas olarak ilerici ve üretim güçlerinin daha yüksek bir düzeyini yansıtır ve onların geliştirilmesine katkıda bulunur. Ama bu eğilim, kapitalizm koşullarında, gelişmiş, egemen ulusların gelişmemiş ulusları kendilerine tabi kılmalarının, baskı altına almalarının, bütünüyle halkların ve kıtaların baskı altında tutulmasının belirgin biçimlerinde dile gelir. Sömürge ve bağımlı ülkeler halklarının özgürlük ve bağımsızlık uğrun-

da, emperyalizme karşı verdikleri savaşımın ana nedeni budur.

Tutarlı bir devrimci sınıf olan ve enternasyonalizmi özünde taşıyan işçi sınıfı, ezilen ulusların ulusal kurtuluş uğrundaki savaşımalarını aktif olarak desteklemekte ve bu savaşımın başını çekmektedir. İşçi sınıfı, bu savaşımı, burjuvazinin ekonomik ve politik egemenliğinin, ortadan kaldırılması uğrundaki savaşımına bağlamaktadır.

Bolşevik Partisi, ulusların kendi yazgılarını belirleme, bağımsız bir devlet kurma haklarını her zaman tutarlı bir şekilde ve sebatla savundu. Bolşevik Partisi, programının ulusal sorun konusundaki temel ilkelerini kongrelerinde ve konferanslarında her zaman vurguladı ve ulusal sorunun çarpıtılmasına karşı çıktı.

1921'deki 10. Parti Kongresi, Marksçı-Leninci ilkelere hareket ederek ve proletarya diktatörlüğü koşullarında uluslaşmanın geliştirilmesi alanında o zamana kadar biriktirilmiş deneyimi değerlendirerek şunu açıklamıştır: "Özel mülkiyet ve sermayenin kaçınılmaz olarak halkları bölmesine, ulusal çekişmeleri körüklemesine ve ulusal baskıyı şiddetlendirmesine karşın, ortak mülkiyet ve emek aynı kaçınılmazlıkla halkları birbirlerine daha çok yakınlaştırır, ulusal çekişmenin nedenlerini söküp atar ve ulusal baskıyı ortadan kaldırır. Sosyalizmin, ezilen halkları kurtuluşu olmadan, ulusal özgürlük olmadan varolabileceği ne kadar tasavvur edilemez bir şeyse, kapitalizmin ulusal baskı olmadan varolabileceği de o kadar tasavvur edilemez bir şeydir. Milliyetçi önyargılara saplanmış olan köylüler --ve genel olarak küçük-burjuvazi ve her şeyden önce de büyük devlet uluslarının küçük-burjuvazisi-- burjuvazinin dümen suyunda gittiği sürece şovenizm ve ulusal savaşım kaçınılmazdır; ve bunun tersine, eğer köylüler proletaryayı izlerse, yani proletarya diktatörlüğü sağlanırsa, ulusal barışın ve ulusal özgürlüğün güven altında olduğu kabul edilebilir. O halde, Sovyetlerin utkuya ulaşması ve proletarya diktatörlüğünün kurulması, ulusal baskının ortadan kaldırılmasının, ulu-

sal eşitliğin kurulmasının, ulusal azınlıkların haklarının güvence altına alınmasının baş koşuludur.”(1)

Bu kapsamlı anlatım ulusal sorunun özünü içermekte, ulusal özgürlüğün proletarya diktatörlüğü temel üzerinde elde edilmesinin yollarını göstermektedir. SBKP'nin ulusal sorun konusunda aldığı kararlara her zaman proletarya enternasyonalizmi yol gösterdi. 1923'teki 12. parti Kongresi'nde şu belirtilmiştir: «Bu kararlar şu anlama gelmektedir: (a) milliyetlere karşı her türlü baskı biçiminin kesinlikle ortadan kaldırılması; (b) ulusların, kaderlerini belirlemede eşitliğinin ve hükümlerliklerinin kabul edilmesi; (c) ulusların sağlam bir birliğinin yalnızca işbirliği ve gönüllülük ilkeleri üzerinde başarılabilceğinin kabul edilmesi; (d) böyle bir birliğin, ancak sermayenin egemenliğinin yıkılmasından sonra gerçekleşebileceği fikrinin açıklanması. ” (2)

Lenin, Bolşeviklerin ulusal soruna ilişkin programını hazırlarken ulusal - devlet kuruculuğuna, özellikle de yeni, sosyalist tipte bir devlet sistemi olarak bir Sovyet federasyonu kurulması yoluna derin bir dikkat gösterdi. Lenin, Marks'ın İngiltere'de --İrlanda sorununa ilişkin olarak-- bir federasyon kurulması olanağı hakkındaki önermesini göz önüne alarak 1916'da şunları yazdı: “Marks ancak bu talebi öne sürmek suretiyle İngiliz işçilerini enternasyonalizm ruhunda gerçekten eğitiyordu. Marks, --yarım yüzyıl geçmiş olmasına karşın İrlanda 'reformu'nu günümüze kadar hâlâ gerçekleştirmemiş olan-- oportünistlerin ve burjuva reformizminin karşısına, bu tarihsel sorunun bir devrimci çözümüyle, ancak bu yolla çıkabilir-

(1) **SBKP'nin Kongre, Konferans ve Merkez Komitesi Plenumları kararları ve Karar Sureti 8. baskı Moskova, 1970. c. 2, s. 248-249 (Rusça Basımı).**

(2) **SBKP'nin Kongre, Konferans ve Merkez Komitesi Plenumları kararları ve Karar Sureti 8. baskı Moskova, 1970 c. 2, s. 435. (Rusça Basımı).**

di.(3) Marks, --küçük ulusların tam özgürlüğünün pratik olmayıp ütöpik olduğunu ve yalnızca ekonomik değil aynı zamanda politik temerküzün de ilerici olduğunu haykırarak sermaye savunucularının tersine-- bu temerküzün emperyalist *olmadığı* zaman ilerici olduğunu ve ulusların zorla değil bütün ülkelerin proleterlerinin özgür bir birliği yoluyla biraraya getirilmeleri gerektiğini, ancak bu yolla gösterebilirdi.”(4)

Lenin, Birleşik, merkezli --bütünsel-- bir cumhuriyetin üstünlüklerine işaret ederken aynı zamanda ulusal sorunun çözümlenmesi konusunda tek tek ülkelerde federatif bir demokratik cumhuriyet kurulabilmesi olanağını dışlamayan Engels’in görüşlerini tamamen paylaşıyordu. Lenin’in, yaptığı en büyük katkı, daha Çarlık Rusyası’nda, proletarya devriminin hazırlanması dönemi sırasında, Sovyet Cumhuriyeti’nin genel ilkeleri üzerinde kurulabilecek olan yeni bir devlet örgütlenmesi biçimini --bir Sovyet sosyalist federasyonunu-- keşfetmesi oldu.

Komünistler, sosyalist kuruculuk süreci boyunca, ulusların ve milliyetlerin --eski egemen sınıfların ulusal politikalarının ürünü olan-- fiili eşitsizliğinden kaynaklanan birçok güçlüğü yenmek zorunda kaldılar.

Bilindiği gibi Sovyetler Birliği’nde kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminin, belirgin özelliklerinden biri çok-yapılı ekonomiydi. Sosyalist ekonomi sisteminin oluşturu-

- (3) Bunların yazıldığından bu yana yarım yüzyıldan çok zaman geçmiştir ama İrlanda sorunu, çözülmüş olmak bir yana, bazı kısmi reformlara karşın daha da keskin bir karakter kazanmıştır; sorun, demokratik haklarının tanınmasını isteyen Kuzey İrlanda nüfusunun bir bölümü ile Kuzey İrlanda’nın kendi gerici güçleri ve ulusal kurtuluş hareketini ezmek amacıyla Büyük Britanya’nın gönderdiği İngiliz birlikleri arasındaki silahlı savaşıma varmıştır.
- **Yazarın notu.**

- (4) V.İ. Lenin, “Sosyalist Devrim ve Ulusların Kendi Yazgılarını Belirleme Hakkı”, **Tüm Yapıtları**, c. 22, s. 149-150.

lup sağlamlaştırılması, bu sistemin ekonomide kesinlikle egemen sistem durumuna dönüştürülmesi, yeni toplumun önünde duran ana görevdi. Bunu gerçekleştirebilmek için muazzam güçlüklerin aşılması gerekiyordu. Sovyetler Rusya'sının, eski rejim sırasında ezilmiş olan gerikalmış halkları, genel olarak, ilkel üretim aletleri kullanan küçük mal üretimiyle uğraşıyordu. Hatta Kuzey halkları kendi kendine yeten ataerkil kapalı ekonomiyle sürdürüyordu. Orta Asya'daki ve Kafkaslar'daki bazı bölgelerde yarı-serflik ilişkileri, yerel feodallerin ve zengin toprak sahiplerinin baskısı varlığını koruyordu. Çarlık Rusya'sı burjuvazisi, sanayi üretimini, üretim yapmanın daha kolay ve ekonomik bakımdan avantajlı olduğu merkezî yerlerde temerküz ettirmeye çalışmıştı.

Ekonomik bakımdan eşit olmayan gelişmişlik düzeyi, Rusya'daki ulusların ve küçük halkların, ulusal azınlıkların ve grupların oluşmalarının belirgin bir özelliğiydi.(5)

Ulusların eşitsizliği, onların toplumsal yapılarına yansıtıyordu. Geri-kalmış ulusların bulunduğu bölgelerde işçi sınıfı küçük bir kesim oluşturmuyordu ve bu nedenle de enternasyonalizm düşüncesinin, diğer ulusların emekçi halkına saygı ve dostluk gösterilmesi gerektiği fikirlerinin başlıca taşıyıcısı olan toplumsal güçler nispeten güçsüzdü. Ezilen ulusların burjuva elit tabakası, milliyetçi belgilere başvurarak halkın diğer bütün katmanlarını kendi çevresinde toplamaya, ulusal özgürlüğün ve bağımsızlığın şampiyonu gibi görünmeye çalışıyordu. Milliyetçiler, Ukrayna, Gürcistan ve Azerbaycan'da Sosyalist-Devrimcilerle ve Menşeviklerle elele vererek "kendî" ulusal hükümetlerini kurdular. Bunların yürüttüğü faaliyetlerin hedefi, proletarya diktatörlüğüne karşı, değişik milliyetlerden pro-

(5) Şimdi Sovyet ülkesinde yaşamakta olan 14 ulus ve milliyetin yalnızca 8 tanesi ülkenin kapitalist gelişme dönemi sırasında uluslaşmıştı. Sovyet, iktidarı yıllarında bunlara 15 ulus daha katıldı. Bu 23 ulus, Sovyetler Birliği nüfusunun yüzde 90'ını oluşturmaktadır.

leterler arasındaki enternasyonalist bağları baltalamaktı. Burjuva milliyetçilerinin iktidarı, hangi maske altında olursa olsun daima kendi uluslarının işçi sınıfına karşı yönelmiştir, çünkü bu iktidarlar kendi burjuvazilerinin ekonomik ve politik egemenliğini güvence altına almaya çalışmışlardır.

Milliyetçilik tarihsel ve sınıfsal bir kavramdır. Milliyetçilik, özgül tarihsel koşullar altında ortaya çıkar, nesnel olarak kapitalizm koşullarındaki ulusların eşitsizliğinden doğmuştur ve ulusun iktidardaki sömürücü elit tabakası tarafından kendi dar sınıf çıkarları doğrultusunda kullanılır; ayrıca, işçi sınıfının bazı kesimleri de dahil olmak üzere emekçi halkın politik bakımdan olgunlaşmamış kesimlerine sık sık bulaşır.

Lenin, ezen ulusun milliyetçiliği ile ezilen ulusun milliyetçiliği arasındaki farklılıklara değinerek uluslar arasında yeni ilişkiler kurulması sırasında büyük bir dikkat, esneklik ve hoşgörü gösterilmesi gerektiğini belirtti. Lenin, "Proletarya için önemli olan nedir?" sorusunu sorup şu açık cevabı verdi: "Rus-olmayanların, proletaryanın sınıf savaşımına mümkün olan en büyük güveni duyduğu konusunda proletaryanın emin olması, proleter için yalnızca önemli değil, kesinlikle esastır. Bunu sağlamak için gereken nedir?.. 'Egemen' ulusun hükümetinin geçmişte Rus-olmayanlarda uyandırdığı güvensizliği, kuşkuyu ve aşağılamaları şu veya bu yolla, tavırlarla veya tavizlerle gidermek zorunludur." (6) Lenin, devlet kuruculuğu alanındaki ana sorunların, sosyalist cumhuriyetlerin birliğinin kurularak sağlamaştırılması sorununun ele alınması sırasında böyle esnek taktikler kullanılmasını zorunlu gördü.

Devrimden utkuyla çıkan proletarya, işçi sınıfının ulusal azınlıklara mensup kesimlerine, değişik milliyetlerden emekçi halklara, ulusun sömürücü elit tabakası-

(6) V.İ. Lenin, "Milliyetler veya 'Özerkleştirme' Sorunu", Tüm Yapıtları, c. 36, s. 608.

nın egemenliğini yeniden kurma girişimlerine karşı verdikleri savaşında yardımcı olmayı enternasyonalist görevi olarak kabul eder. Sovyetler Rusyası proletaryası, Ukrayna, Orta Asya ve Transkafkasya emekçi halkına böyle yardımlarda bulundu. İşçiler ve köylüler, birçok ulusun temsilcileri, Kızılordunun uluslararası birliklerine katıldılar ve İç-Savaş'ın bütün cephelerinde ve ülkenin hemen hemen her yerinde Sovyet iktidarının düşmanlarına karşı savaştilar.

Uluslar arasındaki ilişkilerin yeni enternasyonalist ve demokratik ilkeler üzerinde gelişmesi, belirleyici bir ölçüde, sosyalist kuruculuğun bir bütün olarak başarısına bağlıdır. Ulusların yasal eşitliği, ulusal sorunun tam olarak çözümlenebilmesi için tek başına yeterli değildir. Uluslar arasındaki ilişkilerin karakteri, son tahlilde, toplumun ekonomik sistemine, toplumsal ve sınıfsal yapısına bağlıdır. Bir başka deyişle bu sorun, toplumsal yaşamın bütün alanlarında devrim yoluyla dönüşümler uygulanması sorunudur.

Bolşevikler, Ekim Devrimi öncesinde ulusal sorun üzerine programlarını hazırlarlarken, Avusturya Sosyal-Demokratları tarafından öne sürülen ve bir çok 2. Enternasyonal oportünist tarafından desteklenen "ulusal kültür özerkliği" kavramını eleştirdiler. Bu görüşün savunucularının iddiasına göre ulusal sorun, politik iktidarın ve ekonomik ve diğer toplumsal ilişkilerin karakterine bakılmaksızın uluslara ulusal kültürlerini, dillerini, genel eğitimlerini, sanatlarını, edebiyatlarını vb. geliştirmelerinde özerklik ve bağımsızlık verilmesi yoluyla çözümlenebilirdi.

Ne var ki, sosyalist kuruculuğun teorisi ve pratiği şunu doğrulamıştır ki ulusal sorunu, proletarya diktatörlüğünün kurulmasıyla, toplumsal yaşamın her alanında ulusların fiili eşitliğinin güvence altına alınmasının maddi temeli olan sosyalist ekonominin kurulup geliştirilmesiyle organik bir şekilde bağlı bir sorun olarak çözümlenmek zorunludur. Proletarya diktatörlüğü devleti yine

burada da, devrim yoluyla dönüştürücü faaliyetlerin yaşama geçirilmesinin ana aracı olarak hareket eder.

2. ÇOKULUSLU SOVYET SOSYALİST DEVLETİNİN KURULMASINDA SBKP'NİN DENEYİMİ

Parti, Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nin etkisinden sonra derhal, ulusal sorunu proletarya diktatörlüğü temelinde çözümlemek yolunda adımlar attı.

Parti'nin kendi tarihinin daha önceki aşamaları sırasında koyduğu ulusal sorun üzerine Leninci politika ilkeleri, Halk Komiserleri Konseyi'nin 2 (15) Kasım 1917'de kabul ettiği Rusya Halklarının Hakları Bildirgesi'yle yürürlüğe girdi. Bildirge, bütün Sovyetler Rusyası halklarının eşitliğini ve hükümranlılığını, ayrılarak bağımsız devletler kurmak hakkı da dahil olmak üzere kendi yazgılarının özgürce belirleme haklarını, bütün ulusal ve ulusal-dinsel imtiyazların ve kısıtlamaların kaldırıldığını, Sovyetler Rusyası topraklarında oturan ulusal azınlıkların ve etnik grupların özgürce gelişebilme haklarını ilan etti.(7)

Rusya Halklarının Hakları Bildirgesi ve Sovyet hükümetinin, uluslarla ve uluslararası ilişkilerle ilgili daha sonraki kararnameleri, ulusal baskı rejimini yıktı, Sovyetler Rusyası'nın bütün halklarının özgürce gelişebilmelerinin zorunlu politik önkoşullarını yarattı, yeni demokratik ilkeler üzerindeki ulusal-devlet kuruculuğunun yolunu açtı. Bunlar, yeni, üst düzeyde, sosyalist tipte bir

(7) Sovyet Hükümeti'nin bu konuda takındığı tutarlı tavır, Ukrayna'nın, ayrılma hakkı da dahil olmak üzere kendi yazgısını belirleme hakkının tanınması üzerine Halk Komiserleri Konseyi'nin Aralık 1917'de yayınladığı Manifesto tarafından da ortaya kondu. Sovyet devleti, Finlandiya'nın, Letonya'nın, Estonya'nın ve Litvanya'nın devlet olarak hükümranlıklarını tanıdı, İran ve Türkiye'nin paylaşılması amacıyla Çarlık hükümetinin imzaladığı gizli antlaşmaları yürürlükten kaldırdığını açıkladı.

federasyon olan Sovyet federasyonunun kurulmasına katkıda bulundu.

Sovyet iktidarının daha ilk ayları sırasında, çeşitli milliyetlerden emekçi halklar arasında, Sovyet Rusyası'yla gönüllü bir birlikten yana gittide gelişen bir görüş vardı. Sovyetler 3. Bütün-Rusya Kongresi, halkların bu isteğine cevap vermek için 12 (25) Ocak 1918'de, Emekçi ve Sömürülen Halkların Hakları Bildirgesi'ni kabul etti. Bildirge şöyle diyordu: "Rusya Sovyet Cumhuriyeti, ulusal Sovyet cumhuriyetlerinin bir federasyonu olarak özgür ulusların özgür bir birliğine dayanır." Federasyonun kuruluşu, utkan sosyalist devrimin ilk Anayasası olan RSFSC 1918 Anayasası'nda resmleştirildi.

RSFSC'nin kurulması, değişik milliyetlerden emekçi kitlelerin, yeni politik sistemin savunulması doğrultusunda birleşik bir savaşım vermek uğrunda, sosyo-ekonomik ve ulusal ilişkileri köklü bir şekilde dönüştürmek uğrunda kurdukları gönüllü birliğin bir örneği oldu. Aralık 1922'de bağımsız Gürcistan, Ermenistan, ve Azerbaycan Cumhuriyetleri'ni birleştiren Transkafkasya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti ilan edildi. Ayrıca, özerk Sovyet sosyalist cumhuriyetlerinin kurulması ve diğer ulusal Sovyet özerklik biçimlerinin ortaya çıkması süreci de ilerliyordu.(8)

Ulusal-devlet kuruculuğu süreci, büyük devlet şovenizmi ve yerel milliyetçilik tezahürlerine karşı kararlı bir savaşım içinde, çeşitli milliyetlerden emekçi kitlelerin özgür iradesi temelinde başlayıp gelişti. Lenin, Sovyet iktidarının daha ilk adımlarından itibaren, tek tek halk-

- (8) Başkır Özerk SSC Mart 1919'da kuruldu; Tatar Özerk SSC Mayıs 1920'de; Karelian Emek Komünü --Temmuz 1923'de Karelian Özerk SSC ve Çavuş Özerk Bölgesi Haziran 1920'de; Kırgız Özerk SSC Ağustos 1922'de; Voytak --Udmurt-- ve Mari Özerk Bölgeleri Kasım 1920'de kuruldu. 1921-22'de Dağlık, Dağıstan ve Yakut Özerk Cumhuriyetleri ve bazı özerk bölgeler kuruldu.

ların özgürce gelişme ve kendi yazgılarını belirleme haklarının herhangi bir ölçüde sınırlandırılması ve azaltılması doğrultusundaki her girişime kararlılıkla karşı çıktı. Lenin, Sovyetler Rusyası'nın eşit halklarının gönüllü birliği ilkesi temelinde çokuluslu bir Sovyet devleti yaratılması düşüncesini savundu. Lenin, 1919'da Ukrayna işçi ve köylülerine yazdığı bir mektupta şöyle diyordu: "Biz, ulusların *gönüllü* bir birliğini, bir ulusun bir başka ulusça zorlanmasını dışlayan bir birliği istiyoruz, tam güven üzerinde, kardeşçe birliğin açıkça kabulü üzerinde, mutlak gönüllü istek üzerinde kurulu bir birlik istiyoruz." (9)

Lenin, ulusların daha güçlü bir birliğine, toprak beyleri ve kapitalistlerin yüzlerce yıllık iktidarının baskısının bıraktığı güvensizliğin yenilmesine yalnızca bu yolla varılabileceğini vurguladı. Bolşevik Partisi, değişik milliyetlerden emekçi kitlelerin ulusal-devlet kuruculuğuna katılmalarına özel bir önem verdi. Örneğin, bir Transkafkasya cumhuriyetleri federasyonu kurulması sorunu 1921'de Transkafkasya Partisi'nin ve yerel yönetim organlarının girişimiyle gündeme getirildiğinde, Lenin, bu girişimin yararlı ve gerekli olduğunu doğrulamakla birlikte bunun yaşama geçirilmesinin daha sonraya ertelenmesini önerdi. Lenin, "...federasyon sorununun Parti içinde ve *işçi ve köylü kitleleri* arasında geniş tartışmaya sunulmasını, bir federasyondan *yana* güçlü bir propaganda yürütülmesini ve bu cumhuriyetlerin herbirindeki Sovyet kongrelerinde bu yolda *kararlar* alınmasının sağlanmasını" (10) tavsiyeye değer buldu. Bu tavsiye, ulusal-devlet kuruculuğunun geliştirilmesiyle ilgili en önemli sorunların çözümlenmesine Lenin'in yaptığı yaklaşımın özünü

(9) V.İ. Lenin, "Denikin'e Karşı Utku Nedeniyle Ukrayna İşçi ve Köylülerine Mektup", *Tüm Yapıtları*, c. 30, s. 293.

(10) V.İ. Lenin, "J. V. Stalin'e, bir Transkafkasya Cumhuriyetleri Federasyonu Kurulması Üzerine RKP (B) MK Politik Bürosu Karar Tasarısı ile Birlikte Not", *Tüm Yapıtları*, c. 33, s. 127.

ifade ediyordu: Parti, ulusların devlet birliği fikrini ilerli sürüp destekler, işçiler ve köylüler arasında bu görüşten yana geniş propaganda yürütür; işçi ve köylü kitleleri ulusal egemenliğin taşıyıcısıdır ve onların birlik düşüncesi karşısında takındıkları tavır, bu düşüncenin uygulanmasına katılmaları, bu taşıyıcılığın belirleyici önkoşullarıdır; bu konuda son karar, en çok temsil gücüne sahip olan ve tam yetkili devlet örgütleri tarafından --söz konusu durumda bunlar Sovyetlerdir-- emekçi halkın isteğine uygun doğrultuda alınır.

İşçi sınıfının birleşip politik bakımdan güçlenmesi, emekçi köylülerle bağlaşıklığının kuvvetlenmesi süreci ve ayrıca ülkenin daha önceleri gerikalmış bulunan bölgelerindeki --Orta Asya, Transkafkasya, vb.-- köylülerin sınıfsal farklılaşması süreci çok karmaşık bir ortamda yol aldı. Uluslar arasındaki daha önceki çekişmelerin, halklar arasındaki karşılıklı güvensizliğin kalıntıları, din'in güçlü etkisi, çok sayıdaki --esas olarak milliyetçi-- tutucu ve gerici alışkanlıklar ve gelenekler bu bölgelerde son derece yaygındı. Burjuva ve küçük-burjuva partileri, en başta Müsavatçılar(11), Menşevikler ve Sosyalist-Devrimciler, nüfusun oldukça geniş kesimlerinin politik ve kültürel bakımdan geri olmasını sömürmeye çalışarak bu kesimleri Sovyetler Rusyası proletaryasına karşı çıkarma-

(11) Müsavatçılar -Azerbaycan'da 1912'de kurulan "Müsavat" --Eşitlik-- adlı burjuva ve toprak beyleri partisinin üyeleri. Müsavatçılar, Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin hazırlanıp uygulanması döneminde ve yabancı müdahale ve İç-Savaş sırasında, Bakû'da ve Azerbaycan'ın diğer bazı bölgelerinde bir burjuva hükümeti kurmak amacıyla, önce Türk ve daha sonra da İngiliz ve Alman işgalcilerinin desteğine dayanarak anti-Sovyet ayaklanma başlattılar. Karşı-devrimci Müsavat- "hükümeti", Bakû proletaryasının ve Kızılordu'nun ortak çabalarıyla Nisan 1920'de devrildi.

Taşnaklar da --Ermeni burjuva milliyetçi partisi "Taşnakşutyum"un üyeleri-- aynı konumda bulunuyordu.

ya kalkıştılar ve uluslar arasındaki çekişmeleri ve bölgesel milliyetçiliği teşvik etmek için elerinden geleni yaptılar. Bunlar, halka doğrudan ihanet etmekle kalmayıp beyaz orducularla ve emperyalist güçlerle işbirliğine gittiler. Sovyet iktidarına karşı savaşımalarında İngiliz, Türk, Alman işgalcilere yaslandılar.

Sovyetler ise bu koşullarda, işçi sınıfı diktatörlüğünün dayanağı olarak, Parti'yi geniş emekçi halk kesimleriyle, devlet erkinin organlarıyla birbirine bağlayan ana bağlantı olarak kaldılar. Parti, Sovyetler'in yardımıyla, kitleleri sömürücülere karşı, iç ve dış karşı-devrimcilere karşı savaşım yolunda seferber etti, Sovyetler Rusya halkları arasındaki dostça ilişkileri ve bağları güçlendirdi.

Lenin yurt içindeki ve dışındaki durumun, ülkenin her bir bölgesindeki ulusal ve tarihsel farklılıkların doğru bir analizin yapılmasına, Parti'nin, devlet örgütlenmesine yolgöstericilik yapmasının merkezî görevlerinden biri olarak kabul etti. Bunun en önemli örneklerinden biri, Transkafkasya komünistleri'ne 1921'de yaptığı tavsiyedir. Lenin, Transkafkasya cumhuriyetlerinin karmaşık koşullarında Sovyet iktidarının güçlendirilmesi ve geliştirilmesi sorunlarına ilişkin olarak şöyle yazdı: "Yapılacak iş zordur ama tamamen olanaklıdır. Bu işin başarıyla uygulanmasında en önemli şey, Transkafkasya komünistleri'nin kendi konumlarının, kendi Cumhuriyetleri'nin konumlarının, RSFSC'nin konumundan ve koşullarından farklı olarak *kendine özgülüğünün* tamamen bilincinde olmaları gereği; bizim taktiklerimizi kopya etmekten kaçınmaları gereği ve bunları farklı somut koşullar uygun duruma getirirken akıllıca değiştirmeleridir." (12)

Parti'nin iktidardaki parti durumuna, ulusal devlet kuruculuğu alanı da dahil olmak üzere toplumsal yaşam-

(12) V.İ. Lenin, "Azerbaycan, Gürcistan, Ermenistan, Dağıstan, ve Dağlı Cumhuriyetleri Komünist Yoldaşlarına", Tüm Yapıtları, c. 32, s. 316.

da yer alan bütün sosyalist dönüşümlerin örgütleyicisi ve önderi olan parti durumuna geldiği yeni tarihsel koşullarda Parti'nin geliştirilmesi konusunda kazanılan deneyim, Bolşevik Partisi'nin 8. Kongresi'nde kabul edilen Parti Programı'nda bir kez daha onaylandı. Program, devlet örgütlenmesi biçimlerinin --o sıralarda bir kaç tane bağımsız Sovyet cumhuriyeti kurulmuş bulunuyordu(13)-- Parti'ye dek genişletilemeyeceğini, Parti'nin, bağımsız komünist partilerinin bir federasyonu temelinde kurulamayacağını belirtti. 8. Kongre şu kararı aldı: "RSFSC'nin bütün parçalarındaki bütün Parti faaliyetlerini yönlendirecek tek bir Merkez Komitesi bulunan *birleşik* bir merkezi komünist partisi'ne sahip olmak zorunludur. RKP'nin ve onun yönetim organlarının bütün kararları, ulusal bileşimine bakılmaksızın Parti'nin bütün kesimlerinin üzerine düşen mutlak birer görevdir. Ukrayna, Letonya, Litvanya komünistleri'nin Merkez Komiteleri'ne bölgesel Parti Komiteleri'nin yetkileri verilmiş ve bunlar tamamen RKP Merkez Komitesi'ne bağımlı kılınmışlardır." (14)

Parti, yerel Parti ve devlet örgütlerinden, bunların yönetim organlarından, ülkenin ulusal cumhuriyetlerinde ve bölgelerinde çalışan bütün komünistlerden halkla olan bağlarını güçlendirmelerini, ulusal kadroları kendi faaliyetlerinin içine çekmelerini, Parti politikasını uygularken yerel koşulları ve özellikleri hesaba katmalarını istedi. Büyük devlet şovenizminin ve bölgesel milliyetçiliğin üstesinden gelebilmek, bütün halklar arasında enternasyonalist bağları geliştirebilmek için özel bir çaba harcandı.

(13) Özellikle, Ukrayna SSC 1917'de ve Belorusya SSC 1919'da ilan edildi.

(14) **SBKP'nin Kongre, Konferans ve Merkez Komitesi Plenumları kararları ve Karar Sureti** 8. baskı Moskova, 1970 c. 2, s. 73-74 (Rusça Basımı)

Komünist Partisi, bütün Sovyet cumhuriyetleri arasında, ulusların politik eşitliğine, işbirliği yapılması için özgür iradelerine dayanan yakın bir birlik oluşturulması düşüncesini ileri sürdü ve bunu tutarlı bir şekilde uyguladı. Bu enternasyonalist düşünce, Parti Merkez Komitesi tarafından kabul edilen ve 8. Bütün-Rusya Konferansı tarafından onaylanan "Ukrayna Sovyet İktidarı Üzerine" kararda özel bir açıklıkla formüle edildi. Karar şunu belirtiyordu: "Dünya emperyalizminin muazzam güçlerine karşı savaşımında bütün Sovyet cumhuriyetlerinin yakın bir birliğinin zorunluluğunu bütün komünistler ve sınıf bilincine sahip işçiler açısından tartışma götürmez olarak kabul eden RKP, bu birliğin biçimlerinin nihai olarak Ukrayna işçilerinin ve köylülerinin kendileri tarafından belirleneceğine inanır." (15)

Parti, Lenin'in, Sovyet cumhuriyetlerinin birliğine ilişkin düşüncesinin propagandasını yaptı, uluslar arasındaki dostluk duygularını geliştirdi, ulusal-devlet kuruculuğunda Sovyet Cumhuriyeti'nin demokratik ilkelerini tutarlıca uyguladı. Lenin'in, birleşik bir çokuluslu sosyalist devlet yaratılması düşüncesinin emekçi-halk arasında geniş ölçülerde yaygınlaşması ve sağlamca özümlenmesi, değişik milliyetlerden işçilerin ve köylülerin yaşamsal çıkarlarına, proletarya diktatörlüğünün güçlendirilmesi, Sovyet sisteminin sağlamlaştırılması görevlerine cevap verdi. Bu düşüncenin pratikte uygulanması, ulusların fiili eşitliğinin önkoşullarının sağlanmasıyla yürürlüğe sokulmasıyla çok yakın bir ilişkiye sahiptir.

Sovyet tipindeki ulusal-devlet biçimlerinin üstünlükleri, daha ilk yıllarda, Sovyet cumhuriyetlerinin askeri-politik bağlaşıklık kurdukları İç-Savaş ve yabancı askeri müdahale yıllarında açıkça ortaya çıktı ve bu bağlaşıklık,

(15) **SBKP'nin Kongre, Konferans ve Merkez Komitesi Plenumları kararları ve Karar Sureti** 8. baskı Moskova, 1970 c. 2, s. 124 (Rusça Basımı).

İç ve dış karşı-devrimin birleşik güçlerine karşı kazanılan utkuya muazzam bir katkıda bulundu.

Lenin, İç-Savaş'ın bitiminde, politik ve askeri bağılaşıklığı, Sovyet cumhuriyetlerinin ekonomik birliğiyle tamamlamak, devlet örgütlenmesini somut bir ekonomik temel üzerine yerleştirmek, ülkenin ekonomik yaralarının sarılıp geliştirilmesi amacıyla maddi kaynakları ve halkların yaratıcı çabalarını birleştirmek görevlerini öne çıkardı. Sovyet iktidarının ilk yıllarının deneyimi, kapitalist devletlerin askeri saldırı tehdidi nedeniyle tek tek Sovyet cumhuriyetlerinin bağımsız olarak varlığının olanaksızlığını, konumlarının nazik durumunu ortaya koydu. 10. Parti Kongresi, halkların karşılıklı güvenine ve gönüllü isteğine dayanan bir Sovyet cumhuriyetleri federasyonunun kurulmasının, şunları olanaklı kıldığını vurguladı: "(a) gerek tek tek cumhuriyetlerin, gerekse bir bütün olarak federasyonun bütünlüğünün ve ekonomik kalkınmasının sağlanması; (b) değişik gelişme düzeylerinde bulunan değişik ulusların ve milliyetlerin günlük yaşamlarının, kültürlerinin ve ekonomik koşullarının tüm çeşitliliğiyle kucaklanması ve buna uygun olarak şu veya bu tipteki federasyonun kullanılması; (c) kaderlerini federasyonun kaderine bağlayan uluslar ve milliyetler arasında barışçı birlik ve dostça işbirliği ilişkilerinin kurulması." (16)

Ülkenin bazı ulusal bölgeleri, ekonomik ve kültürel bakımdan, Sovyetler Rusyası'nın gelişmiş merkezi ve diğer sanayi bölgelerinden çok daha gerilerde bulunuyordu. Çok karmaşık bir sorunun sosyalist federasyon çerçevesi içinde çözülmesi gerekiyordu: Daha çok gelişmiş Sovyet cumhuriyetlerinin ve hepsinden önce RSFSR'nin ortak çabaları yoluyla, halkların kapitalist gelişme aşamasını bertaraf ederek sosyalizme ilerlemelerine, yüzlerce yıllık ekonomik ve kültürel geri kalmışlıklarının yenilgiye uğratılmasına yardımcı olmak.

Sovyet ulusal devlet örgütlenmesini sağlamlaştırmak amacıyla, yerli halkı devlet faaliyetlerinin içine çekmek için belirli bir milliyetin ana dilini kullanan bir kurumlar sisteminin, --devlet erki, idare, ekonomik yönetim organları, mahkemeler--, geliştirilip güçlendirilmesi gerekli oldu. Parti, kültür ve eğitim kurumlarının, basın organlarının çokyönlü olarak geliştirilmesini, yerel milliyetlerin eğitim personelinin standartlarının iyileştirilmesini istedi.

Eşit Sovyet cumhuriyetlerinin gönüllü birliği temeline dayalı *tek bir Birlik devleti* kurulması, düşüncesi, ulusal farklılıklarla uygunluk içinde Sovyetler temeli üzerinde oluşturulan bir sosyalist federasyon kurulması düşüncesi, Lenin'in "Milliyetler veya 'Özerkleştirme' Sorunu" yapıtında geniş kapsamlı olarak somutlaştırıldı. Bu yapıt, uluslar arasındaki karşılıklı güveni geliştirme, ortak proleter, sınıfsal çıkarlar temelinde onları birleştirme, uluslar arasındaki ilişkilerde proletarya enternasyonalizmi ilkelerini gözetme endişesiyle doludur. Lenin, yalnızca biçimsel değil aynı zamanda fiili eşitliğin sağlanması gerekliliğini vurguladı; ve bu olmadan da ulusal soruna tam bir çözüm bulunamazdı.

Lenin, uluslar arasında daha yakın ve kalıcı ilişkiler kurmanın Sovyetler Rusyası'nın ekonomik ve kültürel gelişimi bakımından taşıdığı önemin derinden bilincinde olarak uluslar arasında bu gibi ilişkilerin kurulmasına muazzam bir önem verdi. Lenin, mümkün olan en büyük dikkatin, ihtiyatın ve nesnelliğin gösterilmesini, proletarya enternasyonalizmi ilkesinin çiğnenmesi bakımından en küçük bir riskin bile saf dışı bırakılmasını istedi. Lenin, Sovyetler Rusyası'nda ulusal devlet kuruculuğunun geliştirilmesi davasının bütününe, --bu davanın, dünyanın uyanmakta olan tüm ezilen halklara yararlı olacak, dünya çapında öneme sahip tarihsel bir deneyim birikimi olarak-- uluslararası önemi açısından baktı. O, kendinden emin olarak şunları yazdı: "Ama dünya tarihinin şafağı, emperyalizmin ezdiği uyanmakta olan halkların nihayet

ayaklandığı ve kurtuluşları uğrunda belirleyici uzun ve güç savaşımın başladığı gün olacaktır.”(17)

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin kurulması, Lenin'in, çokuluslu sosyalist devlet konusundaki öğretisinin pratikte gerçekleştirilmesi oldu. 1. Bütün-Birlik Sovyetleri Kongresi, 30 Aralık 1922'de, RSFSC'ni, Ukrayna SSC'ni, Belorusya SSC'ni ve Transkafkasya SFSC'ni (ki bu sonuncusu Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan'dan oluşuyordu) tek bir Birlik devleti içinde birleştiren Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin Kurulması Üzerine Antlaşma'yı kabul etti. 2. Bütün-Birlik Sovyetleri Kognresi 31 Ocak 1924'te SSCB'nin birinci Anayasa'sını onayladı. Çokuluslu sosyalist devletin oluşturulması, Sovyetler Birliği halklarının kaderi açısından muazzam bir önem taşıyordu.

Ulusal-devlet sisteminin gelişmesi, SSCB'nin güçlenmesi süreci, daha ileri sosyalist kuruculuk süreci boyunca devam etti. 1924'te Türkmen ve Özbek, 1929'da Tacık Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri kuruldu ve bunlar eşit üyeler olarak SSCB'ye katıldılar. Ulusların, Oktobr Devrimi'yle gerçekleşen politik eşitliği, ayrıca, özerk cumhuriyetlerin, özerk bölgelerin ve ulusal bölgelerin kurulmasında da dile geldi.(18)

Çokuluslu Sovyet devleti, sosyalist kuruculuğun ekonomik ve kültürel görevlerinin yerine getirilmesinde çok önemli bir rol oynadı. Maddi kaynakların Birlik devleti çerçevesi içinde biraraya getirilmesi, Birlik'in bütün halklarının ortak sosyalist kuruculuk sürecine katılmaları, bu

(17) V.İ. Lenin, “Milliyetler veya ‘Özerkleştirme’ Sorunu”, Tüm Yapıtları, c. 36, s. 611.

(18) SSCB'nin kurulmasından bu yana onu meydana getiren ulusal devlet birimlerinin sayısı artmıştır: 1923'te 4 tane Birlik cumhuriyeti, 13 tane özerk cumhuriyet 16 tane özerk bölge bulunuyordu; 1967'de ise 15 tane Birlik Cumhuriyeti, 20 tane özerk cumhuriyet, 8 tane özerk bölge ve 10 tane ulusal bölge bulunmaktaydı.

halklar arasında dostluk, yardımlaşma ve kardeşçe işbirliği ilişkilerinin geliştirilmesi, tüm ülke çapında sosyalist sanayileşme, tarımda kooperatifleşme, Birlik'e dahil bütün cumhuriyetlerde yer alan kültür devrimi uygulamalarında elde edilen başarıların ana öğelerinden biriydi. Bir tek çokuluslu Birlik devleti kurulması, sosyalist kuruculuk süreci boyunca ulusal ekonominin planlı ve dengeli gelişimi yasası temelinde, gerek ulusal ekonomide dengeli bir yükseliş sağlanmasını, gerekse tek tek bölgelerdeki ekonomik ve kültürel geriliğin üstesinden gelinmesini olanaklı kıldı.

1927'deki Bolşevik Partisi 15. Kongresi'nde onaylanan SSCB birinci beş yıllık ekonomik kalkınma planının ana hatları özellikle şunları belirtiyordu: "Beş yıllık plan, gerikalmış Rus-olmayan uzak bölgelerin ve gerikalmış alanların ekonomik ve kültürel gerikalmışlıklarını yavaş yavaş ortadan kaldırmak gerekliliği karşısında, bu bölgelerin gereksinimlerini ve gerekliliklerini bütün Birlik'in gereksinimleri ve gereklilikleriyle eşgüdümlü kılma ilkesi temelinde bu bölgelere daha yüksek bir ekonomik ve kültürel gelişme hızı sağlayarak buraların ekonomik ve kültürel ilerleme sorunlarına özel bir önem vermektedir." (19)

Tacik SSC'ye Birlik bütçesinden yalnızca 1929'da verilen yardımlar, Tacik SSC'nin 1929 devlet bütçesinin yaklaşık dörtte üçünü oluştuyordu. Birinci beş yıllık plan dönemi içinde Birlik cumhuriyeti bütçesinden Belorusya için ayrılan tahsisat toplamı, Belorusya sanayisine yapılan yatırımların üçte birinden fazlasını oluştuyordu ve bu durum, Belorusya'nın kalkınma hızının bir bütün olarak Birlik'in kalkınma hızından daha yüksek olmasını sağladı. Özbekistan sanayisi, RSFSC ve diğer Birlik cumhuriyetleriyle işbirliği yapılması ve bunların yar-

(19) SBKP'nin Kongre, Konferans ve Merkez Komitesi Plenumları Kararları ve Karar Sureti, 8. baskı, Moskova, 1970. c. 4, s. 45 (Rusça basımı).

dımları sayesinde birinci beş yıllık plan dönemi boyunca yaklaşık üç kat büyüdü.

SBKP'nin, devlet örgütlenmesi, ekonomik ve kültürel kalkınma alanlarında halklar arasındaki bağları genişletme ve güçlendirme doğrultusunda yürüttüğü genel politika, bütün beş-yıllık planların içeriğini belirledi. SSCB halkları arasındaki kardeşçe işbirliği ilişkileri ve yardımlaşma, sosyalizm kuruculuğunda başarıya ulaşılmasını güvence altına aldı. Komünist Partisi'nin, ulusal sorun üzerine Leninci politikayı uygulamasının bir sonucu olarak, Sovyetler Birliği uluslarının ve milliyetlerinin fiili eşitliği sağlandı. Eskiden gerikalmış bulunan Sovyet cumhuriyetlerinin bugün büyük ölçekli sanayileri ve uzman dallara ayrılmış tarımları vardır. Örneğin, bir zamanlar gerikalmış, pratikte Çarlık Rusyası'nın bir feodal eyaleti ve sömürgeci olan Özbekistan, Sovyet iktidarı yıllarında gelişerek bir sanayi-tarım sosyalist cumhuriyetine dönüştü. Ekim Devrimi'nin 50. yılında Özbek SSC'nin sanayi üretimi 1913'e oranla 32 kat arttı ve yalnızca bu birlik cumhuriyetinde gerçekleştirilen elektrik üretimi, devrim öncesi Rusyası'nın 1913'teki toplam elektrik üretiminin altı katını buldu. Özbekistan'da demir-çelik, demir-dışı metaller, kimya ve makina yapım sanayileri en baştan kuruldu ve tüketim malları, gıda ve diğer sanayiler geniş ölçüde gelişti. Son birkaç yıl içinde buralarda dev doğal gaz yatakları işletmeye açıldı. Sovyetlerin toplam pamuk hasadının üçte ikisinden çoğunu gerçekleştiren Özbekistan, ülkenin en büyük pamuk üreticisi durumuna geldi. Bu cumhuriyetin ham pamuk üretimi yaklaşık sekiz kat arttı.

Türkmenistan, Kırgızistan, Tacikistan, Kazakistan, Ermenistan, Litvanya ve diğer Birlik cumhuriyetlerinde, bütün özerk cumhuriyetlerde, özerk bölgelerde ve ulusal bölgelerde de ekonomik kalkınma alanında böylesine parlak ilerlemeler kaydedildi. Her yerde, modern geniş-ölçekli sanayide istihdam edilen yeni işçi sınıfı kesimleri ortaya

çıktı, kollektif çiftlik köylüleri daha da güçlendi ve bir halk aydınları kuşağı yetişti.

Ekonomik ilerleme, halkların kültürel gelişimlerinde köklü bir dönüşüm aşaması başlattı. Devrimden önce nüfusun hemen hemen bütününün okuma-yazma bilmediği Özbekistan'da Sovyet iktidarı yıllarında okuma-yazma bilmezlik kökünden kazındı ve sekiz yıllık zorunlu ilköğretim getirildi. Sovyet iktidarının 50 yılı boyunca bu cumhuriyetin genel öğrenim okullarındaki öğrenci kitlesi 145 kat ve orta öğrenimdeki öğrenci kitlesi 351 kat arttı. Bu cumhuriyetin yüksek öğretim kurumlarında 1967'de 188 bin 300 öğrenci vardı. Aynı yıl bu cumhuriyette 17 bin 900 araştırmacı bilim adamı bulunuyordu ki bu sayı, devrim öncesi Rusyası'nın tümüne oranla yüzde 50 fazlaydı. Bu cumhuriyette kurulan Bilimler Akademisi'nin çok geniş bir araştırma kurumları ağı bulunuyordu. Bilimde, edebiyatta ve sanatta büyük başarılar elde edildi.

Bir başka örnek: Kazakistan'da 1967'de genel öğrenim okullarında kayıtlı bulunan öğrenci sayısı, devrim öncesine oranla 27 kat fazlaydı; sayısı 200'den çok olan yüksek okullarda, orta-teknik okullarda ve diğer uzmanlaşmış ortaöğrenim kurumlarında 357 bin kişilik bir öğrenci kitlesi bulunuyordu; bunlara ek olarak geniş bir kültür kurumları ağına sahipti.

Burjuva ekonomistleri ve toplumbilimcileri, ekonomi ve kültür alanlarında her bir Sovyet cumhuriyetinde büyük ilerlemeler kaydedildiğini kabul etmek zorunda kaldılar. Ama onlar, Sovyet ulusal cumhuriyetlerinin ekonomik ve kültürel gelişimleri ile Sovyet toplum ve devlet sisteminin, sosyalist ulusal-devlet örgütlenmesinin üstünlükleri arasındaki dolaysız bağı görmek istemezler. Onlar bu ilerlemeyi, genel olarak, bütün dünyada gelişmekte olan bilimsel-teknik devrime bağlı olan genel ilerlemeye malederler.

Ama, burjuva bilginlerinin iddiaları gerçeklerle karşılaştıkları zaman güneş görmüş kar'a dönerler. Örneğin, herhangi bir Orta Asya Sovyet cumhuriyetindeki ekono-

mik gelişme düzeyini, Asya, Afrika veya Latin Amerika'nın eski sömürge veya yarı-sömürgelerinin gelişme düzeyi bir yana, herhangi bir komşu Doğu Avrupa ülkesinin ekonomik gelişme düzeyiyle karşılaştırmak yeterlidir.

Sovyet cumhuriyetlerinin, devlet kuruculuğu, ekonomik ve kültürel gelişme alanlarında Sovyet iktidarının ilk yıllarında kazandıkları ve sosyalizm ve komünizm kuruculuğunun daha sonraki dönemlerinde zenginleştirdikleri deneyim, günümüzde, Asya, Afrika ve Latin Amerika emekçi halkları için çok yararlıdır.

Sosyalizmin düşmanları, anti-komünistler, sosyalist ulusal devletin kurulup geliştirilmesi deneyimini, bu devletin Sovyet cumhuriyetlerinin, çokuluslu Sovyet devleti halklarının ekonomilerini ve kültürlerini ilerletmek doğrultusunda kullanılmasını gözden düşürmeye, ona kara çalmaya kalkışıyorlar. Onlar, sosyalist federasyonun mahiyetli sorununu, sosyalist uluslar arasındaki ilişkilerin karakterini kasıtlı olarak çarpıtırlar, Sosyalist Birlik devletin dayandırıldığı demokratik ilkeleri, devlet erkinin ve idarenin Birlik organları ile cumhuriyetler organları arasındaki ilişkileri yanlış bir şekilde ortaya koyarlar. Onlar, burjuva devletleri arasındaki, emperyalist devletler ile sömürge ve bağımlı ülkeler arasındaki ilişkilerin karakterini, sosyalist uluslar ve sosyalist ulusal devletler arasındaki ilişkilerin karakteriyle özdeşleştirmeye çalışmaktadırlar.

Onlar, sosyalist kuruculuk süreci boyunca Sovyet cumhuriyetlerinin yalnızca üretim güçlerinin, ekonomilerinin başarıyla gelişmekle kalmayıp aynı zamanda Sovyetler Birliği halklarının kültürel yapısının da değiştiğini, yeni, sosyalist uluslar arasında dostluğun yükseliş daha da güçlenerek bütün toplumun ilerlemesinin itici güçlerinden biri durumuna geldiğini görmek istemezler.

SSCB halklarının dostluğu, sosyalizmin kurulup güçlendirilmesine muazzam katkılarda bulundu. O, Büyük Yurtseverlik Savaşı sırasında çok zor bir sınavdan geçti ve insanlığın en kıyıcı düşmanı olan nazlisme karşı Sov-

yet halkının kazandığı utkunun ana itici güçlerinden biri oldu. Ulusal ekonomi, 2. Dünya Savaşı sonrası dönemde, Sovyetler Birliği'nin bütün uluslarının ve milliyetlerinin ortak çabalarıyla rekor sayılacak denli kısa bir süre içinde yeniden kuruldu ve komünizmin maddi ve teknik tabanının kurulması yolunda önemli adımlar atıldı.

Sovyetler Birliği'nde yaşamın her alanında yer alan derin ve kapsamlı dönüşümler temel üzerinde yeni bir tarihsel toplum --Sovyet halkı-- oluştu. Bu toplum, "ülkemizin yaşamında derin nesnel maddi ve manevi dönüşümler yer alması, ülkemizde, aralarında yeni tipte ilişkiler kurmuş olan sosyalist ulusların ortaya çıkıp gelişmesi temeline dayanmaktadır." (20)

Çokuluslu Sovyet halkı, ortak sınıfsal çıkarlara ve amaçlara sahip olan işçi sınıfı, kolhoz köylülerini, halk aydınlarını organik olarak birleştiren istikrarlı bir sosyo-politik ve kültürel halk topluluğudur. Bu topluluk işçi sınıfı ile köylülerin bağlaşıklığının daha da güçlendirilmesi, halklar arasında dostluk, sosyalist uluslar arasında yeni tipte ilişkiler kurulması, Sovyet halkının yaşamının uluslararasılaşması sürecinin yoğunlaşması temelinde gelişmektedir. Sovyet halkının ortak bir sosyalist yurdu vardır: Bütün halkın birleşik çokuluslu devleti. O, uyumlu bir politik temele ve --içerik bakımından sosyalist, ulusal biçim bakımından çeşitli, ruh ve karakter bakımından enternasyonalist olan-- ortak bir kültüre sahip olan çok çeşitli ulusal devlet biçimleriyle karakterize olmuştur.

Sovyet halkının ruhsal yapısından kaynaklanan niteliklerden biri de, Sovyet insanının, sosyalist sistem, Sovyet gerçeği, Marksçı-Leninci ideoloji tarafından yetiştirilmiş olan ulusal gururudur. Leonid Brejnev şöyle demiştir: "Sovyet insanının ulusal gururu, içerik bakımından büyük, geniş kapsamlı ve çok zengin bir duygudur. Bu duygu, ülkemizi oluşturan her bir halkın doğal

ulusal duygularından çok daha geniş ve derindir. O, milyonlardan oluşan Sovyet halkının emeğinin, cesaretinin ve yaratıcı yeteneğinin en güzel başarılarının tümünü özümsemiştir.”(21) Ulusal gurur duygusu, sosyalist toplumda yer alan nesnel süreçlerin sonucudur. Her bir halkın elde ettiği başarılar ve gerçekleştirdiği yenilikler, son tahlilde nasıl bütün sosyalist toplumun, onun bütün halklarının çabalarını ve emeğini yansıtır, her bir sosyalist ulusun ilerleme yolu boyunca yürümesi de bütün halkın davası olan komünizm kuruculuğu davasına bir katkı anlamına gelir.

SSCB’de ulusal sorunun çözülmesi, sosyalist ulusların ortaya çıkıp gelişmesi, yeni tarihsel bir halk topluluğunun --Sovyet halkının-- oluşması, Sovyetler Birliği halkları arasında dostluğun ve işbirliğinin büyümesi, ulusal soruna ilişkin Leninci politikanın etkisinin, devlet örgütlenmesinin geliştirilmesinde SBKP’nin genel doğrultusunun doğruluğunun, sosyalist enternasyonalizm görüşlerinin yaşama geçirilişinin etkisinin belirleyici kanıtlarıdır. SBKP, ayrıca, Sovyet halkının birliğinin sürekli olarak ilerletilmesine, bütün emekçi halkın Marksçılık-Lenincilik, proletarya enternasyonalizmi ve Sovyet yurtseverliği düşünceleriyle eğitilmesine muazzam bir önem verir. Uluslar arasındaki ilişkilerde herhangi bir uzlaşmaz çelişkinin ortaya çıkmasının nesnel önkoşulları, Sovyetler Birliği’nde çok uzun zamandan beri varlıklarını yitirmişlerdir. Ancak, milliyetçi önyargılar, ulusal duyguların abartılmış veya çarpıtılmış ifadeleri, politik bakımdan olgunlaşmamış bireylerin zihniyetine inatla yapışan, çok uzun süre yaşayabilen bir fenomendir. Milliyetçi önyargılar ve kalıntılar, kendi sınıf çıkarları peşinde koşan burjuva ideologları ve emperyalist çevreler tarafından, Sovyet halkının birliğini baltalamak amacıyla her yolla teşvik edilir. SBKP, tek tek ulusların ve milliyetle-

(21) L. İ. Brejnev, *Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği’nin Ellinci Yıldönümü*, Moskova, 1973, s. 31.

rin gelişmesinin en rasyonel yollarını belirlerken, aynı zamanda, her bir ulusun çıkarları ile Sovyet halkının bir bütün olarak ortak çıkarları arasında uyum sağlanmasına çalışarak her bir ulusun gereksinimlerine en büyük dikkatli gösterir. İdeolojik bakımdan sağlam yurtseverler ve enternasyonalistler yetiştirilmesi, Parti tarafından, yerine getirilmesi Sovyet halkının sosyo-politik birliğinin sürekli olarak güçlendirilmesine önemli bir katkı olan birincil bir görev olarak kabul edilir. SSCB'nin kurulup geliştirilmesinde elde edilen deneyim şunu belirgin bir şekilde doğrulamaktadır ki, tıpkı sosyalizm kuruculuğuyla ilgili diğer sorunlarda olduğu gibi, ulusal sorunun da başarılı olarak çözümlenebilmesi ancak Komünist Partisi'nin öncülüğüyle ve yol gösterici rol oynamasıyla olanaklıdır.

Gelişmiş sosyalizm koşullarında, komünizm kuruculuğunun şimdiki aşamasında, özgür ulusların komünist idealler uğrındaki birleşik savaşımalarının bir devlet biçimi olan SSCB'nin, kendini tarihsel olarak kanıtlamış bir devlet biçimi olarak sahip olduğu önemde ve oynadığı rolde büyük bir artış meydana geldiği SBKP Programı'nda ve 24. Parti Kongresi'nde vurgulanmıştır. Sovyetler Birliği'nin bütünleşmiş ekonomisini meydana getiren Birlik cumhuriyetleri ekonomilerinin kapsamlı olarak geliştirilmesi ve uzmanlaştırılması görevleri, günümüz koşullarında gitgide daha çok ön plana çıkmaktadır. Eşit haklı Birlik cumhuriyetleri arasındaki federal bağlar, her şeyden önce ulus çapındaki genel görevlerin --sosyalist üretimin yüksek gelişme temposuna dayanarak komünizmin maddi ve teknik temelini kurulmasının ve Sovyet halkının maddi ve kültürel yaşam standartlarında hızlı bir yükseliş sağlamanın-- gerçekleştirilmesini güvence altına alır. L. İ. Brejnev, Sovyetler Birliği ekonomisinin, tek tek cumhuriyet ve bölge ekonomilerinin basit bir toplamı olmadığını vurgulamıştır. Sovyetler Birliği ekonomisi, Sovyet uluslarının ve milliyetlerinin hepsinin ortak ekonomik hedefleri ve çıkarları temelinde, uzun bir süreç içi-

de bütünsel bir ekonomik organizma biçiminde oluşturulmuştur. Gelişmiş sosyalizm koşullarındaki ulusal-devlet kuruculuğu süreci içinde demokratik ilkelerin geniş olarak gelişmesi, Birlik cumhuriyetlerinin haklarının genişlemesi, bu cumhuriyetlerin kaynaklarını Birlik devletinin ekonomik gücünü artırmak doğrultusunda daha kapsamlı olarak kullanmak olanağını safdışı bırakmak şöyle dursun, tersine bu gerekliliğin bir ifadesidir.

Komünist Partisi, SSCB ulusal ekonomisinin sürekli olarak geliştirilmesinin genel özelliklerini belirlerken, toplumsal üretimin verimliliğinin artırılmasının ana koşullarından birinin de üretim güçlerinin rasyonel, bilime dayalı bir şekilde dağıtılması, bütün Birlik cumhuriyetlerinin sanayi alanında daha da gelişmesi olduğu ilkesinden hareket eder.

Sovyetler Birliği halklarının dostluğu, onun ulusları ve milliyetleri arasındaki işbirliği ve yardımlaşma ilişkileri, sosyalist toplum ve devlet sisteminin kurulup güçlendirilmesinde dile gelen mükemmel sonuçlar vermiştir. Çokuluslu Sovyet sosyalist devletinin özünde varolan bütün üstünlüklerden Komünist Partisi öncülüğünde yararlanılması, SSCB'de komünist bir toplum kurulması planlarının gerçekleştirilebilmesinin sonucu belirleyici önemdeki önkoşullarından biridir.

3. ULUSAL SORUNUN ÇÖZÜMLENMESİNDE SBKP'NİN DENEYİMİNİN ÖNEMİ

SSCB'deki ulusal-devlet kuruculuğu deneyimi, Marksçılık-Lenincilik ilkelerine ve proletarya enternasyonalizmine dayanan ve ulusal baskının ortadan kaldırılıp uluslar arasında hak eşitliğinin ve kardeşçe dostluk ilişkilerinin kurulmasını yeni bir toplum kuruculuğunun temel koşulu olarak kabul eden Leninci ulusal sorun politikasının geçerliliğini ve bilimsel sağlamlığını tamamen doğruladı.

Sovyet deneyimi, ulusal sorunun başarıyla çözümlenebilmesinin yalnızca, başını Marksçı-Leninli partinin

çektığı işçi sınıfının emekçi halka önderlik etmesi yoluyla sosyalist kuruculuğun genel yasalarına uygunluk ve bu yasaların uygulanması, ekonomik ve diğer toplumsal yaşamlarında devrim yoluyla dönüşümler yapılması tabanında olanaklı olduğunu gösterdi.

SSCB'nin kurulup geliştirilmesinde elde edilen deneyim, hak eşitliğine sahip ulusların bütünsel bir sosyalist devlet içinde gönüllü birliğinin, işçi sınıfının, bütün milliyetlerden emekçi halkın güçlerini kat be kat artırdığını, ulusların yasal ve fiili eşitliğini güvence altına aldığını ortaya koydu. Böyle bir birlik, bütün toplumun ve tek tek halkların ekonomik ve kültürel bakımdan ilerlemeleri, sosyalist kazanımların savunulması bakımından güvenilir bir temeldir ve sosyalist uluslar arasındaki dostluk ve işbirliğini güçlendirip bütün dost halkların başarılarından ulusal gurur duyguları yaratır.

Ulusların arasında kardeşçe, dostça ilişkiler kurulması, ulusal sorunun çözülmesi alanındaki Sovyet deneyimi, günümüz dünyasında devlet sayısının 150'yi geçmesine karşın küçük kabilelerden yüzlerce milyonluk uluslara kadar 2 bin değişik halkın bulunduğu koşullarda özellikle anlamlıdır. Bu sayılara göre ulusların ve milliyetlerin yüzde 90'ından çoğu çokuluslu devletlerin içinde yaşamaktadır. Kabile gruplarından milliyetlerin oluşup güçlenmesi süreçlerinin henüz sona ermediği Asya ve Afrika'nın gelişmekte olan ülkelerinde 1600 kadar halk yaşamaktadır.

SSCB'de, uluslaşmanın geliştirilmesinin genel yasalarının uygulanmasının, ulusal sorunun çözümünün devlet biçimlerinin uygulanmasının en etkin yöntemleri belirlenmiş ve bunlar zamanın sınavından geçerek bütün Sovyet uluslarının ve milliyetlerinin yaşamında büyük bir rol oynamıştır.

SSCB'de ulusal sorunun çözülmesinin teorisinin ve pratiğinin uluslararası önemi, dünya sosyalist topluluğunun birçok ülkesinde canlı bir şekilde gözler önüne serildi. Ama bu, hiç bir şekilde, sosyalist yola girmiş bulu-

nan ülkelerin komünistlerinin, ulusal ve uluslararası ilişkileri ilgilendiren karmaşık ve hassas sorunların çözümlemesi sırasında ortaya çıkan somut durumlara hazır reçeteler, hazır cevaplar elde ettikleri anlamına gelmez. Ancak, ulusal sorunun çözümlemesi alanında SBKP program belgelerinde özü teorik olarak ortaya konan deneyimin elde hazır bulunmasının bütün kardeş partilere yardımcı olduğu da tartışma götürmez. Komünist ve işçi partileri, devlet kuruculuğu alanında, Leninciliğin ulusal sorun konusundaki politikasını izlemekte, dünya sosyalist sisteminin önünde duran ortak enternasyonalist görevleri ve her bir ülkenin özgül yönlerini ve farklılıklarını gözönünde tutarak SSCB'de ulusal sorunun çözümlemesi deneyiminden yararlanmaktadırlar.

Bu durum, ulusal sorunun, tıpkı SSCB'de olduğu gibi, büyük ve küçük ulusların politik eşitliğinin sağlanması, fiili eşitliklerini elde etmeleri ilkesi temelinde, devlet örgütlenmesi alanında, ekonomik ve kültürel gelişmenin bütün alanlarında uluslar arasında dostluğun ve işbirliğinin geliştirilmesi koşullarının ve önkoşullarının sağlanması ilkesi temelinde çözümlenmesi demektir. Sosyalist ülkelerde, bütün ulusların eşitliği ilkesi Anayasada ilan edilmiş ve yasalarla güvence altına alınmıştır. Özellikle büyük ve küçük ulusların eşitliği, vatandaşlık gibi önemli bir kurumda ifade edilmiştir: Sosyalist devletin bütün vatandaşları milliyetine bakılmaksızın eşit haklara ve görevlere sahiptir. Sosyalist ülkelerde, haklarda milliyete göre dolaylı ya da dolaysız bir kısıtlama yapılması ve üstünlük ya da ayrıcalık sağlanması veya ulusal düşmanlık kışkırtıcılığı yapılması anayasaya aykırı sayılır ve cezalandırılır.

Komünist ve işçi partileri, sosyalist kuruculuk süreci boyunca, ulusların daha önceki fiili eşitsizliklerinin kalıntılarını ortadan kaldırmaya çalışır, içerik bakımından sosyalist ve biçim bakımından ulusal olan ekonomi ve kültürün gelişmesini kolaylaştırırlar. Halk demokrasi-lerinde kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemi sırasında

yer alan köklü ekonomik ve sosyo-politik dönüşümler temelinde, --toplumsal yapısı, dünya görüşü ve tüm ruhsal yapısı bakımından burjuva uluslarının karşısı olan-- yeni, sosyalist uluslar ortaya çıktı. Bunun en göze çarpıcı örneklerinden biri, Demokratik Alman Cumhuriyeti'nde, Federal Alman Cumhuriyeti'ndeki burjuva Alman ulusundan farklı bir sosyalist Alman ulusunun oluşumu sürecinin tamamlanmış olmasıdır. Bu örnek, ekonominin temelinin, toplum ve devlet sisteminin bütünüünün sosyalist çizgiler doğrultusunda devrim yoluyla dönüştürülmesinin, bir ulusun günümüzdeki yaşamı ve geleceği açısından sahip olduğu belirleyici önemli özel bir canlılıkla ortaya koymaktadır.

Sosyalist ülkelerin somut tarihsel ve ulusal özellikleri, ulusal devlet örgütlenmesinin gelişim sürecinde, devlet sisteminin biçimlerinde farklılıklar ortaya çıkarır. Bilindiği gibi bir sosyalist federasyon, her sosyalist devletin iç örgütlenmesinin vazgeçilmez bir biçimi değildir. Sosyalist federasyon ancak, değişik milliyetlerin az çok yoğun gruplar halinde yaşadıkları, ortak toprakla, ekonomik çıkarlarla, vb. birbirlerine bağlı oldukları çokuluslu bir nüfusa sahip bir ülkede ortaya çıkabilir. Eşit haklara sahip ulusların tek bir devlet içindeki gönüllü birliği, sosyalist devletler içinde, bir federasyon halinde örgütlenmenin genel bir ulusal ilkesidir. Federasyonun oluşturulmasında ulusal ilkeyi genel olarak reddeden burjuva federasyonu ile sosyalist federasyon arasındaki en önemli farklılık da budur.

Son yıllara dek, Yugoslavya Sosyalist Federatif Cumhuriyeti hariç olmak üzere bütün sosyalist devletler, birleşik, tek bir devlet halinde kuruldular --bu devletlerin içinde çeşitli ulusal özerklik tipleri ve diğer ulusal birimler bulunmaktadır--. 1969'a kadar eşit haklara sahip iki ulusun --Çeklerin ve Slovakların-- sosyalist bir cumhuriyetli olan Çekoslovakya, 1969'da bir sosyalist federasyona dönüştürüldü. Çekoslovakya halklarının birliğinin 1969'dan önceki ulusal devlet biçimi genel olarak yararlı bir

rol oynadı, ama, ülke içindeki uluslararası ilişkilerde belirli güçlülere yol açan bazı karmaşık sorunların bu çerçeve içinde çözümlenmesi olanaklı değildi. Bu durum, 1968-1969 bunalımı sırasında anti-sosyalist güçler tarafından kendi karşı-devrimci amaçları doğrultusunda istismar edildi. Bunlar, milliyetçi ve şoven histeriyi kamçılarlamak için türlü çabalar harcadılar.

Çekoslovakya Komünist Partisi'nin 1971'deki 14. Kongresi, aldığı kararlarda şunları vurguladı: "Çek ve Slovak halkları arasındaki ilişkileri tam eşitlik ilkeleri temeli üzerinde Anayasa aracılığıyla düzenlemek doğrultusunda Parti'nin harcadığı çabaların Çekoslovak federasyonunun kurulmasıyla taçlanmıştı." (22) Sosyalist ilkelere dayalı Çekoslovak federasyonunun kurulması, bütün Çekoslovak toplumunun sağlamlaşmasına ve Çek ve Slovak halklarının birliğinin ve aralarındaki kardeşçe işbirliğinin güçlendirilmesine katkıda bulundu.

Çin Halk Cumhuriyeti'ndeki çokuluslu nüfus yapısı, bütünsel bir çokuluslu devlet çerçevesi içinde ulusal özerk bölgeler kurulmasını zorunlu kıldı. 1954'de kabul edilen ÇHC Anayasası'nın önsözünde şöyle denmektedir: "Devlet, ekonomik ve kültürel gelişme süreci boyunca bütün milliyetlerin gereksinimlerine ilgi gösterecek ve bunun yanı sıra onların gelişimlerinin özgül özelliklerini sosyalist dönüşüm sorunları içinde tam olarak gözönüne alacaktır." (23) ÇHC'nin ilk yıllarında kabul edilen Parti ve anayasa belgeleri, komünist partisi'nin ve devletin, bütün uluslara ve milliyetlere eşitliği garanti edeceğine ciddiyetle söz verdiğini ortaya koymaktadır. Ama daha sonraları, ulusal-devlet kuruculuğunun Marksçı-Leninci ilkeleri ilgisizlikle terk edildi.

Sosyalist ülkelerin kardeş komünist ve işçi partileri,

(22) Çekoslovakya Komünist Partisi 14. Kongresi, Belgeler ve Dökümanlar, Moskova, 1972, s. 247 (Rusça basımı).

(23) Çin Halk Cumhuriyeti Anayasası ve Temel Yasama Kanunları, Moskova, 1955, s. 30 (Rusça basımı).

ekonomik ve kültürel gelişmeyle ilgili, bütün milliyetlerden emekçi halkın maddi refahını ilerletmeyle ilgili ya-samsal görevleri ele alırlarken kitleler arasında ideolojik ve politik çalışma yapmaya, onları sosyalist yurtseverlik ve enternasyonalizm ruhunda, Sovyetler Birliği'nin, dünya sosyalist sisteminin bütün ülkelerinin halklarıyla, bütün dünyanın işçi sınıfı ve emekçi halkıyla dostluk ve işbirliği ruhunda eğitmeye büyük bir önem verirler.

Milliyetçilik ve büyük devlet şovenizmi, gerici emperyalist çevreler tarafından, sosyalist uluslar arasında-ki, sosyalist ülkelerin halkları arasındaki dostça bağları ve ilişkileri baltalamak, uluslararası işçi sınıfının birliği-ni bölmek, ulusal kurtuluş hareketini içinden zayıflatıp yıkmak çabasıyla sosyalist dünyaya karşı yürüttüğü ideo-lojik yıkıcılık faaliyetlerinin en önemli araçlarından biri olarak kullanılmaktadır. Dünya halkları şunu unutma-mıştır ki milliyetçilik, tekelci kapitalizmin, dünya hakimiyeti iddiasında bulunan ve insanlığa görülmemiş felaketler ve acılar getiren faşizmi besleyip büyüttüğü toprak olmuştur. Burjuva milliyetçiliği bugün (kapitalist ülkelerde,) ulus-çapında bir ırk ayırımı politikası yürütenler için, Arap halklarına karşı İsrail saldırganlığını teşvik edenler için, bağımsız bir gelişme yolunu seçen ülkelerde entrikalar, yıkıcı faaliyetler, askeri darbeler örgütleyenler için, Kuzey İrlanda ve Kıbrıs'ta çatışma tohumları ekenler için, Güney Afrika'daki ırkçı rejimi destekleyenler için bir beslenme kaynağıdır.

Aslında, oportünistlerin, sağ ve "sol" revizyonistlerin, SBKP ve diğer komünist ve işçi partileri tarafından izlenen Leninciliğin ulusal soruna ilişkin politikasını çarpıtmak, yanlış göstermek amacıyla sosyalizmin bir çok kazanımına, özellikle de uluslar arasındaki ilişkiler alanında sağladığı kazanımlara yaptıkları saldırılar, pratikte, burjuva milliyetçiliği konumlarından yapılan saldırılardır.

Kapitalist ülkelerdeki komünist partileri bu koşullarda, bilimsel proletarya enternasyonalizmi ideolojisini

kullanarak burjuva milliyetçiliğine aktif olarak karşı çıkmakta, değişik milliyetlerden emekçi halkın sınıf dayanışmasının geçerliliğini ve yenilmezliğini, barış, ulusal bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm uğrunda savaşımda onların sürekli birliğinin olanaklılığını ve zorunluluğunu inandırıcı bir şekilde ortaya koyan SBKP deneyiminden yararlanmaktadırlar. Proletarya enternasyonalizmi ilkeleri, 1969 Komünist ve İşçi Partileri Uluslararası Danışma Toplantısı belgelerinde, komünist partilerinin program belgelerinde dile getirilip formüle edilmiştir ve bu ilkeler, bütün anti-emperyalist güçlerin işçi sınıfı öncülüğünde birleştirilmesi davasına hizmet etmektedir. Örneğin, Büyük Britanya Komünist Partisi programı "Sosyalizme Giden İngiliz Yolu", İskoçya, Wales ve Kuzey İrlanda halklarının özlemlerine, özellikle İskoçya'da ve Wales'de kendi parlamentolarının kurmalarına, Kuzey İrlanda'dan İngiliz birliklerinin çekilmesine ve birleşik bir cumhuriyet kurabilmesi için İrlanda halkına tam özgürlük verilmesine uygun düşen yeni devlet yapısı biçimlerinin geliştirilmesine olanak sağlamaktadır.

Marksçılık-Lenincilik ilkeleri ve proletarya enternasyonalizmi, komünist partilerinin birliklerinin daha da güçlendirilmesinin, planlanan eylem programlarının uygulanması doğrultusunda onların güçlerinin biraraya getirilmesinin temelini oluşturmaktadır. Örneğin, İrlanda İşçi Partisi ile Kuzey İrlanda Komünist Partisi, tek bir işçi sınıfı partisi halinde birleştiler. Böylece, Birleşik İrlanda Komünist Partisi'nin kurulması, İngiliz emperyalizminin egemenliğini sona erdirmek uğrunda, İrlanda halkının ulusal bağımsızlığı uğrunda savaşımda işçi sınıfının güçlerini kat be kat artırdı.

İktidarda bulunan komünist ve işçi partilerinin dile getirdikleri, savundukları ve yaşama geçirdikleri proletarya enternasyonalizmi ilkeleri, dünya üzerindeki geniş emekçi halk kitleleri için gitgide daha açık bir duruma gelmekte ve onlar tarafından benimsenmektedir.

Bu partilerin deneyimi, yeni-sömürgeciliğe karşı, ulu-

sal bağımsızlıklarını güçlendirmek uğrunda savaşım veren gelişmekte olan ülkeler halklarının ilgisini çekmektedir. Sosyalist ulusların enternasyonalizm düşüncesini uygulamakta elde ettikleri deneyim, Asya, Afrika ve Latin Amerika halkları tarafından değerlendirilecek bir model olarak hizmet etmekte, onlarda kendi güçlerine karşı güven yaratmakta, doğru gelişme yollarını seçmelerine, toplumsal ilerleme planları hazırlamalarına yardımcı olmaktadır.

Bu durum, küçük, özgürlüksever Moritanya halkının SBKP 24. Kongresi'nde konuşan temsilcisi Bakara Uld Sidi Haib tarafından canlılıkla dile getirildi. Sovyet komünistlerine hitap eden Sidi Haib şunları söyledi: "Siz, ortaya koyduğunuz Marksçı-Leninci örnekle şunu kanıtladınız ki bağımsızlığı yalnızca istemek ve genellikle yalnızca bir biçim sorunu olan uluslararası tanınma için bas-kı yapmak yetmez; aynı zamanda filli bağımsızlığı sağlamalı, yorulmak bilmeyen günlük çalışmalar ve yurt içinde ve uluslararası alanda somut devrimci kararlar yoluyla bağımsızlığı bir gerçek haline getirmek zorunludur. Bu kolay değildir ve hiç bir ülke içinde kolay bir iş olmamıştır ve büyük devriminizin kazanımlarını korumak ve Sovyet halkına daha iyi bir gelecek sağlamak uğrunda verdiğiniz savaşım bunun belirleyici kanıtıdır." (24)

Dünya halkları, deneyim aracılığıyla, Sovyet örneği aracılığıyla şunu öğrenmektedir ki, devrimci dönüşümlerin yapılması süreci boyunca, dostluğun ve işbirliğinin kırılmaz bağlarıyla birbirlerine bağlı olan yeni, sosyalist uluslar, yeni toplumsal topluluklar --insanlığın geleceğinin modeli-- ortaya çıkar. Ulusal bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm uğrundaki savaşımda Sovyetler Birliği'nin, dünya sosyalist sisteminin güvenilir bir kale olduğunu dünya halklarının daha iyi anlamalarının nedeni de işte tamı tamına budur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SBKP'NİN GELİŞMİŞ SOSYALİZM KOŞULLARINDA SOVYET DEVLETİNİ DAHA DA GÜÇLENDİRME ÇALIŞMALARI

1. SOVYET DEVLETİNİN TOPLUMSAL TEMELİNİN GENİŞLEMESİ. PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ DEVLETİNİN BÜTÜN HALKIN DEVLETİNE İLERLEYİP DÖNÜŞMESİ

Sovyetler Birliği'nde sosyalist toplumun kuruluşu esas itibariyle, 1930'ların ortalarına gelindiğinde tamamlanmış bulunuyordu. Sovyetler Birliği, yirmi yıldan daha az bir süre içinde sanayi bakımından dünyada ikinci büyük devlet durumuna gelmişti. Bu durum, kuşkusuz, toplumun üretim güçlerinin gelişiminde, kapitalist ülkelerde eşî görülmemiş bir atılımdı.

Sovyet ekonomik gücünün büyümesi, her şeyden önce, proletarya diktatörlüğünün Marks ve Engels tarafından *Komünist Partisi Manifesti*'nde formüle edilen merkezi ekonomik görevinin yerine getirildiğine tanıklık ediyordu; bu görev, "...bütün üretim araçlarını devletin, yani egemen sınıf olarak örgütlenmiş olan proletaryanın ellerinde merkezleştirmek; ve toplam üretim güçlerini mümkün olduğunca hızla artırmak"(1) idi. Ama, bilin-

(1) Karl Marks ve Frederick Engels, Seçilmiş Yapıtları, c. 1, s. 126.

diği gibi, Sovyet toplumunun ekonomik gelişiminin özü yalnızca nicelikçe bir değişimden, sanayi üretimi ölçeğinde muazzam bir artış sağlanmasından ibaret değildi. Sosyalist ekonomik yönetim ilkeleri tabanında, üretim güçlerinin mümkün olan en hızlı büyüme oranı gerçekleştirildi ve bu da toplumun ekonomik sisteminde nitelik dönüşümlerinin ortaya çıkmasına yol açtı. Kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemi içinde ekonominin çok-yapılı durumu ortadan kaldırıldı ve sosyalist tipte mülkiyet, (iki biçim altında: Devlet mülkiyeti, yani tüm halka ait mülkiyet ve kooperatif ve kollektif çiftlik mülkiyeti biçimleri altında) ve sosyalist ekonomi sistemi kentte ve kırdaki keskin olarak egemen duruma geldi.

Ekonomide yer alan nicelikçe ve nitelikçe değişimler aynı zamanda toplumun toplumsal ve sınıfsal yapısında ortaya çıkan köklü dönüşümleri de belirledi. Politik iktidarın işçi sınıfı tarafından ele geçirilmesi, işçi sınıfı ile emekçi köylülerin bağlaşıklığının kurulup sağlanlaştırılması, sınıfların toplum içindeki konumlarında bir değişikliğin ortaya çıkması anlamına gelirken, toplumun ekonomik ve diğer bütün alanlarında gerçekleştirilen sosyalist dönüşümler de emekçi halk sınıflarının bileşiminde bir değişikliğe yol açtı. Bilindiği gibi komünizm kuruculuğunun amacı bütün sınıf farklılıklarını ortadan kaldırmak ve sınıfsız bir toplum kurmaktır. Bu alanda, sosyalizme geçiş dönemi içinde en azından üç tane önemli görev yerine getirildi: sömürücü sınıflar ve onların varlığının nesnel koşulları, (üretim araçlarının özel mülkiyetinin ve bununla bağlı olan insanın insan tarafından sömürülme biçimlerinin ortadan kaldırılması yoluyla) ortadan kaldırıldı; küçük mal üretimi büyük-ölçekli sosyalist üretime dönüştürüldü ve bu temel üzerinde küçük mal üreticilerinin, emekçi köylülerin özel mülkiyet zihniyeti yeniden oluşturuldu; genel kapsamlı ekonomik ve toplumsal reformlar yoluyla kent ile kırsal kesim arasındaki, bedensel çalışma ile zihinsel çalışma arasındaki çelişkilerin uzlaşmazlık karakteri giderildi ve bütün halkın sos-

yo-politik birliği doğrultusunda sağlam bir temel hazırlandı. Bu durum, emekçi halk sınıfları arasındaki bağlaşıklığın sürekli olarak güçlenmesinde dile gelmektedir.

Gelişmiş sosyalizm koşullarında, sürekli ekonomik büyüme, sosyalist toplumsal ilişkileri daha da iyileştirme, toplumsal eşitsizliğin son kaynağını --bedensel çalışma ile zihinsel çalışma arasındaki, kent ile kırsal kesim arasındaki temel farklılıkları-- yavaş yavaş ortadan kaldırma temelinde, her bakımdan toplumsal eşitliğin toplumun toplumsal uyumluluğunun sağlanması için zorunlu önkoşulları yaratıldı.

Sovyetler Birliği'ndeki ve diğer kardeş sosyalist ülkelerdeki varolan sosyalizmin teorisi ve pratiği şunu göstermektedir ki, sosyalist kuruculuk süreci boyunca emekçi halk sınıflarının gelişip değişme göstermeye yönelirken, herhangi bir yeni sınıf da ortaya çıkmaz.

Sovyetler Birliği işçi sınıfı, devrimci geleneklerinin sürekliliğini korur, dünya proletaryasıyla enternasyonalist bağlarını güçlendirir. O, sosyalist kuruculuk süreci boyunca yeni toplumsal özellikler kazanmaktadır. Sovyetler Birliği'nde, özellikle sosyalist sanayileşme ve ulusal ekonominin yeniden kurulması döneminde sanayi proletaryasının safları büyük ölçülerde kabardı. Ayrıca onun politik olgunluğu, eğitim ve kültür standartları ve teknik yetenekleri yükseldi. İşçi sınıfı, sosyalizme geçiş dönemi sırasındaki sert sınıf savaşımıları içinde devlet işlerini, sosyalist kuruculuğun bütün yönlerini yönetmeyi öğrenerek çelikleşti.

Köylülerin toplumsal bileşiminde de köklü değişiklikler ortaya çıktı. Sosyalizmin utkusu, köylülerin, sömürrenler ve sömürülenler olarak iç farklılaşmasını yaratan, kulaklar tabakasının gelişmesine neden olan ekonomik öğelerin ortadan kaldırılması aşamasını, özel mülkiyet zihniyetinin üstesinden gelinmesi aşamasını başlattı. Kollektif çiftçiler, bir kollektife ait olan, toplum mülkiyetindeki araçları kullanan ve sosyalist ilkeler uyarınca çalışmasının karşılığını almaya hakkı olan bir emekçi in-

san zihniyetini kendilerinde geliştirmeye teşvik edildiler. Emekçi köylüler, işçi sınıfının bir bağlaştığı olarak, işçi sınıfıyla birlikte ve onun önderliği altında, büyük bir sosyo-politik okul diye adlandırılabilir bir süreçten geçmekte ve devlet yönetimine, kolhoz işlerinin yönetimine gittikçe daha geniş ölçülerde katılmaktadırlar.

Kolhozların kurulup güçlendirilmesi, gelişmiş makinalarla donatılması, yeni uzmanlık alanlarına talep yaratmakta, köylülerin kültürel standartlarının ve teknik yeteneklerinin ilerlemesini teşvik etmektedir.

Bu her iki emekçi halk sınıfı, sosyalizm kuruculuğu süreci boyunca, öylesine bir toplumsal gelişme düzeyine ilerlerler ki, toplumsal ilişkilerin sosyalizm koşullarında güçlendirilmesi ve mükemmelleştirilmesi açısından böylesi bir düzey gereklidir. Marks, işçilere bir mesajında şöyle yazmıştır: "Yalnızca varolan koşulları değiştirmek için değil, aynı zamanda kendilerinizi de değiştirip politik egemenlikte yetenekli kılabilmeniz için herhalde daha 15, 20 veya 50 yıllık iç-savaştan ve uluslararası çatışmalardan geçmek zorunda olacaksınız." (2) Bilimsel komünizmin kurucuları, kapitalizmin ortadan kaldırılarak yeni toplumun kurulmasının yollarına ve araçlarına değinerek kitlelerde sosyalist bilinç uyandırmanın zorunluluğuna dikkat çektiler. Bu ancak bir sosyalist devrim sırasında, yeni toplumun kurulması sırasında olanaklıdır.

Bu nedenle, kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemi yalnızca sosyalist devrimin kazanımlarının korunması, iktidardan indirilmiş sömürücü sınıfların direncinin kırılması, özel mülkiyetin ortadan kaldırılması, sosyalist ekonominin temellerinin atılıp güçlendirilmesi gereklilikleri tarafından değil, aynı zamanda işçi sınıfının eğitilmesi, birleştirilmesi ve örgütlenmesi, onun sosyalist toplumu yönetme yeteneğine kavuşturulması gereklilikleri tarafından da zorunlu kılınır. Aynı yol, toplumsal karakteri bakımından uyumlu bir emekçi halk sınıfı içinde birleşen

emekçi köylüler tarafından da, işçi sınıfının ve onun Partisi'nin önderliği altında katedilir.

Lenin, sosyalizm kuruculuğu planını hazırlarken, ana maddeler olarak yalnızca sosyalist sanayileşmeyi ve tarımda kooperatifleşmeyi değil, aynı zamanda maddeci dünya görüşünün tam egemenliğini sağlayacak, yeni, halk aydınları tabakasını yetiştirecek ve kitleleri kültürel bakımdan ilerletecek bir kültür devrimini saydı.

Geçmişte hiç bir egemen sınıf, kendi aydın tabakası olmadan edememiştir; toplumu bilimsel doğrultuda köklü bir dönüşüme uğratan işçi sınıfı için ise bu daha da gerekliydi. Sovyetler Birliği'nde, Komünist Partisi'nin yol göstericiliği altında, emekçi halktan gelen bilim adamlarının ve mühendislerin, sanayi yöneticilerinin ve kültür emekçilerinin kitlesel olarak eğitime başlandı. Eski, deneyimli uzmanlar da halk yararına olarak yaratıcı çalışmalara katıldılar. Bütün bunlar, Sovyet devletinin, ekonomik ve kültürel gelişmenin karmaşık sorunlarıyla başa çıkabilmesini sağladı. 1936'da Sovyet aydınlarının yüzde 90'ını işçi sınıfından, köylülerden ve diğer emekçi halk kesimlerinden gelen aydınlar oluşturunuyordu.

Böylece, 1930'lu yılların ortalarında, yeni bir sınıfsal ve toplumsal yapıya sahip olan bir Sovyet toplumu şekillendi. Toplumun yapısında yer alan köklü dönüşümlerin bir sonucu olarak ve komünist partisi'nin yürüttüğü politik, ideolojik, eğitsel ve örgütsel faaliyetlerin etkisiyle (ki komünist partisi bu amaçla, sosyalist tipteki politik örgütlenmenin tümünü kullanmıştır) sosyalist toplumun toplumsal ve politik birliği gelişip güçlendi. Kırlık bölgelerde, sosyalist dönüşümlerin en kalabalık ve tehlikeli düşmanı olan kulaklar da dahil olmak üzere sömürücü sınıfların ortadan kaldırılması, sınıflar arasındaki uzlaşmaz çelişkileri ve sınıf savaşımının bunlara ilişkin biçimlerini bertaraf etti. Bu durum, sosyalizmin kuruluş yolunda, çok büyük öneme sahip bir utkuydu.

Proletarya diktatörlüğü, böylece, yalnızca ekonomik

alandaki değil, aynı zamanda sosyo-politik alandaki ana görevlerinden birini yerine getirmiş oldu.

Sömürücü sınıfların tarih sahnesinden kaybolmaları, burjuva ve küçük-burjuva ideolojisinin, ahlâkının, görüşlerinin ve alışkanlıklarının etkisine kendiliğinden son vermez. Deneyim şunu göstermiştir ki, politik bakımdan yenilgiye uğratılmış, ekonomik alandan dışarı atılmış ve böylece sınıf olarak varlığına son verilmiş bulunan devrik sınıfların birçok üyesi, emekçi halk üzerinde burjuva ve küçük-burjuva etkisinin bir kaynağı olarak kalır. Bundan başka, yüzyıllar boyunca geliştirilip emekçi halkın zihnine aşılarmış olan burjuva ve küçük-burjuva ideolojisi ve ahlâkı, kendini yeni koşullara uyarlayarak, sosyalist kuruculuktaki güçlüklerden ve eksiklerden yararlanarak ve kapitalist dünya tarafından yapay olarak beslenerek çok uzun süre yaşayabilme yeteneğine sahiptir.

Ne var ki, asıl olan, sosyalizmin utkusunun, toplumun toplumsal ve politik birliğinin kurulmasının, toplumsal gelişmenin artık uzlaşmaz olmayan çelişkilerini ortaya çıkarmak ve bu çelişkileri, Komünist Partisi'nin önderliğindeki emekçi kitlelerin, onların devletin ve halk örgütlerinin güçlü eylemleri aracılığıyla yenmek olanağını ilk kez olarak sağlamasıdır.

Bu durumda, Parti'nin yürüttüğü politikanın önemi daha da büyür.

Parti'nin politik önderliği her şeyden önce, onun, yeni politik görevleri ve hedefleri ve bunlara ilişkin politik belgileri teori ve pratikle ve sosyalist kuruculuk deneyimiyle uyumlu bir şekilde bilimsel temele dayandırarak ve zamanında ön plana çıkarmasını, devletin, ekonominin ve kültürün geliştirilmesine ilişkin sorunlar konusunda genel yönergeler hazırlamasını içerir. Ancak bu önderlik, --teorik bakımdan son derece karmaşık olan ve yalnızca Marksçı-Leninci konumlara sıkıca bağlanılarak çözümlenebilecek durumdaki-- bu birinci dereceden önemli sorunla sınırlı değildir.

Politik önderlik aynı zamanda, toplumun bütün poli-

tık örgütlerinin ve özellikle devletin yönlendirilmesini, daha geniş emekçi halk kesimlerinin kamu işlerinin yönetimine katılmasını, sosyalist kuruculuk işlerinin yerine getirilmesinde onların politik düzeydeki faaliyetlerinin artırılmasını, politik düzeydeki ilişkileri kendilerinin geliştirmelerini de vazgeçilmez öğeler olarak içerir. Böylece, Parti'nin politik önderliği, geniş anlamıyla politikanın yapısal öğelerinin hepsini --politik ideolojyî, toplumun politik örgütlenmesini, politik ilişkileri,-- içerir.

Biz yine Sovyetler Birliği deneyimine, SBKP'nin politik önderlik uygulamalarına dönelim. Ekonomik kuruluşların somut bir şekilde yönetilmesini sağlamak amacıyla 1930'ların başlarında devlet ve ekonomik idarenin örgütlenmesi alanında bazı önlemler planlanıp uygulamaya kondu; devlet ve ekonomi aygıtını üretim ve bölge esası üzerinde, temel üretim birimlerinden başlayarak Halk Komiserlikleri'ne kadar yeniden kurmak üzere çalışmalara girişildi. Parti Merkez Komitesi ve SSCB Halk Komiserleri Konseyi, ulusal ekonominin kurulmasının vazgeçilmez koşulu olan ağır sanayinin planlı ve hızlı gelişiminin sonucu belirleyici önkoşullarını sağlamak üzere, 1933'de Donbas kömür ocaklarında bir Parti örgütleyicileri kurumunu kurdu ve demiryollarında politik birimler oluşturdu. Tarım alanındaki örgütsel, ekonomik ve politik düzeydeki çalışmaları daha da iyileştirmek amacıyla Makina ve Traktör İstasyonları'nda ve devlet çiftliklerinde politik birimler kuruldu.(3)

Ulusal ekonominin sevk ve idaresini daha da iyileştirmek üzere alınan önlemler, sosyalist kuruculuğun acil gereksinimleriyle uygunluk içindeydi. Ulusal ekonominin belirleyici alanlarının hepsinde sosyalist üretim ilişkilerinin kurulması, sanayileşmede başarılar elde edilmesi, üre-

(3) **SBKP'nin Kongre, Konferans ve Merkez Komitesi Plenumları Kararları ve Karar Sureti**, 8. baskı, Moskova, 1970, c. 5, s. 80-81 (Rusça basımı).

tim personelinin kültürel ve teknik yeteneklerinin yükseltilmesi, halkın kültürel standartlarının genel olarak artırılması, kırsal kesimde kollektif-çiftlik sisteminin utkuya ulaşması, emekçi halkın politik düzeydeki faaliyetlerini ve üretim faaliyetlerini daha da canlandırdı. Ülkede başlatılan ve Parti ve Sovyet hükümeti tarafından aktif olarak desteklenen Stahanov hareketi, sanayi ve tarımın bütün alanlarına yayıldı ve sosyalist yaratıcı-yarışmayı yeni, daha yüksek bir düzeye yükseltti.

Yeni ekonomik ve sosyo-politik öğeler, toplumun politik örgütlenmesinin bütününün daha da geliştirilmesini ve iyileştirilmesini gerektirdi.

Parti, toplum yaşamında ve herşeyden önce de kendi faaliyetlerinde demokrasiyi ilerletmek için bir dizi önlemler aldı. SBKP (B) 17. Kongresi'nde kabul edilen yeni Parti Tüzüğü, Parti'nin, proletarya diktatörlüğü sistemi içindeki yerinin açık bir tanımlamasını yaptı: "Parti, proletarya diktatörlüğünün bütün organlarını yönetir ve sosyalist toplumun başarıyla kurulmasını sağlar." Yeni Parti Tüzüğü'ne, parti-içi demokrasi ve parti disiplini konusunda özel bir bölüm eklendi. Yeni Parti Tüzüğü'nün ve kongre kararlarının gerekliliklerinin yerine getirilmesi, bütün Parti organları içindeki örgütsel çalışma düzeyinin yükselmesine yardımcı oldu.

SBKP (B) Merkez Komitesi'nin 1935'de yapılan bir plenumunda, SSCB Anayasası'nın şu şekilde değiştirilmesi gerektiği karara bağlandı: "(a) kısmen eşitsiz oy hakkından tam eşit oy hakkına, kademeli seçimden doğrudan seçime, açık oydan kapalı oya geçilmesi yoluyla seçim sisteminin daha da demokratikleştirilmesi; (b) Anayasa'yı, SSCB'deki şimdiki sınıf güçleri dizilişiyle --sosyalist yeni sanayinin kurulması, kulakların yenilgiye uğratılması, kollektif çiftlik sisteminin utkuya ulaşması, Sovyet toplumunun temeli olan sosyalist mülkiyetin kurulması, vb.-- uyumlu hale getirmek üzere Anayasa'nın sos-

yo-ekonomik ilkelerine son biçiminin verilmesi.”(4)

Parti Merkez Komitesi'nin SSCB Anayasası'nda değişiklik yapılması üzerine aldığı karar, 7. Bütün-Birlik Sovyetleri Kongresi'nde tartışılıp onaylandı.

Parti Merkez Komitesi Haziran 1936'da yaptığı bir plenumda da SSCB Anayasası tasarısının esaslarını onayladı. Tasarı, SSCB Merkez Yürütme Komitesi Prezidyumu'nda tartışılıp onaylandıktan sonra ulus çapında tartışmaya sunuldu; bu tartışmalara 50 milyondan çok insan katıldı. Tartışmalar sırasında iki milyon kadar değişiklik, ekleme ve başka öneriler öne sürüldü. Anayasa tasarısı, semt, alan, bölge ve cumhuriyet Sovyetleri'nin olağanüstü toplantılarında tartışıldı.

5 Aralık 1936'da yapılan SSCB Sovyetleri 8. Olağanüstü Kongresi, Anayasa üzerine yapılan tartışmalardan sonra taslağı onayladı.

SSCB yeni Anayasası, sosyalist sistemin, ulusal ekonominin bütününde ulaştığı utkuyu, toplumun ekonomik temelli olan sosyalist mülkiyetin kuruluşunu yansıttı. Bu Anayasa, Sovyet toplumunun yeni toplumsal yapısını, sosyalizmin ana ilkelerini yasalar düzeyinde ifade etti.

Emekçi Halk Temsilcileri Sovyetleri için yapılan seçimlerde, genel, doğrudan, eşit ve gizli oy hakkının getirilmesi, geçici kısıtlamaların hepsinin kaldırılması demektir. Seçimlerin demokratikleştirilmesi, Sovyetler sisteminin tümünde en tepeden en tabandaki birimlere kadar uygulandı ve onların sosyalist kuruculukları rollerinin artırılmasına muazzam bir katkıda bulundu. Yeni Anayasa ilkelerinin kabul edilip yaşama geçirilmesi, bütün politik üstyapının utkan sosyalizmin ekonomi ve toplum sistemiyle aynı doğrultuya getirilmesi anlamına geliyordu.

Bu durum, proletarya diktatörlüğü devletinin bütün halkın devletli olmaya doğru gelişmesi sürecini başlattı.

(4) **SBKP'nin Kongre, Konferans ve Merkez Komitesi Plenumları Kararları ve Karar Sureti**, 8. baskı, Moskova, 1970, c. 5, s. 20.

Bu süreç nesnel bir karaktere sahipti ve toplumun ekonomik, toplumsal ve sınıfsal gelişme düzeyinin sürekli olarak ilerletilmesi temeline dayanıyordu. SBKP, Sovyet devletini sağlamlaştırma ve sosyalist demokrasiyi geliştirme politikasını izleyerek nesnel yasaların etkili şekilde uygulanması için gerekli olan bütün koşulları sağladı. Parti'nin önderliği altında sağlam bir Komünist Partililer ve Partisizler, blokunda birleşmiş olan işçi sınıfı, kolektif çiftlik üyeleri ve aydınlar, SSCB'nin, Birlik cumhuriyetlerinin ve özerk cumhuriyetlerin yüksek devlet erki organları ve yerel Emekçi Halk Temsilcileri Sovyetleri için 1937-1939'da yapılan seçimlerde sosyo-politik birliklerini ortaya koydu.

Komünist Partisi, yeni seçim sistemine dayanan seçimlerin örgütlenip gerçekleştirilmesinde, Komünist Partililer ve Partisizler blokunun kurulup sağlamlaştırılmasında öncü rol oynadı.

Stalin'in kişiliğinin kültleştirilmesi sosyalist demokrasiye bazı zararlar verdilse de, toplumsal yaşamın demokratikleştirilmesinin derin köklü süreci kesintiye uğramadı. Kişiliğin kültleştirilmesi, özellikle, Parti yaşamı normlarının, kolektif Parti önderliği ilkelerinin çiğnenmesi nedeniyle ortaya çıktı ve sık sık Parti ve hükümet organlarının faaliyetlerinde önemli yanlışlara, sosyalist hukukun üstünlüğünün büyük ölçüde çiğnenmesine yol açtı. SBKP Merkez Komitesi Kararı özellikle şunu belirtmiştir: "Kişiliğin kültleştirilmesine rağmen ve onun tersine, Komünist Partisi'nin önderliğindeki halk kitlelerinin güçlü girişkenliği --sistemimiz tarafından yaratılmış olan bir girişkenlik--, büyük tarihsel görevini ye-

- (5) 12 Aralık 1937'de yapılan SSCB Yüksek Sovyeti seçimlerinde toplam 94 milyon seçmenin 91 milyonundan çoğunun --yüzde 96.8'inin-- seçimlere katılması, emekçi halkın politik aktifliğinin ve olgunluğunun yüksekliğini göstermektedir. 90 milyon kişi, oylarını, Komünist Partili ve Partisizler bloku adaylarına verdi.

rine getiriyor, sosyalist kuruculuk yolu üzerindeki engellerin üstesinden geliyordu. Bu durum, Sovyet sosyalist sistemi demokrasisinin en yüksek ifadesidir. Sosyalizmin parlak başarıları kendiliğinden ortaya çıkmamıştır. Bu başarılar, Parti'nin ve onun yerel örgütlerinin yürüttüğü muazzam örgütlenme ve eğitim çalışmalarıyla, Parti'nin, üyelerini her zaman Marksçılık-Lenincilik'e bağlılık ruhunda, komünist davaya bağlılık ruhunda eğitmesiyle olanaklı olmuştur." (6)

1939'daki 18. Parti Kongresi, ülkenin ekonomik, sosyo-politik ve kültürel gelişiminde ulaşılan başarılarla dayanarak Parti'nin ve halkın önüne, Sovyetler Birliği'nin sosyalizm kuruculuğunu tamamlama dönemine girmesi nedeniyle ortaya çıkan yeni görevler getirdi ve özellikle de Sovyet sosyalist devletinin olanaklı her yolla güçlendirilmesi gerekliliğine işaret etti. Kongre, bir tek ülkede, SSCB'de komünizmin kurulabilme olanağı üzerine önemli bir teorik karara vardı. Parti'nin devlet kuruculuğu çalışmalarını yönetirken yürüttüğü pratik faaliyetler bakımından bu Kongre belgelerinin ve kararlarının çok büyük bir önemi vardır.

Nazi Almanyası'na karşı verilen savaş --1941-1945--, hazırlanan planların uygulanmasını engelledi. Sovyet halkının sosyalist anayurdunun özgürlüğünü ve bağımsızlığını savunurken katlandığı acı zorluklar, sosyalist kuruculuk temposunun büyük oranda yavaşlamasına neden oldu. Büyük Yurtseverlik Savaşı, ekonominin, bütün idari sistemin, savaşın gerekliliklerine uydurulmasını ve Sovyet devlet aygıtının yapısını ve tek tek öğelerinin yetkilerini köklü bir şekilde gözden geçirmeyi zorunlu kıldı. SSCB Yüksek Sovyeti Prezidyumu, SBKP (B) Merkez Komitesi ve SSCB Halk Komiserleri Konseyi, savaşın ilk günlerinde, bütün ülke çapında olağanüstü yetkilere sa-

(6) **Kişiyeye Tapınmanın ve Sonuçlarının Üstesinden Gelinmesi Üzerine**, SBKP MK Kararı, Moskova, 1956, s. 22 (Rusça basımı).

hip olan bir Devlet Savunma Komitesi kurulmasına karar verildi.

Sıkıyönetim ilan edilen bölgelerde savunmanın örgütlenmesiyle, kamu güvenliğinin korunmasıyla ilgili bütün yönetim yetkileri, SSCB Yüksek Sovyeti Prezidyumu'nun 22 Haziran 1941 tarihli kararnamesiyle cephelerin, orduların, askerî bölgelerin Askeri Konsey'lerine, bu organların bulunmadığı yerlerde ise askerî birlik kumandanlıklarına verildi. Diğer bütün bölgelerde ise, Sovyetler, savaş zamanının görevleriyle uyum içinde olmak üzere tam yetkiye sahip oldular.

Savaş, sosyalist toplum ve devlet sistemini, toplumun sosyo-politik birliğini, toplumun öncüsü ve yolgösterici gücü olan Komünist Partisi'nin olgunluğunu ve yeteneğini çok zor bir sınavdan geçirdi.

Yönetim organları sisteminin tümü, özellikle savaşın ilk zamanlarındaki müthiş güçlülere ve çok zor sınavlara karşın anayasal, demokratik ilkeler üzerinde görev yapmaya devam etti. Yeni organlar kurularak bunlara belirli olağanüstü yetkiler verilmesi, SSCB Anayasası'nın Yüksek Sovyet Prezidyumu'na ve Halk Komiserleri Konseyi'ne tanıdığı haklara uygun olarak gerçekleştirildi. Yönetim, merkezde ve illerde, yüksek ve yerel hükümet organları tarafından uygulandı. Bu organların yalnızca görevleri ve özellikle faaliyet biçimleri ve yöntemleri değişikliğe uğradı. En önde gelen görev, cephenin gereksinimlerini sağlamak, sanayi ve tarımı savaşın gerekliliklerine uydurmak, binlerce işletmeyi cephe-hattı bölgelerinden içeri bölgelere taşıyarak yeniden kurmak, göçmenlerin boşaltılmasını ve yerleştirilmesini örgütlemek, vb. idi.

Büyük Yurtseverlik Savaşı, ülkenin bütün yaşamının rekor bir süre içinde savaş zamanının koşullarına uygun duruma getirilmesini olanaklı kılan sosyalist ekonomi ve yönetim sisteminin üstünlüklerini parlak bir şekilde ortaya koydu.

Ama savaş, Sovyet devletinin demokratik ilkelerinin uygulanma alanının genişliğini etkiliyordu. Savaş zama-

nının olağanüstü koşulları nedeniyle, Anayasanın gerektirdiği Sovyetler'in yenilenme seçimleri ertelendi, oturumları düzenli olarak yapılamadı ve Sovyetler ve onların temsilcileri, yürüttükleri faaliyetler hakkında seçmenlere düzenli olarak rapor veremediler.

Yerel Parti örgütleri, cephenin ve cephe gerisinin talepleriyle ilgili sorunlar üzerine hızlı kararlar almak zorunluluğuyla karşı karşıya kaldıklarından, yerel yönetim ve ekonomi organların faaliyetlerine sık sık karışmak zorunda kaldılar. Ama yine de, anayasal, demokratik ilkelere uygulanması, emekçi kitlelerin ve onların örgütlerinin toplumun önünde duran görevlerin yerine getirilmesine katılmaları, Sovyet devlet aygıtına, politik sistemin bütününe yön veren Parti önderliğinin savaş yılları sırasında da en baştaki ve belirleyici yöntemi olarak kaldı. Komünist Partisi'nin, Sovyet halkını nazi işgalcilerine karşı savaşıma seferber edip örgütleyebilmesinin, sosyalist ekonomik sistemin, Sovyet devletinin, toplumun politik örgütlenmesinin ortaya çıkardığı kaynaklardan ve üstünlüklerden düşmanın tam bir yenilgiye uğratılması doğrultusunda tam olarak yararlanabilmesinin nedeni de budur.

İşçi sınıfı ile köylülerin bağlaşıklığı, Sovyetler Birliği halklarının dostluğu, toplumun sosyo-politik birliği, Büyük Yurtseverlik Savaşı'nın potasında daha da güçlendi.

Savaş sonrası dönemde ulusal ekonominin yaraları çok kısa bir süre içinde sarıldı ve SSCB'nin ekonomik ve kültürel bakımdan ilerlemesi yönünde büyük adımlar atıldı.

Sosyalizm kuruculuğunda elde edilen başarılar, proletarya diktatörlüğü devletinin bütün halkın devleti durumuna ilerleyip dönüşmesi sürecinin tamamlanması için gerekli önkoşulları yarattı. Proletarya diktatörlüğü özellikle sosyalist toplumun gelişiminin iç koşulları bakımından vazgeçilmez olmaktan çıktı. Proletarya diktatörlüğü, sosyalizmin kurulup sağlamlaştırılmasıyla ilgili ekonomik, politik ve toplumsal işlevlerini yerine getirmişti.

Proletarya diktatörlüğü, ekonomik alanda, ekonominin çok-yapılı durumunun, üretim araçlarının özel mülkiyetinin ve bununla ilişkili insanın insan tarafından sömürülmesi biçimlerinin tamamen ortadan kaldırılmasını sağlamıştı. Sosyalist mülkiyet ve sosyalist ekonomi sistemi kurulmuş, karşılıklı yardım ve işbirliği temeline dayanan sosyalist üretim ilişkileri ortaya çıkıp gelişmişti.

Proletarya diktatörlüğü sosyo-politik alanda ise, sömürücü sınıfların bir daha geri dönmek üzere ortadan kaldırılmasında, sosyalist toplumun sosyo-politik birliğinin, işçi sınıfı ile köylülerin bağlaşıklığının, ulusların dostluğunun güçlendirilmesinde en önemli araç olmuştur.

Kültür devrimi esas itibarıyla tamamlanmıştı. Parti ve Sovyet devleti, emekçi halka komünist eğitim verilmesinde çok büyük başarılar elde etmişti. Bu durum, Marksçı-Leninci ideolojinin toplumda tamamen egemen olmasını, emekçi halk kitlelerinin eğitim ve kültür standartlarının ilerlemesini, bilimin, edebiyatın ve sanatın gelişmesini sağladı.

Kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemi içinde bir proletarya diktatörlüğü devleti olarak ortaya çıkıp gelişmiş olan Sovyet devleti, sosyalizmin tam utkuya ulaştığı koşullarda, bütün Sovyet halkının iradesini ve çıkarlarını ifade eden bir bütün halkın devleti durumuna ilerleyip dönüştü. Sovyet devletinin, sömürücü sınıfların direncini kırmak işlevi tamamen sönerek ortadan kalktı.

Toplumun sosyo-politik birliği, toplumun toplumsal ve sınıfsal yapısında meydana gelen değişiklikler, işçi sınıfı ile köylülerin bağlaşıklığının güçlenmesi temelinde Sovyet devletinin toplumsal içeriği gelişip zenginleşti. Sovyet devleti yeni, daha yüksek bir gelişme aşamasına girdi.

Sovyet bütün halkın devletinin görevleri ve işlevleri, 1961'deki 22. Parti Kongresi'nde kabul edilen SBKP Programı'nda dile getirildi: Sovyet bütün halkın devletinin, "komünizmin maddi ve teknik temelinin kurulmasını ve sosyalist ilişkilerin komünist ilişkilere dönüşmesini örgütlemesi... çalışma normlarını ve tüketim normlarını kont-

rol etmesi, halkın refahını ilerletmesi, Sovyet vatandaşlarının haklarını ve özgürlüklerini, sosyalist kamu düzenini ve sosyalist mülkiyeti koruması, halka, bilinçli disiplini ve çalışma karşısında komünist tavrı öğretmesi, ülkenin savunma ve güvenliğini garanti altına alması, sosyalist ülkelerle kardeşçe işbirliğini ilerletmesi, dünya barışını savunması ve bütün ülkelerle normal ilişkiler sürdürmesi" (7) isteniyordu. Sovyet devletinin önünde duran görevlere ilişkin bu tanımlama, onun faaliyetlerinin yapıcı, yaratıcı ruhunu, komünist kuruculuktaki aktif rolünü vurgulamaktadır.

SBKP program belgeleri, proletarya diktatörlüğü devleti ile bütün halkın devleti arasındaki yakın bağı ve sürekliliği vurgular. Tıpkı proletarya diktatörlüğü devletinin olduğu gibi bütün halkın devletinin de toplumsal tabanı, sosyalist toplumun en ileri sınıfı olan işçi sınıfıdır. İşçi sınıfı, bütün halkın devletinde, toplumsal yaşamın bütün alanlarındaki öncülük rolünü sürdürür. Bütün halkın devleti, sosyalist tipte bir devlet olarak komünist kuruculuğun en önde gelen aracıdır. Bütün halkın devleti, proletarya diktatörlüğü devletinin yapısının ve faaliyetlerinin ana demokratik ilkelerini, yapıcı işlevlerini, sosyalizm kuruculuğu yönetiminin bütün deneyimini miras almıştır.

Bütün halkın devleti, ayrıca, proletarya diktatörlüğü devletinin doğal devamı olmakla kalmaz, aynı zamanda, sosyalist devletin mahiyetinde bulunan toplumsal nitelikleri ve özellikleri yeni bir tarihsel bağlamda daha da geliştirip yaşama geçirir. Devlet, toplumun gelişiminin yeni aşamasında, komünizmin maddi ve teknik temelini kurularak, sosyalist toplumsal ilişkilerin ilerletilmesiyle, Sovyet halkının refah ve kültür standartlarının yükseltilmesiyle, yeni insanın oluşturulmasıyla ilgili daha karmaşık sorunlarla karşı karşıya gelir. Bütün bunlar, ekonomik ve kültürel gelişimin, bütün toplumsal sü-

(7) Komünizme Giden Yol, Moskova, 1962, s. 547-548.

reçlerin yönetilme biçimlerinin ve yollarının daha da yetkinleştirilmesini gerektirir. Devlet faaliyetlerinin içeriğinin zenginleştirilmesi, onun politik biçiminin sürekli olarak gelişip değişmesi aşamasını başlatır. Sovyet Cumhuriyeti, bir proletarya diktatörlüğü devleti politik biçiminden bir bütün halkın devleti politik biçimine doğru ve proletarya demokrasisi de, bir bütün halkın demokrasisine doğru ilerleyip dönüşürler.

Bütün halkın demokrasisi, ortak sosyo-politik ve ideolojik çıkarlarla birleşmiş olan bütün halkın yönetimi olarak, işçi sınıfının, köylülerin, aydınların, sosyalist toplumun diğer toplumsal katmanlarının hepsinin çıkarlarını ifade eder. Bütün halkın devleti, nasıl bir politik örgütlenme olmaktan çıkmazsa, bütün halkın demokrasisi de, doğal olarak, politik demokrasi olmaktan çıkmaz. Emekçi kitlelerin, en başta da işçi sınıfının çıkarlarını ifade eden bütün halkın demokrasisi, işçi sınıfının, bütün emekçi halkın hedefleri ve çıkarlarıyla uyuşan nihai hedeflerinin ve tarihsel görevlerinin yerine getirilmesi doğrultusunda kullanılır. Bütün halkın demokrasisi, sosyalist demokrasinin temel ilkelerinin ve en başta da, Lenin'in belirleyici bir önem verdiği, emekçi kitlelerin devlet yönetimine katılmalarının genel bir karakteri taşımasına ve fillen uygulanabilirliğine tam bir olanak sağlar. Vatandaşların politik hakları ve özgürlükleri, toplumun artan maddi kaynakları tarafından olduğu kadar, politik ve örgütsel olanaklar, sosyalist yasa normlarını, SSCB Anayasası, emekçi halkın yasal haklarını ve çıkarlarını koruyan devlet ve halk örgütleri tarafından güvence altına alınır.

Toplumun ekonomik potansiyelinin artması, halkın maddi refahının büyümesi, araştırma ve eğitim kuruluşları ağının, kültür ve rekreasyon merkezlerinin genişlemesi, her vatandaşın anayasal hakları olan çalışma, eğitim, dinlenme, yaşlılıkta ve geçici iş göremezlikte bakım, vb. haklarından en yüksek derecede yararlanmalarını sağlar.

Proletarya diktatörlüğü devletin bir bütün halkın devleti durumuna ilerleyip dönüşmesi ve güçlenmesi süreci, nesnel ve öznel karakterli uzlaşmaz-olmayan çelişkilerin ve güçlüklerin üstesinden gelinmesi yoluyla, nesnel yasalarla uyum içinde, diyalektik olarak sürdü. Komünist Partisi'nin öncülük ve yöneticilik rolü, onun, devlet kuruculuğunu yönetmede saygınlığını ve deneyimini, bu güçlüklerin yenilgiye uğratılmasında bilimsel uzgörü gücünü ve kendi örgütsel ve politik yöntemlerini ve yollarını kullanmasında dile geldi. Parti, parti yaşamında Leninci normları, Sovyet devletin bütün yapısal öğelerinde demokratik merkezizetçilik ve sosyalist hukukun üstünlüğü ilkelerini her yolla öne çıkardı. Parti'nin devlet kuruculuğundaki doğrultusu, Birlik cumhuriyetlerinin ve özerk cumhuriyetlerinin Sovyetlerinin haklarını genişletmeye, devletin ve kitlesele emekçi halk örgütlerinin komünizm kuruculuğundaki rollerini artırmaya yönelikti. Devlet aygıtının daha da iyileştirilmesine, yapısının basitleştirilip onun için yapılan harcamaların azaltılmasına, kitlelerle olan bağlarının güçlendirilmesine, devlet ile halk örgütleri arasındaki etkileşimin artırılmasına özel bir dikkat gösterildi.

Komünist Partisi, devletle ve ekonomik gelişmeyle ilgili sorunların çözümlenmesinde öznelci ve iradeeci öğelerin üstesinden geldi. SBKP Merkez Komitesi'nin Ekim 1964 tarihli Plenumu'ndan ve 1966'daki 23. Parti Kongresi'nden sonra, komünist toplum kuruculuğunun ekonomik ve diğer bütün toplumsal süreçlerinin bilimsel yönetim düzeyinin yükseltilmesiyle ilgili sorunlar üzerindeki çabalar yoğunlaştırıldı. Bunu, yalnızca öznelcilığe ve iradecilığe karşı savaşım vermek zorunluluğu değil, aynı zamanda, olgunluk aşamasına girmiş bulunan sosyalist toplumun gelişiminin nesnel gereklilikleri zorunlu kılıyordu. Ekonomik yapının karmaşıklığı ve ekonomik kuruculuğun ölçeği muazzam boyutlarda büyümüş, bilimsel-teknik devrim geniş ölçülerde gelişmişti.

SBKP, komünizmin utkuya ulaşmasının nihai bakım-
dan ana koşulu olan sosyalist üretim verimliliğinin yük-
selmesi ve çalışmanın üretkenliğinin daha da artmasının
koşulunu sağlamak amacıyla bir ekonomik reform hazır-
layarak yürürlüğe koydu. Parti, sosyalist devletin, toplu-
mun bütün politik örgütlenmesinin faaliyetlerini, bu amaç-
ların gerçekleştirilmesine bağımlı kıldı.

Bilimsel idare ve yönetim yöntemlerinin devlet kuru-
culuğunun bütünleyici bir parçası haline getirilmesi so-
runu, bu aşamada, Parti'nin, Sovyet devletine öncülüğü
alanında ele aldığı sonucu belirleyici sorunlardan biridir.

1971'deki SBKP 24. Kongresi, devlet kuruculuğu ala-
nındaki görevleri formüle ederek Sovyet devletin sü-
rekli olarak güçlendirilmesi görevini açıkça ortaya koydu.
Bu, onun, içinde bulunduğumuz koşullardaki gelişme ya-
salarının anlaşılması bakımından yaşamsal bir öneme sa-
hiptir.

Toplumsal politik örgütlenmesinin tümünün geleceği
gibi bütün halkı devletin geleceği de, komünizmin dün-
ya çapında utkuya ulaşip sağlamlaştığında devletin ye-
rini alacak olan komünist kendi-kendine kamu yönetimi-
nin ortaya çıkışıyla ilişkilidir. Bu yargı, bilimsel komü-
nizm teorisine dayanmaktadır ve sosyalizmin, onun top-
lumsal ve sınıfsal yapısının ve sosyalist devlet örgütlen-
mesinin gelişiminin genel eğilimi tarafından doğrulanmak-
tadır. Ama bütün halkın devleti, kısa ömürlü bir toplum-
sal fenomen, yalnızca bir geçiş aşaması, komünist kendi
kendine kamu yönetimine doğru yalnızca belli bir adım
olarak görülmemelidir.

Böylesi bir kendikendine yönetim, komünist toplum-
da emekçi halkın sınıfsal olmayan, bu nedenle de po-
litik-olmayan bir örgütlenmesidir. Devlet de dahil olmak
üzere sosyalist toplumun politik örgütlenmesinin bütün-
nün komünist kendikendine kamu yönetimi durumuna
ilerleyip dönüşmesinin ana koşulları ve önkoşulları, ko-
münizmin elverişli maddi ve teknik temelinin kurulması,
toplumsal ilişkilerin gelişmesi ve bireyin çokyönlü ge-

lişimi ve eğitimidir.

Lenin, komünizmin üst aşamasında devletin sönüp gitmesinin nesnel koşullarını açıklarken, en başta, bu sürecin ekonomik temelini, toplumun üretim güçlerinin serpilip gelişmesi, çalışmanın koşullarında ve karakterinde bir dönüşümün ortaya çıkmasını ve üretkenliğin artmasını vurgulamıştır.(8) Komünizmin maddi ve teknik temelinin kurulması, bedensel çalışma ile zihinsel çalışma arasındaki, kent ile kırsal kesim arasındaki temel farklılıkların ortadan kaldırılmasının olanaklarını sağlar, toplumun yeni bir toplumsal yapı kazanmasına --sınıf farklılıklarının ortadan kalkmasına ve tam bir toplumsal eşitlik tabanında toplumda toplumsal homojenliğin ortaya çıkmasına-- yol açar. Komünizm kuruculuğu süreci boyunca, toplumun her üyesinin bilinçlenme ve örgütlenme düzeyi yükselir, komünist davranış kurallarına uymak onlar için bir alışkanlık durumuna gelir ve çalışma konusunda manevi özendiricilerin rolü artar.

Devletin sönüp gitmesi bakımından iç koşulların --gelişmiş komünist toplum kuruculuğunun-- yanısıra dış koşullar da --sosyalizmin uluslararası planda genel utkusunu ve güçlenmesi-- gerekir.

İşçi sınıfı, emekçi kitleler, böylesi koşullar yaratılınca dek, bütün halkın devletini, sosyalist toplumun tüm politik örgütlenmesini sürekli olarak güçlendirmek işini elden bırakmazlar ve bunlar, komünizm kuruculuğu, ulusal güvenliğin savunulması ve sosyalizmin kazanımlarının korunması amacıyla kullanılır.

Lenin, her toplumsal olgunun, geçmişin kalıntılarını, zamanımızın temel yapısını ve geleceği ilk adımlarını içerdiğini düşünmüştür. Bütün halkın devleti, proletarya devletinin doğal devamıdır ve geleceğin ilk adımlarını, kendikendini yönetimin kamusal ilkeleri biçiminde içerir. Sosyalist devlet aygıtının faaliyetlerindeki kamusal

(8) Bkz: V.İ. Lenin, **Tüm Yapıtları**, «Devlet ve Devrim», c. 25, s. 357, 462.

ilkeler, özellikle, günümüzde yaklaşık 30 milyon Sovyet vatandaşının Sovyetlerle yakından ilişkili olan gönüllü örgütlenmelere --yerleşim yeri komiteleri, arkadaşlar arası disiplin kurulları, kamu düzeni grupları, vb.-- katılmalarında dile gelir. Toplumun üyeleri, Sovyetlerin yürütme organlarının çeşitli bölümlerinin --yerleşim yeri yönetimi, ticaret, halk eğitimi, vb.-- çalışmalarında yer alırlar. Bakanlıkların ve hükümet dairelerinin altında, halk örgütlerinin, uzmanların, araştırmacıların vb. temsilcilerinden oluşan çeşitli daimi komisyonlar ve konseyler kurulmuştur. Öte yandan, bütün halkın devleti politik bir devlettir ve asıl olan da budur; bütün halkın devletin, tarihsel olarak koşullandırılmış ve önemli işlevlerini ve görevlerini yerine getirebilmesi için onun böyle bir devlet olarak geliştirilip güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu görevlerden bazılarının diğer örgütlere kaydırılmasının veya devredilmesinin olanaklı ve hatta zorunlu olduğu yolunda zaman zaman ileri sürülen iddialar, devletin varlığının nesnel gerekliliği sürdüğü sürece teorik ve pratik bakımdan dayanaksızdır.

Sosyalist devletin işlevleri, onun özünü ifade eder. Sovyet devletin tarihi, sömürücü sınıfların direncinin kırılması görevinin ortadan kalkışına, sönüp gitmesine tanık oldu. Ama bu süreç, devletin işlevlerinin halk örgütlerine devredilmesiyle ilgili olmaktan çok, sosyalist kuruculuk süreci sırasında toplumun toplumsal ve sınıfsal yapısında ortaya çıkan köklü dönüşümlerle ilgiliydi.

Sovyet toplum ve devlet sisteminin sürekli olarak demokratikleştirilmesi süreci, aynı zamanda, halk örgütlerinin, özellikle sendikalar, Genç Komünistler Birliği (GKB) gibi kitle örgütlerinin ve diğer birçok emekçi halk örgütlerinin ve birliklerinin, meslek birliklerinin ve gönüllü derneklerin rollerinin artmasında dile gelmektedir. Ama bu demokratikleşme bütün halkın devletin rolünü küçümsemek veya azaltmak bir yana, tam tersine, komünist kuruculuğun ana aracı olarak onun gücünü kat kat artırır.

2. SOSYALİST DEMOKRASİNİN İLERLETİLMESİNDE SBKP'NİN DENEYİMİ

SBKP 24. Kongresi'nde, devletin ve toplumun bütün politik örgütlenmesinin komünist kuruculuktaki rolünün sürekli olarak artırılması doğrultusunda belirlenen önlemler arasında, sosyalist demokrasinin ilerletilmesine son derece büyük bir önem verildi.

SBKP Merkez Komitesi Raporu'nu 24. Parti Kongresi'ne sunan L. İ. Brejnev, şunları söyledi: "Herkes bilmektedir ki bizim ülkemizde halk iktidarının organları --*Emekçi Halk Temsilcileri Sovyetleri*-- sosyalist devletin temeli ve onun demokratik mahiyetinin tam bir somutlaşmasıdır. Yoldaşlar, bu kudretli bir güçtür. Bunlar, bugün, bütün halkın devletin her düzeydeki işlerini yürüten iki milyondan çok temsilciyi kapsamaktadır. Sovyetlerde, bu temsilcilerle beraber, kendilerini gönüllü yardıma adanmış bulunan 25 milyonluk bir militan ordusu bulunmaktadır." (9)

Sovyetler, SSCB'de, emekçi halkın en kitlesel, en geniş örgütleridir. Sosyalist devletin temsili organları, sınıflar arasındaki ilişkileri dolaysız olarak yansıtır ve toplumun bütün sınıflarının ve toplumsal gruplarının çıkarlarını ifade eder. Bunlar, yüksek devlet yetkilerine sahiptirler, yönetim görevlerini yerine getirirler, sosyalist devletin diğer bütün organlarını oluşturup onların faaliyetlerini denetlerler. Demokratik merkezîyetçilik ve sosyalist hukukun üstünlüğü ilkelerine dayanan ve en tepeden taban birimlerine dek bütün ülkeyi kucaklayan Sovyetler sistemi, ekonomik ve kültürel gelişmenin tüm ülke çapında planlı olarak yönetilmesi ve yönlendirilmesi olanağını güvence altına alır.

Sovyetler sisteminin yaşayabilirliğinin ve gücünün ana ve belirleyici koşulu, Sovyetleri, SSCB'nin politik temeli olarak kabul eden Komünist Partisi'nin, onların, halk

İktidarının gerçek organları haline gelmesi doğrultusunda her zaman güçlü bir çaba harcamış olmasıdır. Parti, Sovyetlerin toplumsal bileşimleri, faaliyetlerinin içeriği, biçimi ve yöntemleri bakımından Parti politikasının uygulanmasına aktif olarak katılmalarını sağlamaya çalışmıştır.

Bir burjuva cumhuriyetinin herhangi bir parlamenter kurumuyla karşılaştırıldığında Sovyetler sisteminin sahip olduğu muazzam üstünlüklere karşın, Parti Sovyetleri hiç bir zaman, daha çok geliştirilmeye gereksinim duymayan, mükemmel, kusursuz bir devlet örgütlenmesi olarak görmedi. Lenin, "Sovyet Hükümetinin Acil Görevleri" yapıtında şu uyarıda bulunmuştur: "Sovyetleri donmuş ve kendi kendine yeten bir şeye dönüştürmekten daha aptalca bir şey olamaz." (10)

SSCB'de proletarya diktatörlüğü devletinin bir bütün halkın devleti durumuna ilerleyip dönüşmesi süreci, Sovyetler'in değişip gelişme süreciyle ayrılmaz şekilde bağlantılıdır. 1936'da SSCB Anayasası'nın kabul edilip yürürlüğe konması, oy hakkı üzerindeki bütün kısıtlamaların kaldırılması, gizli oy yoluyla doğrudan seçimlerin getirilmesi, sosyalist demokrasinin gelişme sürecinde büyük adımlar atılması anlamına geliyordu. Sovyetlerin adında yapılan değişikliğin kendisi bile -İşçi ve Köylü Temsilcileri Sovyetleri yerine Emekçi Halk Temsilcileri Sovyetleri olarak adlandırıldılar) toplumun toplumsal ve sınıfsal yapısında ortaya çıkan değişikliği, halkın sosyo-politik birliğini yansıtıyordu. Anayasa, devlet kuruculuğunda kazanılmış olan deneyimi bir kez daha onayladı, devlet erklinin yüksek ve yerel organlarının, Birlik cumhuriyetlerinin ve özerk cumhuriyetlerin, çeşitli özerk ulusal-devlet birimlerinin yetkilerini daha açıkça belirledi. Anayasa, Sovyet devletinin yürütme ve yönetim organlarının, devlet erki organlarına karşı sorumlu ve onların denetimine tabi oldukları ilkesini onayladı.

(10) V. İ. Lenin, **Tüm Yapıtları**, c. 27, s. 275.

SBKP, Emekçi Halk Temsilcileri Sovyetleri'ne yapılan her seçimin, kitlelerin politik ve çalışma coşkularının artmasına, onların, devlet işlerinin yönetimine katılımlarına, genel ulusal görevlerin yerine getirilişine katkıda bulunmasını sağlamaya çalışır.

Sovyetlere aday gösterilmesi, seçim propagandası çalışmaları, seçim komisyonlarının kurulması ve oy sayımı, Anayasa'ya ve Seçim Yasası'na uygun olarak emekçi halk örgütleri ve onların temsilcileri tarafından yürütülür.

SSCB Anayasası'nın belirlediği aralıklarla Sovyetlere yapılan seçimler, daha geniş emekçi halk katmanlarının devlet yönetimine doğrudan doğruya katılmasını ve yönetim işlerinde deneyim kazanmasını olanaklı kılar. Her seçim kampanyası, geçmiş deneyimin değerlendirilmesine, seçmenlerin düşüncelerinin ve çıkarlarının daha derinden tahlil edilmesine, ekonomik ve kültürel gelişmenin yeni görevlerinin ortaya konup tartışılmasına, eksikliklerin ortaya çıkarılmasına ve Sovyetlerin çalışmalarının daha da geliştirilmesi, kitlelerle olan bağlarının daha da güçlendirilmesi yollarının belirlenmesine olanak sağlar.

Komünist Partisi, Sovyetler için seçim kampanyalarının hazırlanıp uygulanışında politik yol göstericiliğini yapar, onların gelecek dönemdeki ana görevlerini ve faaliyet yönlerini belirler. Parti, anayasal normlara ve gerekliliklere, medeni hak ve özgürlüklere, devlet erki organlarının demokratik kuruluş ilkelerine kesinlikle uyulması için dikkat gösterir. Parti örgütleri, emekçi halk arasındaki bütün ajitasyon ve propagandayı, açıklayıcı çalışmaları yönetir ve bu amaçla da eldeki bütün araçlardan, en başta da kitle iletişim araçlarından --basın, radyo, vb.-- yararlanır.

Seçimlerde oluşturulan devlet erki organlarının toplumsal, niteliksel bileşimi büyük bir önem taşır. Parti komiteleri, sendikalarla, GKB örgütleriyle, emekçi halk kolektifleriyle birlikte hareket ederek halk iktidarı organlarına işçi sınıfının, köylülerin, aydınların en iyi temsilcilerinin aday gösterilmesini sağlamaya çalışır. Bunun,

Emekçi Halk Temsilcileri Sovyetleri'nin bütün faaliyetleri üzerinde, son tahlilde, belirleyici bir etkisi vardır.

Sovyet demokrasisini eleştirenler, "tam özgürlük" şampiyonları pozlarına bürünerek sık sık SBKP'yi seçim kampanyasına "müdahale etmek"le, kendi adaylarını seçmenlere "dayatmak"la suçlarlar.

Bu bağlamda şu sorulabilir: Genel olarak seçim kampanyasının akışını ve sonucunu etkilemeye çalışmayan bir politik parti var mıdır? Burjuva partilerinin varolmalarının en baştaki nedeni, burjuvazinin belirli bir grubunun çıkarlarını temsil eden kendi adaylarının seçim tutkusu için kampanya yürütmektir. Yazarları tarafından tartışılmaz olarak kabul edilen başka bir iddia da, Sovyetlere yapılan seçimlerde seçmenlerin herhangi bir seçme olanağına sahip bulunmadıkları, çünkü seçim platformunun herkes için ortak olduğu, bu nedenle de adayların aynı çıkarları temsil ettiği, bir tek parti tarafından aday olarak gösterilip desteklendikleri iddiasıdır.

Burjuva demokrasisinin savunucuları şunu biliyor olmalı ki, Sovyetlere aday gösterme hakkı yalnızca Komünist Partisi'ne değil, aynı zamanda diğer bütün kitleli halk örgütlerine --sendikalara, GKB'ne, kooperatiflere, gönüllü birlik ve derneklere, emekçi halk kolektiflerine-- aittir. Elverişliliğini kanıtlayarak genel olarak kabul edilmiş bulunan bir uygulamayla, Parti'nin, sendikaların ve diğer emekçi halk örgütlerinin ve birliklerinin temsilcileri, Komünist Partililer ve Partisizler blokundan ortak adayların çıkarılması konusunda anlaşırılar. Yüksek ve yerel yönetim organları bu şekilde aday gösterilmesi olanağının varlığı bile, Sovyet halkının sosyo-politik birliğinin, emekçi kitlelerin ve onların kitle örgütlerinin Komünist Partisi'ni destekleme konusundaki omuz omuzalıklarının belirleyici kanıtıdır.

Gerçekten de Sovyetler Birliği'nde seçim kampanyaları, Komünist Partisi'nin politikasını temsil eden ortak ve tek bir seçim platformunda yürütülür. Parti üyesi olsun veya olmasın adayların destekledikleri politika bu

politikadır. Temsilcilerin seçilmesinde kullanılan gizli oyların sonuçları, yalnızca, belirli bir adayın yönetim organlarında emekçi halkı temsil etmesinin uygun olduğunun seçmenler tarafından onaylanması değildir. Bu sonuçlar, tüm yetişkin nüfusun, Komünist Partisi'nin politikası karşısındaki tavrını ifade ettiği, son derece aktif ve etkili bir referandum olarak tanımlanabilir. Bilindiği gibi, SSCB'de savaş sonrası dönemde yapılan seçimlerin hepsinde, seçmenlerin yüzde 99'undan çoğu seçimlere katılmış ve kullanılan oyların yüzde 98'inden çoğu komünist ve partili-olmayan blok adayları için kullanılmıştır. Böylesine yüksek bir seçmen hareketliliğine dünyada hiçbir burjuva ülkesinde rastlanmaz. Bu durum, Sovyet halkının yüksek politik bilincinin, onun, komünist ve partili-olmayan blokun seçim platformuna oybirliğiyle gösterdiği desteğin çarpıcı kanıtıdır.

Sorun, seçimlerde kaç tane partinin yarıştığı ya da seçmene kaç tane platform sunulduğu sorunu değil, bir partinin temsil ettiği ve seçim programında dile getirdiği çıkarlar, seçimlerde aday olarak gösterdiği veya desteklediği kişiler ve nihayet seçilecek olan yönetim organlarının mahiyeti sorunudur.

Sovyet seçmenleri, adayların kişisel özelliklerine ve seçim programının uygulanması doğrultusunda çalışmaya hazırlık derecelerine karşı son derece duyarlıdırlar. Gösterilen adaylar lehine kullanılan oyların genel olarak yüksek bir düzeye ulaşmasıyla beraber, gerekli oy çoğunluğunu sağlamayan adaylar da olmuştur. Bundan başka, seçmenler, bir temsilciyi görev süresi dolmadan önce, belirli bir yöntemle göre, geri çağırabilirler. Bu durum, genel olarak, bir adayı gösterilmesi sırasında Parti'nin veya diğer kitle örgütlerinin yanlışlık yapması nedeniyle ortaya çıkar. Bu gibi olaylar aynı zamanda, seçmenlerin yüksek titizliğini, seçimlerin ve seçim sisteminin kendisinin demokratik karakterini ortaya koyar.

Komünist Partisi, seçimlerden sonra, Sovyetlere ön-

cülük ederek, onların günlük faaliyetlerinin örgütlenmesiyle ilgili sorunlara ağırlık verir.

İdarenin yaşama ve yürütme dalları arasında ayırım olmaması, Sovyetler'in ve onların temsilcilerinin etkin bir çalışma yürütebilmeleri için çok elverişli koşullar yaratır. Bu idare Sovyetlerin --kendi yetki alanları içinde ve öğelerinin her biri için saptanmış bulunan biçimler içinde- yasaları kendilerinin yapmaları ve ekonomik, sosyo-politik ve kültürel alanlarda geniş bir ilişkiler zincirini düzenleyen yasaları ve idari emirleri kendilerinin uygulamaları anlamında, bölünmüş değildir.(11) Bu alandaki dikkat, Sovyetlerin bünyesi içinde yer alan çalışmaların örgütlenmesiyle ilgili sorunlar üzerinde toplanmıştır. Bu örgütlenme toplantıların hazırlanıp yapılmasını, temsilcilerin ve komisyonların yürüttüğü çalışmaların, yürütme ve yönetim organları tarafından verilen talimatların yerine getirilip getirilmediğinin denetlenmesini, milletanların katılımını içerir.

Parti örgütleri, yönetim organları olarak Sovyetler'in faaliyetlerine ve yönetim çalışmalarına doğrudan müdahale etmezler ama, onların, son tahlilde, Parti politikasının hedeflerine uyarlar.

SBKP, verdiği yönergelerin bütün emekçi halk örgütleri tarafından yerine getirilmesi üzerindeki denetim hakkını koruyarak devlet örgütlerinin çalışmalarındaki genel doğrultuyu belirler. Parti, devlet aygıtı personelinin seçi-

(11) Karl Marks, Paris Komünü deneyimini değerlendirirken, Komün'ün, parlamenter cumhuriyetin tersine, aynı zamanda hem yasa yapıp hem de uygulayan bir çalışma birliği olarak kurulduğunu vurguladı. (Bkz: Karl Marks, «Fransa'da İç Savaş». Karl Marks ve Frederick Engels, Seçme Yapıtları, c. 2, s. 220) Komün (Belediye Meclisi) üyeleri, yalnızca tartışıp kararnameler geçirmekle kalmadılar, aynı zamanda bu kararnamelerin uygulanışına da aktif olarak katıldılar. Lenin'in özellikle değer verdiği bu ilke, Sovyet Cumhuriyeti tarafından benimsenerek geliştirildi.

mini, yerleştirilmesini ve eğitimini yürütür, Sovyetlerin faaliyetleriyle ilgili sonucu belirleyici önemdeki sorunlar üzerine kararlar alır.

Devlet aygıtının yapısının gözden getirilmesiyle, onun işleyiş stilinin daha da iyileştirilmesiyle, personel seçimiyle ilgili sorunlar, yüksek yönetim organlarıyla, Bakanlıkla, hükümet daireleriyle, Devlet Komiteleri'yle ilgili sorunlar, tartışılmak ve karar alınmak üzere, SBKP Merkez Komitesi'nin girişimiyle Yüksek Sovyet'e ve onun Prezidyum'una ve SSCB Bakanlar Konseyi'ne sunulur. Bu sorunların yaşamsal önem taşıyan bazıları üzerinde SBKP Merkez Komitesi, Yüksek Sovyet Prezidyumu veya SSCB Bakanlar Konseyi ortak kararlar hazırlayıp onaylarlar. Örneğin, SBKP Merkez Komitesi ve SSCB Bakanlar Konseyi Nisan 1973'de "Sanayinin Sevk ve İdaresinin Daha da Geliştirilmesi İçin Bazı Önlemler Üzerine" ortak bir karar açıkladılar. Bu ortak karar, SBKP 24. Kongresi kararlarına uygun olarak sanayinin iki ve üç kademeli bir sevk ve idare sistemine dönüştürülmesini, üretimde temerküzün ve işbirliğinin ilerletilmesi yönündeki (tek tek sanayilerin özgül özellikleriyle uygunluk içindeki dev işletmelerin ve kombinaların kurulması) çabaların artırılmasını sağladı. Bu önlemlerin uygulanması, ulus çapındaki sektörel ekonomik yönetim sisteminin sürekli olarak geliştirilmesinde ve güçlendirilmesinde yeni bir ilerleme ortaya çıkardı.

Komünist Partisi, Sovyetlerin, yüksek veya yerel devlet yönetimi organlarının yaptığı, ortak davaya yararlı her girişimi desteklemeyi gerek edinilen deneyimin, gerekse devlet ve kitlesele halk örgütleri için yeni faaliyet biçimlerinin geliştirilip yaygınlaştırılmasını her yolla teşvik etmeyi bir görev olarak kabul eder.

Geçen son bir kaç yıl içinde Sovyetlerin rolü daha da arttı, haklar genişletildi ve devlet yönetimi sorunları üzerine aldıkları kararlar daha yetkinleştii. Sovyetlere seçilen temsilcilerin toplam sayısının artırılması, emekçi halkın en aktif temsilcilerinin Sovyetlere seçilmesi yo-

luyla bu durum daha büyük ölçüde geliştirildi. Yerel Sovyetlere seçilen işçilerin sayısı 1939'da 102 bin 600 iken 1975'de 836 bin 400'e çıktı. Haziran 1975'de yerel Sovyetlere seçilen temsilcilerin 600 bin 600'ü --toplam temsilci sayısının yüzde 27,2'si-- kolektif çiftçilerden, 664 bin 800'ü --yüzde 30,1'i-- 30 yaşın altındaki kişilerden, 1 milyon 64 bin --yüzde 48,1'i-- kadınlardan, 968 bin --yüzde 43,8'i-- Parti üyeleri veya aday üyelerinden oluşuyor ve Sovyetler Birliği'nde yaşayan hemen hemen her milliyetin temsilcilerini kapsıyordu.

Sosyalist toplumun toplumsal ve sınıfsal yapısını yansıtan geniş ölçekli temsil özelliği, SSCB Yüksek Sovyetli üyelerinin de belirgin bir özelliğidir. Haziran 1974'de seçilen yüksek devlet erki organlarının yapısından çoğunu --yüzde 50,7'sini-- işçiler ve kolektif çiftçiler; yüzde 31'ini kadınlar oluşturuyor ve birçok genç üye bulunuyordu; Anayasa uyarınca, Birlik Cumhuriyetleri'nin ve özerk cumhuriyetlerin, özerk bölgelerin ve ulusal bölgelerin hepsi, SSCB Yüksek Sovyeti'nin Milliyetler Sovyeti'nde temsil ediliyordu.(12) Temsilcilerin sahip olduğu yüksek eğitim ve kültür standartlarını şu sayılar ortaya koymaktadır: SSCB Yüksek Sovyeti üyelerinin yüzde 53'ü yüksek öğrenime veya dengi bir öğrenime, yüzde 47'si ise ortaöğrenime veya dengi bir öğrenime sahiptir.

Hiç bir kapitalist devlet, sosyalist toplumun bu somut verilerinin karşısına, emekçi halk temsilcilerinin burjuva parlamentolarına, yönetim organlarına katılımını gözler önüne seren somut veriler koyabilme durumunda

- (12) SSCB'de, yüksek devlet erki organı --SSCB Yüksek Sovyeti-- iki meclisten oluşur: Birlik Sovyeti ve Milliyetler Sovyeti. Birlik Sovyeti'ne yapılan seçimler, ulus çapında tek bir orana göre --300 bin kişiye bir temsilci-- seçim bölgelerinde yapılır: Her bir Birlik Cumhuriyeti'nden 25 temsilci, her bir Özerk Cumhuriyet'ten 11 temsilci, her bir Özerk Bölge'den 5 temsilci ve her bir Ulusal Bölge'den 1 temsilci.

değildir. Burjuva ideologları, kapitalist ülkelerdeki durumu aklarak sosyalist demokrasiyi gözden düşürmek, onun üstünlüklerini çarpıtmak veya tamamen reddetmek amacıyla genel bir "demokrasi bunalımı" yarattığını iddia ettikleri bilimsel-teknik devrim koşullarında üretimin ve toplumsal süreçlerin tümünün yönetiminin daha da geliştirilmesine atıfta bulunmaktadır. Bu iddiaların özü şudur: Gelişmekte olan bilimsel-teknik devrim koşullarında, yönetimi, --idarecilik görevlerini yerine getirmeye yetenekli olmadığı iddia edilen-- emekçi halk temsilcileri değil, yalnızca, toplumun "elit" tabakası denen kesim, profesyonel parlamenterler, yöneticiler, "toplum mühendisleri", vb. yürütülebilirler.

Bu iddia, bilimsel-teknik devrimin ortaya çıkardığı sorunların burjuva ideologları tarafından çarpıtılmasından, devlet aygıtı içinde büyük, tekelci sermayenin ve onun hizmetçilerinin tek başlarına kendilerinin yönetme hakkına sahip bulunduklarını kanıtlayabilme çabasından başka bir şey değildir. Bu iddialar, işçi sınıfının ve köylülerin temsilcilerinin yüksek ve yerel yönetim organlarına katılmalarının, emekçi kitlelerin sosyalist devlet yönetimine katılmasının "hayal ürünü" ya da "yararsız" olduğunu kanıtlayabilme çabaları doğrultusunda kullanılmaktadır.

Sosyalizmin teorisi ve pratiği, bu gibi burjuva iddialarının dayanıksızlığını ve halk düşmanı karakterini açıklıkla ortaya koymuştur; ki sosyalist demokrasi, sosyalizmin teorik yetkinleşmesi ve pratik uygulamaları boyunca sürekli olarak gelişmektedir. Bilimsel-teknik devrimin başarıları ile sosyalist ekonomi sisteminin üstünlüklerinin biraraya getirilmesiyle ilgili, bilim ile üretimin bütünleştirilmesinin ve bunun verimliliğinin artırılmasının sosyalizme özgü yeni biçimlerinin geliştirilip uygulanmasıyla ilgili sorunlar da dahil olmak üzere toplumun daha da geliştirilmesiyle ilgili her türlü karmaşık sorun emekçi halkın doğrudan katılımı, devletin ve halk

örgütlerinin ve çalışma gruplarının rolünü daha da artırılması yoluyla çözümlenir.

Bir çok burjuva politika bilimcisi, Sovyet halkının tümünün kültür düzeyinin sürekli olarak yükseldiğini gösteren gerçekleri kasıtlı olarak gözardı etmektedirler. Yönetim organlarına seçilen işçi sınıfı ve köylü temsilcilerinin politik olgunluğu, iyi mesleksel eğitim düzeyleri ve yüksek kültür standartları, bu süreci yansıtmaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi, Emekçi Halk Temsilcileri Sovyetleri üyeleri arasında, çoğu işçi sınıfının ve köylülerin içinden gelen halk aydınları temsilcileri, özellikle çeşitli bilim ve teknoloji alanlarından uzmanlar, kültür emekçileri, tanınmış devlet adamları ve halk önderleri bulunmaktadır, ve bu kişiler, ekonomik yönetim ve kültürel faaliyet alanlarında muazzam bir deneyim birikimine sahiptirler.

Temsilcilerin çok büyük bir çoğunluğu Sovyetlerin ve daimi komisyonların(13) günlük faaliyetlerinde yer alarak devlet işlerinin yönetilmesinde gerekli beceriği edinirler; bütün faaliyetlerini, büyük mülitan kitlesiyle, seçmenlerle yakın bir ilişki içinde yürütürler, onların tavsiyelerini ve önerilerini alırlar. Devlet işleriyle ve yerel yaşamla ilgili sorunların Sovyetlerde kolektif olarak tartışılması, temsilcilerin yeteneklerinden ve deneyimlerinden yararlanılarak bu sorunların çözümlenmesini, en yeni po-

(13) Gerek yüksek devlet erki organlarının --SSCB Yüksek Sovyeti, Birlik Cumhuriyetlerinin ve Özerk Cumhuriyetlerin Yüksek Sovyetleri-- altında gerekse yerel Emekçi Halk Temsilcileri Sovyetleri'nin altında daimi komisyonlar kurulur. SSCB Yüksek Sovyeti Meclisleri'nin --Birlik Sovyeti ve Milliyetler Sovyeti-- herbirinde ondört tane daimi komisyon kurulmuştur. Bu komisyonlar, yasa önerileri, planlama ve bütçe, dış ilişkiler, gençlikle ilgili işler, sanayi, tarım, halk sağlığı ve toplumsal güvenlik, halk eğitimi, bilimsel ve kültürel işler, çevre korunması, vb. alanlarını kapsamaktadır.

tansiyellerin ve olanakların ortaya çıkarılmasını, toplumsal üretimin verimliliğinde artış sağlanmasını, ulusal ekonomik planların yerine getirilebilmesini, emekçi halkın maddi ve kültürel yaşam koşullarının daha da iyileştirilmesini olanaklı kılar. Emekçi Halk Temsilcileri Sovyetleri'nin örgütlenmesindeki ve faaliyetlerindeki demokratik ilkeler, yaşamsal sorunların çözümlenmesine tekyanlı bir yaklaşım yapılması olanağını dışlar, dargörürlülüğü ve kırtasiyeciliği safdışı bırakır, eksikliklerin belirlenmesine ve bunların giderilmesi doğrultusunda etkin önlemler hazırlanmasına yardımcı olur.

Sovyetlerin önünde duran sorunların çözümlenmesinin demokratik, kollektif ilkelerini, Sovyet devlet aygıtı görevlilerinin, alınan kararların yerine getirilmesi sorumluluklarını ortadan kaldırmak şöyle dursun, tersine, bu, onların sorumluluklarını daha da artırır. Lenin, "her Sovyet üyesinin, Sovyet'in toplantılarına katılmanın yanı sıra devlet yönetimi alanında sürekli olarak çalışma yürütmek zorunda olması gerektiğini"(14) vurguladı. Lenin, alınan kararların, Sovyet devlet aygıtının bütün birimlerinde yerine getirilişinin denetlenmesinin, her görevliyi,

Yerel Sovyetler'in altında 327 bin kadar daimi komisyon kurulmuştur ve toplam temsilci kitlesinin yüzde 80'inden çoğu bu komisyona katılmaktadır.

Daimi komisyonlar, Sovyetlere ve Sovyetler'in yürütme organlarına sunulacak olan sorunlar üzerinde yapılan ön tartışmalara katılırlar, alınan kararların yerine getirilmesini denetlerler, vb. Bu komisyonlar, gerçekte, ara dönemleri sırasında sosyalist devletin temsili organlarının faaliyetlerinin sürekliliğini sağlarlar, temsilcilerin çalışmalarının daha iyi örgütlenmesine, Sovyetler'in çalışmalarında temsilcilerin faaliyetlerinin ve kollektif ilkelerin rolünün artırılmasına, Sovyetler'e tabi olan büroların ve ekonomik örgütlerin üzerindeki sürekli denetimin geliştirilmesine katkıda bulunurlar.

(14) V. İ. Lenin, «RKP (B) Olağanüstü Yedinci Kongresi», Tüm Yapıtları, c. 27, s. 155.

devlet disiplinine kesinlikle uyma zihniyetinde, geniş emekçi halk kitlelerine karşı görevlerini yerine getirmeye büyük bir sorumluluk duyma zihniyetinde eğitmenin gerekliliğini vurguladı. Alınan kararların yerine getirilmesinin denetlenmesinde temsilcilerin kendileri, daimi komisyonlar, Sovyet militanları kitlesi, 9 milyonun üzerinde üyeye sahip olan halk devletin grupları aktif bir rol oynarlar.

Bir Sovyet temsilcisi, halkın tam güvenine sahip olan bir halk temsilcisidir. O, emekçi halkın, bütün halkın devletin çıkarlarıyla çakışan yaşamsal çıkarlarını temsil eder. Bu nedenle sosyalist bir toplumda bir temsilciye, burjuva cumhuriyetlerinde olduğu gibi onu profesyonel bir parlamenter yapan, ayrı, imtiyazlı bir statü tanımak gereksizdir. Tam tersine, Sovyet demokrasisinin en büyük üstünlüklerinden bir tanesi, temsilcilerin büyük bir çoğunluğunun, yönetim görevleri ile güvenlik işlerini, mesleksel görevlerini yerine getirmeyi birleştirmeleri, fabrikalarda ve tesislerde, kolektif çiftliklerde, çeşitli örgüt ve kuruluşlarda çalışmaları ve her zaman halkın içinde olmalarıdır. Bu nedenle temsilciler, seçmenlerin çıkarlarını mümkün olduğu kadar tam bir şekilde temsil edebilecek bir konumdadırlar. Bir Sovyet temsilcisi aynı zamanda, kendi ilgi alanı içindeki işlerin durumu hakkında düzenli ve tam bilgi alabileceği koşulların kendine sağlanması gereksinimi duyar ve haklarının tam olarak tanımlanmasını ve garanti edilmesini ister.

SSCB Yüksek Sovyeti, SBKP 24. Kongresi'nin kararlarına uygun olarak 1972'de kabul ettiği yasayla, temsilcilerin yetkilerini önemli ölçüde genişletti ve temsilcilerin haklarının anayasal güvencelerle korunması doğrultusunda yeni önlemler getirdi. Böylece, köy Sovyetlerinden SSCB Yüksek Sovyeti'ne dek her düzeydeki Sovyetlerin üyelerinin yürüttüğü faaliyetler için daha elverişli koşullar yaratıldı.

Son birkaç yıl içinde, tam yetkili yönetim organları olarak yerel Sovyetlerin hakları önemli ölçüde genişle-

tıldı ve köy, bölge ve kent Sovyetleri yürütme komitelerinin maddi ve parasal olanakları daha da iyileştirildi. Bu Sovyetlerin yürütme komitelerinin tasarrufunda olan ve kent ekonomisinin geliştirilmesine ve kültürel ve günlük hizmetlerin iyileştirilmesine ayrılmış olan bütçelerin ve fonların gelir bölümünü artırmak üzere, daha önceleri cumhuriyet, bölge ve alan yetkililerine bağlı bulunan işletmelerden bazıları ek olarak yerel Sovyetlerin yetki alanına alındı. Sovyetlerin yürütme komiteleri, bütçenin uygulanması sırasında elde edilen bütün ek gelirleri serbestçe kullanabilirler ve aynı zamanda cumhuriyet ve bölge --alan-- yetkililerinin vb. altında yer alan dalrelere ve ekonomik örgütlere bağlı işletmelerin gelirlerinin bir bölümünü kullanabilirler. Kent Sovyetleri, aynı zamanda, devlet konut stokunun ve kent halkına yiyecek hazırlayan tesislerin yönetiminden de sorumludur.

Bu önlemlerin uygulanması, Sovyetlerin faaliyetlerinin demokratik ilkelerinin daha da gelişmesi anlamına gelmekle, komünizm kuruculuğunun şimdiki aşamasında yerel Sovyetlerin önünde duran görevlerin yerine getirilmesi doğrultusunda yeni maddi ve yasal önkoşullar yaratmaktadır.

Dokuzuncu beş-yıllık plan döneminde --1971-1975-- Sovyetler'in sanayi üretimi yüzde 43 arttı ve yakıt ve enerji üretimi önemli ölçüde gelişti. Elektrik, petrol, gaz ve kömür üretimi arttı. Atom enerjisi üretimi daha da gelişti. Sovyetler Birliği, kömür, demir cevheri, çelik, petrol, çimento, mineral gübre gibi birçok alanda dünyada en büyük üretici durumuna geldi. Tarımın maddi ve teknik olanakları sürekli olarak geliştirildi. Bu alandaki yatırımlar beş-yıllık dönem içinde 131 milyar rubleyi buldu; tarıma toplam olarak 1 milyon 700 bin traktör, 1 milyon 100 binden çok kamyon, 15 milyar 800 milyon ruble tutarında tarım makineleri ve diğer çeşitli makineler sağlandı. Kolektif devlet çiftliklerine 300 milyon tondan çok mineral gübre gönderildi.

Bu dönem boyunca ulusal gelir yüzde 28 arttı ve toplam artış 76 milyar rubleyi buldu. Bu artışın beşte dördü kadarı, toplumsal çalışmanın üretkenliğinin gelişmesine bağlanabilir. Ulusal gelirdeki artış, Sovyet halkının maddi ve kültürel gereksinimlerinin daha tam olarak karşılanabilmesini olanaklı kıldı. Kişi başına gerçek gelirler yüzde 24, fabrika ve büro emekçilerinin ücretleri ve gelirleri ortalama yüzde 20 ve kollektif çiftçilerin gelirleri yüzde 25 arttı. Aynı zamanda da dayanıklı ve dayanıksız tüketim mallarının devlet perakende satış flatları istikrarını korudu. Dokuzuncu beş-yıllık plan dönemi içinde toplam olarak 544 milyon metrekare konut kuruldu ve bu konutlar 56 milyon kişinin konut koşullarının iyileştirmesini sağladı. Genel ortaöğrenime geçiş esas itibariyle tamamlandı. Halkın kültürel standartlarının ilerletilmesine, çalışma ve dinlenme koşullarının daha da iyileştirilmesine derin bir dikkat gösterildi. Kamu sağlığı, kültür fizik ve spor daha da ilerletildi. Çevre korunması önlemleri öncesine oranla daha geniş bir ölçekte uygulandı.

Sovyetler, kent ekonomisini geliştirmek, kültürel ve günlük hizmetleri daha da yetkinleştirmek doğrultusunda büyük çaba harcamaktadırlar. Sovyetler, gündelik yaşamı, ticaret, halk eğitimi, halk sağlığı, kültür, vb. sorunları da dahil olmak üzere kent ve kırdaki emekçi halkın yaşamsal çıkarlarını etkileyen her sorunun ele alınışına, fiilen, doğrudan doğruya katılmaktadırlar. Örneğin konut üretimini alalım. Yalnızca son birkaç yıl içinde Moskova'da, Leningrad'da, Sverdlovsk'da, Vilnius'da ve ülkenin daha başka düzinelerle sanayi kentinde ve bölgesinde, toplumsal, kültürel ve günlük hizmetler tesislerine sahip olan yeni yerleşim bölgeleri fışkırdı. Yeni kurulan apartmanların, çocuk bakımı ve kültür kuruluşlarının sayısı, Sibirya'nın, Urallar'ın ve Orta Asya'nın çeşitli bölgelerinde ve alanlarında özellikle yüksektir.

Emekçi Halk Temsilcileri Sovyetleri'nin faaliyetlerinin daha da iyileştirilmesi, ekonomik ve toplumsal sü-

reçlerin yönetiminin daha da ilettilmesinin, Sovyet halkının sosyo-politik birliğinin daha da güçlendirilmesinin ana öğelerinden biridir.

Sosyalist demokrasi sistemi yalnızca Sovyetleri, devlet erki organlarını içermekle kalmaz, aynı zamanda o, sendikalar, Genç Komünistler Birliği, kooperatifler ve diğer emekçi halk birlikleri ve dernekleri gibi kitlesel halk örgütleriyle sıkı sıkıya örülmüş bir ağıdır.

Sendikaların rolü, komünist kuruculuğun yeni aşamasında çok büyük ölçüde artmıştır. İşçi sınıfı, sendikalar dan yardım alarak, kişisel sorumluluk ilkesi üzerinde üretimi yöneten ekonomik organların faaliyetlerini ve bunların idaresini denetler. Sendikaların hakları önemli ölçüde genişletilmiş ve üretim planlaması ve örgütlemesi, iş güvenliği ve işçi sağlığı, ücretler ve maaşlar, iş yasasına uyulmasının denetlenmesi, toplumsal güvenlik, fabrika ve büro işçilerine yönelik kültürel ve günlük hizmetler alanlarındaki sorumlulukları artırılmıştır. İşletmelerin sevk ve idare biçimlerinin iyileştirilmesi, işçilerine ve çalışma kolektiflerine verilen maddi ve manevi özendiricilerin artırılması, kitlelerin girişkenliğinin daha da gelişmesini, sendikaların, kitlelere komünist eğitim verme, sosyalist yaratıcı-yarışmayı yönetme faaliyetlerinin daha da iyileştirilmesini içerir.

SBKP Merkez Komitesi 1971'de aldığı "Sosyalist Yaratıcı-Yarışmanın Örgütlenmesinin Daha da İyileştirilmesi Üzerine" kararda, komünist kuruculuğun şimdiki aşamasındaki yaratıcı-yarışmanın özelliklerini ve önemini ortaya koydu, Parti'nin, sendikaların ve diğer halk örgütlerinin bu önemli çalışmayı yönlendirmedeki görevlerini ve rolünü belirledi. Merkez Komitesi bu kararı alırken, Lenin'in sosyalist yaratıcı-yarışma düşüncesinden, SSCB'nin emekçi halkı tarafından muazzam deneyim üzerine yaptığı bir analizden hareket etti. Lenin, yaratıcı-yarışmada büyük bir yükselme olması ile sosyalist demokrasinin gelişmesini, emekçi halkın devlet yönetimine ve toplumsal üretimin yönetimine katılmasını dolaysız ola-

arak birbirlerine bağladı. Lenin, bu konuda şunları yazmaktadır: "Ve, burjuva cumhuriyetinin biçimsel demok-rasısından emekçi halk kitlesinin *yönetime* gerçekten ka-tılışına geçiş sağlayarak yaratıcı-yarışmayı ilk kez ge-niş bir tabana oturtan şey, tamı tamına Sovyet biçimli ör-gütlenmedir. Bunu politik alanda örgütlemek ekonomik alanda örgütlemekten çok daha kolaydır; ama sosyaliz-min başarısı bakımından önemli olanı ekonomik alan-dır." (15)

Parti'nin şimdiki aşamada yürüttüğü ekonomik politika, sosyalist yaratıcı-yarışmanın gelişmesi için son dere-ce elverişli koşullar yaratmaktadır. Komünist Partisi, ko-münizmin maddi ve teknik temelinin kurulma temposu-nun artırılması, bilimsel-teknik devrimin başarılarının geniş kapsamlı bir şekilde kullanılmasının sağlanması, toplumsal üretimin verimliliğinin artırılması için çalışır. Sosyalist toplumun temel örgütleri olan çalışma kol-lektiflerinin yanı sıra devlet ve halk örgütleri de bu gö-revlerin yerine getirilmesinde muazzam bir rol oynar-lar.

En kitlesel örgütler olan Sovyetler'in, sendikaların, Genç Komünistler Birliği'nin yanı sıra, sosyalist toplumun üyelerinin maddi ve kültürel gereksinimleri nedeniyle ortaya çıkmış bulunan diğer emekçi halk örgütleri, bir-lilikleri ve dernekleri de büyük bir rol oynarlar. İşçi sını-fının yüksek bir kültür ve teknik yetenek düzeyine sa-hip olması, çok çeşitli Sovyet aydın kesimlerinin serpillip gelişmesi, kitlelerin yaratıcı faaliyet ve girişkenlik göste-rebilmeleri bakımından en önemli koşullardır. SSCB'de, Bilim ve Teknik Dernekleri Bütün-Birlik Konseyi içinde birleşen bilim ve teknik dernekleri, SSCB Rasyonalizatör-ler Birliği, SSCB Znanıye --Bilgi-- Birliği, yazarların, kom-pozitörlerin, sanatçıların, sinemacıların, gazetecilerin mes-

lek örgütleri ve çok sayıda diğ er meslek örgütleri kurulmuştur ve bunlar başarıyla faaliyet yürütmektedirler.

Bütün bunlar, sosyalist demokras  sisteminin, ülkenin ekonomik, sosyo-politik ve kültürel yaşamında yer alan dönüşümlerin temel i üzerinde sürekli olarak geliştiğini, onun, en geniş emekçi halk kesimlerinin, sosyalist toplumun bütün toplumsal katmanlarının ve gruplarının çıkarlarını ifade ettiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Demokratik kurumların ve kuruluşların, maddi güvencelere dayanan hakların ve özgürlüklerin, emekçi halkın üretim yönetimine, her üretim kollektifinin işlerine g tgede daha geniş olarak katılması doğrultusunda kullanılıyor olması bu konu açısından özel bir önem taşı-maktadır. SBKP Genel Sekreteri L. İ. Brejnev 1974'de Moskova'nın Bomanski seçim bölgesi seçmenlerinin bir toplantısında yaptığı konuşmada şunları söylemiştir: "Demokrasi, eğer, insanın günlük işlerini yürüttüğü, yaratıcı enerjisini uyguladığı çevreyi kapsamazsa yalnızca boş bir söz olarak kalır. Bu nedenle, üretimde demokratik ilkelerin g lendirilmesi temel bir öneme sahiptir."

Emekçi halk, üretim kollektifleri içinde, kollektifin i  programıyla, üretim örgütlenmesiyle, çalışma süreçleriyle, kolektifin toplumsal ve kültürel hizmetleriyle ilgili olduğu gibi çalışma gruplarının sosyalist toplumun bütün yaşamında sahip olduğu rolün yükseltilmesiyle ilgili yaşamsal sorunların çözümlenmesinde yer alır.

Sosyalist demokraside " atlaklar" arayan sosyalizm düşmanları, bireyin sosyalist toplumda özgürlükten yoksun olduğu, onun, kollektifler, çeşitli örgütler tarafından "baskı altında tutulduğu" iddiasıyla yapmacık bir endişe gösterirler. Bunlar, Sovyetler Birliği'nde devletin ve halk örgütlerinin, çalışma kollektiflerinin haklarının genişletilmesini ve rollerinin artırılmasını, bireyin çıkarlarına, insanın kişisel haklarına sanki zarar veriyormuş gibi göstermeye çalışırlar.

Oysa mevcut olgular b yleyi iddiaları yalanlamaktadır. Sovyet halkının devlet ve halk örgütlerinin faaliyet-

lerine, gönüllü derneklere ve birliklere katılması, onun, haklarından ve özgürlüklerinden alabildiğince yararlanmasını ve çıkarlarını ifade edebilmesini sağlar. Emekçi halkın gösterdiği sosyo-politik faaliyet, kolektiflerin ve örgütlerin işleyişinin daha da iyileştirilmesine, bu örgütlerin, tüm toplumun amaçlarını gerçekleştirmek doğrultusunda kullanılmasına katkıda bulunur ve bireyin çokyönlü gelişiminin, sosyalist devletteki her bireyin rolünün ve toplumsal öneminin artırılmasının önemli ve vazgeçilmez bir koşulu olarak hizmet eder.

SBKP'nin, Sovyet demokrasisinin geliştirilmesi konusundaki tavrı, Sovyet sisteminin, bütün devlet aygıtının geliştirilmesi, devlet ile kitlesel emekçi halk örgütleri arasındaki etkileşimin ilerletilmesi ve bunların komünist kuruculukta rollerinin artırılması, komünist kuruculuğun görevlerine ve amaçlarına uygun düşmektedir. Parti, komünizm kuruculuğunda harcanan çabaların, sosyalist demokrasinin çokyönlü olarak geliştirilmesinden, Sovyet devletinin sağlamlaştırılmasından, toplumun politik örgütlenme sisteminin geliştirilmesinden ayrılamayacağını vurgulamıştır. SBKP'nin bu alanda kazandığı deneyim dünya çapında tarihsel bir öneme sahiptir; çünkü o, herşeyden önce, sosyalist ve komünist kuruculuğun genel yasalarının uygulanması temeline dayanmaktadır.

3. SBKP'NİN DEVLET KURUCULUĞUNUN ÖNCÜLÜĞÜNDEKİ ROLÜNÜN ARTMASI

Komünist Partisi'nin devlet kuruculuğu alanında oynadığı öncü rol, onun sosyalist toplumdaki yeri tarafından belirlenmektedir ve sosyalizm ve komünizm kuruculuğunun bir yasasıdır.

SBKP Programı, Komünist Partisi'nin içinde bulunduğumuz rolünün artmasını sağlayan nesnel olarak işleyen ve birbirleriyle karşılıklı olarak bağlantılı olan çeşitli öğeleri belirtmektedir. Bu öğeler, en başta, komünist kuruculuğun ölçeğinin genişlemesi, daha yüksek bir politik ve örgütsel öncülük düzeyi gerektiren daha karmaşık

görevlerin ortaya çıkmasıdır. Parti'nin Sovyet toplumunun yaşamındaki rolünün artması, aynı zamanda, kitlelerin yaratıcı faaliyetlerinin yükselmesine, devletin ve üretim işlerinin yönetimine milyonlarca yeni emekçinin katılmasına, sosyalist demokrasinin sürekli olarak gelişmesine, bilimsel komünizm teorisinin öneminin artmasına, bu teorinin yaratıcı şekilde geliştirilip propagandasının yapılması gerekliliğine, emekçi halka komünist eğitim verme görevlerinin varlığına bağlanabilir.(16)

Parti, komünist toplum kuruculuğa öncülük ederken, toplumda varolan bütün toplumsal güçleri harekete geçirir, kitlelerin yaratıcı enerjisini teşvik eder, onları ortak bir doğrultu boyunca yönetir ve bu süreç sırasında sosyalizmin, onun toplum ve devlet sisteminin üstünlüklerinden yararlanır. Komünist Parti, toplumun toplumsal ve sınıfsal yapısını, onun gelişimindeki genel eğilimleri, işçi sınıfı ile köylüler arasındaki bağlaşıklığın, Sovyet halkının sosyo-politik birliğinin güçlendirilmesini analiz etmeyi, Sovyet devletine yaptığı öncülük sırasında uyguladığı politikanın ana görevlerinden biri olarak kabul eder.

Sovyet halkının sosyo-politik birliğinin kurulup güçlendirilmesi, yeni bir tarihsel halk topluluğunun --Sovyet halkının-- ortaya çıkması, sosyalizmin en büyük başarılarıdır. Ancak bu birliğin başarıyla sağlanlaştırılması, sınıfsal, politik ilişkileri daha basit bir duruma getirmez. Sosyalist toplumda da sınıfların varlıklarını sürdürmesi, toplumsal eşitsizlik kalıntılarının varolmasına, bedensel çalışma ile zihinsel çalışma arasında, kent ile kırsal kesim arasında farklılıklar bulunmasına bağlanabilir. Toplumsal mahiyetleri bakımından birbirlerine benzeseler de iki sınıfın varolması nedeniyle sosyalist toplumda bazı çelişkiler varlığını sürdürür, ama bu çelişkiler uzlaşmaz karakterli değildirler. Sosyalist toplumdaki emekçi sınıflarının ve toplumsal grupların yaşamsal

ekonomik ve kültürel çıkarlarının genel olarak birbirleriyle çakışmasıyla birlikte, bunların her birinin özgül çıkarlarında hâlâ bazı farklılıklar bulunur. Çelişkiler, aynı zamanda, toplumun büyümekte olan maddi gereksinimleri ile bu gereksinimlerin tamamen karşılanabilmesi olanacağı arasındaki uyumsuzlukta da dile gelir.

Çelişkilerin yalnızca karakterinde ve dışavurma biçimlerinde değil aynı zamanda onların komünist kuruculuk süreci içinde çözülme biçimlerinde de değişiklikler olmaktadır. Bu alandaki belirleyici rol, Komünist Partisi'nin bilime dayalı politikası, devletin ve halk örgütlerinin bilinçli, amaçlı faaliyetleri tarafından oynanır.

Komünist toplumun kuruculuğu süreci boyunca sınıflar birbirlerine yakınlaşmakta ve gerek sınıflar ile aydınlar arasındaki farklılıklar, gerekse sınıf-içi farklılıklar yavaş yavaş silinmektedir. Ama Parti, bu sürecin hemen tamamlanacağı umuduna kapılmaz ve bu sürecin kaçınılmaz olarak yolaacağı sonuçlardan hareket ederek faaliyetlerini sürdürür. Sınıfların birbirlerine yakınlaşması, sosyalist toplumun tam bir toplumsal homojenlik doğrultusunda gelişmesi yasası, bir eğilim olarak, toplumsal ve sınıfsal yapının gelişip değişmesinin genel ve ana eğilimi olarak işler. Sınıflar ve sınıflar içindeki karmaşık yapılar, bu süreç tamamlanıncaya dek toplumda varolacaktır.

Komünist Partisi, somut durumdan hareket eder ve sosyalist toplumdaki en ileri sınıfın --işçi sınıfının-- acil ve nihai hedeflerini, köylülerin, bütün emekçi halkın bunlarla çakışan çıkarlarını ve aynı zamanda Sovyet toplumdaki tek tek grupların ve kesimlerin özgül çıkarlarını gözönünde tutarak faaliyet yürütür.

Parti'nin gelişmiş sosyalizm koşullarında yürüttüğü politika, ülkenin toplumsal, ekonomik ve kültürel gelişimi alanlarında uzun-dönemli ve güncel planlar hazırlanmasında, toplumsal gelişmenin planlanmasında dile gelir ve Sovyet hükümetinin, Sovyet toplumunun tüm politik sisteminin yardımıyla uygulanır.

SBKP 24. Kongresi'nin ortaya koyduğu, --bilimsel-teknik devrimin başarıları ile sosyalizmin üstünlüklerinin organik olarak birleştirilmesi, bu birleştirmenin, bilim ile üretimin kaynaştırılması alanındaki karakteristik biçimlerinin daha geniş olarak geliştirilmesi şeklindeki-- tarihsel görevler ile ekonominin, toplumda yer alan bütün toplumsal süreçlerin yönetiminin sürekli olarak geliştirilmesi arasında yakın bir ilişki vardır. Bilim ve teknolojinin en yeni buluşlarının üretime uygulanması, otomasyon ve çokyönlü makinalaşma, işçi sınıfının ve köylülerin iç yapısını etkiler. İşçi sınıfının içinde, kültürel standartları, teknik yetenekleri ve yaptıkları işlerin karakteri ve işlevi bakımından mühendislere ve teknisyenlere yaklaşan yüksek vasıflı işçilerin oranı açıkça artmaktadır. Tarımın sanayileşmesi, makina operatörlerinin sayısının artmasına ve yeni uzmanlık alanlarının ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Bilimsel-teknik ilerleme, mühendislerin ve teknisyenlerin sayısının hızla artmasına neden olmaktadır. Bununla birlikte, işçi sınıfının ve daha büyük ölçüde de köylülerin içine, ortalama ve hatta düşük vasıflı işçi kesimleri varlığını korumaktadır.

Komünist Partisi, toplumun toplumsal ve sınıfsal yapısını, her sınıfın ve toplumsal grubun çıkarlarını ve özgül özelliklerini gözönüne alan bilime dayalı politikası temelinde, işçi sınıfı ile köylüler arasındaki bağlaşıklığın, halkın sosyo-politik birliğinin sürekli olarak güçlendirilmesini sağlar.

Komünizmin maddi ve teknik temelinin kurulması, Parti'nin, Sovyet hükümetinin, bütün halkın, komünist kuruculuğun şimdiki aşamasında merkezi görevidir. Parti, bu görevi yerine getirebilmek için yönetim ve ekonomi organlarının işleyişinde köklü bir gelişme sağlamaya çalışmakta, gerek sosyalist ekonominin yönetiminde, gerekse devleti ve kitlesele emekçi halk örgütlerini Parti politikasının uygulanmasına katmada yeni biçimler araştırıp pratikte denemektedir.

Parti'nin ekonomik politikası yalnızca toplumsal üretimin gelişmesinde yüksek göstergeler elde edilmesini değil, aynı zamanda her biçimdeki toplumsal ilişkilerin ilerletilmesini, toplumsal gelişmede somut sonuçlar elde edilmesini hedeflemektedir. Bunlar, her şeyden önce, bütün bireylerin, sosyalist üretimde çalışan bütün işçilerin çok-yönlü olarak gelişmesi demektir.

Bu nedenle, ekonomik alanda yapılan reformlar, çalışmanın üretkenliğinin artmasının teşvik edilmesinde, kolektiflerin ve sosyalist işletme işçilerinin çalışmalarının sonuçlarından daha büyük maddi yararlar elde etmelerinin sağlanmasında yaşamsal bir rol oynadı. Sosyalist yönetim yöntemlerin sürekli olarak iyileştirilmesi, çalışma konusunda maddi ve manevi özendiricilerin daha aktif olarak uygulanması, çalışmanın üretkenliğinin daha da artmasından, kalitenin geliştirilmesinden bütün toplumsal grupların daha büyük çıkar sağlamalarını güvence altına almak ve her kategorideki işçilerin kültürel standartlarının, teknik yeteneklerinin, yetişkinliklerinin, toplumsal üretim faaliyetlerinin ilerlemesine katkıda bulunmaktadır.

Sosyalizmin kendine amaç olarak ilan ederek yaşama geçirdiği şey, toplumun bütün üyelerinin sürekli büyümekte olan maddi ve kültürel gereksinimlerini karşılamaktır. Sosyalist üretimin yüksek büyüme temposuyla artması, verimliliğinin yükselmesi, çalışmanın üretkenliğinin hızla büyümesi, SBKP'nin önümüzdeki dönem için ortaya koyduğu ana görevin yerine getirilmesinin temelidir. Bu ana görev, halkın yaşamının maddi ve kültürel standartlarında büyük bir yükselme sağlanmasıdır. Parti'nin ekonomik ve toplumsal politikası, komünizmin maddi ve manevi önkoşullarının sağlanmasına yöneliktir.

Geçen on yıl içinde toplumsal üretimde meydana gelen çok hızlı büyüme sayesinde yeni ekonomik olanakların yaratılmasıyla, Parti'nin ve hükümetin emekçi halkın yaşam standartlarını yükseltme faaliyetleri son derece geniş bir ölçek kazandı. Konut inşaatının kalitesinin

daha da iyileştirilmesi, kent içi hizmetlerin geliştirilmesi, halka götürülen kültürel ve günlük hizmetlerin standartlarında sürekli bir yükseliş sağlayacak şekilde bütün ülke çapında kentlerdeki ve kırsal kesimdeki yaşam koşullarının iyileştirilmesi doğrultusunda, şimdiye dek görülmemiş büyüklükte bir çalışma başlatıldı.

Parti, halkın refahında geniş kapsamlı bir gelişme sağlamak doğrultusundaki politikasını sürdürürken, gelirleri daha alt düzeyde olan emekçi halk kesimlerinin yaşam standartlarının yükseltilmesine büyük önem vermektedir.

Toplumsal tüketim fonlarındaki artışlar, emekçi halka ikramiyeler dağıtılmasını ve onlara çeşitli yararlar sağlanmasını olanaklı kılmaktadır ve bu ikramiyelerin ve sağlanan yararların çoğu, bunları alan kişilerin emeklerinin niceliğine ve niteliğine göre önemli bir ayırım yapılmadan dağıtılmaktadır. Bunlar, ücretsiz tıp hizmetlerini, ücretsiz olarak düzenli ve ileri eğitim kurslarını, ücretsiz veya indirimli olarak sanatoryumlarda dinlenmeyi veya tatil evlerini, emeklilik maaşını ve diğer ödenekleri ve yararları içerir. Dokuzuncu beş-yıllık plan dönemi sırasında asgari emeklilik maaşları, fabrika ve büro işçilerinin ve kollektif çiftliklerde çalışan köylülerin toplumsal tüketim fonlarının aleyhine olarak yükseltildi ve askerlerin ailelerinin ve dul kalmış ailelerin emeklilikte yaralanacakları olanaklar iyileştirildi. Yüksek öğrenim, orta-teknik ve orta-meslek okulları öğrencilerinin ödenekleri artırıldı. Hamile kadınlar için, kıdemlerine bakılmaksızın, tam aylık kazançları kadar annelik ödenekleri kondu. Kişi başına 50 ruble veya daha az geliri olan aileler için, çocuk bakımı ödenekleri getirildi. Dokuzuncu beş-yıllık planın ilk dört yılı içinde, emeklilik aylıklarında, ödeneklerde ve diğer ödemelerde yapılan düzenlemeler, 30 milyon insanın gelirlerinin artmasını sağladı. Genelinde, ortalama dört kişilik bir aile, toplumsal tüketim fonlarından 1970'de 100 ruble kullanırken 1974'de 1300 ruble kullandı.

Sovyet halkının refahının yükselmesi, genel kültürel standartların, meslek eğitiminin ve çalışan erkek ve kadınların hepsinin teknik yeteneklerinin sürekli olarak artırılabilmesinin, bireyin çokyönlü olarak gelişebilmesinin gerekli koşullarını yaratmaktadır.

Komünizmin maddi ve teknik temelinin kurulması, sosyalist toplumsal ilişkilerin geliştirilmesi, bireyin çokyönlü olarak gelişmesi, birbirleriyle karşılıklı olarak ilişkili ve bağlamli süreçlerdir ve maddi öğeler bu süreçler içinde doğal olarak en yüksek yeri tutarlar. SBKP'nin yürüttüğü politika, komünist kuruculuğun nesnel yasalarına kesinlikle uygun olarak komünist kuruculuğun bütün yönlerinin ve süreçlerinin organik bir bileşimini sağlamaya, toplumun planlı ve uyumlu gelişimini gerçekleştirmeye yöneliktir.

Devlet organlarını, toplumun politik örgütlenmesinin bütününün faaliyetlerini yöneten SBKP, acil görevlerin yerine getirilmesine pragmatik bir yaklaşım yapılmaması için uyarıda bulunur, komünist kuruculuk sürecinin bütün yönleri üzerinde bilinçli ve amaçlı bir etkiye bulunmaya çalışır. Parti, komünizmin bilimsel kavramlarının, bir "dua" olan ikiyüzlü yoksulluk "edebiyatı"yla da burjuva filistencilüğünün maddiyata tapınmasıyla da hiç bir ortak yanı olmadığını açıklar. Marksçı-Leninci anlayışa göre, maddi değerler, insanın rasyonel gereksinimlerini karşılamak üzere üretilirler ve insanı yeteneklerin gelişebilmesi ve bireyin serpilebilmesi bakımından vazgeçilmezdirler.

Sosyalist mülkiyete dayanan sosyalist ekonomi sisteminin avantajları, sosyalist toplumun planlı, geniş kapsamlı, dengeli gelişimi için, Komünist Partisi'nin bilimsel temellere dayalı politikasının uygulanabilmesi için gerekli önkoşulları yaratır.

Bu, doğal olarak, ekonomik ve kültürel gelişmenin gelişmiş sosyalizm koşullarında hiç bir güçlük veya engelle karşılaşmadığı anlamına gelmez. Bu güçlüklerin çoğunu, iç ve dış karakterli nesnel nedenler ve aynı zaman-

da Parti'nin, hükümetin ve ekonomik organların çalışmalarında yapılan eksiklikler ve yanlışlıklar, yani öznel nedenler yaratır.

Gelişmiş sosyalizm koşullarında, toplumun ileriye doğru genel gelişme eğilimlerinin karşısına çıkan örgütlü sınıf güçleri yoktur. Ama sosyalizmin bu aşamasında bile geçmişin kalıntıları bulunmaktadır. Bunlar, tek tek vatandaşların, sosyalist yasa ve ahlak normlarını, sosyalist davranış kurallarını, çalışma disipliniyi öğrenmelerinde, topluma karşı görevlerini ihmal etmelerinde kendilerini göstermektedir. Deneyim şunu göstermiştir ki Parti örgütlerinin ideolojik ve eğitsel çalışmalarında bir gevşeme, devlet aygıtının işleyişinde hatalar ortaya çıkarsa, burjuva ve küçük-burjuva ideolojisinin etkisi, kitle iletişim araçlarının çok sayıdaki kanallarından yararlanarak bu kalıntıları canlanmaya, çeşitli biçimlerde ortaya çıkmaya teşvik edebilir.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi, gerek toplumsal gelişmenin iç eğilimlerini gerekse dış koşulların özgül özelliklerini hesaba katar. Şimdiki aşamada, sosyalizm ile kapitalizm arasındaki savaşımın, birbirine karşıt iki dünya sistemi arasındaki ekonomik, bilimsel ve teknolojik yarışma, proletarya ideolojisi ile burjuva ideolojisi arasındaki savaşım gibi biçimlerinin öneminde hızlı bir yükseliş oldu. Bu öğeler, sosyalist toplumdaki toplumsal yaşamı etkilemekte ve aynı zamanda toplumun öncü ve yol gösterici gücü olan Komünist Partisi'nin rolünün sürekli olarak artırılmasını zorunlu kılmaktadır.

Sovyet devletinin önderliğini yapan SBKP'nin oynadığı rolün artması, bu alanda ortaya çıkan yaşamsal sorunların kapsamlı olarak çözümlenmesinde dile gelmektedir. Parti'nin kazanmış olduğu deneyim, ona, devlet kuruculuğu alanındaki sosyalist politik sistemin tek tek öğelerinin geliştirilmesi alanındaki güncel görevler ile Sovyet devletinin geliştirilmesi alanındaki uzun dönemli görevleri birbirlerine daha sıkıca ve güvenli olarak bağlayabilme yeteneği vermektedir.

Bu, en çarpıcı olarak, devlet kuruculuğu ve yönetimi alanında demokratik merkezîyetçilik ilkesinin uygulanmasında dile gelir. Bu da, devlet erkinin en tepeden en taban birimlere kadar bütün temsili organlarının seçimle gelmesini; devlet erki organlarının temsili kuruluşlar tarafından oluşturulmasını; Sovyet temsilcilerinin seçmenlerin denetiminde ve onlara karşı sorumlu olmasını; yürütme ve yönetim organlarının Sovyetlere karşı sorumlu ve bağımlı olmasını; devlet işlerinin ortak bir merkezden yönetilmesini, çevre organların merkezî yetkiliye bağımlı olmasını, alt yönetim organlarının üst yönetim organlarına bağımlı olmasını; yerel girişkenliğin çokyönlü olarak gelişebilmesi ve Komünist Partisi'nin ve Sovyet devletinin politikasının uygulanmasında kitlelerin ve onların örgütlerinin yaratıcı faaliyetler gösterebilmeleri doğrultusunda gerekli koşulların sağlanmasını içerir.

Bu koşullara uyulması, Sovyet devletinin gerçekten demokratik bir karaktere sahip olmasını, bütün emekçi halkın devlet yönetimine ve sosyalist toplumun bütün işlerinin idaresine katılmasını güvence altına alır. Demokratik merkezîyetçilik ilkesi, örgütsel bakımdan, Sovyetlerin bütün öğelerinin uyumlu bir devlet erki organları sistemi içinde birleşmelerini olanaklı kılar ve tüm devlet aygıtına esneklik sağlayıp onu komünist kuruculuk görevlerinin yerine getirilebilmesine uygun hale getirir. Demokratik merkezîyetçilik, emekçi kitlelerin toplumsal üretimin, bütün toplumsal süreçlerin yönetimine aktif ve dolaysız katılımı ile yönetim ve ekonomi organlarının ve yürütme yetkililerinin görevlerini yerine getirme sorumluluklarının biraraya getirilmesini olanaklı kılar.

L. İ. Brejnev, içinde bulunduğumuz koşullarda önderliğin ve yönetimin daha da geliştirilmesinin önemine ve gerekliliğine değinerek şunları söylemiştir: "Bu konu, esas olarak, ekonomik ve toplumsal gelişmenin hızlandırılmasında, eldeki olanakların en kapsamlı olarak kullanılmasının sağlanmasında ve yüzbinlerce kolektifin ve

onmilyonlarca emekçinin Parti politikasının ana hedefleri çevresinde birbirlerine daha çok yaklaştırılmasında, toplumun faaliyetlerinin en iyi şekilde nasıl örgütleneceği konusudur. Bu nedenle, yönetime ilişkin sorunlar yalnızca dar bir yürütme yetkilileri ve uzmanlar çerçevesini değil, aynı zamanda bütün Parti'yi, yönetim ve ekonomi organlarını ve emekçi halkın bütün kolektiflerini ilgilendirmektedir. Bu, yönetimin geliştirilmesinin, Parti'nin ekonomiyi yönetirken yürüttüğü bütün faaliyetlerin önemli bir parçası olduğu anlamına gelir.”(17)

Sovyet komünistleri'nin önderi, “yönetim sisteminin geliştirilmesi geçici bir önlem değil, yaşamın ortaya çıkardığı sorunları dinamik olarak çözümleme sürecidir”(18) diye vurgulamıştır.

Bütün toplumsal süreçlerin devlet tarafından demokratik olarak yönetimi sisteminin oluşup güçlendiği sosyalist toplum koşullarında, yönetim organlarının ve görevlilerin kırtasiyeciliğe, biçimciliğe kaçmaları, sosyalist hukukun üstünlüğü ilkesini ve disiplini çiğnemeleri özellikle hoşgörülemez. Bu gibi olaylar, bütün politik sistemin saygınlığını emekçi kitlelerin gözünde düşürerek, devlet kuruculuğu, sosyalist demokrasinin geliştirilmesi davasına sık sık maddi ve bazen de politik zararlar vererek tüm politik sistem üzerinde olumsuz etkilerde bulunur.

SBKP, devlet aygıtının işleyişindeki bozuklukların zamanında bertaraf edilebilmesi, bütün kuruluşların ve yürütme görevlilerinin sorumluluklarının yükseltilmesi amacıyla, bunların faaliyetleri üzerinde genel kapsamlı bir halk denetimi sistemi kurmuştur ve bu sistemi sürekli olarak güçlendirmektedir.

Sosyalist devlet örgütlenmesinin gelişmesi, bu alanda ortaya çıkan sorunlara son derece sağlam bilimsel bir yaklaşım yapılmasını gerektirir. Öznellik, acelecilik, aygıtta gereksiz yere yapılan reorganizasyonlar, devlet

(17) SBKP 24. Kongresi, s. 78-79.

(18) A.G.E., s. 80.

kuruculuğu davasına zarar veren sonuçlara yol açar. Bu alanda alınan diğer bütün örgütsel önlemler gibi yeni yönetim biçimlerinin araştırılıp uygulanması da, yönetim kadrosunun girişkenliğinin teşvik edilmesi, onların kitlelerle olan bağlarının güçlendirilmesi, Parti yönergelerinin yerine getirilmesinde onların rolünün ve sorumluluğunun artırılmasına katkıda bulunulması doğrultusunda daha elverişli koşullar yaratmaya yöneliktir.

SBKP'nin, Emekçi Halk Temsilcileri Sovyetleri'ne, sosyalist devletin bütün organlarına önderlik etmek rolünün gittikçe büyümesi, bu örgütlerin yerine Parti örgütlerinin geçirilmesiyle herhangi bir ortak yanı yoktur. Parti, Sovyetlere ve diğer yönetim organlarına Parti'nin önderlik etmesi ilkelerinin tek tek Parti komiteleri tarafından çiğnenmesine, bu örgütler üzerinde himayecilik yapılmasına kararlı bir şekilde karşı çıkmaktadır; çünkü bu gibi davranışlar devlet aygıtı görevlilerinin sorumluluklarının zayıflamasına yol açar ve onların girişkenliklerini kırar. Bazı yerel Parti örgütlerinin genel olarak kabul edilen kurallardan ayrılımlarıyla ilgili olan bu gibi davranışlar, Parti örgütlerinin, kendi özgül Parti yöntemleri aracılığıyla devlet aygıtının çeşitli ögelerine önderlik yapabilmelerini, yönetim personelinin faaliyetlerinin özünü derinlemesine analiz edebilmelerini engeller, onlara, görevlerini yerine getirme konusunda aldıkları yüksek kişisel sorumluluk duymaya dayalı eğitime aykırı düşer.

Parti, devlet memurlarının ideolojik düzeylerini, teorik yeteneklerini ve yetishkinliklerini yükseltmeye derin bir dikkat gösterir. Yönetim kadrolarının seçimi, atanması ve eğitimi, Parti'nin devlet kuruculuğundaki öncülük rolünün çok temel ve somut belirtileridir.

SBKP Merkez Komitesi, Parti ve yönetim görevlilerinin düzenli ve ileri eğitimi için geniş bir okul ve kurs ağı kurmuştur: Yüksek Parti Okulu, cumhuriyetlerdeki Parti okulları, bölgesel Parti okulları ve önde gelen Parti, hükümet, sendika ve Komsomol yürütme görevlileri-

nın ileri eğitimi için özel bir kurs sistemi bunlar arasındadır. Parti okulları ve hükümet ve Parti yürütme görevlileri için kurulmuş olan okullar, yalnızca 1966-1971 arasında 33 bin kişiyi eğitti. Aynı süre içinde 200 binden çok Parti kadrosu ve hükümet görevlisi özel kurslarda eğitildi.

Parti, ekonomik ve kültürel gelişmenin bütün alanlarındaki kadroların, uzmanların eğitilmesi çalışmalarının tümünü, ulus çapında planlı bir temele oturttu. Parti, bu amaçla, yüksek okullar sistemini kullanmaktadır. SBKP 25. Kongresi'nde belirtildiği gibi 1971-1975 döneminde yalnızca Parti okulları tarafından 40 bin kişi daha eğitildi. 230 binden çok Parti'de ve yerel yönetimde çalışan yürütme görevlisi, bir ileri eğitim kursundan geçti. Komünist Partisi, onlara Marksçı-Leninci eğitim vermeye; onların ideolojik, teorik ve politik düzeylerini yükseltmeye özel bir önem vermektedir.

Devlet aygıtı memurları yalnızca yüksek öğrenim kurumlarında, özel okullarda ve kurslarda değil, aynı zamanda günlük pratik işlerin süreci içinde de eğitilmektedirler. Yönetim organlarındaki, Sovyetlerdeki ve ekonomik kuruluşlardaki Parti örgütlerinin bütün faaliyetleri, son tahlilde, bu göreve tabidir. Parti örgütleri, ortaya somut örnekler koyarak, eldeki deneyimi analiz edip değerlendirerek, yönetim görevlilerinde görevlerini yerine getirmeye karşı yüksek bir sorumluluk duygusunu teşvik ederler, kolektiflerde bir araştırma ve yenileştirme atmosferi yaratmaya çalışırlar, yararlı girişkenliği desteklerler, belirlenen görevlerin yerine getirilmesini denetlerler.

Komünist Partisi, devlet aygıtı memurlarını sosyalist kuruculuktaki deneyimi ve devrimci gelenekleri, yeni görevlerin yerine getirilmesine yönelik girişimlerin ve yaratıcı araştırmaların daha da geliştirilmesiyle uyumlu bir şekilde kullanmaya yöneltir. Milyonlarca emekçinin yaratıcı girişkenliğini özümsemiş olan Parti bu deneyimin biriktiği hazinedir. Parti, bu deneyimi, aktif komünizm

kurucularının yeni kuşaklarına aktarır, işçi sınıfının tarihsel görevinin yerine getirilmesi doğrultusundaki savaşımın devrimci geleneklerini geliştirip zenginleştirir.

Komünist kuruculuk döneminde SBKP'nin teorik çalışmalarının önemi daha da artmıştır. Bu, komünist kuruculuk sürecinin bilimsel analizinin yapılması gereksinimi tarafından, dünya sosyalist sisteminin ve dünya devrim sürecinin gelişimini yöneten yeni yasaların kardeş partilerle birlikte keşfedilip uygulanması tarafından zorunlu kılınmaktadır. Komünist Partisi, Sovyet devletinin iç ve dış politikasını, yaptığı derin teorik genellemelerden ve vardığı teorik yargılardan hareketle planlar.

Parti'nin devlet kuruculuğu alanında yürüttüğü teorik çalışmalar, sosyalist devlet, sosyalist demokrasi teorisinin daha da geliştirilmesinde dile gelmektedir. Komünist Partisi, proletarya diktatörlüğü devletinin, sosyalizmin tam utkusu koşullarında bir bütün halkın devleti durumuna gelişip dönüşmesi ve proletarya demokrasisinin gelişip dönüşmesi konusunda bir takım yargıları formüle edip somutlaştırmıştır. Bu yargılar, gerek Sovyet devletinin komünist kuruculuktaki rolünün artırılması, gerekse sosyalist demokrasinin kapsamlı olarak geliştirilmesi doğrultusundaki politik ve pratik önem taşıyan önlemlerin uygulanması için gerekli olan teorik temel hazırlamıştır. Parti, komünist kuruculuk koşullarında sosyalist devlet örgütlenmesinin geliştirilmesinin anahatlarını belirlemiş, Sovyet bütün halkın devletinin sonucu belirleyici önemdeki görevlerini belirtip ana işlevlerini tanımlamıştır.

SBKP'nin, Sovyet bütün halkın devletinin en yüksek dereceye dek güçlendirilmesi gerektiği yargısı, Marksçılık-Leninciliğin sosyalist devlete ilişkin teorisine yaptığı bir başka büyük katkıdır. Sovyet devletinin güçlendirilmesi, sosyalist demokrasinin geliştirilmesi sorunu, Sovyetler Birliği'nde, komünist kuruculuğun yeni aşamasının özgül özelliklerine de derin bir dikkat gösterilerek çözümlenmiş olan teorik ve pratik bakımdan en önemli ilkesel

sorunlar arasındadır. Bu sorunun ortaya konusu ve çözümlü ile gerek SBKP'nin uzun dönemli ekonomik ve toplumsal politikasının uygulanışı, gerek SSCB'deki komünist kuruculuğun muazzam programının içeriğı, gerekse Barış Programının, Sovyet devletinin dış politikasının uygulanışı arasında çok yakın bağ vardır.

SSCB'deki komünist toplum kuruculuğunun yeni aşamasının karakterini, her şeyden önce, ulusal ekonominin ölçeğinin büyümesi ve nitelikçe değişiklikler ortaya çıkması, ekonomik potansiyelin artması, bilimsel-teknik devrimin hızla gelişmesi, sosyalist ülkelerin ekonomik bütünleşme sürecinin hızlanması, iki dünya sistemi --sosyalizm ile kapitalizm-- arasındaki ekonomik, bilimsel-teknik yarışmada yeni koşulların ortaya çıkması belirlemektedir. Bu koşullarda, Sovyetler Birliğı Komünist Partisi'nin, sosyalist toplumun bütün politik örgütlenmesinin, ekonomik ve toplumsal süreçler üzerindeki, toplumun başarıyla ilerlemesinin maddi ve manevi önkoşullarının yaratılması üzerindeki bilimsel olarak temellendirilmiş, amaca uygun etkilerinin rolü ve önemi, şimdiye kadar olduğundan çok daha büyük boyutlara ulaşmıştır.

Komünist kuruculuğun şimdiki aşamasının karakterini, yalnızca, halkın yaşamının maddi ve kültürel düzeyinde sürekli bir artış sağlanması doğrultusundaki nesnel talep değil, aynı zamanda, bilimsel sevk ve idare düzeyinin ilerletilmesi, Sovyet devletinin idaresine, sosyalist toplumun işlerinin yönetimine emekçi kitlelerin gitgide daha geniş olarak katılması temelinde bu merkezi görevin başarılabilmesi doğrultusunda yeni olanakların ortaya çıkması belirlemektedir. Parti, Sovyet demokrasisinin daha da geliştirilmesinin, sosyalist mevzuatın ve devlet aygıtının daha da iyileştirilmesinin somut önlemlerini belirlemiş, sosyalist hukukun üstünlüğünün, kamu düzenin, devlet güvenlik servislerinin ve Sovyet devleti Silahlı Kuvvetleri'nin güçlendirilmesinin yollarını göstermiştir.

24. ve 25. Kongrelerin dökümanları ve kararları, ekonominin yönetimi sisteminin geliştirilmesiyle, ekonomik mekanizmanın işleyişiyle ilgili bazı temel sorunları ortaya koyup çözümledi ve bu sorunların politik yönlerini ortaya çıkardı. Yönetimin bilimsel düzeyinin yükseltilmesi ve planlamanın geliştirilmesi doğrultusunda yeni adımlar atılmasına özel bir dikkat gösterildi. Bu, planlama yöntemlerinin sürekli olarak mükemmelleştirilmesini, plan perspektiflerinin genişletilmesini, uzun dönemli planlamanın uygulanmasını ve 15-20 yıllık uzun dönemli planlar ile beş-yıllık ve yıllık planlar arasında eşgüdümü sağlayacak şekilde ekonomik gelişmenin çok önceden tahmin edilmesini içermektedir. Bütün bunlar ise, devlet yönetiminin örgütsel yapısının geliştirilmesini, yönetim organlarının işlevlerinin kesinkes belirlenmesini, Devlet Planlama Komitesi'nin ve diğer yönetim organlarının rollerinin artırılıp işleyişlerinin daha da yetkinleştirilmesini, üretimde temerküzün artırılmasını, toplumsal üretimin kendikendine-yeten ana birimleri olarak daha büyük birliklerin ve sanayi kombinalarının kurulmasını zorunlu kıldı.

Parti kongreleri, Sovyet toplumunun temel birimleri olan çalışma kolektiflerinin önemini, emekçi halkta yeni, sosyalist özellikler oluşturulmasında onun oynadığı rolü ve sosyalist demokrasi sistemi içinde sahip olduğu yeri vurgulamıştır. Çalışma kolektiflerinin, emekçi halkı üretimin sevk ve idaresine kültürel faaliyetlere katması bakımından sahip olduğu önem, doğrudan doğruya, gelişmiş sosyalizm koşullarında bu doğrultuda varolan geniş haklara ve somut olanaklara maledilebilir.

Gelişmiş sosyalizmin, komünist toplum kuruculuğundaki yeni aşamanın aslı özelliklerinin ve özgül yönlerinin SBKP 24. Kongresi tarafından yapılan tanımlaması, Marksçı-Leninci teorinin daha da geliştirilmesi bakımından temel bir öneme sahiptir.

İçinde bulunduğumuz aşamada Parti'nin önünde duran görevlerin --özellikle de devlet kuruculuğuna önderlik

etme alanındaki görevlerin-- başarıyla yerine getirilebilmesi, büyük ölçüde, Parti'nin kendisinin güçlendirilmesi-ne, Parti-içi demokrasinin daha da geliştirilmesine, Parti'nin temel birimlerinin örgütsel yapılarının daha da iyileştirilmesi ve ekonomik ve kültürel çalışma alanlarındaki rollerinin artırılmasına yönelik yeni adımlar atılmasına bağlıdır. Komünistlerin ideolojik, teorik ve politik düzeylerinin, Parti'nin ortak davasına karşı sorumluluk duygularının ilerletilmesi, Parti'nin işçi sınıfıyla, bütün emekçi halkla olan bağlarının güçlendirilmesi özellikle büyük bir önem taşımaktadır.

Sovyet bütün halkın devletinin, toplumun bütün politik örgütlenmesinin rolünün artırılması doğrultusunda SBKP tarafından belirlenip yaşama geçirilen önlemler, komünist kuruculuğun yeni aşamasının acil gereksinimlerini yansıtmaktadır. Bunlar, toplumun politik sisteminin, --gelişmiş sosyalizmin komünizme doğru ilerleme perspektiflerini de gözönünde tutarak,-- gelişmiş sosyalizmin karakteriyle ve özgül yönleriyle tamamen uyumlu kılınması gereksinimi tarafından teşvik edilmiştir.

SBKP, yürüttüğü bütün politik ve teorik çalışmalar ile dünya komünist hareketinin, uluslararası işçi sınıfının, emperyalizme karşı, barış, demokrasi ve sosyalizm uğrunda savaşım veren bütün savaşçıların karşısındaki enternasyonalist görevlerini yerine getirilmeyi, ayrılmaz olarak birbirlerine bağlı kabul etmektedir.

4. SOSYALİST ÜLKELERİN KARDEŞ PARTİLERİ ARASINDAKİ BAĞLARIN VE DENEYİM ALİŞ - VERİŞİNİN SÜREKLİ OLARAK GELİŞMESİ

Dünya sosyalist sistemi, ve hükümrân sosyalist devletleri birleştiren bütünsel bir sosyo-ekonomik ve politik sistem olan sosyalist uluslar topluluğunun karakteristikleri olan ve ulusal ve uluslararası planda işleyen genel yasalara uygun olarak gelişmektedir.

Sosyalizmin üstünlükleri, sosyalist mülkiyete dayalı sosyalist ekonomi sisteminin kurulmasına, bilimsel ko-

münizm teorisinin ve sosyalist enternasyonalizm ilkelerini kılavuz edinen işçi sınıfının ve onun Marksçı-Leninci partisinin öncü rol oynamasına bağlanabilir. Bu üstünlükler, genel yasaların, gerek her bir ülkenin özgül özellikleriyle uyum içinde olarak tek tek ülkelerde gerekse dünya sosyalist sistemin bütünü içinde amaca-uygun olarak uygulanabilmesinin nesnel ve öznel önkoşullarını sağlarlar.

Sosyalist ülkeler arasındaki uluslararası işbirliğinde elde edilen deneyim, yeni, sosyalist tipteki uluslararası ilişkilerin ilkelerinin geçerliliğini, Lenin'in ortaya koyduğu, "...ayrılmaz bir bütün olan bütün ulusların proletaryası tarafından düzenlenen tek bir dünya ekonomisine doğru" (19) olan eğilimi doğrulamaktadır. Bu eğilimin gelişmesi, büyük ölçüde, Marksçı-Leninci partilerin bilinçli ve amaca-uygun faaliyetlerine bağlıdır. Bu partiler, sosyalist ülkeler arasında uluslararası işbirliği ve yardımlaşma ilişkilerini örgütlerler, halklarının gerek genel gerekse özel çıkarlarını, gerek bu ülkelerin herbirinin gerekse bir bütün olarak dünya sosyalist sisteminin gelişiminin kısa ve uzun dönemli çıkarlarını gözönüne alan politikalar hazırlayarak uygularlar.

Tarihsel deneyim göstermektedir ki, komünist partisi'nin öncülük rolünde çok küçük de olsa bir zayıflama ortaya çıkarsa sosyalist kuruculukta derin gerilemeler olur, ve, belirli iç dış koşullarla birlikte bu durum, sosyalizmin kazanımlarını tehlikeye düşürür. 1956'da Macaristan'daki durum buydu. 1968'de Çekoslovakya'daki bunalımda da aynı tipte somut bir tehlike ortaya çıkmıştı.

Çekoslovakya Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin 1960'deki Plenumu'nda kabul edilen "*Bunalım Gelişmelerinin Dersleri*" belgesi, ülkedeki sağ oportünistlerin ve sosyalizm düşmanı güçlerin, emperyalizmin sağladığı des-

(19) V. İ. Lenin, «Ulus ve Sömürge Sorunları Üzerine Ön Taslak Tezleri», *Tüm Yapıtları*, c. 31, s. 147.

tekle, ÷lkede, "kongreler arasında Parti'nin en yüksek organı Çekoslovakya Komünist Partisi Merkez Komitesi ve onun yürütme organlarının, sosyalist toplumun geliştirilmesi ve onun kazanımlarının savunulması davasında merkez kurmaylar olarak görevlerini yerine getiremedikleri" (20) bir durumu nasıl yarattıklarını göstermektedir. Çekoslovakya KP'ye sadık olan bütün güçleri, işçi sınıfını, bütün emekçi halkı harekete geçirmek zorunluydu ve onlar, kardeş sosyalist ÷lkelerden aldıkları enternasyonalist yardıma dayanarak, bunalımın daha da derinleşmesini engellemeyi başarıp iç ve dış karşı-devrimin planlarını bozdular. Çekoslovakya KP Merkez Komitesi, sosyalizm kuruculuğunda kazandığı deneyimini analiz ederek ve 1968'in bunalım gelişmelerinden sonuçlar çıkararak sosyalizmin yasalarının ve ilkelerinin, hepsinden önce de Komünist Partisi'nin toplum yaşamındaki öncülük rolünün güçlendirilmesi gerekliliğinin evrensel önemini vurguladı.

SSCB'nin ve diğer sosyalist ÷lkelerin deneyiminin gösterdiği gibi, komünist ve işçi partilerinin öncü rolünün artırılması, sosyalizmin genel yasaları ve ilkeleri tarafından, işçi sınıfının, bütün emekçi halkın çıkarları tarafından gerekli kılınır ve bu, sosyalizm ve komünizm kuruculuğunun başarısı için belirleyici bir önkoşul, sosyalist kazanımların istikrarı için sağlam bir güvencedir. Sosyalist devletler arasındaki geniş kapsamlı işbirliği süreci sırasında onlar ortak bir deneyim kazanırlar ve bu deneyim yeni toplum kuruculuğunda başarıya ulaşmanın güçlü bir ögesidir.

Politik alanda yapılan işbirliği, sosyalist uluslar topluluğunun sosyo-politik ve ideolojik birliğinin güçlendirilmesine yardımcı olur, devlet kuruculuğu konusunda,

- (20) **ÇKP 13. Kongresi'nden Sonra Çekoslovakya Komünist Partisi'ndeki ve Toplumdaki Bunalım Gelişmelerinin Dersleri**, Aralık 1970'deki ÇKP MK Plenumu tarafından kabul edilen belge, Moskova, 1971, s. 33, 37 (Rusça basımı).

devletin ve kitlesel halk örgütlerinin çok çeşitli faaliyetleri konusunda deneyim alış-verişlerini genişletir.

- Komünist ve işçi partileri, sosyalist devletin faaliyetlerinin anahatlarını oluştururken, SBKP'nin deneyimini gözönüne alarak devletin dış politika işlevlerine, özellikle de bütün kardeş ülkelerle işbirliği, dostluk ve yardımlaşma ilişkilerinin geliştirilmesine özel bir dikkat gösterirler. Sosyalist devletler arasındaki ilişkiler, yeni tipte politik ve ekonomik ilişkilerdir. Onların, ekonomik, bilimsel, teknolojik ve kültürel alanlarda devletler-arası antlaşmalar, yasalar ve kurallar hazırlanması doğrultusunda harcadıkları ortak çabalar, verdikleri sözü zamanında yerine getirmek için gösterdikleri ilgi, bütün bunlar, sosyalist devletlerin eşgüdümlü faaliyet yürütebilmelerine katkıda bulunmakta, herbirinin diğerlerinin deneyimini daha verimli olarak kullanabilmesini sağlamakta ve komünist ve işçi partilerinin politikalarını daha büyük bir başarıyla uygulamalarını olanaklı kılmaktadır.

SBKP'nin, Sovyet devletinin dış politika faaliyetlerini yönlendirmede elde ettiği deneyim, kardeş partiler tarafından özümsemiştir. Bu deneyim, bir bütün olarak dünya sosyalist sisteminin çıkarlarına hizmet etmekte ve Marksçı-Leninci bütün partilerin kolektif çabalarıyla geliştirilip zenginleştirilmektedir. Bunun yeni bir örneği, SBKP 24. Kongresi tarafından hazırlanan Barış Programı'nın uygulanması için verilen savaşımdır. SBKP'nin ve Sovyet devletinin başarıyla yürüttüğü, barışın aktif olarak savunulması ve uluslararası güvenliğin güçlendirilmesi politikası, sosyalist ülkelerin kardeş Marksçı-Leninci partileri tarafından desteklenmektedir. Onlar, bu politika temeli üzerinde, sosyalist ülkelerin dış politika doğrultusunu kolektif olarak planlamakta, uluslararası arenada bir takım önemli önlemleri yaşama geçirmekte, emperyalist çevrelerin entrikalarına ve yıkıcı girişimlerine karşı tutarlı ve kararlı bir savaşım vermekte, demokrasi, ulusal bağımsızlık ve toplumsal ilerleme uğrunda savaşan halkları desteklemektedirler.

SBKP, diğer sosyalist ülkelerin komünist ve işçi partilerinin yaptığı gibi, dünya sosyalist sisteminin geliştirilmesiyle ilgili sorunların çözüme kavuşturulmasında aktif olarak çalışmakta, sosyalist topluluk içinde ortaya çıkan pratik sorunların giderilmesine katılmaktadır. L. İ. Brejnev, 24. Parti Kongresi'ne SBKP MK Raporu'nu sunarken şunları söylemiştir: "Merkez Komitesi'nin dikkati, her zaman, dünya sosyalist sisteminin daha çok kaynaştırılması ve geliştirilmesiyle, kardeş sosyalist ülkelerle ve onların komünist partileriyle olan ilişkilerle ilgili sorunlar üzerinde yoğunlaşmıştır." (21) Kongre, komünist ve işçi sınıfı hareketinin tümüne sosyalist dünya tarafından kazandırılan tarihsel deneyimi analiz edip genelleştirdi. Kongre belgeleri, SBKP ile kardeş ülkeler komünist partileri arasındaki işbirliğinin sonuçlarını sergilemekte, sosyalist teori ve pratiğin her alanında, dış politika faaliyetlerini eşgüdümlü kılmada, sosyalist ekonomik bütünlüşme davasında, onların karşılıklı olarak deneyim kazandıklarını ortaya koymaktadır.

Sosyalist ülkeler arasındaki işbirliği, onların herbirinin toplumsal üretim verimliliklerinin artmasına, ekonomik ve gelişme tempolarının yükselmesine katkıda bulunmaktadır. 1951 ile 1971 arasında, ulusal gelir Bulgaristan'da yüzde 530, Macaristan'da yüzde 220, DAC'da yüzde 320, Polonya'da yüzde 300, Romanya'da yüzde 570, Sovyetler Birliği'nde yüzde 460 ve Çekoslovakya'da yüzde 230 arttı. 1950 ile 1972 arasındaki dönemde sanayi üretimi EYK üyesi ülkelerde 8 kat artarken, ekonomik bakımdan gelişmiş kapitalist ülkelerde yalnızca 3 kat arttı. EYK üyesi ülkelerin dünya sanayi üretimindeki payı 1950'de yüzde 18 iken, 1970'de yüzde 33'e ve dünya ulusal gelirindeki payı yüzde 15 iken yüzde 25'e çıktı. EYK üyesi ülkeler gelişerek dev bir sanayi kombinasyonu durumuna geldiler. Dünya sanayi üretiminde EYK üyesi ülkelerin payı, ABD'nin pa-

(21) SBKP 24. Kongresi, s. 9.

yından büyüktür ve Batı Avrupa kapitalist ülkelerinin payından yüzde 70 daha fazladır.

Kardeş sosyalist ülkelerde yer alan ekonomik, toplumsal ve sınıfsal değişiklikler, devletin ve sosyalist demokrasinin sürekli olarak geliştirilmesini, toplumsal süreçlere öncülük yapma ve onları yönlendirme yollarının ve araçlarının daha da yetkinleştirilmesini gerektirdi. SSCB'nin ve diğer ülkelerin deneyiminin gösterdiği gibi, sosyalizmin temelinin kurulması, toplumsal üretimdeki, sosyalist toplumsal ilişkilerdeki güçlükleri ve uzlaşmaz-olmayan çelişkileri kendiliğinden ortadan kaldırmaz. Tek tip bir sosyalist mülkiyete dayanan geniş-ölçekli, toplumsallaşmış üretimde dengeli yüksek gelişme tempolarının sağlanabilmesi gerekliliği, özellikle gelişmekte olan bilimsel-teknik devrim koşullarında, bilimsel yönetim standartlarının ilerletilmesini gerektirir. Sosyalizmin genel yasalarının doğru olarak anlaşılıp uygulanması, ulusal ekonominin bugünü ve geleceği açısından, politik, ulusal çaptaki görevlerin yerine getirilmesinde başarı sağlanması ve son tahlilde, sosyalist üretimin ana hedeflerin --emekçi halkın sürekli olarak artmakta olan maddi gereksinimlerinin karşılanması-- gerçekleştirilebilmesi açısından yaşamsal bir öneme sahiptir.

SSCB'de olduğu gibi bir çok sosyalist ülkede de, komünist ve işçi partilerinin girişimiyle ekonomik reformlar hazırlanmıştır ve uygulanmaktadır. Bu reformların ana amacı, sosyalizmin nesnel ekonomik yasalarını olanaklı olduğu kadar tam bir şekilde hesaba katmak ve onlardan yararlanmak, planlamayı geliştirmek, bilimsel-teknik devrimin başarıları ile sosyalizmin üstünlüklerini birleştirmek, bu temel üzerinde toplumsal üretimin verimliliğinde ve çalışmanın üretkenliğinde artış sağlamaktır. Komünist ve işçi partileri, yeni beş-yıllık planlar hazırlarken, devlet aygıtının geliştirilmesi, ulusal ekonominin bilimsel yönetim standartlarının ve kültür düzeyinin ilerletilmesi doğrultusunda somut önlemler planlarken, SBKP'nin ve Sovyet devletinin deneyimini analiz edip kulla-

nırlar. Almanya Sosyalist Birlik Partisi 8. Kongresi'nde konuşan Demokratik Alman Cumhuriyeti Bakanlar Konseyi Başkanı Willi Stoph şunları söylemiştir: "Yönetim ve planlamanın sürekli olarak geliştirilmesi için, Sovyetler Birliği'nin sosyalist ve komünist kuruculuk davasında elde ettiği köklü deneyimden ve bilimsel başarılarından geniş ölçüde yararlanmanın büyük önem taşıdığına inanıyoruz. Bu, Sovyet dostlarımızla imzaladığımız antlaşmaların dikkatle yerine getirilmesini ve işbirliğini ve deneyim alış-verişini daha da genişletmemizi gerektirir. Biz, sosyalist topluluğun diğer ülkeleriyle de deneyim alış-verişini genişletmeye kararlıyız." (22)

Kardeş komünist ve işçi partileri, dikkatlerini, SBKP'nin, devlet örgütlenmesinde ve ekonomik gelişmede demokratik merkezîyetçilik ilkesini ilerletmede elde ettiği deneyimin yaratıcı olarak uygulanması üzerine toplamaktadır. Onlar, işçilere ve işletme kolektiflerine maddi ve manevi özendiricilerin verilmesi ilkelerini etkili olarak uygulamakta, sosyalist yaratıcı-yarışmayı geliştirmekte, yönetim ve ekonomi organlarının ve bunların önde gelen yürütme görevlilerinin haklarını genişletmek ve sorumluluklarını artırmak doğrultusunda önlemler almaktadırlar. Bu partilerin 1970'lerin ilk yarısında yaptıkları kongrelerinin ortaya koyduğu gibi, komünist ve işçi partileri, sosyalist devletin daha da sağlamlaştırılması, sosyalist demokrasinin daha da genişletilmesi politikasını ardıcıl olarak sürdürmektedirler.

Politik ve ekonomik alanlarda sistematik bir işbirliği yapılması, komünist ve işçi partileri tarafından yönetilen sosyalist devletlerin yürüttükleri faaliyetlerin vazgeçilmez bir parçası durumuna gelmiştir. EYK üyesi ülkeler 1956'dan beri ulusal ekonomik programlarını birbirleriyle eşgüdümlü kılmaktadır. Sosyalist ülkeler bu dö-

(22) Willi Stoph, «ASBP 8. Kongresi'nin, DAC Beş Yıllık Ekonomik Kalkınma Planı, 1971-1975, İçin Direktifi Üzerine Rapor», Neues Deutschland, Berlin, 1971, 19 Haziran, s. 7.

nem boyunca sosyalizmin ekonomik temelini önemli ölçüde güçlendirmişler, sosyalist ekonomi sistemini geliştirmişler, ekonomik reformların uygulanmasında belirli sonuçlara ulaşmışlar, EYK üyesi ülkeler arasında sosyalist işbölümü temelinde beş-yıllık planlar hazırlayıp eşgüdümlü kılmada, uzmanlaşma ve işbirliğinde olumlu bir deneyim kazanmışlardır.

L. İ. Brejnev, SBKP 24. Kongresi'nde konuşurken, bu konuda şunları söylemiştir: "Ama biz de, diğer EYK ülkeleri gibi, sosyalist işbölümü olanaklarının henüz tamamen kullanılmış olduğu inancındayız. Pratik bizi şu ortak yargıya götürmüştür: Üretimde uzmanlaşmayı ve işbirliğini derinleştirmek ve ulusal ekonomik planlarımızı birbirlerine daha yakından bağlamak, yani, sosyalist ülkelerin ekonomik bütünleşmesi yolunda ilerlemek zorunludur."(23)

Uzun-dönemli geniş kapsamlı bir programın hazırlanması gerekliliği bakımından olduğu gibi sosyalist ekonomik bütünleşmenin ana yönleri de, EYK üyesi ülkelerin komünist ve işçi partileri ve hükümet temsilcilerinin 1969'daki 23. EYK oturumunda yaptıkları toplantıda belirlendi. Hazırlık çalışmalarının tümü, Temmuz 1971'deki 25. EYK oturumunda kabul edilen Genel Kapsamlı Sosyalist Ekonomik Bütünleşme Programı'nda doruğa ulaştı.

"Sosyalist ekonomik bütünleşmenin EYK üyesi ülkeler tarafından geliştirilmesi süreci, EYK üyesi ülkeler komünist ve işçi partileri ve hükümetleri tarafından bilinçli ve sistemli olarak düzenlenen bir süreçtir. Bu süreç, uluslararası bir sosyalist işbölümünü kurma, ekonomilerini birbirlerine daha çok yakınlaştırma ve çağdaş, yüksek verimli ulusal ekonomik yapılar oluşturma, ekonomik gelişme düzeylerini yavaş yavaş birbirlerine yakınlaştırıp eşitleme, ekonomi, bilim ve teknolojinin temel dallarında derin ve sağlam bağlar kurma, bu ülkelerin

uluslararası pazarını genişletip sağlamlaştırma ve mal-para ilişkilerini geliştirme sürecidir.”(24)

Genel Kapsamlı Program'da şu nokta vurgulanmaktadır: “EYK üyesi ülkelerin işbirliğini daha da genişletip geliştirmeleri, sosyalist enternasyonalizm ilkelerine uygun olarak, devletlerin hükümranlılığına, bağımsızlığa ve ulusal çıkarlara saygı, ülkelerin iç işlerine karışmama, tam eşitlik karşılıklı yarar ve yoldaşça yardımlaşma temelinde uygulanmaya devam edilecektir.”(25) Demek ki, komünist ve işçi partileri arasındaki bağların genişletilmesi, onların, sosyalist bütünleşmeyi ilerletme yönünde ortak bir politika hazırlayıp uygulamaları, sosyalist devletlerin ulusal ve tarihsel farklılıklarının reddedilmesi anlamına gelmemektedir.

Genel Kapsamlı Program, sosyalist ülkelerin bilimsel kuruluşlarının ve bilim adamlarının ortaklaşa olarak temel araştırma ve geliştirme faaliyetleri yürütmelerini, en yeni bilimsel-teknik başarıların toplumsal üretime uygulanması sürecinin hızlandırılmasını sağlamaktadır.

Sosyalist bütünleşme süreci, sosyalist devletin yaratıcı, yapıcı işlevlerinin sürekli olarak geliştirilmesine katkıda bulunacaktır. Ekonomik işbirliğinin şimdiki aşamasında bile EYK üyesi egemen sosyalist devletler, karşılıklı olarak bağlantılı olan bazı alanlardaki faaliyetlerini geliştirmektedirler. Bu, herşeyden önce, planlama alanında işbirliği demektir; bu işbirliği ise, ulusal ekonomik planların eşgüdümlü kılınmasını, her ülkede tek tek üretim tiplerinin ve ulusal ekonominin bütün sektörlerinin birarada planlamasına geçilmesi, ve aynı zamanda ekonomik gelişmenin ortaklaşa olarak önceden tahmin edilmesini içerir. Uluslararası uzmanlaşmanın planlı olarak

(24) **EYK Üyesi Ülkelerin İşbirliğini Daha da Genişletmeleri ve İyileştirmeleri ve Sosyalist Ekonomik Bütünleşmeyi Geliştirmeleri İçin Genel Kapsamlı Program**, Moskova, 1971, s. 14-15.

(25) A.G.E., s. 15.

örgütlenmesi ve üretimde işbirliği yapılması alanlarında bir işbirliği sistemi oluşmuş bulunmaktadır ve bu sistem şimdi yetkinleştirilmektedir. İkiyanlı ve çokyanlı bilimsel-teknik işbirliği yapılması alanında da bir sistem kurulmuştur ve geliştirilmektedir. Karşılıklı yarar sağlayan büyük üretim projelerinin ortak olarak kurulması doğrultusunda çalışmalar yapılması için önlemler alınmıştır. Uluslararası üretim-ekonomi örgütleri ve ekonomik birlikler kurulup geliştirilmiştir; bunlar arasında, özellikle, "Mir" (Barış) birleşik enerji ağı, "Intermetal" Yatak Endüstrisinde İşbirliği Örgütü, Vagon Birliği, vb. bulunmaktadır. Böylesi örgütlenmeler ve birlikler, üretimde işbirliğinin ve uzmanlaşmanın sağlanmasına aktif olarak katkıda bulunmakta, uluslararası sosyalist işbölümünün yüksek bir verimlilik göstermesine olanak vermektedir. Uluslararası bir kredi ve banka sistemi kurulmuştur ve geliştirilmektedir. Bu bankanın temeli, EYK üyesi ülkelerin Ekonomik İşbirliği Uluslararası Bankası'nın ve Uluslararası Yatırım Bankası'nın kurulmasıyla atılmıştır ve mal-para araçlarının --fiyatlar, kurlar, paraların tahvili, kliring hesapları, vb.-- uygulamasının ilkelerini ve pratiğini eşgüdümlü kılma mekanizmasının dah da iyileştirilmesi için çalışmalar yapılmaktadır. İşbirliğini ilerletmek ve verimliliğini artırmak amacıyla, hükümet daireleri, sektörel Bakanlıklar, ekonomik organlar, bilimsel kuruluşlar ve sanayi işletmeleri arasındaki işbirliği sürekli olarak büyümektedir.

EYK Üyesi Ülkelerin İşbirliğini Daha da Genişletmeleri ve İyileştirmeleri ve Sosyalist Ekonomik Bütünleşmeyi Geliştirmeleri İçin Genel Kapsamlı Program'da da belirtildiği gibi, sosyalist devletler arasındaki işbirliği öğelerinin hepsi, ekonomik bütünleşmenin yeni bir aşamasına geçilmesinin önemli önkoşullarını yaratmaktadır.

Sosyalizm ve komünizm kuruculuğunda kazanılan deneyim, henüz el sürülmemiş rezervlerin ortaya çıkarılmasını, sosyalist toplum ve devlet sisteminin genel yasalarının, ilkelerinin ve üstünlüklerinin daha tam ve daha

kapsamlı olarak kullanılabilmesini olanaklı kılmaktadır. Bu deneyim, dünya sosyalist sisteminin bütününün daha da güçlendirilmesi, uluslararası arenadaki konumunun daha da sağlamlaştırılması amacıyla ulusal çıkarlar ile uluslararası çıkarlar arasında tam bir uyum sağlanmasını olanaklı kılar.

SBKP, dünya sosyalist sisteminin sürekli olarak büyüyen gücüne her yolla katkıda bulunmayı, her zaman için, enternasyonalist bir görevi olarak kabul etmiştir. Sovyet komünistleri, kollektif deneyimi, faaliyet gösterdikleri her alanda yaratıcı olarak uygulamaya aslı bir önem vermişlerdir. Onlar, aynı zamanda, sosyalist ve komünist kuruculukta elde ettikleri deneyimi memnunlukla paylaşmışlardır ve bu deneyimi teorik olarak değerlendirip genelleştirmek ve böylece de sürekli olarak gelişen Marksçı-Leninci teoriye katkıda bulunmak için diğer Marksçı-Leninci partilerle birlikte aktif olarak çalışmaktadırlar.

L. İ. Brejnev, 24. Parti Kongresi'ne SBKP Merkez Komitesi Raporu'nu sunarken şunları söylemiştir:

"Bizim tavrımız şudur ki kardeş ülkeler arasındaki işbirliği çok daha çeşitli alanlarda gelişip derinlik kazanmalı, daha da geniş emekçi halk kitlelerinin katılımı sağlanmalı, ve her bir ülkenin somut deneyimi, gerek devletin gerekse toplumsal, ekonomik ve kültürel yaşamın her düzeyinde çok daha köklü olarak incelenmelidir." (26)

Sosyalist ülkeler komünist ve işçi partileri, Parti'nin devletin yürüttüğü faaliyetlerin, ekonomik ve toplumsal faaliyetlerin her alanında işbirliğini, deneyim alış-verişini ilerletmeye yönelik bağların ve ilişkilerin çeşitli biçimlerini araştırmaktadırlar. Sosyalist ülkeler komünist ve işçi partilerinin danışma toplantıları yapmaları, kardeş partilerin kongre çalışmalarına delege göndermeleri, iktidardaki komünist partilerinin temsilcileri arasında sürekli olarak ve sistemli temaslar yapılması, yaşamsal politik ve

ekonomik sorunlar üzerinde ortak tartışmalar yapıp kararlar alınması, deneyim alış-veriş davası bakımından muazzam bir öneme sahiptir. Sovyet Parti önderlerinin ve devlet adamlarının diğer sosyalist ülkelere yaptıkları ziyaretler, kardeş ülkelerden delegasyonların Sovyetler Birliği'ne yaptıkları ziyaretler de büyük bir rol oynamaktadır. SBKP Merkez Komitesi Genel Sekreteri L. İ. Brejnev'in bir çok sosyalist ülkeye yaptığı ziyaretler, kardeş partiler ve ülkeler arasındaki işbirliğinin ilerletilmesi davasına L. İ. Brejnev'in yaptığı büyük kişisel katkılar, dünya sosyalizminin uluslararası arenadaki konumlarının güçlendirilmesi bakımından muazzam bir önem taşımaktadır.

Sosyalist ülkelerin partileri ve halk örgütleri arasındaki, çeşitli kültürel, bilimsel kuruluşları ve yüksek okulları, tek tek kentleri arasındaki, çalışma kolektifleri arasındaki deneyim alış-veriş gittikçe daha sık ve düzenli bir duruma gelmektedir.

Marksçı-Leninci teoriyi ilgilendiren güncel sorunlar üzerinde de düzenli olarak bilimsel konferanslar, seminerler, sempozyumlar yapılmaktadır. Örneğin, 1970'de Berlin'de, "Sosyalizm ve Komünizm Kuruculuğunun, Devrim Sürecinde Komünist ve İşçi Partilerinin Büyüyen Rolü" konusunda bir uluslararası bilimsel konferans yapılmıştır. Konferansa 34 kardeş Marksçı-Leninci partinin temsilcileri katılmıştır. Konferansa katılanların vurguladığı gibi sosyalist ülkeler komünist ve işçi partilerinin deneyimi yalnızca bu devletler bakımından değil, aynı zamanda bütün dünya komünist hareketi ve devrimci ulusal kurtuluş savaşımı açısından da muazzam bir öneme sahiptir. Komünist ve işçi partilerinin deneyimlerini düzenli olarak tartışan, komünist ve işçi partilerinin uluslararası teori ve enformasyon dergisi *Barış ve Sosyalizm Sorunları* dergisi yazı kurulu, son bir kaç yıl içinde, sosyalist ülkeler Marksçılarının yaptığı yaratıcı tartışmaları sergiledi. Bu tartışmalar, "Sosyalizmin Tarihsel Yeri, Onun Gelişim Aşamaları ve ölçütleri", "Dünya Sosyalist

Sisteminin Gelişme Yasaları", "Sosyalist Devlet ve Demokrasi" konularını vb. konuları içeriyordu.

Bütün bu tartışmalar, komünist ve işçi partilerinin sosyalist devlete, toplumun politik örgütlenmesinin tümüne öncülük etmeleriyle ilgili sorunlar üzerinde, Marksçı-Leninci partilerin sosyalist ve komünist kuruculuktaki büyüyen rolleri üzerinde odaklaştı. Sosyalist devlet örgütlenmesi üzerine yapılan teorik tartışmada, kardeş partilerin sosyalist demokrasiyi geliştirme deneyimlerinin değerlendirilmesine özel bir önem verildi. Tartışmayı açan Macaristan Sosyalist İşçi Partisi Merkez Komitesi Sekreteri Miklos Ovarl şunları söyledi: "Marksçılık-Lenincilik derinden enternasyonalisttir. Sosyalist kuruculuk uygulamalarının analizi göstermektedir ki, kardeş partiler birçok ortak sorunları ya da benzer sorunlar çözümlemek zorundadırlar. Bu nedenle, Marksçı-Leninci teoriyi ilgilendiren güncel sorunların çözümlenebilmesi doğrultusunda deneyim alış-verişi yapmaya ve ortak çaba harcamaya gerek vardır. Bu, zaten bulunmuş olan çözümlerin yaratıcı olarak uygulanabilmesinin ve yanlışlıkların tekrarlanmasından kaçınılmasını olanaklı kılarak bütün kardeş ülkelere büyük yararlar sağlar."(27) Tartışmaya katılanlar, sosyalist ve komünist toplum kuruculuğunun şimdiki aşamasında devletin geliştirilmesiyle ilgili sorunları Marksçı-Leninci konumlardan aydınlattılar. Onlar, Marksçı-Leninci partinin öncü rolünü reddeden, sosyalist demokrasinin yerine burjuva tipi bir politik liberalizmi geçiren, ulusal ekonominin merkezi olarak planlanıp yönetilmesinin önemini küçümseyen ve pazar anarşisini ve rekabeti göklere çıkarın "liberal" sosyalizm kavramına karşı kararlı bir tavır aldılar. Tartışmaya katılan konuşmacılar ayrıca, belli bazı ülkelerde kurtarıcı rolü oynama iddiasında bulunan ve hegemonyacılık, şovenizm, kışkır-

(27) «Sosyalizmin Geliştirilmesi Sorunu, Marksçıların Uluslararası Tartışması», Prag, Barış ve Sosyalizm Yayınları, 1971, s. 147.

tıcı anti-Sovyetizm zihniyetiyle kitlelerin beynini yıkmaya çalışan gerici ütöpik ve "kışla" sosyalizmini Marksçılık-Lenincilik'in yerine koymaya kalkışan sol revizyonizmin tehlikelerini vurguladılar.

Sovyetler Birliği'nin ve kardeş sosyalist ülkelerin bilimsel kuruluşları ve yüksek okulları tarafından da ortak teorik konferanslar, tartışmalar ve sempozyumlar düzenlenmektedir. Bunlar, Marksçılık-Lenincilik'in kurucularının bıraktığı ideolojik mirasın daha derinden özümsemesine, sosyalist ve komünist kuruculukta elde edilen deneyimin değerlendirilmesine katkıda bulunmaktadır.

Bütün bunlar, politik ve ekonomik sosyalist bütünleşmenin yanı sıra, sosyalist ülkelerde, ideolojik ve kültür emekçilerinin enternasyonalist birliğinin gitgide yükselmesi sürecinin yol almakta olduğunu göstermektedir.

Sosyalist ülkeler arasında politik, ideolojik ve ekonomik alanda işbirliği yapılması, onların birbirlerinin deneyimini incelemeleri, bilimsel-teknik başarıların, bilimsel ve manevi değerlerin, sosyalist demokrasiyi geliştirme deneyiminin geniş olarak mübadelesi, sosyalist ülkeler halklarının birbirlerine daha da yakınlaştırılmasına ve yaratıcı güçlerinin kat kat artmasına yardımcı olur.

SBKP, bu sürece her yolla katkıda bulunmakta ve aktif olarak katılmaktadır. Dünya sosyalist sisteminin sürekli olarak güçlendirilmesi, sosyalist ülkeler işçi sınıfının, emekçi halkın, uluslararası komünist, işçi sınıfı ve ulusal kurtuluş hareketinin bütününün yaşamsal çıkarlarına uygun düşmektedir. L. İ. Brejnev, 24. Parti Kongresi'ne sunduğu SBKP MK Raporu'nda şunları söylemiş-resi'ne sunduğu SBKP Merkez Komitesi Raporu'nda şunları söylemiştir: "Biz, dünya sosyalist sisteminin, yeni toplumu beraberce kurup savunan ve birbirlerini deneyimlerle ve bilgiyle zenginleştiren, birbirlerine sıkıca bağlı bir uluslar ailesi olmasını, dünya halklarının, onu, geleceğin özgür uluslarının dünya topluluğunun bir modeli olarak

kabul edeceği güçlü ve birlik içindeki bir aile olmasını istiyoruz.”(28)

SBKP'nin, bu büyük hedefin gerçekleştirilmesi doğrultusunda harcanan çabalar içindeki yeri ve rolü, --aynen uluslararası komünist harekette olduğu gibi--, uluslararası komünist ve işçi partileri danışma toplantıları'nda kabul edilmiş olan barış, demokrasi ve sosyalizm savaşımı program belgelerinde belirtilmiştir. Bu belgeler, SBKP'nin, işçi sınıfının utkusu uğrındaki savaşında, sosyalizm ve komünizm kuruculuğunda kazandığı deneyimin tarihsel önemini; bu deneyimin, tüm uluslararası komünist hareket açısından sahip olduğu önemli vurgulamaktadır. Uluslararası komünist ve işçi partileri danışma toplantıları'nın yargıları, kardeş komünist ve işçi partilerinden SBKP 24. Kongresi'ne gelen delegasyonların başkanlarının yaptığı konuşmalarda, bu partilerin kongre belgelerinde ve kararlarında da doğrulanmaktadır.

Kaynağı her zaman işçi sınıfının, bütün emekçi halkın yaratıcı faaliyetlerinin içinde bulunmuş olan deneyiminin uluslararası öneminin tanınmasına büyük bir değer veren Sovyetler Birliği Komünist Partisi, bu deneyimi, komünist kuruculuğun şimdiki aşamasında kat be kat artırmak için her çabayı harcamaktadır. SBKP, bunu, dünya komünist hareketine karşı enternasyonalist görevinin yerine getirilmesi olarak kabul etmektedir.

ÖZET

SBKP'nin Sovyet devletini kurup geliştirme alanında elde ettiği deneyim, Marksçılık-Leninciliğin, kapitalizmden sosyalizme geçişin ancak bir sosyalist devrim ve proletarya diktatörlüğünün kurulması yoluyla gerçekleştirilebileceğine ilişkin yargısının doğruluğunu ve temel önemini inandırıcı bir şekilde kanıtlamaktadır.

SBKP'nin devlet kuruculuğunda kazandığı deneyimin uluslararası önemi, her şeyden önce, bu deneyimin, sosyalist devrimin, sosyalizm kuruculuğunun, sınıfsız bir komünist toplum kuruculuğunun genel yasalarının --sosyalizm ve komünizm yolunu tutmuş olan bütün ülkeler ve halklar için geçerli olan yasaların-- uygulanması yoluyla kazanılmış olmasına bağlanabilir.

SBKP, dünyada yeni, sosyalist tipteki ilk devleti kurarken, devlet kuruculuğunun etkili yollarını ve araçlarını belirleyip pratikte sınıadı, işçi sınıfının, milyonlardan oluşan emekçi halk kitlelerinin yaratıcı girişkenliğine dayandı, uluslararası işçi sınıfının devrimci savaşımının, kardeş komünist ve işçi partilerinin deneyimini kullandı.

SBKP'nin devletin geliştirilmesinde elde ettiği deneyimin teorik ve pratik önemi, günümüzde varolan sosyalizmin somut gerçekleri tarafından doğrulanmaktadır.

SSCB'de demokratik bir toplum ve devlet sistemi kurulmuş ve güçlü bir çokuluslu sosyalist devlet yaratılmıştır. Çok çeşitli ulusal devlet örgütlenmesi biçimleri geliştirilmiştir. Emekçi halk, Komünist Partisi'nin önderliğindeki Sovyet devletinin yardımıyla, kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminin görevlerini başarıyla çözümlemiş ve gelişmiş bir sosyalist toplum kurmuştur.

Köklü ekonomik ve toplumsal dönüşümlerin bir sonucu olarak sosyalizmin tam ve kesin utkusu koşullarında, proletarya diktatörlüğü devleti, sosyalist toplumun

emekçi halkının bütün halkın devletli durumuna ilerleyip dönüşümü ve proletarya demokrasisi de bütün halkın sosyalist demokrasisine dönmüştür.

Sovyet devletinin, toplumun bütün politik örgütlenmesinin güçlendirilmesi, sosyalist demokrasi sisteminin öncüsü ve yolgösterici gücü olan Komünist Partisi'nin rolünün artırılması, gelişmiş sosyalizmin üstünlüklerinin, ekonomik ve kültürel gelişmenin ustaca ve amaca-uygun olarak yönetilmesi, yavaş yavaş komünist sosyo-ekonomik kuruluşun üst aşamasına geçilmesi doğrultusunda daha etkili olarak kullanılmasını olanaklı kılmaktadır.

Sovyet devleti, ülkenin ekonomik ve kültürel bakımdan geliştirilmesiyle ilgili karmaşık sorunları ele alırken, diğer sosyalist ülkelerle dostluk ve işbirliği ilişkilerini güçlendirmekte, değişik toplumsal ve politik sistemlere sahip devletlerle barış içinde yanyana yaşama politikasını izlemektedir.

Dünya çapında barış davasının savunulması, SSCB halklarının, sosyalist ülkeler halklarının, dünya emekçi halkının, toplumsal adalet, gerçek hümanizma ve toplumsal ilerleme uğrunda savaşım veren herkesin çıkarlarına hizmet eder.

Komünist kuruculuğun şimdiki aşaması, Sovyet devletinin, gelişmiş sosyalist toplumun tüm politik örgütlenmesinin yürüttüğü faaliyetler, SBKP'nin, ekonominin ve kültürün ilerletilmesine, emekçi halkın refahının daha da yükseltilmesine, sosyalist demokrasiinin geliştirilip Sovyet toplumunun birliğinin güçlendirilmesine, emperyalizme ve saldırganlığa karşı barış, demokrasi ve sosyalizm uğrunda savaşım verilmesine yönelik programının başarıyla uygulanmasını amaçlamaktadır.

Bu program uzun dönemli olarak planlanmıştır ve komünizmin maddi ve teknik temelinin kurulmasını, sosyalist toplumsal ilişkilerin geliştirilmesini, bireyin çokyönlü olarak gelişmesini, sosyalizmin uluslararası sahnedeki konumlarının sürekli olarak güçlendirilmesi uğrunda savaşım verilmesini sağlamaktadır.

SBKP'nin devlet kuruculuğunda elde ettiği deneyimin kardeş komünist ve işçi partilerince geniş olarak kullanılması, bu deneyimin uluslararası önemini açık ve belirleyici bir şekilde ortaya koymaktadır. SBKP'nin deneyiminin diğer sosyalist ülkelerde, bu ülkelerin tarihsel ve ulusal farklılıklarıyla uygunluk içinde yaratıcı bir şekilde kullanılması, bu ülkelerde devletin sosyalizm kuruculuğundaki rolünün artırılmasına büyük katkılarda bulunmuştur.

Sosyalist ülkeler arasında çokyönlü deneyim alış-veriş yapılması, her ülkede ekonominin ve kültürün ilerletilmesine ve bütün kardeş sosyalist ülkelerin toplumsal ilerleme yolunda daha çok mesafe katetmelerine katkıda bulunmaktadır.

Sosyalist ekonomik bütünleşmenin yaşama geçirilmesi, sosyalist devletler arasındaki işbirliğini geliştirmek doğrultusunda yeni yeni önlemler alınmasını gerektirmektedir. SBKP'nin deneyiminin yaratıcı bir şekilde kullanılması, komünist ve işçi partilerinin, sosyalist ve komünist kuruculuğun genel yasalarını, sosyalist ülkeler işçi sınıfının, halklarının çıkarları doğrultusunda yanlışsız olarak hesaba katmalarını, dünya sosyalist sisteminin birliğini güçlendirmelerini olanaklı kılar. Komünist ve işçi partilerinin, devlet kuruculuğu alanı da dahil olmak üzere faaliyet yürüttükleri bütün alanlarda deneyim alış-veriş yapımları, sosyalist enternasyonalizmin ve Marksçılık-Leninçilik ilkelerine bağlılığın çarpıcı bir ifadesidir.

SBKP'nin ve diğer kardeş sosyalist ülkeler komünist ve işçi partilerinin devlet kuruculuğu alanında kazandıkları deneyim; bu deneyimin, bu partilerin kolektif çabalarıyla teorik olarak genelleştirilmesi, sosyalizmin ve komünizmin teori ve pratiğine büyük bir katkıdır ve uluslararası komünist, işçi sınıfı ve ulusal kurtuluş hareketi açısından paha biçilmez bir öneme sahiptir.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	5
-------------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

SOSYALİST TOPLUMDA DEVLET KURUCULUĞUNUN GENEL İLKELERİ VE ULUSAL FARKLILIKLARI VE BUNLARIN KARŞILIKLI İLİŞKİLERİ	15
1. Devlet kuruculuğunun ekonomik ve sınıfsal temeli	15
2. Sosyalist ülkelerde devlet kuruculuğunun genel ilkeleri ve özgül özellikleri	25
3. SBKP'nin deneyimi: Devlet kuruculuğunda teori ile pratiğin birliği	33

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYALİST DEVRİM VE POLİTİK İKTİDARIN İŞÇİ SINIFI TARAFINDAN ELE GEÇİRİLMESİ	41
1. Çarlık Rusyası'nda Sovyet iktidarının etkisi doğrultusunda savaşım	41
2. Diğer ülkelerdeki komünistlerin proletarya diktatörlüğü uğrunda savaşım sırasında SBKP'nin deneyiminin kullanılması	58

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SOSYALİST DEVLETİN ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ	74
1. Sovyet devletinin mimarı ve kurucusu olarak SBKP'nin deneyimi	74
2. Sosyalist devletin mimarı olarak SBKP'nin deneyiminden diğer ülkelerdeki komünistlerce yararlanılması	107

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SOSYALİST DEVLET ÖRGÜTLENMESİ VE ULUSAL SORUNUN ÇÖZÜMÜ 119

1. Devletin politik ilişkileri ve ulusal sorun 119
2. Çokuluslu Sovyet Sosyalist devletin
kurulmasında SBKP'nin deneyimi 127
3. Ulusal sorunun çözülmesinde SBKP'nin
deneyiminin önemi 144

BEŞİNCİ BÖLÜM

SBKP'NİN GELİŞMİŞ SOSYALİZM KOŞULLARINDA SOVYET DEVLETİNİ DAHA DA GÜÇLENDİRME ÇALIŞMALARI 152

1. Sovyet devletin toplumsal temelini
genişlemesi, Proletarya diktatörlüğü devletin
bütün halkın devletine ilerleyip dönüşmesi 152
2. Sosyalist demokrasinin ilerletilmesinde
SBKP'nin deneyimi 172
3. SBKP'nin devlet kuruluğunun öncülüğündeki
rolünün artması 189
4. Sosyalist ülkelerin kardeş partiler arasındaki
bağların ve deneyim alış-verişinin sürekli
olarak gelişmesi 204

ÖZET 219

Devlet konusu, gerek sosyalist devrimin gerçekleştirilmesi, gerekse sosyalist toplumun kurulması açısından her zaman Marksçılık-Leninciliğin odağında yer alagelmıştır. Temelleri Marks ve Engels tarafından atılan, daha sonra Lenin tarafından geliştirilen devlet teorisi, burjuvazinin ve her soydan ve boydan oportünistlin en çok çarpıttıkları konudur.

Bu yapıt, işçi sınıfının politik iktidarı ele geçirdiği ülkelerde sosyalist devletin ortaya çıkışını ve gelişmesini, sosyalist devlet çerçevesinde özellikle çöküşlü ülkelerde ulusal sorunun çözümlenişini, proletarya diktatörlüğü devletinden bütün halkın devletine geçiş, varolan sosyalizmin deneyimine dayanarak irdelemektedir.

Sosyalist toplumda devletin yerini ve işlevini sergileyen bu kitabı yayınlamakla, yayınevimiz, devlet konusunda yapılan sığ bilgilere dayalı kimi spekülasyonların çürütülmesine katkıda bulunduğunu kanısındadır.